Eleanor Herman
ÎN PAT CU REGELE
500 DE ANI DE ADULTER, RIVALITATE, RĂZBUNARE ȘI LUPTĂ PENTRU PUTERE
O ISTORIE A AMANTELOR REGALE
LITERA

Eleanor Herman
ÎN PAT CU REGELE

O ISTORIE A AMANTELOR REGALE
Traducere din limba engleză
de VALENTINA GEORGESCU

LITERA
Bucureşti
2020

Liebe im Schatten der Krone Die Geschichte der königlichen Mätressen Eleanor Herman
Copyright © 22004
S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main
Ediţie publicată pentru prima dată cu titlul
Im Bett mit dem König
Toate drepturile rezervate

Editura Litera

În pat cu regele
500 de ani de adulter, rivalitate, răzbunare şi luptă pentru putere o istorie a amantelor regale
Eleanor Herman
Traducere din limba engleză:
Valentina Georgescu
Editor: Vidraşcu şi fiii
Redactori: Aloma Ciomâzgă-Mărgărit, Georgiana Harghel
Corector: Olimpia Băloi
Copertă: Flori Zahiu
Tehnoredactare şi prepress: Ana Vârtosu
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
HERMAN, CLEANOR
În pat cu regele: istoria amantelor regale /
Eleanor Herman; trad. din lb. engleză de Valentina

Georgescu.
— Bucureşti: Litera, 2019
ISBN 978 – 606 – 33 – 4612 – 5
1. Georgescu, Valentina (trad.)

Cuprins

Introducere 7
Capitolul 1. Sex cu regele 19
Capitolul 2. În afara iatacului – ARTA DE A OFERI PLĂCERE REGELUI 45
Capitolul 3. Rivale pentru dragostea unui rege-Amanta şi regina 73
Capitolul 4. Încornorat de rege – Soţul amantei 107
Capitolul 5. Vigilenţă susţinută – Preţul succesului 133
Capitolul 6. Dragoste profitabilă – Preţul păcatului 167
Capitolul 7. Putere politică între aşternuturi... 199
Capitolul 8. Curvele Babilonului:
Opinia publică şi metresele 223
Capitolul 9. Fructele păcatului – Bastarzii regali 241
Capitolul 10. Moartea regelui 257
Capitolul 11. Sfârşitul unei cariere
STRĂLUCITE – ŞI VIAŢA DE DUPĂ 279
Capitolul 12. Monarhi, metrese şi căsătorii 311
Concluzii 333
Note 337
Bibliografie 345
Introducere

Când destinul unei naţiuni se decide într-un alcov, cel mai bun loc pentru istoric este anticamera acestuia.
Charles-Augustin Sainte-Beuve

Amante regale. Cuvinte care evocă imaginea neclară, dar strălucitoare a unei femei care dezmiardă şi modelează istoria cu mâinile ei. Ea stă, în general, în penumbra unei lumi în care luminile reflectoarelor cad doar asupra

bărbaţilor, care croiesc istoria prin forţă. Din când în când, auzim foşnetul unei jupe de mătase sau un râset melodios răsunând din spatele tronului.

Ascensiunea amantelor regale la curţile europene a fost bruscă, apărând pe neaşteptate din îndepărtata negură medievală. Vreme de mii de ani după căderea Romei, păcatul regal a fost ascuns în spatele draperiilor greoaie ale baldachinelor şi apoi mărturisit în obscuritatea amorţită a confesionalelor. Puternica Biserică Catolică a privit cu asprime şi cinism adulterul, iar cocotele de la curte au fost ţinute cu stricteţe ascunse.

Uneori, doar prenumele unei femei era legat de câte un monarh feudal, o Maude sau o Blanche, neştiindu-se nimic altceva. Numeroşi bastarzi regali, recunoscuţi de regi, apăreau ca din senin, lăsându-ne doar să presupunem că aveau şi mame. Această lipsă aproape totală de informaţii despre relaţiile amoroase ale capetelor încoronate a fost nu doar o consecinţă a pretenţiilor bisericii legate de discreţia acestor legături. Analfabetismul domnea pretutindeni asemenea monarhilor, aceştia înşişi fiind în cea mai mare parte a lor incapabili să-şi scrie până şi numele.

Se întâmplă să ştim câte ceva despre metresa englezoaică Alice Perrers doar din cauza avariţiei ei. Curtezana lui Eduard al III-lea (1312 – 1377), hrăpăreaţa Alice, s-a folosit de poziţia ei şi, în ultimul deceniu de viaţă al bătrânului rege, a golit vistieria, devenind ulterior una dintre cele mai mari latifundiare din Anglia medievală. Profitând de senilitatea lui Eduard, îi cerea acestuia să îi cumpere aceleaşi bijuterii, iar şi iar, însuşindu-şi de fiecare dată banii pe care îi primea de la rege pentru procurarea giuvaierelor. Mai mult decât atât, stând la căpătâiul iubitului ei cu sânge albastru, aflat pe patul de moarte, Alice a luat până şi inelele preţioase de pe degetele muribundului. Scandalizat, parlamentul i-a confiscat proprietăţile din 17 ţări, bijuteriile (inclusiv 21 868 de perle) şi alte daruri primite de la rege. Mânată de dorinţa de a-şi recupera bunurile şi proprietăţile, Alice şi-a

petrecut tot restul vieţii în tribunal, după cum atestă unele documente ale trezoreriei, decrete parlamentare şi arhive judecătoreşti.

Dacă englezoaicele erau lipsite de tact, franţuzoaicele erau foarte agile. La aproape 70 de ani după Alice Perrers, arhetipul metresei regale s-a conturat în toată splendoarea, ridicându-se asemenea unei Păsări Phoenix din cenuşa Evului Mediu. Exercitându-şi cu abilitate influenţa asupra politicii ţării şi a regelui, Agnes Sorel a fost – desigur – o franţuzoaică la Curtea franceză. Graţioasa Agnes a reuşit să-l scoată pe Carol al VII-lea (1403 – 1461) din îndelungata lui apatie pentru a se alătura trupelor sale şi a-i alunga pe invadatorii englezi de pe teritoriul francez. Carol, un omuleţ scund şi trist, cu chip de clovn şi picioare strâmbe, pierdut în tunicile lui lălâi şi greoaie, s-a dovedit a fi un rege jalnic înainte de Agnes şi a revenit la condiţia sa de rege jalnic şi după ea.

Cel mai vechi portret al unei metrese regale care s-a păstrat este cel al lui Agnes, pictat în 1449, într-o vreme când portretele seculare nu erau încă ceva obişnuit şi mulţi dintre cei bogaţi şi faimoşi îi mituiau pe pictorii bisericeşti să le ataşeze chipurile pe trupurile unor sfinţi. În mod destul de bizar, Agnes a fost pictată ca Fecioara Maria pe un altar cu două panouri. Pe panoul ei, aflat acum la Muzeul din Anvers, Agnes, purtând o coroană şi o capă de hermină, îi oferă sânul său voluptuos copilului Iisus, care priveşte dezinteresat în altă parte. Celălalt panou, aflat acum la Muzeul din Berlin, îl înfăţişează pe un bun prieten al metresei, Étienne Chevalier, în genunchi, într-o gest de prosternare evlavioasă. Acest diptic al amantei regelui, mamă a copiilor săi nelegitimi, prezentată drept Maica Domnului, trebuie să-i fi şocat pe cucernici, şocul fiindu-le amplificat de imaginea prietenului ei venerându-i sânul expus.

Probabil că nu este deloc întâmplător faptul că, la scurt timp după ce pictura a fost desăvârşită, puterile Cerului au trimis-o pe „doamna cu coasa” să o ia pe Alice. La aproape 40 de ani, dintre care 15 ani îi petrecuse ca

amantă, prietenă şi sfătuitoare a regelui, Alice a murit în durerile facerii. Poate că, dintr-un loc mai măreţ, a privit înapoi spre trupul ei răpus şi a murmurat: „Ce lucru mărunt, spurcat şi urât mirositor e frivolitatea noastră”.1 A închis ochii. Sfâşiat de durere, regele i-a acordat postum titlul de ducesă şi i-a organizat funeraliі fastuoase.

Cunoştinţele noastre despre metresele regale sporesc exponenţial odată cu zorii secolului al XVI-lea. Înflorirea culturală cunoscută drept Renaştere a adus aer proaspăt într-o Europă îndobitocită. Brusc, vasele au început să străbată oceanele lumii, aducând la întoarcere bogăţii nevisate. Mănăstirile erau căutate pentru manuscrise deteriorate care conţineau sfaturile înţelepţilor păgâni antici. Societăţi care se prosternaseră la picioarele unei madone de piatră timp de mii de ani au început să zburde în faţa unei statui voluptuoase a lui Venus. Pe parcurs, Vaticanul a pierdut cheia de la seiful tuturor cunoştinţelor, controlul său ferm asupra moravurilor şi apucăturilor fiind substanţial slăbit – chiar şi în ţări care au rămas catolice după Reforma protestantă.

Inventarea tiparului a declanşat o explozie a ştiinţei de carte în rândul nobilimii. Scrierea scrisorilor a devenit o modalitate preferată de umplere a timpului pentru curtenii nerăbdători să le împărtăşească rudelor de la ţară bârfele de la Curte. De la ei aflăm despre lacrimile reginei, despre istericalele metresei şi despre poftele trupeşti nesăţioase ale regelui. Madame de Maintenon, ultima soţie morganatică, şi cea preferată, a lui Ludovic al XIV-lea (1638 – 1715), a scris peste 90.000 de scrisori în timpul vieţii. Cumnata lui Ludovic, Charlotte Elizabeth, ducesă de Orléans, a scris 60.000 de scrisori despre viaţa la Curtea de la Versailles, în peste 50 de ani. Madame de Sévigné, care o cunoştea personal pe amanta lui Ludovic al XIV-lea, i-a scris de trei ori pe săptămână, timp de 25 de ani, preaiubitei sale fiice care locuia departe, în Provence. O parte din corespondenţa personală a regilor şi a amantelor lor au supravieţuit incendiilor, inundaţiilor, viermilor şi distrugerii deliberate, unele dintre acestea vorbind despre

latura romantică a vieţii.

În plus, rapoartele diplomaţilor oferă imagini detaliate despre viaţa la Curte. Într-o eră în care toanele unui rege însemnau pace sau război, belşug ori foamete, niciun detaliu regal nu era considerat neînsemnat. Unele epistole oficiale conţineau însemnări despre defecările regelui. Ludovic al XIV-lea, ştiind că numeroasele metrese ale lui Carol al II-lea (1630 – 1685) avuseseră o mare influenţă asupra acestuia, şi-a instruit ambasadorii din Anglia să trimită „rapoarte detaliate despre tot ceea ce se petrecea la curtea Marii Britanii şi cu precădere la privată”.2 Multe dintre aceste interesante epistole au supravieţuit.

Jurnalele au devenit o modă, oferind martorilor relatări despre intrigile regale. Unul dintre cei mai cunoscuţi autori de jurnale a fost Samuel Pepys, care a ocupat o funcţie înaltă în serviciul naval britanic al secolului al XVII-lea şi care a nutrit sentimente de fascinaţie lascivă pentru amantele lui Carol al II-lea. El a relatat că le-ar fi văzut în parc şi la teatru, le-a comparat frumuseţea, le-a descris ţinutele şi a făcut dragoste cu ele în visele sale. A scris cu bucurie că o sărutase pe Nell Gwynn după piesă şi că imaginea lenjeriilor scumpe ale lui lady Castlemaine atârnând pe o sârmă la uscat se dovedise a fi cu adevărat foarte folositoare.

Memoriile au devenit populare, deşi acestea trebuie citite cu grijă şi comparate cu alte documente ale timpului. Scrise cu scopul de a fi publicate, multe memorii aveau dublul scop al autojustificării şi al acuzării altora. Puţin înainte să moară în 1615, regina Margareta a Franţei şi-a scris memoriile pentru a-şi atribui virtuţi şi o curăţenie sufletească aleasă, incluzând în povestirile sale numeroase relatări despre comportamentul indecent al soţului ei cu ibovnicele lui, fără să amintească însă nimic despre propriul comportament indecent cu amanţii ei. Răzbunătorul duce de Saint-Simon, care a părăsit Versaillesul din poziţia de curtean deziluzionat în 1722, şi-a mânuit cu îndârjire condeiul când a scris 40 de volume

de memorii, presărându-şi istorisirile cu doze generoase de venin.

Biografiile contemporane au început să apară pe neaşteptate, dar chiar şi pe acestea trebuie să le cercetăm amănunţit. Contele Karl von Pollnitz a colidant curţile regale ale Europei începând cu 1710, iar în 1740 a devenit maestrul de ceremonii al lui Frederic al II-lea al Prusiei. Fascinat de aventurile amoroase ale lui August al II-lea al Saxoniei (1670 – 1733), cunoscut ca având peste 300 de copii nelegitimi, contele de Pollnitz a publicat o biografie în 1734, anul de după moartea regelui. Deşi aventurile amoroase ale regelui erau adevărate, ne putem imagina că domnul conte a perfecţionat conversaţiile relatate de dragul efectului comic.

Odată cu alfabetizarea, s-a observat şi o apreciere a valoroasei influenţe a femeilor în societate. Curtea franceză a început să accepte în secolul al XVI-lea ideea că femeile erau la fel de inteligente şi de capabile precum bărbaţii, dar infinit mai atrăgătoare. Aproape peste noapte, metresele regale au început să fie admirate, imitate şi preamărite.

În secolele al XVI-lea şi al XVIII-lea, „funcţia" amantelor regale era aproape la fel de oficială ca aceea a prim-ministrului. Se aştepta de la amantă să aibă anumite îndatoriri – sexuale şi de altă natură – în schimbul titlurilor, pensiilor, onorurilor şi al unei poziţii influente la Curte. Ea sprijinea artele – teatrul, literatura, muzica, arhitectura şi filosofia. Îşi folosea farmecul ca pe o armă împotriva ambasadorilor străini. Ea era cea care îl liniştea pe rege când acesta era furios, îl înveselea când era deznădăjduit, îl încuraja când se simţea slab. Ea participa zilnic la slujbele religioase, le dădea de pomană săracilor şi îşi dona bijuteriile pe timp de război.

Francisc I al Franţei (1494 – 1547) a fost primul rege care a acordat titlul de *maîtresse-entitre* – metresă regală oficială – favoritei sale. Acesta a avut mai multe amante cu personalităţi puternice. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, amantele franceze au avut mai multă putere decât

oricare altele din Europa timp de aproape 200 de ani. Diane de Poitiers, amanta lui Henric al II-lea (1519 – 1559) a devenit membră a Consiliului privat, a făcut legi şi a impus taxe, semnând decrete oficiale alături de rege, ca Henri Diane. Gabrielle d'Estrées, amanta lui Henric al IV-lea (1553 – 1610), a făcut şi ea parte din Consiliu, a dat legi, a primit ambasadori şi a avut un rol important în încheierea războiului civil religios.

În Anglia, Henric al VIII-lea (1491 – 1547) a dat totul peste cap insistând să se însoare cu două femei după care tânjea şi pe care, în cele din urmă, le-a decapitat. În secolul următor, Carol al II-lea nu a irosit nicio clipă pentru a se aşeza deasupra unei amante chiar în ziua în care s-a aşezat pe tron. În ziua încoronării sale, în 1660, s-a culcat cu frumoasa Barbara Palmer care, nouă luni mai târziu, i-a dăruit o fiică. Drept răsplată, el a făcut-o contesă de Castlemaine. Carol a explicat că „nu era ateu, dar nu credea că Dumnezeu avea să-i facă viaţa amară pentru că a avut şi el parte de niţică plăcere neîngăduită".3

Despovărat de fidelitate – chiar şi faţă de amanta sa –, Carol a fost unul dintre puţinii monarhi care a avut câteva amante principale în acelaşi timp. Nu s-a comparat niciodată cu francezii în ce priveşte aplombul, iar haremul lui a semănat mai degrabă cu un coteţ plin de găini gălăgioase. În săptămâna morţii sale, în 1685, regele a fost înconjurat de toate găinuşele lui, după cum descrie scandalizat biograful său John Evelyn, care se văita în legătură cu „luxul inexprimabil şi lipsa de respect, de scrupulozitate, şi tot desfrâul" cărora le era martor. Regele Carol „şedea şi flirta cu concubinele lui de Portsmouth, Cleveland, Mazarin etc., în vreme ce un băietan franţuz intona cântecele de amor în acea măreaţă galerie, iar vreo douăzeci de înalţi curteni şi alţi libertini se îndeletniceau cu jocul de cărţi cunoscut drept «basset», în jurul unei mese mari rotunde, cu o grămadă de aproape 2000 de galbeni dinaintea lor". 4

Vărul primar al lui Carol, Ludovic al XIV-lea al Franţei, şi-a înfrumuseţat Curtea cu un şirag de metrese

înmiresmate. Athénaïs de Montespan – care s-a mândrit cu această poziţie timp de 13 ani – a fost în multe privinţe o clonă a echivalentului său englezesc, Barbara, lady Castlemaine, care a avut o mare influenţă asupra monarhului timp de doisprezece ani. Ambele erau frumoase, lacome, aspre şi strălucitoare, deşi Athénaïs a fost, poate, mai pe gustul contemporanilor ei, asperităţile ei fiind netezite de o doză semnificativă de stil franţuzesc. Fiecare dintre aceste femei a contribuit la gloria naţiei ei, jefuid în acelaşi timp vistieria, şi fiecare dintre ele a fost regretată când a fost înlocuită cu o alta, mai puţin plină de culoare.

La fel cum moda, arhitectura, muzica şi arta franceză au fost replicate în versiuni mai şterse în toată Europa, şi conceptul franţuzesc de *maîtresse-entitre* a fost copiat pe întreg continentul. La sfârşitul secolului al XVII-lea, rolul amantei regale era considerat atât de indispensabil, încât până şi rigidele regate germane au preluat modelul. Aşa se face că Frederic al III-lea, prinţ elector de Brandenburg (1657 – 1713), prins sub papucul nevestei care dispreţuia infidelitatea, a numit-o pe o frumoasă doamnă de la Curte amanta sa oficială, copleşind-o cu bijuterii, deşi nu a atins-o niciodată – de frica soţiei lui care l-ar fi ucis.

August al II-lea cel Puternic, elector de Saxonia, a fost ales rege al Poloniei în 1697 şi s-a văzut dintr-odată nevoit să conducă două naţii. Avea de nouă ani o amantă în Saxonia, iar ministrul său l-a sfătuit să aleagă o poloneză pentru aceeaşi onoare la Varşovia. Potrivit contelui de Pollnitz, regele a fost sfătuit astfel: „Cum Majestatea Voastră are două Curţi, una în Saxonia şi o alta în Varşovia, ar trebui să fiţi monarh deplin, drept fiind astfel să deţineţi câte o ibovnică la fieşcare Curte. Acest lucru va conduce neîndoios la mulţumirea ambelor naţii. În prezent, polacii obiectează la deţinerea unei ibovnice saxone. Dar, cu şase luni de amor în Polonia şi cu alte şase luni în Saxonia, ambele naţii vor fi împăcate”. 5

În vreme ce în secolul al XVII-lea regii Franţei, Angliei şi ai statelor germane se lăfăiau nestingheriţi cu

amantele lor bine recompensate, curtea regală a Spaniei rămânea o oază de catolicism medieval sufocant. Ţara care născocise Inchiziţia era mai pioasă decât Vaticanul, unde cardinalii exuberanţi se răsfăţau cu aprige orgii. Genetic nesănătoşi, anoştii regi spanioli conduceau o curte sobră, unde arderea pe rug în masă a ereticilor reprezenta distracţia preferată.

Amanta regală spaniolă nu avea o poziţie recunoscută, cu atât mai puţin speranţa de a deţine puterea la Curte şi recompense financiare. Viaţa ei după îndepărtarea de la Curte era şi mai sumbră – era exilată la o mănăstire. Regele fiind cu doar o treaptă mai jos faţă de Dumnezeu, niciun muritor de rând nu putea spera să atingă o femeie care fusese sanctificată de îmbrăţişările monarhului. Există consemnări conform cărora Filip al IV-lea al Spaniei (1605 – 1665) ar fi alergat o tânără prin tot palatul şi s-ar fi năpustit asupra uşii pe care aceasta ar fi baricadat-o pentru a se ascunde de el, ordonându-i să-l lase să intre. Plângând în hohote, biata fată ar fi strigat „Nu, nu, sire! Nu vreau să devin călugăriţă” 6

Regele Ioan al V-lea al Portugaliei (1689 – 1750) nu se preocupa să-şi trimită fostele amante la mănăstire; el le căuta în rândul călugăriţelor, transformând o mănăstire din Lisabona în harem personal şi creşă. Maica stareţă i-a oferit un fiu, care a devenit mai târziu arhiepiscop.

Dar ibericii nu erau populari în restul Europei. Când George, elector de Hanovra (1660 – 1727), a depăşit probabilităţile matematice şi a moştenit tronul Marii Britanii în 1714, încercând să îl imite pe Carol al II-lea, el a „importat” nu una, ci două amante regale în noua sa ţară. Amantele germane ale lui George nu şi-au impresionat supuşii britanici, care au fost şocaţi – nu de indisciplina lui morală, ci de gustul în ceea ce priveşte femeile. Una era înaltă şi slabă la graniţa emacierii, cealaltă era scundă şi îndesată de stătea să pocnească – cele două formând o pereche deznădăjduitor de *urâtă*. Dar regele nu a fost deranjat de supuşii săi britanici care îi ridiculizau amantele, nici chiar când cineva a slobozit pe străzile

Londrei o mârţoagă bătrână cu o şa ruptă, purtând de gât o pancartă pe care scria: „Nu lăsaţi pe nimeni să mă oprească – eu sunt trăsura de gală a regelui venită din Hanovra şi merg să le iau pe Majestatea Sa şi pe paţachina lui, să le duc în Anglia”. Astfel de glume îi reflectau prea bine masculinitatea, conchidea George.

Când fiul lui George, prinţul George de Hanovra, viitorul rege George al II-lea (1683 – 1760), şi-a luat o amantă englezoaică, bătrâna lui bunică a aplaudat fapta ca pe o excelentă modalitate de a-şi îmbunătăţi cunoştinţele de limbă. Vreo 20 de ani mai târziu, lordul Hervey descria relaţia regelui George al II-lea cu aceeaşi femeie, doamna Howard, ca pe una mai degrabă de formă decât pasională. Regele „părea a-şi socoti amanta în primul rând un accesoriu necesar măreţiei sale de prinţ decât un adaos la plăcerile sale ca bărbat şi, astfel, pretindea doar a distinge ceea ce era evident că trecea cu vederea şi se prefăcea doar a dezmierda ceea ce era limpede că nu iubea”.8 Regele era auzit numindu-şi amanta „o dobitoacă bătrână, obositoare, tare de urechi, ursuză”.9

Încă o dată, lucrurile se desfăşurau cu mult mai mult stil la sud de Canalul Mânecii. Contemporanul lui George, Ludovic al XV-lea (1710 – 1774), a instalat-o pe Madame de Pompadour ca *maîtresse-entitre* în 1745. Frumoasă, graţioasă, inteligentă şi binevoitoare, Madame de Pompadour a condus practic Franţa timp de 19 ani. Ea a sprijinit artişti şi scriitori, a produs piese de teatru în care cânta şi dansa, a investit în industria franceză, a proiectat castele, a şlefuit nestemate, a învăţat arta gravării, a experimentat horticultura şi a condus armata în timpul Războiului de Şapte Ani.

Dar, la apogeul puterii, ea a întrezărit îngrijorată furtuna ce se apropia. *Après nous*, *le déluge* („După noi, potopul”), a spus ea, deşi nu drăguţul cap pudrat al Madamei de Pompadour avea să fie cel secerat de lama ghilotinei, ci acela al succesoarea ei, Madame du Barry.10 În Franţa, palatele au fost vandalizate şi incendiate. Mormintele regilor şi ale curtenilor au fost deschise,

profanate, iar oasele împrăştiate la întâmplare. Cu forţa zdrobitoare a unei ghilotine, Revoluţia franceză a anulat puterea metreselor regale din toată Europa, iar efectele ei s-au propagat ca o undă seismică în toate direcţiile. Extravaganţa excesivă a unei civilizaţii a fost într-adevăr suprimată, înecată într-o mare de sânge roşu ca vinul. Odată cu ea, dusă a fost şi glorificarea unei femei decăzute, împodobită cu bijuteriile Coroanei.

În urma Revoluţiei, deşi obiceiurile s-au schimbat, nevoile sexuale ale regilor au rămas aceleaşi. Amantele regale au continuat să existe din belşug, dar cele osândite să trăiască în mediocritatea secolului al XIX-lea au avut parte de mult mai puţin decât mai norocoasele lor predecesoare. Nu s-au mai inventat titluri de ducese sau contese, nu li s-au mai oferit palate şi castele, nu au mai avut venituri uluitoare, un loc la masa Consiliului privat şi un număr impresionant de camere în palat. Amantele regale din secolul al XIX-lea sperau doar la o căsuţă drăguţă în oraş, câteva bijuterii, o linie de credit la cei mai la modă croitori şi la aroma copleşitoare a puterii care îi aducea invitaţii la cele mai bune petreceri.

Ludovic I al Bavariei (1792 – 1868) s-a opus acestei tendinţe şi a plătit scump pentru asta. În 1847, şi-a forţat Parlamentul să o facă pe amanta sa, Lola Montez, contesă de Landesfeld. În numai câteva luni, s-a trezit cu o revoluţie pe cap; Lola a fost alungată din oraş de o mulţime înfuriată, iar Ludovic a abdicat. Dacă Lola şi-ar fi încercat manevrele cu 70 de ani mai devreme, probabil că ar fi avut succes.

Înainte de Revoluţia franceză, ziarele erau atent cenzurate, nefiind permisă nicio referire ingrată la adresa regelui. Pamfletele – versuri satirice lipite pe stâlpii felinarelor – au luat amploare, fiind smulse de la locul lor şi citite în taverne de cetăţenii încântaţi. Multe pamflete le ridiculizau pe amantele regelui. Dar odată cu apariţia presei libere în secolul al XIX-lea, titlurile de primă pagină ale ziarelor trâmbiţau ultimele scandaluri regale. Caricaturile obscene înfăţişau monarhi graşi şi îmbătrâniţi

în pat cu hrăpăreţele lor ibovnice. Monarhii au devenit mai circumspecţi în privinţa legăturilor ilicite. Modificarea comportamentală era însă doar de ochii lumii. Sexul regal adulter a rămas la fel de frecvent ca întotdeauna, doar că ascuns sub un văl transparent de ipocrizie respectabilă.

În 1900, deja bătrânul rege belgian Leopold al II-lea (1835 – 1909) se plimba adesea în grădinile publice alături de amanta lui în vârstă de 16 ani, Caroline Delacroix. Dar dacă vreun ministru îl aborda pe rege, Caroline trebuia să rămână supusă în urmă şi să pretindă că este sora unuia dintre aghiotanţi.

Fiul cel mai mare al reginei Victoria, Eduard al VII-lea (1841 – 1910), îşi gestiona relaţiile amoroase cu atâta dibăcie încât mulţi erau convinşi că doamnele erau pentru el mai degrabă o bună companie pentru ceaiul de la ora cinci când soţii lor erau plecaţi în călătorii de afaceri – sau în vizită la propriile amante –, negândindu-se vreodată să se întoarcă acasă într-un moment neprielnic.

Revoluţia sexuală din secolul XX a ocolit familiile regale care au rămas agăţate de tradiţiile victoriene cu o mână, ţinându-se strâns de sceptru cu cealaltă. Acele dinastii îndeajuns de norocoase pentru a fi ţinut piept valului tot mai puternic al democraţiei şi-au păstrat cu foarte mare grijă amantele secrete, cu o singură excepţie majoră. Asemenea strămoşului său Henric al VIII-lea, regele Eduard al VIII-lea al Marii Britanii (1894 – 1972) a tulburat apele insistând să se însoare cu amanta lui, Wallis Warfield Simpson. Spre deosebire de Henric, Eduard nu şi-a decapitat soţia – deşi, cu timpul, poate că i-ar fi plăcut să o facă –, ci se poate spune că s-a decapitat pe sine însuşi. Oprobriul public, care era înăbuşit prin spânzurătoare şi rug pe vremea lui Henric, a avut drept rezultat abdicarea lui Eduard.

Dragostea prinţului Charles al Marii Britanii pentru vechea lui mare iubire Camilla Parker-Bowles i-a distrus căsnicia cu prinţesa Diana şi a uluit o lume întreagă. În mod tradiţional, prinţii se însurau cu virgine urâte, dar potrivite, şi îşi luau amante frumoase. Dar când Charles a

renunţat la strălucirea supranaturală a Dianei în favoarea ştersei Camilla, pasionată de vânătoare, publicul a reacţionat batjocoritor.

Încă de la începuturile istoriei, puterea a fost un puternic afrodiziac. Amantele regale, cunoscute sau ascunse, au existat dintotdeauna şi vor continua să existe întotdeauna. „Nimic nu a fost mai fatal pentru bărbaţi, şi pentru bărbaţii măreţi, decât îngăduinţa de a alerga după dragostea interzisă a femeilor", se lamenta bătrânul Iacob al II-lea al Angliei (1633 – 1701). „Dintre toate viciile, acesta este cel mai fascinant şi mai greu de stăpânit dacă nu este înăbuşit din faşă". 11 Dar asemenea lui Iacob, majoritatea regilor nu au înăbuşit din faşă iubirea interzisă a femeilor, ci abia după ce aceasta a pălit şi s-a stins.

Capitolul i

Sex cu regele

Unde există căsătorie fără dragoste, va exista şi dragoste fără căsătorie.

Benjamin Franklin

Mai presus de orice, ne imaginăm amanta regală ca pe o „unealtă" sexuală. Ea are sâni mari, un zâmbet cu subînţeles, ochi scânteind de dorinţă. Dispusă să-şi ridice poalele de catifea în cap cât ai pocni din degete, ea oferă irezistibile momente de încântare unui monarh afemeiat. Rugăminţile stăruitoare ale familiei lui îndurerate, admonestările episcopului, propriul sentiment de păcat regal şi de vinovăţie, toate sunt zadarnice în faţa farmecelor amantei prin comparaţie cu cele a castei regine.

Într-adevăr, starea deplorabilă a majorităţii căsniciilor regale a creat spaţiul necesar prosperităţii amantelor regale. De obicei, căsătoria unui prinţ, sărbătorită printr-o ceremonie opulentă, nu era altceva decât o catastrofă personală pentru cele două victime îngenuncheate în faţa altarului. Scopul unei căsătorii regale nu era fericirea soţului şi a soţiei sau sexul de calitate, şi nici măcar compatibilitatea. Unicul scop era „producţia" de prinţi, iar dacă mireasa mai venea la pachet

şi cu tratate şi avuţii, cu atât mai bine.

Napoleon, mai sincer decât majoritatea monarhilor, a spus: „Vreau să mă însor cu un uter”.1 Şi, într-adevăr, majoritatea mireselor regale erau considerate doar nişte utere umblătoare, cu o coroană pe cap şi jupe pe sub fuste.

Dezastru la altar

Prinţesele erau crescute de la naştere să fie caste până la graniţa frigidităţii, asigurând în felul acesta moştenitori legitimi. Dacă virtutea putea fi învăţată, frumuseţea nu. Ambasadorii, vânzând o marfă pe nevăzute unui potenţial soţ regal, exagerau înfăţişarea prinţesei prin laude hiperbolice, aducând adesea un portret măgulitor drept dovadă.

În 1540, Henric al VIII-lea a fost păcălit de trucul cu portretul pe când îşi căuta o a patra soţie. Dorea să consolideze o alianţă cu Franţa şi îi scrisese lui Francisc I, cerându-i recomandări. Francisc i-a răspuns cu amabilitate, trimiţându-i numele şi portretele a cinci nobile domniţe. Dar Henric nu a fost mulţumit. „Pentru Dumnezeu”, a spus el, studiind chipurile şterse, lipsite de emoţie, din portretele pictate, „nu am încredere decât în mine însumi. Lucrul acesta este prea important pentru mine. Doresc să le văd şi să le cunosc o vreme înainte să mă decid”. 2 Şi s-a gândit să organizeze un fel de concurs de frumuseţe în oraşul Calais, pe atunci al englezilor, pe coasta nordică a Franţei, unde urma să aleagă personal câştigătoarea, după o analiză detaliată.

Ambasadorul francez i-a răspuns acid că Henric ar fi trebuit poate să se culce pe rând cu fiecare din cele cinci şi să se însoare cu cea care se va fi dovedit cea mai bună la pat. Francisc a făcut o remarcă sarcastică: „În Franţa nu se obişnuieşte să trimitem demoazele de asemenea rang şi din familii aşa de nobile şi de princiare ca să fie trecute în revistă ca şi cum ar fi iepe (cocote) de vânzare”.3

Pus la punct, Henric a revenit la studierea portretelor şi s-a decis asupra unei alianţe protestante bazate pe imaginea adorabilă a lui Anne de Clèves. Când însă mirele regal a întâlnit-o pe Anne, a fost şocat de cât

de mică era asemănarea între Walkiria mătăhăloasă, cu chipul ciupit de vărsat de vânt, şi delicata femeie cu chip de porţelan din portret. Regele a „încremenit de consternare când i-a fost prezentată regina” şi nu mai fusese niciodată „atât de consternat ca în clipa în care a văzut o femeie atât de diferită de ceea ce i se prezentase”. A urlat: „Nu văd în această femeie nimic din ceea ce vorbesc bărbaţii despre ea şi mă minunez că nişte bărbaţi înţelepţi ar relata lucruri asemenea celor pe care le-au relatat”. Şi a continuat: „În cine să se încreadă bărbaţii? Vă spun pe onoarea mea că nu văd acum nimic din ceea ce mi-a fost prezentat despre ea prin imagini şi însemnări. Îmi este ruşine că bărbaţii au slăvit-o aşa cum au făcut-o – şi nu o iubesc!” 4

Oricât a încercat, regele nu s-a putut sustrage căsătoriei cu această „iapă de Flandra”, aşa cum o poreclise el pe Anne. Ducatul de Clèves s-ar fi considerat jignit dacă Henric ar fi „returnat marfa”. Cu două zile înainte de nuntă, Henric a bodogănit: „Dacă ea nu ar fi venit de aşa de departe în regatul meu, dacă nu ar fi fost toate aceste mari pregătiri pe care poporul meu le-a făcut pentru ea şi dacă nu m-aş fi temut că aş provoca prea mare vâlvă în lume trimiţându-i fratele în oastea împăratului şi a regelui francez, nu m-aş fi însurat acum cu ea. Dar lucrurile sunt prea avansate acum, motiv pentru care regret”. 5

Henric s-a dus la nunta lui cu mai puţină tragere de inimă decât cele mai multe dintre victimele sale care merseseră la execuţie. În drumul spre capelă, s-a adresat consilierilor săi: „Domnii mei, dacă nu ar fi trebuit să satisfac lumea şi regatul meu, nu aş face ce trebuie să fac în astăzi pentru nimic în lume”.6

Noaptea nunţii a fost, cum era de aşteptat, un fiasco. În dimineaţa următoare, când lordul Thomas Cromwell, care aranjase nunta, l-a întrebat nerăbdător pe Henric cum o găsise pe mireasa sa, regele a tunat: „Cu siguranţă, domnul meu, n-o plăceam nici înainte, dar acum îmi displace şi mai mult! Nu are pic de graţie şi plutesc în

jurul ei cumplite miasme. Nici n-aş fi zis că e fecioară după cât de lăbărţaţi îi sunt sânii şi alte lucruri, care, atunci când le-am pipăit, m-au şocat atât de tare în adâncul inimii, că nu am mai avut nici voinţa, nici curajul de a merge mai departe. Nu pot avea vreun apetit pentru ifose dezgustătoare. Am lăsat-o la fel de fecioară precum am găsit-o". Restul zilei, a spus oricui ar fi ascultat că „îi găsise trupul în neorânduială şi nepregătit să excite ori să stârnească în el vreo poftă trupească".7

Fideli standardelor vremii, nimeni nu i-a cerut lui Anne părerea despre înfăţişarea regelui. Mirele ei regal avea un pântec cu o circumferinţă de 150 de centimetri şi o ulceraţie purulentă la un picior. Anne s-a trezit numaidecât divorţată şi s-a bucurat că a plecat cu capul încă pe umeri. Dar lordul Cromwell a simţit forţa deplină a mâniei lui Henric sub forma unei securi ce i-a despicat grumazul.

Prin astfel de dezastre, toată lumea a înţeles curând că portretele minţeau. În 1680, Ludovic al XIV-lea a aranjat ca prinţesa bavareză Maria Anna Christina să devină mireasa fiului şi moştenitorului lui. Adorabilul portret care a circulat la Curte a fost irelevant prin comparaţie cu tratatul de căsătorie. După cum relata Madame de Sévigné, în timp ce mireasa se apropia, „curios să afle cum arăta aceasta, regele l-a trimis pe Sanguin (*maître d'hôtel* personal al regelui), despre care ştia că este sincer şi nelinguşitor. «Sire», a spus el, «odată ce veţi trece de prima impresie, veţi fi încântat.»" 8

Nefericitul cuplu a reuşit să aducă pe lume trei copii înainte ca soţia abandonată să moară.

Chiar şi mai puţin norocos cu prinţesa lui bavareză a fost prinţul moştenitor Joseph al Austriei (1741 – 1790). În 1765, Joseph şi-a considerat soţia, prinţesa Josepha, atât de respingătoare, încât a fost incapabil să consume căsătoria. „E scundă la trup", a povestit el amărât, „îndesată şi fără pic de şarm. Are faţa acoperită de pete şi coşuri. Iar dinţii ei sunt oribili". 9

„Ei vor să fac copii", se văita el într-o altă scrisoare.

„Dar cum ar putea fi posibil? Dacă aş putea pune vârful degetului pe cea mai mică zonă a trupului ei care să nu fie acoperită de coşuri, aş încerca să fac un copil”. 10 Aşa se face că Joseph nu a fost câtuşi de puţin îndurerat când tânăra lui soţie a murit de variolă la scurt timp după nuntă.

Nu toţi prinţii acceptau să fie sacrificaţi pe altarul lui Himeneu, zeul căsătoriei, pentru binele statului. Între 1670 şi 1680, viitorul Iacob al II-lea al Angliei s-a trezit văduv, fără vreun fiu şi în căutarea unei tinere soţii prin Europa. Ludovic al XIV-lea, sperând să instaleze o franţuzoaică pe tronul englezesc, avea evident dificultăţi în găsirea unei candidate deopotrivă frumoasă şi virtuoasă la Curtea de la Versailles. În cele din urmă, hotărând că înfăţişarea unei femei nu putea avea prea mare însemnătate, Ludovic alege o văduvă franţuzoaică nobilă, dar respingătoare, Madame de Guise. Ministrul francez Louvois trimite în Anglia o scrisoare plină de speranţă: „Dacă ducele de York doreşte o soaţă pentru a avea copii, nu poate face o alegere mai bună decât Madame de Guise, care a fost grea de trei ori în doi ani şi ale cărei naşteri, avere şi perspective de fecunditate îmi par a compensa lipsa ei de frumuseţe”.11

Iacob a refuzat oferta, iar ambasadorul francez dezamăgit i-a scris batjocoritor regelui său că ducele de York a insistat să găsească o soţie *frumoasă*. Madame de Guise şi fecunditatea ei fuseseră respinse. Iacob s-a însurat cu cea mai frumoasă prinţesă din Europa, Maria de Modena, în vârstă de 15 ani, o brunetă înaltă, zveltă, superbă, de care s-a îndrăgostit nebuneşte.

Viitorul George al IV-lea al Marii Britanii (1762 – 1830) evitase să se lase prins în laţ ani la rândul, dar, în cele din urmă, sufocat de datorii, a fost convins de tatăl său şi de Parlament să se însoare cu prinţesa Caroline de Mecklenburg-Pommern. George, un dandy care petrecea ore în şir legându-şi cravata, nu se potrivea deloc cu blajina, dar needucata prinţesă, căreia nu-i păsa câtuşi de puţin de veşminte şi de igiena personală.

Când prinţul i-a a fost prezentat pentru prima oară

abia sositei lui mirese, a fost atât de paralizat de groază când a văzut-o, încât şi-a şters fruntea şi a murmurat: „Nu mi-e bine”, după care a cerut să i se aducă un vinars ca să-i treacă starea de leşin.12 Nici mireasa nu a fost prea încântată de mirele ei. „Prinţul este mereu aşa? îl găsesc foarte gras şi nici pe departe la fel de chipeş ca în portretul său”. 13

George a reuşit să facă onorabil faţă situaţiei cu soţia lui de trei ori în primele două nopţi de căsnicie. El i-a scris unui prieten că „avea… asemenea urme de murdărie atât în partea din faţă, cât şi în cea din *spate*… că mi s-a întors stomacul pe dos şi din acel moment încolo m-am jurat să n-o mai ating vreodată”.14 Din fericire pentru George, el o lăsase deja gravidă pe Caroline în timpul strădaniilor sale lipsite de entuziasm. Odată cu naşterea unui moştenitor, George a scăpat de presiune şi chiar nu a mai atins-o niciodată. În 1821, poporul britanic a avut parte de o privelişte rară – boxeri profesionişti angajaţi de rege ca să păzească uşile bisericii Westminster Abbey, căci Caroline urla să fie lăsată înăuntru şi încoronată alături de înstrăinatul ei soţ. În acelaşi an în care Napoleon s-a stins, regele a fost informat că „cel mai mare inamic” al său murise. Pe chipul lui George a apărut o bucurie nemărginită când a exclamat: „Dumnezeule, ea chiar s-a dus!” 15

Dar cel mai nepotrivit cuplu dintre toate a fost, fără îndoială, cel format din fratele lui Ludovic al XIV-lea, Filip, duce de Orléans, poreclit Monsieur, un travestit care prefera mai degrabă iubirea bărbaţilor decât a femeilor, şi Charlotte Elizabeth, fiică a electorului de Hanovra. Mulţi au fost cei de la Curtea franceză care au luat în zeflemea o alianţă cu electorul, un bărbat atât de sărac încât îşi ducea pantofii la pingelit. Dar prinţesele germane erau renumite pentru fertilitatea lor. În plus, cum iubitul mirelui, Chevalier de Lorraine, era suspectat că ar fi otrăvit-o pe frumoasa primă soţie a lui Monsieur, prinţesa Henrietta a Angliei, într-o criză de gelozie, Ludovic al XIV-lea a decis că o a doua soţie urâtă ar fi avut şanse mai bune de

supravieţuire.

În 1670, când mireasa a sosit încrezătoare în Franţa pentru a-şi cunoaşte soţul cu care se căsătorise deja prin procură, a găsit un filfizon efeminat cu cercei roşii cu pietre preţioase, valuri de danteluri şi volane, zeci de brăţări zornăitoare, pantaloni bufanţi plini de fundiţe şi pantofi cu tocuri înalte. Avea pe cap o perucă neagră mare cârlionţată, iar valurile de colonie aproape că au sufocat-o pe prinţesă. Când a fost prezentat, Monsieur a făcut o reverenţă, observând dintr-o privire faţa mare, bonomă, tipic germană a miresei, proaspăt spălată după călătoria făcută, dosul mare german şi hainele de o simplitate atât de rustică, încât noile ei doamne de onoare franţuzoaice au fost revoltate. Mirele oripilat i-a şoptit gentlemanului său: „O! Cum m-aş putea culca cu aşa ceva?” 16

Ridicându-se din reverenţă, mireasa a fost aşa de şocată de înfăţişarea noului ei soţ, încât nu a putut rosti niciun cuvânt din discursul pe care îl pregătise. A reuşit până la urmă să afişeze un zâmbet forţat. Aproape că o putem auzi îngăimând din spatele evantaiului ei pictat: „O! Cum m-aş putea culca cu aşa ceva?”

În cei 30 de ani de căsnicie, Charlotte Elizabeth a îndurat multe lucruri de care majoritatea mireselor regale au fost scutite. Monsieur insista să o fardeze – sperând, poate, să o facă mai atractivă – dar ea se ştergea numaidecât. O necăjea adesea furându-i rochiile şi diamantele pentru a le purta el şi iubiţii lui. Îi făcea plăcere să tragă vânturi – deşi acesta era probabil singurul lucru pe care cei doi îl aveau în comun. Charlotte Elizabeth, nedorind să îl atingă în somn, stătea atât de aproape de marginea patului încât adesea cădea, trezindu-se speriată.

Faptul că mariajul acestui cuplu regal a produs trei copii este o dovadă de autodisciplină regală a celor doi, deşi iconiţele zornăitoare pe care Monsieur şi le lega de părţile intime se poate să fi jucat un oarecare rol în asta. Când, în cele din urmă, el a pus capăt relaţiilor sexuale nedorite, Charlotte Elizabeth a fost tentată să le spună

iubiţilor lui: „Sunteţi invitaţi să vă înfruptaţi din boabele de mazăre; mie nu-mi plac”.17

Sex cu regele în contrast cu prestaţia forţată a prinţului cu soţia lui, ne putem imagina relaţiile sale cele mai plăcute cu amantele – preludiul gingaş, tehnica desăvârşită, orgasmele apoteotice, satisfacţia leneşă de după. Ne putem doar imagina, căci istoria ne-a lăsat moştenire relativ puţine consemnări despre viaţa sexuală a regilor cu amantele lor. Majoritatea scrisorilor cu indicii de natură sexuală scrise de perechea înflăcărată au fost arse în timpul vieţii destinatarilor – uneori în ultimele clipe ale vieţii lor – sau la scurt timp după aceea de către rudele lor jenate. Puţine astfel de scrisori au rămas să ne stârnească, cât şi numeroase poveşti care au aruncat lumină asupra relaţiilor sexuale dintre regi şi amante.

Barbara, lady Castlemaine, l-a descris pe amantul ei regal Carol al II-lea ca fiind superb înzestrat, ceea ce l-a făcut pe prietenul ei, lordul Rochester, să scrie:

Dorinţele-i trupeşti nemărginite nu-s mai presus de forţa-i.

Căci deopotrivă-s la lungime şi sceptrul lui şi al său mădular.18

Auzind acest distih, amanta lui Ludovic al XIV-lea, prinţesa de Monaco, a menţionat că, deşi puterea lui Ludovic era mare, „sceptrul” lui era mic prin comparaţie cu acela al vărului său de peste Canalul Mânecii.

Între 1540 şi 1550, viitorul Henric al II-lea al Franţei era atât de fermecat de amanta sa blond-roşcată, Diane de Poitiers, că n-o dorea aproape deloc pe soţia lui banală, cu păr castaniu, Delfina Caterina de Medici. Studioasa Caterina era descrisă de un ambasador ca fiind o femeie frumoasă când chipul îi era acoperit de voaluri, însă când voalurile se ridicau, chipul ei era la fel de tern ca o bucată de lemn. Fusese aleasă ca mireasă a lui Henric doar datorită relaţiei ei apropiate cu papa şi a unei dote generoase ce includea câteva oraşe, bijuterii, cai şi piese de mobilier. În 1542, după nouă ani de căsnicie, Henric şi Caterina nu produseseră vreun copil, ea nereuşind nici

măcar să rămână însărcinată.

Deşi cu 18 ani mai mare decât iubitul ei cu sânge albastru, Diane se îngrijea impecabil şi era cu mult mai atrăgătoare decât soţia regelui. Zveltă şi atletică, Diane îşi începea fiecare zi cu o sesiune înviorătoare de călărie de până la trei ore. Fiind perfect conştientă de pielea ei albă şi curată, purta întotdeauna o mască din catifea neagră când ieşea afară, bea zilnic un amestec cu aur şi se îmbăia în lapte de măgăriţă şi apă rece. Îngrozită de riduri, Diane dormea în fund, sprijinită de multe perne. Regimul ei de frumuseţe a funcţionat. Henric făcea dragoste cu Diane aproape în fiecare noapte, lăsându-şi soţia singură în patul ei rece.

Pedeapsa pentru o prinţesă stearpă era adesea divorţul, exilul şi viaţa într-o mănăstire. Diane, deşi nu era o mare prietenă a Caterinei, era încântată că aceasta era ştearsă şi banală şi că nu avea absolut nicio influenţă asupra soţului ei. Diane se temea de o nouă alianţă, poate cu o prinţesă străină frumoasă, care ar fi cucerit inima lui Henric şi l-ar fi despărţit de ea. Aşa că s-a gândit că o idee mai bună ar fi fost să o ajute pe Caterina să aducă pe lume un moştenitor.

În nopţile în care se întâlneau, Diane îşi începea partida de amor excitându-l la maxim pe Henric, după care îl trimitea sus, în dormitorul soţiei, pentru a-şi termina treaba. După ce se achita de îndatorirea dinastică, prinţul cobora din nou, ca să adoarmă în braţele Dianei. La scurt timp după începerea acestui ritual, Caterina a rămas însărcinată şi a adus pe lume un fiu sănătos. Henric şi-a recompensat metresa „pentru bunele şi lăudabilele servicii” aduse Delfinei.19

Inteligenta Caterina nu înţelegea ce vedea soţul ei la amanta lui cea vârstnică. Curioasă, a cerut unui tâmplar să facă două găuri în podeaua apartamentului ei, chiar deasupra dormitorului Dianei. Ea şi slujitoarea ei au început apoi să îi spioneze pe Henric şi Diana făcând dragoste la lumina focului din şemineu, rostogolindu-se din pat şi continuând pe podea. Caterina era uluită de

tandreţea fără margini a lui Henric arătată Dianei şi îi povestea suspinând doamnei ei de companie că „el n-o folosise pe ea niciodată atât de bine”.20

Adorabila Madame de Pompadur, cu ochii ei căprui, era de părere că Ludovic al XV-lea o folosea *prea* bine. Dar această amantă regală simbolică avea un secret tulburător – era frigidă. Există unele dovezi care indică faptul că suferea de infecţie vaginală cronică, cu o scurgere lăptoasă urât mirositoare, pentru care nu exista leac la vremea respectivă. „M-am pricopsit cu o pasăre de mare rece”, se lamenta Ludovic al XV-lea.21 Era uneori atât de dezamăgit de performanţa ei încât pleca din pat fără obişnuitul sărut de rămas-bun.

Ludovic al XV-lea avea un apetit sexual vorace, dorindu-şi să facă dragoste de câteva ori pe zi. Dar metresa lui, oscilând mereu între starea de boală şi cea de sănătate, s-a simţit curând extenuată, trebuind să se prefacă a se bucura de strădaniile lui. Ne-o putem imagina, o femeie mătăsoasă printre cearşafuri de satin, cu goliciunea trupului încălzită de licăririle lumânărilor, aşteptând ca regele să termine.

Sperând să-şi stimuleze libidoul, Madame de Pompadour a început o dietă cu ţelină, trufe şi vanilie, care nu a făcut decât să-i afecteze sănătatea. Într-o zi, când prietena ei, ducesa de Brancas, şi-a exprimat îngrijorarea, metresa regală a izbucnit în lacrimi şi a spus: „Sunt îngrozită că n-am să-l mai satisfac pe rege şi c-am să-l pierd. Ştii cum e, bărbaţii dau o foarte mare importanţă anumitor lucruri, iar eu, din păcate, sunt din fire foarte rece. Am crezut că m-aş putea încălzi dacă aş urma o dietă care să-mi încălzească sângele… Nici nu ştii ce s-a întâmplat săptămâna trecută, regele a spus că este prea cald, o simplă scuză pentru a-şi petrece jumătate de noapte pe sofaua mea. O să se plictisească de mine şi-şi va găsi pe altcineva”.

Ducesa şi-a sfătuit prietena cu înţelepciune: „Dar dieta asta pe el nu-l va opri, iar pe tine te va ucide. Nu, trebuie să devii indispensabilă regelui fiind mereu drăguţă

cu el. Nu-l respinge, desigur, în toate celelalte momente, ci lasă pur şi simplu timpul să-şi facă treaba şi în final el va fi legat de tine pentru vecie prin forţa obişnuinţei". 22

Dacă Madame de Pompadour şi-ar fi pierdut poziţia când ar fi încetat să mai facă sex cu regele, şi-ar fi pierdut slujba undeva pe la mijlocul anilor 1750. În realitate, ea a schimbat cu măiestrie relaţia lor amoroasă într-o prietenie strânsă, devenind un consilier politic abil şi un fel de comitet de divertisment compus doar din ea însăşi.

Ironia sorţii face ca principala metresă a lui Ludovic al XV-lea în tinereţe – Madame de Pompadour – să fi fost frigidă, iar metresa lui de la bătrâneţe – Madame du Barry – una dintre cele mai talentate prostituate ale momentului. Sau poate nu. Tânăr fiind încă, Ludovic s-a bazat pe devotamentul, farmecul şi inteligenţa Madamei de Pompadour, descărcându-se sexual în altă parte. Ca monarh în etate, tremurând dinaintea porţilor morţii, nu prea mai avea trebuinţă de inteligenţă. Dorea sex atletic frecvent pentru a se convinge că trăia încă.

Pe măsură ce îmbătrânea, găsea tot mai greu femei care să îl excite, până când a întâlnit-o pe entuziasta prostituată pariziană pe care a făcut-o ultima lui metresă.

Jeanne du Barry a intrat în viaţa lui Ludovic la momentul oportun pentru amândoi. Dacă ar fi venit cu câţiva ani mai devreme, sub domnia fermă a Madamei de Pompadour, ar fi fost o biată aventură. Dar în condiţiile date, apariţia ei, la aproximativ patru ani după moartea prematură a Madamei de Pompadour, l-a readus pe melancolicul monarh la viaţă, iar ea şi-a asigurat o carieră la care nu visase niciodată.

Ducele de Richelieu, un crai bătrân, se bucurase de frumoasa blondă atât de mult încât a recomandat-o regelui istovit. După prima lor întâlnire sexuală, regele i-a spus ducelui: „Sunt încântat de Jeanne a dumitale. Este singura femeie din Franţa care a reuşit să mă facă să uit că am 60 de ani". 23

Dar în loc să se culce cu ea şi pe urmă să se descotorosească de ea, cum făcuse cu toate celelalte, a

păstrat-o lângă el. I-a spus aproape scuzându-se prietenului lui, ducele d'yen, că descoperise „o plăcere cu totul nouă lui". În replică, ducele a pufnit, zicând: „Asta, sire, este pentru că nu aţi fost niciodată într-un bordel".24

Regele fusese făcut să creadă că Jeanne era o femeie măritată respectabilă, care avusese câteva relaţii amoroase cu nobili şi bancheri. Credinciosul lui valet şi codoş dintotdeauna, Lebel – alarmat de înclinarea regelui spre o femeie atât de nepotrivită – i-a spus, în cele din urmă, lui Ludovic, în timpul toaletei de dimineaţă, că talentele sexuale ale lui Jeanne erau rezultatul anilor de antrenament profesionist. Că nici măcar nu avea respectabilul statut de femeie măritată. Ni-l putem imagina pe Ludovic, în timp ce era pudrat şi parfumat, fluturând regeşte din mână şi poruncindu-i lui Lebel să îşi ţină pliscul şi să îi găsească femeii un soţ potrivit. Tulburat, Lebel – care îl slujise pe rege aproape toată viaţa lui – a murit curând după aceea.

Medicii de la Curte l-au dojenit pe Ludovic, spunându-i că metresa lui era prea tânără şi sugerându-i că o femeie mai în vârstă ar fi putut fi mai bună pentru inima lui. Dar aceasta nu era o recomandare pe care regele ar fi putut s-o accepte, între timp, unii curteni spuneau că nu-l văzuseră niciodată pe Ludovic mai sănătos – părea mai tânăr şi mai energic decât fusese vreodată în ultimii ani.

Dar, cu câteva săptămâni înainte să moară, monarhul în vârstă de 64 de ani şi-a dat seama că până şi ea îşi pierdea abilitatea de a-l excita. S-a confesat doctorului lui: „Îmbătrânesc şi ar fi timpul să-mi mai strunesc puţin caii". Doctorul a răspuns imediat: „Sire, nu e vorba de strunit, cred că ar trebui să le scoateţi de tot hamul".25

Bătrânul monarh, care se îndrepta spre moarte şi spre inevitabila judecată divină, suferea uneori crize amare de remuşcare pentru păcatele sale carnale şi refuza să îşi vadă metresa. Aceste chinuri ale conştiinţei erau curând înlocuite de altele, iar Ludovic se arunca din nou în frumoasele ei braţe albe. Temperamentul vulcanic al

regelui de Bourbon a durat, literalmente, până în clipa morţii. Chiar şi cu trupul în descompunere, năpădit de variolă, Ludovic a întins o mână măcinată de puroi pentru a pipăi ispititorii sâni ai metresei.

Poate că Ludovic al XV-lea moştenise libidoul neobosit de la predecesorul lui, Ludovic al XIV-lea, care şi-a împovărat amantele nu doar cu nevoile lui sexuale ci, şi mai rău, cu infinita lui fertilitate. Louise de La Vallière a născut patru copii în şapte ani. Succesoarea ei, strălucitoarea Athénaïs de Montespan, a adus pe lume şapte copii în nouă ani. Ursuza Madame de Maintenon era la menopauză când s-a măritat în secret cu Ludovic, dar i s-a plâns duhovnicului ei că, la vârsta de 75 de ani, regele insista să facă sex zilnic, uneori de câteva ori. Duhovnicul i-a spus că Dumnezeu o alesese pe ea să îl împiedice pe rege să păcătuiască, aşa că trebuia pur şi simplu să îndure. Se presupunea că sexul prea frecvent le-ar fi provocat bărbaţilor „gută, constipaţie, halenă şi înroşirea nasului", de toate aceste suferind şi Ludovic, dar nu într-atât încât să îi scadă apetitul sexual.26

În vreme ce până şi la perechile cele mai desfrânate sexul devenea neinteresant după câţiva ani, ţarul Alexandru al II-lea (1818 – 1881) şi frumoasa lui amantă brunetă Katia Dolguruki s-au bucurat de o viaţă sexuală plină de pasiune de-a lungul tuturor celor 15 ani de relaţie, cărora le-a pus capăt doar moartea lui. Deosebit de prostuţă, Katia era cu 30 de ani mai tânără decât Alexandru şi adora să facă dragoste, în 1870, ţarul i-a scris: „Ai văzut singură ce simt în adâncul meu, la fel cum şi eu am văzut ce ţi se întâmpla ţie. Acesta este motivul pentru care ne-am împreunat ca nişte pisici flămânde, atât dimineaţa cât şi după-amiaza, şi a fost frumos până la graniţa nebuniei, astfel încât chiar şi acum aş vrea să urlu de bucurie şi sunt încă plin în toată fiinţa mea". 27

În 1876, sănătatea ţarului dădea semne de înrăutăţire. A fost consultat de medicul Curţii, care nu a putut găsi vreo boală şi care a indicat diplomatic că ţarul în vârstă de 58 de ani suferea de epuizare şi de „exces de

relaţii sexuale”.28 Dar această opinie medicală nu l-a descurajat pe ţar. Curând după, i-a scris Katiei următoarele: „Mi-a plăcut la nebunie să fac dragoste cu tine, sunt cufundat încă tot în această stare. Eşti atât de ademenitoare, că este imposibil să-ţi rezist! Nu există cuvinte pentru acest delir”. 29

În acelaşi an, când se pregătea să aducă pe lume al treilea copil, Katia se plângea de faptul că nu va putea face sex o vreme după naştere. „Mă simt atât de greoaie”, scria ea, „dar nu mă plâng, pentru că este numai vina mea, şi mărturisesc că nu pot exista fără fântâna ta, pe care o iubesc într-atât, şi prin urmare, după ce vor trece şase săptămâni, contez pe reluarea injecţiilor”. 30

Relaţiile amoroase ale lui Napoleon al III-lea (1808 – 1873) nu erau nici pe departe la fel de satisfăcătoare. Libidoul împăratului îl forţase să o ia de soţie pe singura femeie care refuzase să facă sex cu el, Eugénie de Montijo, frumoasa fiică a unui neînsemnat nobil spaniol. Circula o glumă care spunea că Napoleon al III-lea devenise împărat prin predestinare, însă Eugénie devenise împărătească prin erecţie.

Dar când Napoleon a descoperit că virtutea soţiei sale era, de fapt, frigiditatea, a început să cutreiere Curtea ca un leu adulmecându-şi prada, fiind prezent în toate sălile de bal ca la o vânătoare de sex. Între 1860 şi 1870, când trecuse deja de 50 de ani, împăratul era incapabil de preludiu, cufundându-se direct în plăcere fără să îi pese câtuşi de puţin de partenerele sale.

Marchiza de Taisey-Chitenoy a îndurat o astfel de întâlnire după ce îl cunoscuse pe împărat în timpul unui bal de la Tuileries. După miezul nopţii, a venit în dormitorul ei într-o pijama mov, arătând destul de ridicol. Ea a relatat după aceea: „A urmat o scurtă sforţare fizică, în timpul căreia el a gâfâit greu, apoi ceara din vârfurile mustăţii lui s-au topit şi au picurat, iar în final, a ieşit degrabă, lăsând-o pe marchiză neimpresionată şi nesatisfăcută”.31

Fraţii Edmond şi Jules de Goncourt scriau: „Când la

Tuileries este adusă o femeie, aceasta este dezbrăcată într-o cameră, apoi trece dezbrăcată într-o altă cameră, unde împăratul, la rândul lui gol, o aşteaptă. (Şambelanul) în funcţie îi dă următoarele instrucţiuni: «Puteţi săruta orice parte a corpului Majestăţii Sale, cu excepţia feţei»". 32

Soţia unui funcţionar de la Curte a solicitat o audienţă privată cu împăratul pentru a discuta cariera soţului ei. Aceasta a relatat: „N-am avut timp nici măcar de o vorbă de protest, că el m-a şi apucat de cea mai intimă zonă a trupului meu… Totul se petrece atât de repede, că până şi cele mai ferme principii devin neputincioase". 33

Unele dintre expediţiile prădalnice ale lui Napoleon erau un eşec total. Într-o seară, împăratul afemeiat a intrat într-un salon slab luminat, s-a aşezat pe o sofa alături de o făptură fermecătoare într-o rochie bogat împodobită. Şi-a strecurat mâna pe sub jupa acesteia şi a ciupit piciorul cu formă frumoasă îmbrăcat în ciorap de mătase. Episcopul de Nancy a sărit ca ars în picioare, protestând sonor.

Cea mai perversă relaţie sexuală consemnată între un monarh şi amanta sa a fost aceea a frumoasei cu păr negru ca pana corbului Lola Montez cu Ludovic I al Bavariei. Ludovic făcuse o obsesie pentru labele picioarelor dansatoarei. Pe când aceasta se afla în exil, el îi scria: „Îţi iau picioarele în gură, acolo unde nu au mai ajuns altele, care mi-au repugnat, dar cu tine, este exact opusul".34 Şi o altă scrisoare: „Vreau să-ţi iau picioarele în gură, numaidecât, fără să-ţi las răgaz să le speli după ce ai ajuns din călătorie".35

Scrisorile lor indicau că Lola îi făcea sex oral lui Ludovic, alteori el masturbându-se în timp ce îi sugea degetele picioarelor. Este posibil ca aceste practici să fi înlocuit raportul sexual, pe care Lola l-a avut cu regele în doar câteva ocazii. Poate că era prea puţin atrasă de un bărbat cu 34 de ani mai vârstnic, cu o gâlmă crescută chiar în mijlocul frunţii. Ea obişnuia să se scuze adesea că nu putea face sex pe motiv de menstruaţie, probleme de sănătate sau pericolul de a rămâne gravidă.

În cele 15 luni cât a durat relaţia lor la München,

Ludovic i-a cerut să poarte bucăţi de flanel direct pe piele în două locuri anume de pe trupul ei – şi ne putem imagina care au fost acele două locuri – şi să i le ofere apoi lui. Mai târziu, în timpul exilului ei, el i-a cerut acelaşi lucru, iar ea i-a trimis bucăţile de flanel purtate de ea. El insista să ştie dacă purtase bucăţile de flanel în respectivele locuri.

În timpul exilului Lolei, aceasta i-a trimis lui Ludovic o scrisoare cu un mic cerc desenat de ea şi care reprezenta gura ei pe care el să o sărute. Ludovic i-a răspuns: „Desenul din scrisoarea ta, care ar vrea să reprezinte gura ta (de fiecare dată când îl sărut), am crezut la început că este a ta *cuño* (vagin), iar al meu *jarajo* (penis) a avut o erecţie. Oricât de multă plăcere mi-a oferit gura ta, a ta *cuño* mi-ar fi făcut o şi mai mare plăcere. Le sărut şi pe una şi pe cealaltă”. 36

Conform tuturor relatărilor, Lillie Langtry şi viitorul rege Eduard al VII-lea al Marii Britanii au avut o viaţă sexuală deosebit de plină. Eduard a fost uluit în 1877 când a văzut-o pentru prima oară pe voluptuoasa roşcată cu picioare lungi care mergea „ca o frumoasă căţea de vânătoare în două picioare”.37 Aşa că a făcut-o numaidecât prima sa amantă oficială, devenind inseparabili apoi, timp de aproape doi ani. Lillie relata că, într-o zi, prinţul i-a spus: „Am isprăvit atâta cu tine că aş fi putut cumpăra o navă de război”. La care ea a răspuns caustic: „Şi ai isprăvit atâta în mine că nava ta ar fi avut pe ce pluti”.38

Fidelitatea

ÎNTR-O RELAŢIE ADULTERĂ

Asemenea patriarhilor biblici, sultanilor turci şi împăraţilor chinezi, regii europeni erau adesea implicaţi în relaţii sexuale cu câteva femei în acelaşi timp. Deşi, de obicei, doar una deţinea titlul de amantă oficială – *maitresse-entitre* – existau invariabil şi steluţe mai mărunte, unele care se stingeau rapid, altele care ocupau orbite mai îndepărtate, dar care sclipeau stins mulţi ani.

Conform tradiţiei vremurilor, în vreme ce regii şi prinţii se tăvăleau în aşternuturi cu alte femei, amantele

lor ar fi trebuit să aştepte răbdătoare în apartamentele lor, brodând poate, sau organizând o cină de gală pentru delectarea iubitului necredincios. Aşa au stat lucrurile cu Mademoiselle Choin, amanta lui Ludovic, Delfin al Franţei (1661 – 1711), moştenitor al tronului tatălui lui, Ludovic al XIV-lea. Devotamentul lui Ludovic faţă de metresa lui – avea să se însoare în secret cu ea după moartea soţiei – nu l-a împiedicat să se împerecheze cu actriţe pe care le vedea pe scena din Paris sau cu oricine altcineva îi ieşea în cale.

Odată, Delfinul a invitat o frumoasă tânără actriţă să îl viziteze în apartamentele sale de la Versailles. Aceasta a venit cu o prietenă mai vârstnică şi mai urâtă. Informat că actriţa sosise, Delfinul a deschis uşa către anticameră, a tras-o pe femeie lângă el – din întâmplare, pe cea mai urâtă şi mai vârstnică – şi a dus-o în camera lui. Când prietenul şi codoşul lui, monsieur Du Mont, a găsit-o pe tânăra şi frumoasa actriţă aşteptând, s-a amuzat copios şi a început să bată în uşa Delfinului, strigând: „Femeia aceea nu este cea pe care o doriţi! Aţi luat-o pe cea greşită!” Uşa s-a deschis şi Delfinul a împins-o pe urâtă afară din cameră. „Staţi aşa, uitaţi-o pe cealaltă!” a spus Du Mont, împingând-o pe femeia frumoasă spre el. „Nu mai e cazul, s-a rezolvat”, a spus Delfinul. „Aceasta va trebui să aştepte o altă ocazie”. 39

Majoritatea amantelor regale nu ar fi îndrăznit să aibă relaţii amoroase cu alţi bărbaţi. Câteva care au făcut-o totuşi au fost generos iertate de monarhii lor afemeiaţi. Dar multe s-ar fi aşteptat la o pedeapsă similară cu cea a Madamei d’Estrele, care a devenit amanta lui August al II-lea al Poloniei, elector al Saxoniei, în 1704. Când regele fustangiu a descoperit că Madame d’Estrele avusese relaţii cu câţiva domni de la Curte, i-a dat un răgaz de 24 de ore să îşi facă bagajele şi să părăsească ţara. Şi mai urâtă de atât a fost răzbunarea lui Petru cel Mare (1672 – 1725), care a descoperit în 1703 că amanta pe care o avea de 13 ani, Anna Mons, se culcase cu ambasadorul suedez. Petru, care de-a lungul întregii relaţii cu Anna luase parte în mod

repetat orgii, s-a înfuriat atât de tare din cauza infidelităţii ei, încât a aruncat-o în temniţă împreună cu 30 dintre prietenii ei.

Pentru o femeie care declara public că profesia ei este desfrâul, îndrăzneaţă Nell Gwynn s-a dovedit remarcabil de fidelă lui Carol al II-lea, chiar şi după moartea acestuia. Rămasă fără amantul ei regal, frumoasa Nell a fost curtată de numeroşi pretendenţi. L-a informat cu tristeţe pe un admirator înfocat că „nu mă pot culca cu un câine după ce m-am culcat cu un cerb”.40

În mod ironic, amantele de viţă nobilă ale lui Carol, arogantele ducese, nu erau nici de departe atât de credincioase precum viteaza lui depravată. Roşcata Barbara Palmer, pe care Carol a făcut-o contesă de Castlemaine şi ducesă de Cleveland, a fost cea mai rău famată. Poate că infidelitatea ei flagrantă a fost tolerată de Carol pentru că ea îi împlinea toate fanteziile sexuale. Un prieten din copilărie al Barbarei o descria ca fiind „o fetiţă lascivă… (care) obişnuia să îşi frece chestia cu degetele sau de toate cele posibile”.41

În 1667, lady Castlemaine era într-o relaţie cu renumitul berbant de la Curte Harry Jermyn. Într-o zi, când regele i-a făcut o vizită inopinată amantei lui, Harry a trebuit să se ascundă sub pat. Rămânând gravidă pentru a şasea oară, regele a ştiut foarte bine că ea nu purta copilul lui. Nu fusese sigur de unii dintre primii cinci copii, dar decisese să îi recunoască, pentru că probabilităţile să le fi fost el tată erau destul de mari. Dar cu al şaselea nu a mai făcut la fel.

Lady Castlemaine s-a înfuriat că regele o făcea să pară o desfrânată. „La naiba!” a ţipat ea. „Va fi al tău! Am să-l botez în capela de la Whitehall şi am să-l declar ca fiind al tău… sau am să-l aduc în galeria Whitehall şi am să-i zdrobesc ţeasta dinaintea ochilor tăi”. Carol a rămas ferm pe poziţie. „Acest copil nu este al meu”. „Indiferent al cui este, tu ai să-l recunoşti”, a strigat scorpia.42 Se zice că regele a implorat în genunchi să fie iertat câteva zile mai târziu.

În 1671, la urechile regelui a ajuns informaţia că lady Castlemaine se culca cu dramaturgul William Wycherly acasă la o prietenă, care îi slujea drept acoperire. Carol s-a dus el însuşi să verifice şi a dat nas în nas cu Wycherly pe scări în timp ce încerca să treacă neobservat înfăşurat în mantia sa. Regele nu a spus nimic, dar a urcat şi a găsit-o pe lady Castlemaine în pat. I-a cerut să îi explice ce făcea acolo. „Este începutul postului”, i-a spus ea, „aşa că m-am retras aici pentru rugăciune”. Regele a pufnit: „Desigur. Iar cel cu care m-am întâlnit pe scări era duhovnicul dumitale”. 43

Odată cu înaintarea în vârstă, lady Castlemaine a început să-şi dorească tot mai mult tineri chipeşi şi plini de vână, din clasele de jos. Dispreţuind profund graniţele dintre clase, i-a permis lacheului să facă dragoste cu ea în baia ei şi a făcut sex cu Jacob Hall, un dansator pe sârmă, în baraca lui de la bâlci, în văzul publicului fascinat.

La Curte a apărut o glumă în versuri despre aventurile ei;

Patruzeci de bărbaţi pe zi această desfrânată femeie avea

Şi totuşi, ca o căţea în călduri, coada îşi ridica şi mai vrea.44

Lady Castlemaine era pururea îndrăgostită şi iubea pătimaş. Era generoasă cu tinerii ei amanţi, ciupind din ce primea de la rege pentru a-i întreţine. John Churchill, viitorul duce de Marlborough, era în pat cu lady Castlemaine într-o zi când amantul ei regal a apărut inopinat. Churchill a sărit pe fereastră. Carol s-a dus la fereastră, a privit în jos şi i-a strigat sec: „Vă iert, la urma urmei, aşa vă câştigaţi existenţa”.45

Când Churchill a cerut 5.000 de lire pentru prestaţiile sale, lady Castlemaine a fost de acord să se vândă lui sir Edward Hungerford, în vârstă de peste 70 de ani, care îşi exprimase dorinţa de a fi „măcar o dată acolo unde a fost şi Carol”.46 Lady Castlemaine i-a spus că preţul ei era de 10.000 de lire – dorind să se aleagă şi ea cu ceva – preţ pe care avutul desfrânat l-a acceptat. Dar ea

a trimis o altă femeie să se întâlnească cu sir Edward într-o cameră întunecoasă, încasând apoi frumuşica sumă. L-a informat apoi pe sir Edward că îl păcălise şi s-a oferit să i se dea *cu adevărat* pentru alte 10.000 de lire. Sir Edward a respins cu înţelepciune oferta.

O parte semnificativă din venitul lui lady Castlemaine ca amantă regală – estimat la 100.000 de lire – a ajuns în ghearele hrăpăreţului John Churchill. Dar într-o seară, când lady

Castlemaine a cerut un împrumut pentru un joc de cărţi, acesta a refuzat-o indignat. Amanta regală s-a înfuriat atât de tare, că a început să îi curgă sânge din nas şi i-au plesnit şnururile corsetului.

Lola Montez i-a fost la fel de necredincioasă – sau poate chiar mai mult – amantului ei regal precum lady Castlemaine cu două secole înaintea ei. Infidelitatea ei ostentativă contrasta trist cu loialitatea statornică a regelui Ludovic. La puţin timp după ce a fost obligată să părăsească oraşul München, Ludovic i-a scris o scrisoare pe care nu a trimis-o niciodată, implorând-o să îi rămână fidelă. Cât despre fidelitatea lui faţă de ea, acesta a scris: „Mult iubita mea, gândeşte-te la ultimele 16 luni, la cum s-a comportat al tău Luis în această perioadă de când ne-am cunoscut. N-ai să găseşti nicicând o inimă ca a mea”. 47

Dar Lola avusese deja nenumăraţi amorezi cât timp fusese amantă regală la München şi avea să continue această viaţă de desfrâu şi în exil. La München, obişnuia să primească mulţi amanţi în apartamentul ei de hotel şi apoi în casa cumpărată şi mobilată de Ludovic pentru ea. Lola ieşea rareori neînsoţită de un grup de tineri care se dădeau drept gărzile ei de corp, cât şi de admiratorii ei, studenţi de la Universitatea din München.

Regele primea neîncetat rapoarte despre desfrâurile Lolei. Dar refuza să le creadă, spunând de fiecare dată că prin aceste zvonuri se încerca doar defăimarea bietei Lola. După ce Lola a fost exilată, Ludovic a avut destul timp, mai ales după ce a abdicat, să analizeze la rece numeroasele rapoarte despre călătoriile prin Europa şi scandaloasele ei

flirturi. Când Lola l-a implorat pe rege să îi trimită bani, promiţându-i fidelitate eternă, stilul ei de viaţă era atât de revoltător încât cele două tovarăşe ale sale, al căror rol era să îi dea Lolei un aer respectabil, şi-au făcut bagajele şi au părăsit-o.

Monarhul care abdicase urma să-şi ia alte amante care să îi aline singurătatea, dar nu avea să-şi mai revină niciodată complet după relaţia cu Lola. Pierderea tronului nu l-a deranjat la fel de mult precum conştientizarea faptului că iubita lui era o mincinoasă necredincioasă. În ultimii 20 de ani ai vieţii, regele abdicat nu a mai făcut decât să colinde fără noimă şi să scrie versuri neinspirate despre inima sa frântă.

Francisc I a fost mai norocos decât majoritatea regilor în răzbunarea sa faţă de iubitul necredincioasei lui amante – deşi fără ştiinţă. A să *maîtresse-entitre*, Françoise de Foix, în vârstă de 23 de ani, Dame de Châteaubriant, avea amanţi secreţi. Într-o noapte din 1518, amantul ei, amiralul Bonnivet, auzind că regele urma să vină, a sărit din patul amantei şi s-a ascuns în şemineul ei uriaş. Din fericire, era vară şi vatra era plină de ramuri parfumate de pin îndărătul cărora Bonnivet a reuşit să se ascundă. Din nefericire, vatra servea şi drept latrină, şi înainte să facă dragoste cu amanta lui, regele s-a uşurat pe bietul Bonnivet ascuns după crengi, udându-l până la piele, fără să ştie.

În afara iatacului – arta

DE A OFERI PLĂCERE REGELUI

Nu buzele sau ochii înseamnă frumuseţe, ci forţa îngemănată şi efectul deplin al tuturor elementelor laolaltă.

Alexander Pope

Doar talentele sexuale nu erau suficiente pentru a propulsa o femeie pe poziţia de *maîtresse-entitre*. Regele putea ridica poalele aproape tuturor femeilor din regatul lui de oricâte ori poftea, fără a-i da vreuneia titlul oficial şi retribuţiile aferente. Servitorii regelui, cunoscând gustul stăpânului lor, aduceau adesea prostituate, pe care le

spălau foarte bine şi le împingeau în aşternutul regal. Aceste femei acceptau recunoscătoare un galben când ieşeau pe uşă şi plecau. Cameristele care curăţau camerele regelui cădeau adesea pradă poftelor carnale aţâţate brusc şi năvalnice ale monarhului. După care îşi netezeau frumos şorţurile, îşi luau măturile şi găleţile şi plecau în vârful picioarelor să cureţe următoarea încăpere.

Regele flirta adesea cu doamnele de la Curte – iar asta presupunea cine private urmate de partide de sex şi cadouri constând în bijuterii preţioase. Aceste nobile, spre deosebire de prostituate şi cameriste, se calificau pentru titlul de metresă oficială – *maîtresse-entitre* – dacă monarhul alegea să îi acorde această onoare. Dar în majoritatea cazurilor, nu o făcea. Ce calităţi făceau dintr-o femeie o candidată serioasă pentru titlul de amantă oficială?

Suntem tentaţi să credem că frumuseţea ar fi cea mai importantă calitate. Vedem amanta regală ca pe o Afroditǎ barocă, strălucind învăluită în mătăsuri, straturi de dantele, bijuterii sclipitoare. Apare la un bal şi îl răpune pe rege cu o singură privire, iar regele, cu genunchii înmuiaţi, rosteşte întrebarea magică: „Cine este femeia aceea?”

Ea are piele catifelată, bucle mătăsoase, un chip cu trăsături de o frumuseţe ravisantă. Pe sub acest smalţ elegant pândeşte o pasiune animalică pe care bărbaţii o pot adulmeca de la capătul celălalt al unei încăperi. Are voce gravă şi răguşită şi un zâmbet răvăşitor. Identifică pe loc bărbaţii paralizaţi de farmecul ei cu o singură privire a ochilor ei luminoşi. Râzând, ne părăseşte, cu trena foşnind în urma ei, iar noi simţim notele îmbătătoare ale parfumului ei plutind în aer. Înţelegem prea bine de ce regele a ales-o pe ea.

Dar greşim amarnic dacă alegem frumuseţea ca fiind singura şi cea mai importantă calitate a amantei regale. O femeie ale cărei bunuri de preţ erau doar la suprafaţă şi care nu oferea nimic din interior, pur şi simplu nu rezista. Frumuseţea fără inteligenţă şi bunătate avea drept rezultat câteva interludii frenetice cu nădragi în vine şi

jupe răscolite şi rareori o ofertă pentru poziţia de *maîtresse-entitre*. Mulţi monarhi au gustat din nurii celor mai frumoase femei de la Curtea lor, găsindu-le pe aceste dame doar deosebit de *plictisitoare*.

Pe de altă parte, o femeie mai puţin atrăgătoare ştia cum să-şi prindă în mreje monarhul, fireşte nu prin apariţii orbitoare la baluri. Ea avea nevoie de contact frecvent cu monarhul pentru a-şi dezvălui frumuseţea interioară, bunătatea sufletească, inteligenţa şi simţul umorului. El începea să aştepte nerăbdător conversaţiile lor, confortul pe care i-l oferea prezenţa ei, pentru că ea ştia cum să îl facă să râdă. Şi curând, la Curte începea să circule zvonul că regele şi-a făcut o amantă urâtă.

Cu sau fără frumuseţe, cu sau fără talente sexuale, amanta regală de succes se făcea de neînlocuit, satisfăcând toate cele cinci simţuri ale regelui. Era pregătită să converseze vesel cu el chiar dacă era obosită, să facă dragoste cu el la orice oră din zi şi din noapte, chiar dacă era bolnavă, să îi satisfacă orice fantezie, să îi servească mâncărurile preferate, să îl alinte când era bosumflat, să îi maseze picioarele, să îi decoreze casele şi să îi crească pruncii nelegitimi – uneori concepuţi cu alte femei. Şi toate acestea trebuiau făcute cu bună dispoziţie.

Doar câtorva monarhi le făcea plăcere ca metresele lor să se certe la cuţite cu ei. De regulă, amanta regală nu bombănea, nu arunca priviri ameninţătoare şi nici nu făcea crize de gelozie. Aparent mereu senină şi foarte relaxată din înalta ei poziţie, alegea cu grijă situaţiile când avea rost să pornească o luptă, doar rareori arătându-şi ghearele şi colţii.

Amanta nu putea fi obosită, bolnavă, nu avea voie să se văicărească sau să fie copleşită de tristeţe în prezenţa regelui. Ea purta masca încântării radiante, dincolo de problemele de orice natură. Când Ludovic al XIV-lea le-a oferit amantei lui şi prietenelor acesteia onoarea de a călători alături de el, în caleaşca regală, de la un castel la altul, în realitate acest lucru a fost pentru ele o adevărată tortură. Ducele de Saint Simon relata: „Expediţia abia

începuse de un sfert de leghe când regele le-a întrebat pe doamnele din caleaşca lui dacă nu şi-ar fi dorit să mănânce ceva… Atunci, au fost cu toatele obligate să spună cât de înfometate erau, să se prefacă voioase şi pline de apetit şi de bucurie, altfel regele ar fi devenit morocănos, dispoziţie pe care nu se sfia să şi-o manifeste deschis… Regelui îi plăcea aerul proaspăt şi insista să stea cu toate geamurile coborâte; ar fi fost extrem de deranjat dacă vreuna dintre doamne ar fi îndrăznit să tragă vreuna dintre perdeluţe pentru a împiedica pătrunderea soarelui, a vântului sau a frigului. Nu exista alternativă, trebuia să se prefacă a nu observa, nici asta, nici vreun alt disconfort… Dacă vreuneia i se făcea rău, gestul era considerat o crimă de neiertat”. 1

Poate că cel mai rău dintre toate era faptul că doamnelor nu le era permis să vorbească despre necesităţile fiziologice naturale. În timpul unui drum de şase ore de la Versailles la Fontainebleau, ducesa de Chevreuse a avut nevoie atât de disperată de o oală de noapte încât aproape că a leşinat. Dar a reuşit să zâmbească neîncetat şi să nu sufle o vorbă regelui despre agonia prin care trecea. Ajunsă la Fontainebleau, s-a dus în fuga mare în cea mai apropiată încăpere – care s-a întâmplat a fi capela – şi s-a uşurat acolo în primul vas găsit – care s-a întâmplat a fi un sfânt potir.

Dar patimile metresei regale nu se încheiau aici. Ea era nevoită să participe la activităţile preferate ale regelui, fie că îi plăceau, fie că nu. Zâmbind larg, pornea călare alături de el la vânătoare prin pădurile reci, dând din cap aprobator când regele încolţea şi omora animale care urlau şi pe care ale căror carcase însângerate le tranşa apoi. Râzând veselă, petrecea ore în şir pe câmpuri pline de apă privind şoimii regali devorând păsări mici. Chicotind voioasă, se prefăcea încântată de plictisitoarele partide de jocuri de cărţi care ţineau uneori până în zori. Şi apoi, gemând într-un extaz prefăcut, îndura indezirabila partidă de sex.

Rareori auzim de vreo o regină străduindu-se până la

epuizare să îi facă pe plac regelui. În vreme ce amanta cânta, mergea la vânătoare, recita poezii, aducea jongleri, făcea dragoste toată noaptea, mânca şi dacă nu îi era foame şi ignora nevoile vezicii şi ale măruntaielor ei, regina trecea prin căsnicie cu o solemnă letargie. De ce trebuia amanta să muncească atât de mult, în vreme ce regina nu? Foarte simplu, pentru că amanta putea fi concediată în orice clipă, în vreme ce regina era un element permanent în palat – la fel ca podelele de marmură sau coloanele de piatră – până la moartea acesteia. Indiferent de comportamentul unei regine – mai puţin adulterul afişat strident – aceasta îşi păstra căsnicia şi poziţia. Amanta, pe de altă parte, îşi putea pierde toate posesiunile doar la un simplu pocnet din degete al regelui.

Arta de a oferi plăcere

Chintesenţa conceptului de metresă regală a fost Jeanne-Antoinette d'Etioles, marchiză de Pompadour, care a domnit 19 ani alături de Ludovic al XV-lea al Franţei. În 1745, această tânără de 24 de ani din clasa de mijloc a reuşit să ajungă pe tărâmul interzis numit Versailles, supravieţuind nenumăratelor comploturi şi intrigi puse la care de nobili invidioşi care doreau să o îndepărteze de la putere, părăsind Curtea regală doar moartă, în sicriu. Ce legături de mătase au ţinut-o pe această femeie legată de regele ei?

Iniţial, l-a fermecat pe arătosul Ludovic cu frumuseţea şi şarmul ei. Contele Dufort de Cheverny scria: „Nu exista bărbat care să nu o dorească drept ibovnică. Era înaltă, dar nu prea mult, avea un trup frumos, un chip rotund, cu trăsături armonioase, piele, braţe şi mâini superbe, ochi nu foarte mari, dar cei mai luminoşi, mai inteligenţi şi mai strălucitori din câţi am văzut vreodată. Totul la ea era unduitor, chiar şi gesturile. Le punea în umbră pe absolut toate celelalte femei de la Curte, deşi unele dintre acestea erau foarte frumoase". 2

Dar frumuseţea Madamei de Pompadour era asemenea unei flori de seră care a început curând să pălească în atmosfera nocivă de la Versailles. Până la 30

de ani, a fost o frumuseţe proaspătă, diafană, cu piele perfectă, păr castaniu mătăsos şi ochi căprui. Îşi punea în evidenţă puritatea înfăţişării prin haine simple din mătase şi satin în nuanţe de roz şi liliachiu sau albastru, brodate şi făcute din mătăsuri desăvârşit de frumoase. Dar pe măsură ce rigorile vieţii la Curte i-au veştejit frumuseţea naturală, ea a sporit spectaculozitatea rochiilor şi a bijuteriilor purtate pentru a distrage atenţia privitorilor de la chipul ei – mătăsuri mai abundente, nestemate mai mari, brocarturi şi catifele grele, brodate cu fir de aur şi argint şi cu perle. Într-o seară a apărut într-o rochie împodobită cu danteluri, care valora cât o moşie – 22.500 livre.

Frigiditatea este, desigur, un mare dezavantaj pentru o metresă. Pentru a compensa prestaţia de dorit din timpul nopţilor, pe timpul zilei Madame de Pompadour îşi dedica fiecare clipă amuzării unui monarh care se plictisea repede. Ludovic fugea de eticheta rigidă de la Versailles venind în apartamentele ei şi baricadând uşa. Acolo găsea o întreagă lume creată pentru confortul lui personal. Amanta lui îşi decorase încăperile în culori şi cu ţesături pe care el le găsea liniştitoare. Le umplea cu flori cu parfumuri dulci din serele palatului, chiar şi iarna. Comanda mâncăruri şi vinuri care desfătau cerul gurii regale.

Madame de Pompadour ajunsese să cunoască la perfecţiune toanele monarhului, fiecare grimasă a acestuia, fiecare inflexiune a tonului vocii sale. Ştia când încerca să mascheze plictisul, furia ori frustrarea sub vălul calmului regal. O zvâcnire a pleoapei, cadenţa unei silabe îi spuneau ce comportament ar fi trebuit să adopte pentru a-i face pe plac. Dorea el oare o tăcere confortabilă? Ar fi trebuit ea oare să povestească o întâmplare amuzantă, să interpreteze un cântec melancolic sau poate mai bine să se ridice în picioare şi să recite o poezie?

Ludovic urca probabil scara spiralată secretă care ducea la apartamentele ei cu mare entuziasm şi anticipare. Ce avea ea să discute cu el în acea seară? Poate ceva despre arhitectură. Madame de Pompadour era foarte

pasionată de construirea castelelor şi îi cerea mereu regelui sfatul cu privire la planurile arhitecturale de renovare sau de dotare a acestora. Poate că urma să îi prezinte planuri arhitecturale spre aprobare. Sau poate subiectul discuţiei urma să fie din botanică. Amanta lui crease o grădină botanică la Palatul Trianon, pe domeniile Palatului Versailles, unde realiza tot felul de experimente şi unde a cultivat primele căpşuni din Franţa, special pentru iubitul ei regal. A coordonat, de asemenea, construirea unei oranjerii pentru ca Ludovic să poată avea portocale şi lămâi proaspete în orice anotimp al anului.

Poate că avea să îl pună la curent cu progresul fermei pe care ea o crease pentru el pe domeniile palatului, fermă care avea chiar şi vaci de lapte şi o lăptărie. Sau poate că urma să discute despre arta tăierii pietrelor preţioase pe care ea o deprindea, sau despre planurile ei pentru o fabrică de porţelan.

Mai mult decât orice, lui Ludovic îi plăcea să o asculte pe Madame de Pompadour citindu-i din scrisorile private ale curtenilor lui. Toate scrisorile care intrau sau ieşeau de la curte erau deschise, citite ca asigurare împotriva trădării, apoi resigilate cu mare grijă. Madame de Pompadour obţinea de la poliţia palatului copii ale celor mai amuzante misive – care conţineau cele mai intime detalii – pe care să i le citească regelui. După o zi grea de muncă, Ludovic râdea în hohote când ea îi citea aceste texte într-o manieră veselă şi amuzantă.

Pentru a risipi plictiseala regelui, Madame de Pompadour a creat un mic teatru, doar pentru un număr restrâns de invitaţi, unde ea juca rolurile principale, iar regele era invariabil invitatul de onoare. Actriţă talentată fiind, Ludovic a venit la ea după primul spectacol şi i-a declarat cu vocea gâtuită de emoţie: „Eşti cea mai încântătoare femeie din toată Franţa”.3 Teatrul ei a avut atât de mare succes încât lunea se jucau piese de comedie şi miercurea se cânta operă – toate acestea printre celelalte îndatoriri istovitoare pe care le avea. Curtenii erau în stare să se sfâşie între ei pentru o invitaţie.

Poate că cel mai bun rol al ei a fost acela de ascultător al regelui. Regele avea nefericitul obicei de a spune aceeaşi poveste de nenumărate ori, repetând mereu aceleaşi teme – vânătoare, boală şi moarte. Iar metresa lui, căreia îi displăcea îngrozitor să discute despre vânătoare, boală şi moarte, îşi înăbuşea un căscat în spatele zâmbetului, dădea din cap încurajator şi spera ca ochii să îi licăre cu destul interes când asculta aceleaşi vechi poveşti, plictisitoarele şi macabrele vechi poveşti, pe care le cunoştea deja pe de rost.

Cel mai important ţel al Madamei de Pompadour, distrarea regelui, o costa pe ea personal mult. Se trezea devreme pentru slujbă şi îndura cine târzii, după care, deşi nu-şi dorea, trebuia să facă dragoste. Mâncarea săţioasă, cantităţile mari de vin, plus corespondenţa nesfârşită şi îndatoririle de la Curte o vlăguiau. Nu-şi putea părăsi apartamentele pentru exerciţii fizice sau o schimbare de decor, căci regele ar fi putut să apară pe neaşteptate, dorindu-şi să mănânce, să converseze sau să facă sex. În ciuda provocărilor dificile ale programului său, ea nu-şi permitea niciodată luxul de a se arăta obosită, plictisită sau suferindă. Nu exprima niciodată frustrare, furie ori irascibilitate.

La începuturile ei ca metresă regală, Madame de Pompadour l-a însoţit adesea pe rege la vânătoare, călare sau într-o caleaşcă, indiferent de vreme. Deşi, în urma acestor ieşiri, se alegea adesea cu câte o pneumonie, ea îşi îmbrăca ţinuta de călărie şi îşi afişa omniprezentul zâmbet şi mergea să i se alăture regelui. Pe măsură ce a înaintat în vârstă şi a devenit mai bolnavă, aceasta a fost o îndatorire la care a renunţat.

Madame de Pompadour folosea pudră compactă albă de plumb pentru a-şi acoperi cearcănele negre şi culoarea sălcie a pielii. Petele provocate de pudra de plumb erau acoperite cu şi mai multă pudră de plumb sau cu aluniţele false negre, foarte la modă. Iar pentru a crea iluzia unei sănătăţi înfloritoare, îşi freca obrajii cu mult ruj. Straturile de ruj, aluniţele false şi pudra serveau drept mască în

spatele căreia îşi putea ascunde epuizarea, durerea şi furia.

Într-o seară, Madame de Pompadour, chinuită de una dintre cumplitele sale migrene, i-a trimis vorbă regelui că era bolnavă şi că nu putea participa la cină. Ludovic s-a încruntat şi l-a întrebat pe mesager dacă doamna avea febră. Mesagerul a răspuns că nu. „Foarte bine, atunci să coboare!” 4 a ordonat regele. Iar metresa lui suferindă a fost obligată să se ridice din pat, să îşi pună rochia de bal dantelată, să îşi atârne diamante de urechi şi la gât, să îşi pudreze şi rujeze chipul şi, cel mai important, să îşi întipărească un zâmbet pe buzele rujate.

În 1754, unicul copil al Madamei de Pompadour, Alexandrina, în vârstă de 10 ani, a murit subit la şcoala de maici la care se afla. Câteva zile mai târziu, tatăl Madamei de Pompadour, zdrobit de pierderea sigurei sale nepoate, a murit şi el. Copleşită de durere, metresa regală ştia că, oricât de mult i-ar fi plăcut să vorbească despre moarte şi boală, regele se plictisea. După ce şi-a pierdut iubitul tată şi scumpa fiică în doar câteva zile, ea a fost nevoită din nou să îşi şteargă lacrimile şi să îşi poarte diamantele. Prinţul de Croy, care a vizitat-o la scurt timp după tragedie, relata: „Am văzut-o pe marchiză pentru prima oară după pierderea fiicei sale, o cumplită lovitură care am crezut că a zdrobit-o definitiv. Dar pentru că prea multă suferinţă i-ar fi putut afecta înfăţişarea şi, posibil, poziţia, n-am găsit-o schimbată, nici deprimată”. Deşi prinţul a văzut-o discutând veselă cu regele, i s-a părut că era, „după toate probabilităţile, pur şi simplu la fel de nefericită pe dinăuntru precum părea de fericită pe dinafară”.5

Într-adevăr, după mulţi ani, Madame de Pompadour avea să se confeseze prietenilor: „Pentru mine fericirea a murit odată cu fiica mea”.6 însă pur şi simplu nu avea cum să o arate.

Madame de Pompadour, care îl iubea cu adevărat pe Ludovic, îi scria unei prietene: „… cu excepţia fericirii de a fi iubită de cel pe care îl iubeşti, unul dintre cele mai

minunate lucruri care pot exista, o viaţă solitară şi mai puţin strălucitoare este cu mult mai mult de preferat”.7

Slujnica ei, Madame de Hausset, care înţelegea prea bine viaţa stresantă a Madamei de Pompadour, spunea: „Mi-e sincer milă de dumneavoastră, Madame, în vreme ce toţi ceilalţi vă invidiază”.8

Prin Madame de Pompadour, regele se bucura de o companie fermecătoare, mereu la dispoziţia sa. După ce îşi pierduse ambii părinţi la vârsta de trei ani, trăind separat de restul omenirii ca un fel de semizeu, Ludovic era fără doar şi poate o fire singuratică. În apartamentele confortabile de sub acoperişul Palatului Versailles, amanta îi oferea căminul cald şi iubitor pe care el nu îl avusese niciodată alături de părinţi sau fraţi, şi cu certitudine nu alături de nepotrivita lui soţie. Madame de Pompadour a plătit un preţ mare pentru a-i uşura lui povara acestei vieţi, această singurătate în mulţime, de care numai un monarh poate suferi.

Devastat de moartea prematură a Madamei de Pompadour – grăbită, fără îndoială, de cei 19 ani ca metresă a lui – Ludovic a aşteptat patru ani înainte de a-şi alege o nouă *maîtresse-entitre*, prostituata pariziană Madame du Barry, în 1768.

Madame du Barry nu era la fel de inteligentă precum predecesoarea ei, dar era şi mai frumoasă. Un tânăr ofiţer a venit cu o petiţie la noua favorită şi a fost atât de copleşit de frumuseţea acesteia că aproape a uitat pentru ce venise. „O pot vedea încă şezând relaxată, sau mai degrabă tolănită, într-un fotoliu foarte mare, îmbrăcată într-o rochie albă, cu o coroniţă de trandafiri. La o Curte cu multe frumuseţi, ea era una dintre cele mai frumoase, perfecţiunea înfăţişării ei făcând-o îndeosebi de fascinantă. Părul ei, pe care îl lăsa adesea nepudrat, era de un frumos auriu şi atât de bogat că aproape nici nu ştia ce să facă mai bine cu tot. Ochii ei mari albaştri te priveau cu o fascinantă sinceritate. Avea un nas mic şi drept, iar pielea de o puritate răvăşitoare. Într-un cuvânt, eu, asemenea tuturor celorlalţi, am căzut numaidecât pradă farmecului

ei”. 9

Tenul „răvăşitor” al Madamei du Barry era într-adevăr o raritate într-o epocă în care pielea majorităţii femeilor era marcată de cicatricele lăsate de varicelă. Şi în vreme ce multe tinere erau ştirbe – uneori de *toţi* dinţii – Madame du Barry, când zâmbea larg, scotea la iveală două şiruri perfecte de dinţi albi ca perlele.

Igiena ei corporală meticuloasă era deosebit de neobişnuită pentru secolul al XVIII-lea. Majoritatea curtenilor acopereau straturile de jeg şi miasmele respingătoare ale trupurilor lor cu catifele, danteluri şi doze consistente de colonie. Femeile înfigeau scărpinătoare în coafurile lor elaborate pentru a-şi potoli ciupiturile de păduchi de pe scalpurile unsuroase. Dar pe corpul Madamei du Barry nu era nici urmă de jeg, de duhoare ori de păduchi, căci făcea câteva băi parfumate cu trandafiri în fiecare săptămână.

Madame du Barry îşi sporea neobişnuita-i frumuseţe naturală prin rochii uluitoare. Unele dintre acestea erau înşelătoare prin simplitatea lor – preţul unei diafane rochii albe, legate neglijent cu câteva panglici splendide, i-ar fi permis unei familii pariziene să trăiască în confort timp de un an. Alte ţinute erau mai impresionante – din ţesături aurii sau argintii, brodate cu fir de aur sau argint şi mii de periuţe. Mânecile, jupele şi jupoanele erau împodobite cu volănaşe din cele mai fine dantele.

La nunta nepotului regelui, în 1773, Madame du Barry a apărut „strălucind ca soarele într-o rochie din stofă de aur acoperită cu bijuterii în valoare de cinci milioane de livre”, potrivit spuselor unui martor la eveniment.10 Avea un corsaj pe care erau cusute mai multe mii de diamante mici, sub forma unor rozete intercalate, care ar fi valorat milioane de dolari în banii de azi. Fiecare dintre rochiile ei avea o pereche de pantofi asortaţi cu catarame bătute în nestemate – diamante, ametiste sau safire.

Dar Madame du Barry avea mult mai mult de oferit lui Ludovic decât radioasa-i frumuseţe. Talentele ei sexuale l-au făcut dependent de ea, iar voioşia ei îl scotea

adesea pe rege din frecventele-i depresii. Ea era femeia perfectă pentru el – un încântător copil, o cocotă talentată, o mamă blândă. Şi, asemenea Madamei de Pompadour, era mereu gata să-i ierte pe curtenii maliţioşi care îi făceau viaţa grea.

Luând exemplu de la predecesoarea ei, Madame du Barry făcea totul pentru a-l distra pe rege. Şi-a decorat apartamentele pe placul lui Ludovic şi le-a umplut cu florile lui preferate. Mama ei fusese bucătăreasă în multe case nobile şi, deşi curtenii aroganţi au ridiculizat asta, Madame du Barry surprindea neîncetat papilele gustative ale regelui cu nenumărate mâncăruri delicioase recomandate de mama ei. În plus, aducea jongleri şi clovni şi punea în scenă operete şi scenete vesele, spre amuzamentul monarhului.

Deşi era o mare provocare să îl amuzi pe rege într-un palat, între 1590 şi 1600, frumoasa Gabrielle d'Estrées a avut sarcina de a crea un cadru confortabil pentru regele Henric al IV-lea al Franţei pe câmpul de luptă. La începutul relaţiei lor, Henric şi armata lui s-au luptat timp de câţiva ani cu forţele rebele din toată Franţa. „Gabrielle cea de aur" i-a rămas alături chiar şi gravidă fiind şi trebuind să locuiască în corturi reci, unde era cumplit de frig. Ea avea grijă ca el să mănânce bine după o zi de lupte, tot ea păstrându-i hainele cât se putea de curate – frecându-le adesea cu pietre când rămânea fără săpun. În timp ce Henric se lupta pe câmpul de bătălie, Gabrielle rămânea în cortul lor scriindu-i depeşele politice şi diplomatice. Seara, obişnuiau să discute evenimentele zilei.

Gabrielle era înaltă, avea o înfăţişare plăcută şi un mers graţios. Blagoslovită cu nişte culori desăvârşite – păr blond deschis şi ochi mari albaştri – avea o frunte lată, pometi înalţi şi un nas doar foarte puţin prea lung pentru a fi perfect. Contemporanii ei – chiar şi inamicii care o urau pe Gabrielle pentru că era catolică şi pentru că se băga în politică şi în patul cald al regelui – deveneau poetici când îi descriau frumuseţea.

În plus faţă de frumuseţea strălucitoare şi de căldura cu care îşi răsfăţa iubitul regal, Gabrielle îi era şi teribil de loială politic. În timpul unui bal de la Paris, un mesager a sosit ca să-l informeze pe rege că spaniolii lansaseră un atac surpriză şi ocupaseră oraşul Amiens. Henric a decis să plece numaidecât. Gabrielle s-a dus calmă la seiful ei de la Luvru, l-a golit de 50.000 de galbeni şi i-a dat lui Henric şi ultima centimă pentru a acoperi costurile iniţiale ale trupelor şi proviziilor. În timp ce Henric îşi inspecta trupele, Gabrielle s-a urcat în caleaşcă şi s-a dus la familiile nobile, de la care a mai obţinut 250.000 de monede.

Dar nici asta nu i s-a părut îndeajuns, aşa că şi-a luat extraordinarele bijuterii şi le-a dus la cel mai bogat bancher din Paris, unde le-a amanetat. îmbrăcată încă în rochie de bal şi cu pantofi de dans în picioare, Gabrielle a pornit spre câmpul de luptă, unde a insistat să se ocupe trup şi suflet de iubitul ei rege, în ciuda pericolului evident. Henric scria: „Seara trecută am găsit trei găuri de gloanţe în pânza cortului iubitei mele şi am implorat-o să se ducă acasă, la Paris, unde viaţa nu i-ar mai fi în pericol, dar ea a râs şi nici nu a vrut să-mi asculte implorările… Mi-a răspuns că doar în prezenţa mea este mulţumită. Nu am pic de teamă pentru mine însumi, dar tremur zilnic pentru ea”. 11

Într-o zi, în timpul unei bătălii deosebit de aprige, o coloană de soldaţi austrieci şi-a făcut apariţia făcând trupele franceze să fugă disperate care încotro. Fără să ia în seamă ghiulelele care explodau pe lângă ea, Gabrielle a început să urle cât o ţineau plămânii, îndemnând trupele să rămână pe loc şi să lupte. Austriecii s-au apropiat la 500 de paşi de iubita regelui în timp ce ea continua să-şi îndemne compatrioţii la vitejie.

Alarmat, Henric a venit în fugă lângă ea şi a ordonat să fie urcată pe un cal şi dusă dincolo de câmpul de bătaie. Din cele 56 de amante pe care le-a avut de-a lungul vieţii sale, Henric i-a fost credincios doar Gabriellei. A fost atât de îndrăgostit de această frumoasă şi vitează amantă, încât

a jurat să se însoare cu Gabrielle şi să o facă regina Franţei.

Între secolele al XVI-lea şi al XVIII-lea, regele şi-a ridicat amanta la înaltul lui nivel, instalând-o în propriile apartamente din palat. Probabil că ea nu se plângea de frigul amarnic care îi îngheţa cerneala din călimară şi crea deasupra apei din lighean o pojghiţă de gheaţă. Înţelegea că latrinele erau în afara palatului şi că se găseau excremente umane aproape în toate încăperile palatului, bine dosite îndărătul unor elegante paravane din lemn de trandafir, până când puteau fi îndepărtate. Nu se aştepta ca mâncarea ei să fie caldă; din cauza distanţei dintre bucătărie şi apartamentele regale. Ştia că, dincolo de poleiala subţire de aur, Curtea era o „urzeală de intrigi", după cum spunea Madame de Pompadour, un cuib al calomniilor viciate şi al preamăririi de sine pline de capricii.12

În secolul al XIX-lea, monarhul nu şi-a mai integrat amanta în viaţa sa deopotrivă specială şi incomodă, ci a coborât el, recunoscător, în a ei. Evada astfel din colivia lui de aur, refugiindu-se în cocheta ei căsuţă burgheză care-i oferea căldură, confort şi intimitate, lucruri pe care la Curte nu le avea.

Împăratul Austro-Ungariei, Franz Iosif (1830 – 1916), un bărbat mărunt, melancolic şi copleşit de griji, care ducea cu greu povara imperiului lui în destrămare, îşi găsea bucuria la o cafea şi un croasant alături de amanta lui, Katharina Schratt. Actriţă de comedie la teatrul imperial, în vârstă de 33 de ani când a început relaţia lor, în 1886, Katharina era singura femeie despre care se ştie că l-ar fi făcut vreodată pe împărat să râdă în hohote. Timp de 30 de ani, Franz Josef a găsit în eleganta ei casă, departe de eticheta rigidă de la Curte, o oază de distracţie şi relaxare. Katharina nu-l plictisea cu politică, ci îi spunea glume şi mici bârfe amuzante.

Katharina era una dintre acele femei a căror aură de frumuseţe se dezintegrează degrabă dacă i se analizează trăsăturile. Avea o faţă rotundă ca o lună plină, o bărbie

semeaţă, sprâncene dese deasupra unor ochi ironici, un nas mic şi ascuţit şi buze subţiri, care păreau tot timpul a se abţine să zâmbească. Rotunjimile ei feminine s-au transformat cu anii în grăsime. Impresia de frumuseţe venea din bucuria ei de-a trăi, de care deborda.

În 1895, ambasadorul german, contele Eulenberg, o descria pe actriţa acum în vârstă de 42 de ani astfel: „… seducător de drăgălaşă, cu o înfăţişare extraordinar de tânără, o culoare minunată, păr auriu strălucitor şi ochi albaştri mari, cu cea mai dulce privire, un suflet cu adevărat frumos, care nu spune niciodată vreun cuvânt urât, fiind pururea plăcută şi veselă şi gata să sară oricui în ajutor. În plus, este o companie încântătoare şi are un mod foarte original de a spune mici anecdote”. 13

Împăratul o iubea pe frumoasa sa soţie, împărăteasa Elizabeta – Sisi –, care suferea de o gravă depresie. Dar chinuită de nelinişti, împărăteasa nu era în măsură să îşi amuze sau să îşi consoleze soţul, petrecându-şi majoritatea timpului colindând Europa în lung şi în lat, într-un efort zadarnic de a se lepăda de demonii interiori. De fapt, ea o alesese pe Katharina pentru a fi amanta soţului ei, ca să-şi împace conştiinţa pentru că îl abandona. împărăteasa a tot făcut astfel încât cei doi să se întâlnească – pentru că au înţeles mai greu intenţiile ei – până când relaţia a început. A fost o alegere înţeleaptă. Franz Iosif i-a scris Katharinei că vizitele în vesela ei casă erau „singurele raze de lumină din viaţa mea, altfel atât de mohorâtă”.14

Cu copiii căsătoriţi şi soţia departe, solitarul împărat umbla adesea pe nesfârşitele coridoare ale palatului regal de unul singur, fără să aibă pe nimeni alături care să îl consoleze. Avea zeci de servitori care să îi execute ordinele, dar niciunul nu ar fi îndrăznit să observe ce îi lipsea împăratului sau să-i dea sfaturi. Katharina avea acest rol, dăruindu-i un paravan pictat care să îl apere de curent, o haină de casă groasă din lână, un pled moale, călduros. Dar niciunul dintre daruri nu a însemnat mai mult pentru el decât o oglindă de mână, care avea înscrise câteva cuvinte în franceză: „Portretul celui pe care îl

iubesc”.15

Scorpii neîmblânzite în vreme ce vasta majoritate a amantelor regale se prezentau în faţa regelui mereu nespus de vesele, au existat şi câteva excepţii notabile. Două dintre cele mai mari zgripţuroaice au domnit între anii 1660 şi 1670. Athenais de Montespan, amanta lui Ludovic al XIV-lea, şi Barbara, lady Castlemaine, amanta vărului lui, Carol al II-lea – ambele la fel de viclene, impetuoase, răzbunătoare şi rapace.

Când a devenit amanta lui Ludovic al XIV-lea, Athenais de Montespan era cea mai frumoasă femeie de la Curtea Franţei. Avea un păr castaniu-roşcat bogat, ochi albaştri mari cu pleoape grele, un nas drept, dinţi sănătoşi şi buze angelice frumos arcuite, atât de apreciate pe atunci la Curte. Gâtul îi era lung şi frumos conturat, sânii mari şi umerii albi perfecţi pentru rochiile îndrăzneţe cu decolteuri ample din secolul al XVII-lea. Aşa cum remarca un curtean: „Cel mai mare farmec al ei era eleganţa, dintr-o anumită ţinută şi mai ales din vorbele de spirit pe care le rostea...” 16

Spre deosebire de predecesoarea sa, Louise de La Vallière, a cărei frumuseţe durase aproape la fel de mult cât a violetelor cu care fusese comparată, Madame de Montespan şi-a menţinut înfăţişarea frumoasă aproape până la vârsta de 40 de ani, dar cu mari eforturi. Se marina efectiv zilnic în creme, uleiuri şi esenţe florale pentru a-şi menţine tenul proaspăt. Cheltuia enorm pe cosmetice, iar când natura nu mai făcea faţă nemărginitelor ei pretenţii, ajuta ea însăşi aspectul de fildeş şi nuanţele trandafirii şi de piersică ale tenului.

Fiind nevoită să participe zilnic la dineurile regale cu bucate deosebit de grase – pe care regele insista ca ea să le consume – şi cu gama limitată de exerciţii fizice disponibile femeilor la acea vreme, Madame de Montespan se îngrăşa adesea mai mult decât era la modă. Ghicitorul italian al nobilimii, Primo Visconti, nota cu umor: „Într-o zi, pe când cobora din caleaşca sa, am apucat să-i văd unul dintre picioare, şi vă jur că era aproape la fel de gros cât

trupul meu”.17 Pentru a contracara această tendinţă spre corpolenţă, Madame de Montespan cerea să fie masată cu pomadă câte două ore la rând, de câteva ori pe săptămână, stând întinsă goală pe patul său. Periodic, dispărea pentru câte o cură balneoclimaterică, unde se înfometa pentru a-şi reveni în formă.

În 1676, a petrecut câteva săptămâni într-o localitate din Bourbon. La întoarcere, Madame de Sévigné i-a făcut o vizită amantei regale, la Curte, găsind-o „cu un posterior plat din nou… Frumuseţea ei îţi taie respiraţia… Deşi a pierdut în greutate, nu şi-a pierdut deloc din strălucire… pielea, ochii, buzele îi radiază… Veşmintele sale erau o feerie de danteluri franţuzeşti, părul îi era coafat în mii de cârlionţi, cei doi de la tâmple foarte lungi, atingându-i obrajii. Coafura era desăvârşită cu panglici negre de catifea şi ace de păr bătute cu nestemate, iar faimosul ei colier de perle… prins cu superbe cleme şi broşe cu diamante. Pe scurt, o frumuseţe triumfătoare cu care să te arăţi şi să te făleşti dinaintea oricăror ambasadori…” 18

Athénaïs de Montespan era ca o leoaică de aur, o frumuseţe felină maietuoasă, care acum toarce satisfăcută, în clipa imediat următoare îşi scoate ghearele şi îşi arată colţii, gata să sfârtece şi să sfâşie. Istericalele ei erau notorii. Când curtenii îi auzeau vocea ascuţită furioasă răsunând pe coridoare, încercau să evite aripa palatului locuită de ea, „ca să nu treacă prin focurile iadului”.19

Într-o zi, în timp ce urca în caleaşcă alături de regină şi de amantă, Ludovic a simţit parfumul puternic al Madamei de Montespan şi a comentat deranjat că îi ceruse în mod repetat să îşi dea cu mai puţin parfum, pentru că mirosul îi provoca greaţă. Amanta lui i-a răspuns că era obligată să se dea cu parfum pentru că regele nu se îmbăiase niciodată în viaţa lui şi, la drept vorbind, duhnea de la o poştă. A urmat un schimb de replici urlate între rege şi amanta lui în timp ce urcau în caleaşcă, urmaţi de nefericita regină. Curtenii se înghesuiau să facă pariuri pe cât avea să reziste amanta.

În mod surprinzător, Madame de Montespan a avut o

domnie de treisprezece ani. Regelui i-au plăcut, pesemne, certurile cu dictatoriala sa amantă. Iar uneori, arăta buna loialitate pe care majoritatea amantelor regale o aveau. De exemplu, în iarna lui 1678, a insistat să i se alăture lui Ludovic într-o călătorie la graniţele teritoriului său, deşi era însărcinată în luna a cincea. A făcut febră de mai multe ori, dar nu a dorit sub nicio formă să se întoarcă la Versailles, lăsându-se hurducăită pe drumurile înnămolite alături de rege, dormind cu el pe la ferme şi neplângându-se de nimic niciodată. Această atitudine a fost cea care l-a legat pe rege de ea, în ciuda crizelor ei de isterie.

Vărul lui Ludovic, Carol al II-lea, a suportat-o pe frumoasa lui scorpie, Barbara, lady Castlemaine, aproape doisprezece ani. Barbara avea păr castaniu închis, un trup cu forme frumoase, piele de porţelan, o faţă ovală şi ochi negri migdalaţi scânteietori, cu sprâncene negre superb arcuite. Nasul ei clasic şi buzele cărnoase aveau ceva delicat, care-i confereau, în mod ironic, un aer vulnerabil.

Lady Castlemaine îl cicălea, îl ameninţa şi îl intimida pe Carol, astfel încât să se supună infinitelor ei cereri de bani, titluri şi onoruri pentru ea însăşi şi pentru copiii ei, iar uneori, într-un acces de altruism, şi pentru prietenii ei. Comportamentul ei revoltător nu cunoştea limite. În 1666, Marele incendiu din Londra a distrus catedrala medievală St. Paul şi a distrus o mulţime de morminte. Trupul mumificat al episcopului Londrei din secolul al XIV-lea – „dur şi uscat ca o piele spongioasă” – a fost găsit intact şi a fost expus pentru vizitatorii ruinelor.20 Lady Castlemaine i-a ordonat curatorului să o lase singură cu trupul neînsufleţit câteva clipe. Când curatorul a revenit, a constatat că penisul leşului fusese smuls şi a bănuit că doamna făcuse asta cu gura.

Până şi vicleana lady Castlemaine ştia că era de datoria ei să îi ofere regelui bucate gustoase. Casa ei din Londra era situată pe malurile Tamisei. Într-o seară, când bucătăreasa ei s-a plâns că nu putea găti carnea de vită pentru că apele râului crescuseră şi inundaseră bucătăria, lady Castlemaine a început să urle: „La naiba! Nu mă

interesează dacă trebuie să dai foc casei, ai să faci friptura”. 21

La aproape două secole după ce cele două zgripţuroaice le-au făcut vieţile un iad amanţilor lor regali de pe cele două maluri ale Canalului Mânecii, Lola Montez, combinând cele mai urâte trăsături ale celor două, s-a năpustit cu ghearele scoase asupra Bavariei. La fel de lacomă precum lady Castlemaine şi arogantă precum Madame de Montespan, Lola cea cu părul negru ca tăciunele l-a avut curând la degetul mic pe bătrânul Ludovic I al Bavariei. Pasiunea ei a fost cea care l-a pus pe jar. Soţia lui, care era de multă vreme suferindă, şi toate fostele lui amante erau adevăraţi mieluşei prin comparaţie cu înflăcărarea şi verva Lolei. Cu ochii azurii scânteietori şi nările tremurânde, Lola bătea din picior şi amenința cu autoflagelarea dacă lucrurile nu se făceau după voia ei. Lola avea ascunse peste tot pumnale şi pistoale pentru a se proteja. Avusese probleme cu legea de câteva ori pentru că biciuise nişte domni despre care avusese impresia că o jigniseră. Bietul ei sclav Ludovic ar fi păstrat-o pe Lola mulţi ani dacă supuşii lui nu ar fi alungat-o din Bavaria după numai 16 luni ca amantă regală.

Aceste trei scorpii neîmblânzite au fost însă excepţia şi nu regula metreselor regale. Majoritatea regilor au fost ca Ludovic al XV-lea, solicitând divertisment agreabil. Când amanta lui, Madame du Bary, de obicei foarte supusă, a început să facă scene de gelozie din cauza cererii în căsătorie făcute unei prinţese străine, regele a încetat să o mai viziteze. Abia după ce şi-a revenit în fire, şi-a reluat vizitele.

Frumuseţe plictisitoare în primul deceniu al secolului al XVIII-lea, August al II-lea cel Puternic, elector de Saxonia şi rege al Poloniei, s-a îndrăgostit la prima vedere de o anumită Mademoiselle Dieskau pentru părul ei platinat, ochii mari albaştri şi „gâtul de un alb uluitor”. Conform biografului electorului, Mademoiselle Dieskau „era, exceptând mintea, cea mai desăvârşită făptură pe care a zămislit-o natura vreodată”.22

Dar, continuă el, „oricât de frumoasă, Mademoiselle Dieskau ar fi putut la fel de bine să fie un bulgăre de zăpadă. Nu avea pic de vivacitate, nu răspundea decât cu da sau nu. Regele era fermecat de frumuseţea nemărginită a acestei persoane, îi vorbea... dar era disperat să descopere câtuşi de puţină viaţă în ea". 23

Dar dorinţele trupului lui au copleşit curând nevoile minţii sale şi, astfel, August a ajuns în braţele Mademoasellei, după ce i-a plătit o sumă considerabilă mamei pentru virginitatea fetei. De îndată ce nevoile fizice i-au fost ostoite, regele a părăsit-o pe Mademoiselle Dieskau şi şi-a căutat o femeie mai inteligentă.

În acelaşi mod, în 1680, Ludovic al XIV-lea a fost cucerit de un nou chip de la Curtea sa, o anumită Mademoiselle de Fontanges. Curtenii erau înnebuniţi de frumuseţea ei. Un ambasador scria: „O extraordinară frumuseţe blondă, cum nu s-a mai văzut de mulţi ani la Versailles. Un trup, o îndrăzneală, o aură care uluiesc şi încântă până şi galanta şi sofisticata Curte". 24

Dar după ce valul iniţial de entuziasm în faţa frumuseţii Mademoiselle de Fontanges s-a domolit, următorul val, de bârfe, a început să capete proporţii în jurul prostiei ei. În clipa în care fata aceasta deschidea gura, toate fanteziile provocate de înfăţişarea ei se spulberau numaidecât.

Madame de Caylus scria: „Regele, ce-i drept, a fost atras exclusiv de chipul ei. El a fost de fapt stânjenit de conversaţia ei idioată... Te poţi obişnui cu frumuseţea, dar nu şi cu prostia..." 25 Un curtean spunea despre noua amantă că era „frumoasă ca un înger şi proastă ca napul".26 Drept urmare, Ludovic s-a plictisit repede de acest nap prost.

Cea mai bombastică frumuseţe fără pic de minte a fost, fără îndoială, Virginie de Castiglione, care avea doar 19 ani. În 1856, a fost trimisă de prim-ministrul italian, Camillo Cavour, să îl seducă pe împăratul Napoleon al III-lea al Franţei, iar tânăra a îndeplinit misiunea cu viteza luminii. Fără a fi împovărată de modestie, Virginie se

considera cea mai frumoasă femeie din lume, iar mai târziu chiar „cea mai frumoasă femeie a secolului”.27

Mulţi erau de acord cu părerea lui Virginie despre frumuseţea ei. Prinţesa Metternich descria chipul lui Virginie ca fiind „delicios de oval, cu ochi de un verde-închis catifelat, deasupra cărora stau două sprâncene care au fost parcă schiţate de creionul unui miniaturist. Nasul ei este mic… şi obraznic, şi totuşi absolut armonios, iar dinţii, albi ca perlele”. 28

Curteanul Viei Castel nota în jurnalul său: „Virginie îşi poartă povara frumuseţii cu insolenţă şi o etalează cu impertinenţă”.29 Acesta, ca mulţii alţii de la Curte, era încântat de dimensiunile „cu adevărat admirabile” ale sânilor ei, mărturisind că încerca din răsputeri să pătrundă cu privirea dincolo de voalul diafan ce îi acoperea pentru a le ascunde forma. Virginie refuza să poarte corset, acel accesoriu deosebit de necesar unei ţinute feminine din secolul al XIX-lea, care transforma curbele delicate ale sânilor într-o fortăreaţă invincibilă. Ea îşi lăsa sânii să se mişte în voie. Viei Castel remarca faptul că acei sâni „păreau o adevărată provocare adresată tuturor femeilor”.30

Dar dacă Virginie avea cu ce se lăuda în zona pieptului, între urechi poseda un gol total. În vreme ce metresele regale de succes se preocupau pe deplin de bărbaţii lor, Virginie se preocupa doar de ea. Majoritatea conversaţiilor ei aveau ca subiect propria-i frumuseţe nemaivăzută. Napoleon însuşi i se confesa verişoarei lui, Mathilde, că deşi Virginie era „foarte frumoasă, mă plictiseşte de moarte”.31

Pe termen lung, înfăţişarea lui Virginie nu putea compensa egoismul ei de gheaţă. A fost amantă doar un an. „Abia mi-am început viaţa, că rolul meu s-a şi încheiat”, se lamenta ea cu tristeţe.32

Urâţenie încântătoare

Când George I a plecat din Hanovra în 1715 pentru a urca pe tronul britanic, el şi-a adus ca amante două dintre cele mai urâte femei pe care le văzuseră vreodată supuşii

lui. Cea înaltă şi slăbănoagă avea un nume important, Ermengarda Melusina, contesă de Schulenberg. Îşi pierduse părul din pricina variolei şi purta nişte peruci deloc atrăgătoare şi rochii oribile. Urâţenia îi era echilibrată de bunătate şi loialitate, nu însă şi de o artă strălucită a conversaţiei. Lady Mary Wortley Montagu scria că deşi mulţi îl considerau pe regele George un bărbat obtuz, Ermengarda era „şi mai obtuză decât el, în consecinţă ea neconsiderându-l astfel”.33

Amanta scundă şi grasă era Sophia Charlotte Kielmansegge. Deşi ridiculizată pentru corpolenţa ei, avea o personalitate sclipitoare, o educaţie temeinică şi era mare amatoare de sex. Cum mama ei fusese amanta tatălui lui George I, existau unele speculaţii că George ar fi făcut sex cu sora lui vitregă. În vreme ce scheletica contesă de Schulenberg era poreclită „Prăjina”, bondoacei Madame Kielmansegge i se spunea „Elefantul şi Castelul”. Horace Walpole o descria ca având „doi ochi negri înspăimântători, mari şi neastâmpăraţi, sub două sprâncene foarte arcuite, doi acri de obraji daţi cu roşu, un ocean de gât care se revărsa şi care nu se distingea de partea de jos a trupului, trup nestrunit în niciun fel de vreun corset”.34

Philip Dormer Stanhope, viitorul lord Chesterfield, le numea pe cele două amante „dovezi uluitoare ale prostului gust al regelui şi deopotrivă ale stomacului foarte rezistent al acestuia”.35 Referindu-se la Madame Kielmansegge, el adăuga: „Standardele gustului Majestăţii Sale, aşa cum sunt ele exemplificate de amantele sale, fac ca toate doamnele care aspiră la favorurile lui şi care au aproape vârsta adecvată să se străduiască din răsputeri să se umfle precum broasca din fabulă, care a dorit să se măsoare în mărime şi virtute cu boul. Unora le reuşeşte, altele plesnesc”. 36

Carol al II-lea al Angliei a spus cândva că fratelui lui, viitorul Iacob al II-lea, i-a fost impusă amanta de către preoţi drept pedeapsă. Într-un secol care preaslăvea carnea moale a sânilor, şoldurile şi braţele cu rotunjimi

frumoase, Iacob prefera femeile foarte slabe. Amanta lui, Arabella Churchill, era „înaltă, palidă, şi toată numai piele şi os”.37 Curtenii obişnuiau să chicotească pe înfundate la apariţia ei, până când Arabella a căzut de pe cal în faţa unei mulţimi, arătându-şi picioarele desăvârşite. Un martor se minuna impresionat că „nişte picioare de o asemenea frumuseţe desăvârşită puteau aparţine chipului lui Miss Churchill”.38 Deşi forţată de moda timpului să îşi ascundă atributele cele mai atrăgătoare sub un morman de jupe voluminoase şi greoaie, Arabella făcea adesea dovada unui spirit ascuţit şi a unei inteligenţe strălucite, ceea ce a făcut ca legătura ei cu Iacob să dureze zece ani şi să producă patru copii.

Următoarea amantă a lui Iacob, Catherine Sedley, de 16 ani, a fost la fel de slabă şi de palidă, dar mioapă şi pe deasupra şi saşie. Deşi plină de viaţă şi inteligentă, nu putea în ruptul capului pricepe de ce Iacob o alesese pe ea: „Cu siguranţă că nu pentru frumuseţe, pentru că sigur vede că nu o am”, remarca ea nedumerită. „Şi nu poate fi vorba nici despre mintea mea, pentru că el nu are destulă pentru a o recunoaşte pe a mea”. 39

Louis, Delfin al Franţei, moştenitorul lui Ludovic al XIV-lea, a avut o amantă şocant de urâtă timp de câţiva ani înainte de moarte. Emilie de Choin era diformă, cu un gât gros, buze cărnoase, nas foarte cârn şi se spunea despre ea că avea graţia unui butoi. La o Curte recunoscută pentru femeile graţioase şi isteţe, Mademoiselle de Choin arăta ca un mops şi părea că are şi inteligenţa unuia.

Cumnata lui Ludovic al XIV-lea, Charlotte Elizabeth, scria că Mademoiselle Choin avea dinţii cariaţi şi înnegriţi, care miroseau aşa de rău că le simţeai duhoarea de la celălalt capăt al camerei. Dar, adăuga ea, „avea cei mai imenşi sâni pe care i-am văzut vreodată: acele uriaşe elemente de seducţie ale sale erau încântarea Delfinului”.40 Spre oroarea ei, Charlotte Elizabeth a fost martora unui episod în care Delfinul interpreta cântece plesnind cu palmele sânii amantei lui, ca şi cum aceştia ar fi fost nişte tobe.

Dar bonoma Emilie ştia să creeze un cămin plăcut pentru amantul ei regal, care avusese două căsnicii nefericite cu două prinţese străine. Nu dădea niciodată atenţie zgârceniei regelui, Emilie era mulţumită cu o alocaţie puţin mai mare decât cea a unui servitor. Uneori, Ludovic îi cumpăra amantei lui câte un mic dar şi se frământa zile în şir, neputându-se decide dacă să i-l dea sau să îl înapoieze şi să-şi recupereze banii. Totuşi, decât să se sacrifice la altar pentru a treia oară, Ludovic s-a căsătorit în secret cu Emilie, cea mai urâtă femeie de la Curte, şi a rămas plesnind fericit sânii ca nişte tobe ale iubitei lui până în ziua în care a murit.

Poate că monarhul cel mai cunoscut pentru urâţenia amantei lui a fost Filip, duce de Orléans, care a devenit regent al Franţei în 1715. Filip era nepotul lui Ludovic al XIV-lea şi fiul formidabilei Charlotte Elizabeth, scandalizată de gusturile lui la femei. Stăpân pe o Curte cu cele mai frumoase femei din lume, Filip le alegea mereu pe cele mai urâte ca să-l satisfacă în pat. Mama lui scria revoltată: „Nu este complicat în această privinţă; atâta vreme cât femeile respective sunt vesele, impertinente şi au un apetit sănătos pentru mâncare şi băutură, nu-i pasă câtuşi de puţin cum arată”.41

Nefiind deloc genul care să vorbească deschis, ea i-a spus odată fiului ei că îşi folosea amantele lui aşa cum îşi folosea oala de noapte, reproşându-i în faţă urâţenia lor.

„Nu contează, mamă”, a râs Filip. „Noaptea, toate pisicile sunt negre”. 42

Rivale pentru dragostea unui rege – Amanta şi regina

O femeie care îşi iubeşte soţul n-a plăcut-o niciodată pe târfa acestuia.

Regina Caterina de Medici în 1726, regina Prusiei, sfătuindu-şi fiica asupra unei posibile căsătorii cu prinţul Frederick William al Angliei, menţiona că tânărul era „un prinţ blajin, bun la suflet, dar foarte prost. Dacă vei fi destul de inteligentă pentru a-i tolera amantele, vei putea face ce doreşti din el”. 1

O prinţesă, pregătită de la naştere pentru măreţul rol

pe care urma să îl joace ca regină, înţelegea că era foarte probabil ca soţul ei să aibă amantă. Trebuia doar să privească prin propria Curte pentru a vedea amantele tatălui, ale unchilor şi fraţilor ei.

Şi totuşi, neprihănita mireasă regală spera inevitabil că soţul *ei* va fi o excepţie, că soţul *ei* îşi va găsi bucuria numai în sacrul alcov ocrotit de Himeneu, zeul căsătoriei, şi că nu va ajunge niciodată în patul spurcat al vreunei amante. Şi, aproape invariabil, era dezamăgită.

Crescută ca o floare de seră, o prinţesă era smulsă brutal din solul în care se născuse şi aruncată pe tărâmul străin şi neprimitor unde avea să se veştejească în timp. Orbită de lacrimi, urca pe vasul frumos împodobit care o ducea către noua ei patrie, ştiind că avea probabil să nu-şi mai vadă niciodată părinţii, surorile, fraţii sau prietenii. Cu inima bătându-i cu putere de spaimă, debarca într-o ţară a cărei limbă abia dacă o înţelegea. În răsunetul triumfător al clopotelor catedralelor şi în bubuitul asurzitor al focurilor de artificii, era dusă la Curte conform unor obiceiuri, cutume şi politici străine ei.

Iniţial, prinţesa-mireasă, noua regină, era vedeta supremă a Curţii. Curtenii se plecau dinaintea ei şi se întreceau în a-i face pe plac, îi aduceau daruri preţioase, îi făceau complimente măgulitoare, o urmau peste tot. Dar după ce răpăitul tobelor ce însoţeau festivităţile nupţiale se stingea, clopotele catedralelor amuţeau şi focurile de artificii deveneau cenuşă, curtenii vicleni se grupau, de obicei, mai degrabă pe lângă amanta regelui decât pe lângă apatica regină străină.

În ciuda lăudatei ei poziţii, regina era la mila toanelor soţului ei la fel de mult precum orice altă femeie din regat. Regele era singurul care decidea dacă soţia lui va beneficia de apartamente regale spaţioase în inima palatului ori de nişte odăi mici şi reci în cea mai îndepărtată aripă. Regele alegea drept doamne de companie pentru regină fie tinere radioase şi pline de viaţă, fie babornițe ursuze şi veştejite. Regele stabilea dacă ea urma să trăiască într-o splendoare luxuriantă ori într-o

mare sărăcie. Regele îi spunea dacă are voie să participe la evenimentele regale – baluri, serbări, petreceri în grădină, reprezentaţii teatrale – ori dacă rămânea sechestrată în camerele ei.

Curtenii îl imitau pe rege în felul în care era tratată regina. Dacă el o trata cu respect, la fel făceau şi ei. Dacă el o ignora şi o insulta, întocmai făceau şi ei. Pentru ca regina să devină pe termen lung un personaj influent la Curte, avea nevoie de susţinerea fermă a soţului ei.

Dar susţinerea reginei de către rege era condiţionată, depinzând de cât de frumos o trata regina pe amanta lui.

„El este stăpânul meu”.

„Este mai uşor să faci pace în Europa decât între două femei” 2, se văita Ludovic al XIV-lea pe la 1670. Istoria de dinainte şi de după Regele Soare a demonstrat că acesta avea dreptate.

Legenda spune că, în 1176, regina Eleanor de Aquitania, în vârstă de 54 de ani, ar fi otrăvit-o pe tânăra şi frumoasa amantă a soţului ei, Henric al II-lea al Angliei. Sau că ar fi înjunghiat-o. Ori că ar fi înecat-o în baie. Nu este chiar sigur, dar legenda s-a născut din ura vădită a lui Eleanor faţă de Rosamund de Clifford, care nu era o simplă parteneră de sex, ci rivala la Curte a reginei. Cert este că Eleanor, revoltată de adulterul flagrant al soţului ei, a complotat pentru răsturnarea lui Henric de pe tron. îmbrăcată în haine bărbăteşti pentru a scăpa de mânia soţului ei, Eleanor a fost capturată în timp ce încerca să fugă călare, ajungând să petreacă ultimii 16 ani din viaţa lui Henric în temniţă.

Viaţa era mai uşoară pentru regina care putea accepta relaxată infidelităţile soţului ei. În secolul al XV-lea, regina Maria a Franţei a rămas în relaţii bune cu Agnes Sorel, amanta soţului ei, Carol al VII-lea. Un oaspete flamand de la Curte o căina pe urâta regină, cu chipul ei de dihor, cu ochi mari şi speriaţi şi nas lung şi ascuţit. Maria, care nu fusese niciodată câtuşi de puţin frumuşică, nici măcar în plină tinereţe, îndura frumuseţea

copleşitoare a amantei soţului ei alături de aceasta în majoritatea timpului. Regina, scria oaspetele, era obligată să vadă cum rivala ei „păşeşte alături de ea şi rămâne alături de ea zi de zi, cum locuieşte în palatul regelui, cum se bucură de compania tuturor şi de toate petrecerile nobililor care i se închinau, cum are lenjerii de pat mai frumoase, inele şi bijuterii mai alese, cum are parte de o masă mai bună şi de ce este mai bun din toate. Iar ea nu doar că trebuie să îndure toate astea, dar mai trebuie să se şi comporte ca şi cum i-ar face plăcere”. 3

În vreme ce pioasa regină Maria a purtat doliu perpetuu după moartea a patru din cei 14 copii ai ei, Agnes a dat tonul modei la Curte. Curteanul Jean Juvenal des Ursins era perturbat de ceea ce el considera indecenţă, spunând că regele nu ar fi trebuit să permită decolteuri atât de adânci încât să lase la vedere sânii şi sfârcurile. Dar se părea că regelui îi plăcea această modă, căci nu făcea niciun demers pentru interzicerea ei.

Maria s-a dedicat fără să cârtească treburilor casei, îndatoririlor religioase şi copiilor ei. „El este stăpânul meu, are autoritate asupra tuturor acţiunilor mele, eu, asupra nici uneia”, repeta devotata soţie cu supunere.4 Avea să fie un motto util reginelor din secolele următoare.

„Dispreţul lumii”.

Într-o frumoasă dimineaţă de mai, în 1662, un vas care o ducea la bord pe tânăra de 23 de ani Caterina Braganza, prinţesă de Portugalia, intra în portul Portsmouth. Deloc frumoasă şi catolică până în măduva oaselor, Caterina fusese aleasă drept soţie pentru regele Carol al II-lea pentru că aducea cu ea o zestre considerabilă – pe lângă o jumătate de milion de lire, porturile Tanger şi Bombay, Anglia având astfel deschisă calea spre India.

Stând pe puntea vasului, micuţa brunetă Caterina era plină de speranţe şi de temeri. Speranţa că va fi o bună regină, o soaţă iubită, o mamă fericită. Nerăbdarea de a-şi cunoaşte soţul – chipeşul oacheş Carol. Teama că se va trezi în derivă pe ţărmuri străine, fără familia ei.

Dar în plus faţă de speranţă, nerăbdare şi teamă, Caterina venea în Anglia înarmată şi cu o dârzenie de fier. Îi promisese mamei ei, temuta regină a Portugaliei, că nu o va tolera absolut *niciodată* pe infama amantă a lui Carol, Barbara, lady Castlemaine, la Curtea ei. Mama ei o informase pe Caterina despre această stricată roşcată care îşi înşela în mod cinic soţul cel bun, devaliza vistieria, îi dăruise regelui un bastard regal la nouă luni după începerea relaţiei lor şi era însărcinată din nou.

Sir John Reresby, care a întâmpinat-o oficial pe prinţesă la Portsmouth, spunea cu o oarecare îngrijorare despre Caterina că „nu avea nimic vizibil care să îi ateste capacitatea de a-l face pe rege să uite de înclinaţia sa faţă de contesa de Castlemaine, cea mai frumoasă femeie a timpului ei”.5 Şi, într-adevăr, când la Londra clopotele răsunau pentru a anunţa sosirea miresei regelui pe tărâm englezesc, Carol rămânea la Londra pentru a cina cu uluitoarea şi foarte gravida sa amantă. În timp ce mireasa lui aştepta, iar în Portsmouth şi peste tot în ţară se aprinseseră uriaşe focuri de tabără, Carol îşi petrecea fiecare clipă pe care a avut-o la dispoziţie vreme de şase zile consecutive alături de lady Castlemaine.

Când Carol s-a sinchisit, în sfârşit, să pornească spre Portsmouth, biata Caterina, umilită de aşteptare, se îmbolnăvise de febră. Când Carol i-a fost prezentat miresei lui, a fost şocat mai puţin de dinţii ei de iepure şi mai mult de coafura ei, aranjată în stilul iberic, cu zulufii ridicaţi în creştet, de o parte şi de alta a capului, şi revărsându-se apoi ca nişte cârnăciori peste umeri. „La început”, i-a spus Carol unui prieten, „am crezut că mi-au adus un liliac, şi nu o femeie”. 6 Regele a sărutat-o scurt, apoi s-a dus în camera lui şi s-a întins în pat uşurat. Era obosit după călătorie şi i-a scris surorii sale că se bucura că nu se aştepta de la el să facă dragoste cu Caterina în noaptea aceea. Încercând să rămână optimist în legătură cu mireasa lui, a doua zi Carol i-a spus cancelarului său: „Nu are un chip tocmai frumos, dar are nişte ochi extraordinari şi nicio trăsătură pe chip care să poată câtuşi de puţin să

şocheze pe cineva”.7

În ziua nunţii regale, în semn de protest, lady Castlemaine a dat ordin să îi fie spălată lenjeria de corp şi să fie agăţată în grădina palatului ca să o vadă toată lumea. Samuel Pepys scria în jurnalul lui că, mergând prin grădina privată a metresei, a văzut „cele mai frumoase combinezoane şi jupe ale lui lady

Castlemaine, tivite cu cele mai preţioase danteluri pe care le-am văzut vreodată, şi mi-a făcut bine să le privesc”.8

Caterina s-a îndrăgostit pe loc profund de soţul ei înalt, brunet şi şarmant, iar Carol a insistat un pic cam prea mult că şi el era încântat. Un adevărat atlet sexual, Carol se poate să fi văzut în Caterina un boboc închis, care nu avea să se deschidă vreodată. Ne-o putem imagina pe Caterina, timidă şi castă, o nevastă conştiincioasă în pat, în vreme ce lady Castlemaine se distra cu el, abandonându-se complet extazului sexual.

În spatele zâmbetului pe care Carol îl arborase când îşi începuse căsnicia, clocotea un secret despre care ştia că ar fi distrus-o pe mireasa lui. Pentru a împăca mânia lui lady Castlemaine provocată de căsătoria lui, Carol îi promisese onoarea de a deveni doamna de onoare a reginei. Astfel, ea nu doar că urma să trăiască la Curte, dar de pe această poziţie lady Castlemaine ar fi avut acces la cele mai intime detalii ale vieţii reginei, inclusiv relaţiile sexuale cu soţul ei, funcţiile corpului, menstruaţiile şi sarcinile. Poziţia oferea un statut aparte, căci era una dintre puţinele care i se puteau acorda oficial direct unei femei. Ea urma să cimenteze poziţia lui lady Castlemaine la o curte plină de intrigi, invidie şi bârfe.

La două luni după nuntă, amanta regelui a adus pe lume al doilea lor copil. Carol a considerat că sosise momentul să îşi îndeplinească promisiunea pe care i-o făcuse, chiar şi cu riscul să-şi înnebunească soţia. A invitat-o pe lady Castlemaine la Hampton Court, şi, luând-o de braţ, a dus-o să o prezinte reginei. Încântată de frumoasa musafiră, Caterina s-a ridicat în picioare

zâmbind şi a întins braţul când soţul ei i-a prezentat-o pe lady Castlemaine. Auzindu-i numele, Caterina a avut o reacţie extremă: s-a albit ca varul şi s-a aşezat din nou, tremurând, iar pe obraji au început să-i şiroiască lacrimi. Deodată, din nas a început să-i curgă sânge şi s-a prăbuşit leşinată pe podea. A fost dusă într-o încăpere alăturată, dar Carol nu a venit cu ea, ci a interpretat slăbiciunea soţiei lui drept sfidare. Chipul i s-a întunecat de mânie. Şi-a luat amanta şi a condus-o înapoi la caleaşcă.

Când i-a reproşat reginei comportamentul insolent, aceasta a fost mai degrabă necruţătoare decât chinuită de remuşcări. Carol s-a răzbunat trimiţând acasă suita de domniţe şi de preoţi portughezi a Caterinei – majoritatea prieteni din copilărie. Carol şi-a izolat apoi şi mai mult soţia, ignorând-o complet. El se amuza noapte de noapte alături de prieteni, în vreme ce regina stătea singură în patul ei, chinuită de insomnii.

Lordul cancelar credincios lui Carol, Edward Clarendon, l-a implorat să renunţe la lady Castlemaine şi să îşi repare căsnicia. Asta ar fi pus capăt totodată şi disensiunilor din rândul poporului, mulţi dintre supuşi pierzându-şi deja respectul pentru viaţa personală a regelui. Dar Carol a apărat-o indignat pe lady Castlemaine. „Eu am dezonorat-o pe această lady”, a spus el, „i-am distrus reputaţia, care a fost pură şi nepătată până să devină prietena mea, iar eu sunt obligat în conştiinţa şi onoarea mea să i-o repar prin tot ce-mi stă în puteri”. 9

Carol se temea să nu devină „ridicol în faţa lumii” dacă nu ar fi câştigat această dezbatere publică cu noua lui soţie.10 L-a obligat pe bietul lord cancelar, care o dispreţuia pe lady Castlemaine, să o convingă pe regină să o accepte ca doamnă de onoare. La această cerere, regina a răspuns: „Insistenţa regelui cu acest lucru anume nu poate veni din altceva decât din faptul că urăşte nespus persoana mea. El doreşte să mă expună dispreţului lumii. Iar lumea va crede că merit un astfel de afront dacă îl accept. Înainte de a face asta, prefer să mă îmbarc pe primul vas, oricât de mic, şi să plec la Lisabona”. 11

La fel de ferm pe poziţia sa, Carol i-a prezentat reginei o listă de doamne care să fie aprobate pentru poziţia de doamne de onoare. În vârful listei era numele Barbara, lady Castlemaine. Nelăsându-se mai prejos, Caterina a tăiat numele şi a ameninţat din nou că va lua primul vas spre casă.

Regele şi-a mutat amanta în nişte apartamente luxoase de la Hampton Court, deasupra propriilor apartamente, suitele lor fiind legate printr-o scară secretă. El şedea alături de lady Castlemaine când lua masa, râzând şi discutând animat cu ea, în vreme ce regina stătea mută şi abătută la aceeaşi masă. Nimeni nu dorea să fie văzut stând de vorbă cu regina, căci acest lucru putea fi considerat o ştirbire a prestigiului regelui şi al lui lady Castlemaine. Imediat ce Caterina se retrăgea, curtenii făceau glume jignitoare pe seama ei.

La sfârşitul verii, Caterina a cedat. Singură, departe de casă, pur şi simplu nu a mai putut îndura izolarea. I-a cerut scuze lui Carol şi a primit-o pe amanta acestuia în cercul ei ca prietenă. Regina şi lady Castlemaine erau adesea înghesuite în aceeaşi caleaşcă, cu regele între ele. Recunoscător, Carol a devenit un soţ atent. Respectul lui pentru Caterina s-a transformat în prietenie şi în cele din urmă într-un fel de dragoste. Când lady Castlemaine a cerut să fie prima care să călătorească alături de rege într-o caleaşcă nouă revoluţionară – ameninţând că avortează pe loc dacă nu o face – Carol a ales-o pe Caterina pentru această onoare. În timp ce regele o ţinea de mână pe radianta lui soţie, amanta sa a fost obligată să se alăture alaiului care venea călare în urma caleştii, păstrând deprimată distanţa de curtenii gălăgioşi.

Fiind ascultătoare, Caterina a reuşit să îl determine pe Carol să se supună voinţei ei, aflându-se uneori în situaţia de a se răzbuna. La două zile după ce lady Castlemaine a dat naştere celui de-al treilea bastard regal, în septembrie 1663, regina – prefăcându-se a nu şti nimic despre copii – a insistat ca lady Castlemaine să o însoţească la Oxford călare, transmiţându-i că urma să-şi

piardă poziţia de doamnă de onoare dacă ar fi refuzat-o. Proaspăta mamă, având încă dureri şi sângerând, a încălecat şi a pornit la drum fără să cârtească, dar scrâşnind din dinţi.

Este ironic că atunci când regina Caterina s-a îmbolnăvit grav, în 1663, nimeni în toată Anglia nu a fost mai interesat de însănătoşirea ei ca amanta regelui. Lady Castlemaine ştia că, dacă ar fi murit Caterina, Carol s-ar fi însurat cu frumoasa nobilă de numai 16 ani Frances Stuart, care îi stârnise poftele trupeşti, dar care refuza să i le potolească. Readus pe culmile pasiunii din genunea doliului după soaţa sa mult prea timpuriu decedată, probabil că s-ar fi descotorosit curând de ranchiunoasa lui metresă. Aşa că Barbara s-a rugat cu pasiune pentru viaţa soţiei amantului ei regal.

În mod similar, în 1670, amantele lui Carol – avea acum un adevărat harem – au trecut de partea reginei Caterina când lordul Buckingham a propus parlamentului o nouă lege care îi permitea regelui să divorţeze de soaţa lui stearpă şi să se recăsătorească. Cloncănind şi cotcodăcind, amantele regale au insistat ca regina stearpă şi lipsită de putere să rămână exact unde era. O nouă regină cu siguranţă că avea să le destabilizeze tuturor poziţia. Şi mai exista şi pericolul de a se pricopsi cu o regină care să aducă pe lume o liotă de copii. Cu siguranţă că regele şi-ar fi neglijat numeroşii bastarzi regali.

Dar Carol şi-a ascultat conştiinţa şi nu a aprobat legea, declarând că „… a fost un gest foarte răutăcios să faci o biată doamnă să se simtă prost doar pentru că este soţia mea şi nu mi-a făcut niciun copil, asta nefiind nicidecum vina ei”.12

„O BESTIE BĂTRÂNĂ, URÂTĂ.
SURDĂ ŞI ARŢĂGOASĂ”.

În contrast cu gloria veselului monarh al Angliei, Carol al II-lea, începând cu 1715, aşadar doar câteva decenii mai târziu, „dinastia Hanovra pare să fi adus cu sine… un fel de triumf al cârnaţilor, napilor şi berii tulburi în faţa dantelelor, serbărilor, şampaniei şi vinului bun ce

dominaseră epocile trecute”, potrivit curteanului Brimley Johnson.13

Blonda şi robusta regină Carolina a Angliei era cu certitudine adepta trendului cârnaţilor şi al napilor. În loc să îndure cu nobleţe, ca o martiră, infidelităţile soţului ei, ca pe o cunună de spini pe frunte, Carolina i-a spus la un moment dat unui curtean că, în ce le priveşte pe metresele soţului ei, „îi părea rău pentru că îi scandaliza pe alţii, însă pe ea nu o deranja nici măcar atât cât o deranja oala de noapte”.14

Fiind încă prinţ de Hanovra, soţul Carolinei, viitorul George al II-lea al Angliei, şi-a luat ca primă amantă o femeie în vârstă de 30 de ani, Henrietta Howard, drăguţă, plăcută şi discretă. Un curtean o descria pe Henrietta ca fiind „politicoasă cu toată lumea, prietenoasă cu mulţi şi cu nimeni nedreaptă”.15 Carolina a fost uşurată de alegerea lui George. În vreme ce majoritatea nevestelor le tratau cu maliţiozitate pe primele amante ale soţilor lor, isteaţa Carolina ştia că

Henrietta nu va devaliza vistieria, nu se va strădui să dobândească putere politică, nu va provoca intrigi la Curte şi nu o va umili când ea avea să devină regină.

Aşa cum descria situaţia prietenul reginei Carolina, lordul Hervey: „Regina, cunoscând vanitatea soţului ei şi faptul că el trebuia să aibă o femeie cu care lumea să creadă că se culca, a fost atât de deşteaptă încât să îngăduie în această poziţie o femeie pe care o dispreţuia şi pe care o putea domina, de teamă să nu lase locul disponibil unei succesoare pe care el să o iubească într-adevăr şi care să o domine pe ea, regina”.16

Asemenea majorităţii celorlalte metrese regale, Henrietta a devenit doamnă de onoare a reginei. Dar, spre deosebire de altele, poziţia Henriettei nu a fost neapărat de invidiat. George era dolofan şi avea faţa congestionată, iar când era furios, îşi smulgea adesea peruca din cap şi dădea cu ea de pământ. În plus, făcea invers decât monarhii din alte case regale din Europa: îşi iubea nevasta şi îşi tolera amanta. Pentru el, Carolina era cea mai

frumoasă, cea mai inteligentă şi cea mai şarmantă femeie din lume, dar era de părere că o amantă permanentă era pentru un monarh la fel de importantă precum coroana şi sceptrul. O vizita ostentativ seară de seară pe Henrietta şi rămânea preţ de mai multe ore cu ea îndărătul uşilor ferecate. Existau tot felul de speculaţii grosolane printre curteni legate de viaţa lor sexuală – unii glumeau că George seamănă cu un cal de povară, care merge greoi la nesfârşit în cerc – şi majoritatea erau de acord că cei doi îşi petreceau timpul jucând cărţi.

În 1722, când abia dacă împlinise 40 de ani, Henrietta a surzit prematur. Cum George o plăcuse în principal pentru că era o bună ascultătoare, acum regele era tot mai agasat de neajunsul ei. Însă pentru Henrietta această afecţiune se prea poate să fi fost o binecuvântare, care o scutea de monotonia cotidiană a poveştilor lui George.

George devenea tot mai iritat de amanta lui, aşa că într-o zi, când Henrietta îi lega Carolinei o eşarfă în jurul gâtului.

George a smuls-o nervos, spunând: „Doar pentru că dumneata ai un gât atât de dezgustător, vrei cu tot dinadinsul să ascunzi gâtul Majestăţii Sale”.17

Dar George, un bărbat al rutinei, nu şi-a concediat amanta. Apoi, în 1729, soţul Henriettei a decis că nu mai putea îndura umilinţa căsniciei lui, care de 15 ani nu mai exista decât pe hârtie, şi i-a poruncit soţiei să revină la îndatoririle conjugale. A obţinut un mandat din partea lordului preşedinte de tribunal, care îi permitea să o reţină oriunde şi oricând ar fi găsit-o. Auzind asta, Henrietta a rămas ascunsă în palat. Regina, alarmată că regele nu o mai dorea pe Henrietta, în schimb soţul ei da, a făcut tot posibilul să o ţină în palat. Dacă Henrietta ar fi plecat, George s-a fi simţit obligat să îşi găsească o nouă amantă oficială, iar următoarea ar fi putut să nu mai fie la fel de uşor de stăpânit.

Într-o zi, bestialul domn Howard – deseori furios, rareori treaz – a oprit caleaşca reginei, ameninţând să o

tragă cu forţa afară pe soţia lui. Atunci, Carolina şi-a dat seama că trebuia făcut ceva. I-a fost sugerată mituirea lui Howard cu 1 200 de lire pe an ca să îşi lase soţia în pace, dar regina a răspuns că i se părea un pic cam dificil să trebuiască nu doar să ţină „târfele soţului sub acoperişul meu, pe deasupra să le mai şi plătesc”.18

George a rezolvat galant situaţia, plătind renta anuală de 1 200 de lire, lucru pe care nu încăpea îndoială că domnul Howard îl sperase făcând atâta tam-tam. Aşa cum relata lordul Hervey, domnului Howard i s-a cerut să semneze o declaraţie, prin care jura ca „pe viitor să îi pricinuiesc la fel de puţine necazuri soţiei mele, Henrietta, ca soţ, pe cât i-am produs plăcere. Şi astfel, această poveste s-a încheiat, regele plătind suma de 1 200 de lire pe an pentru a păstra ceea ce nu îi mai făcea plăcere, iar domnul Howard a acceptat banii pentru a renunţa la ceva ce nu ar fi păstrat cu plăcere”. 19 în 1734, George a făcut-o de ocară pe Henrietta pentru că era prietenă cu mai multe personalităţi, printre care poetul

Pope, ale cărui sarcastice versuri politice îl criticau pe rege. Când Carolina a vrut să discute cu soţul ei despre cât de urât se purtase acesta cu Henrietta, el i-a răspuns nervos: „Ce dracului a fost în mintea ta când ai lăsat o bestie bătrână, urâtă, surdă şi arţăgoasă să rămână şi să mă omoare cu zile când am avut o ocazie atât de bună să mă descotorosesc de ea!” 20

Şi aşa s-a încheiat o relaţie de 20 de ani. Bestia bătrână, urâtă, surdă şi arţăgoasă şi-a găsit numaidecât un văduv şi s-a recăsătorit. Regele a râs când regina l-a informat că „fosta amantă s-a căsătorit cu bătrânul crai George Berkeley, iar eu mă bucur nespus. Nu le-aş fi făcut niciodată un astfel de dar prietenilor mei, iar dacă duşmanii mei doresc să mă jefuiască, atunci, te rog, Doamne, fă să se întâmple mereu astfel”. 21 Un mod nu foarte elegant de a-ţi lua rămas-bun de la o dragoste care a rezistat 20 de ani, dar pe Henrietta nu a afectat-o despărţirea, dimpotrivă, ea a fost cea care a râs la urmă. Căsnicia ei cu „bătrânul crai” George Berkeley, care, în

realitate, era cu doisprezece ani mai tânăr decât mireasa lui, a fost una foarte fericită. Ea a trăit încă 20 de ani după moartea celui de-al doilea soţ, în lux şi confort, la ţară.

Aşa cum se temuse Carolina, Henrietta a fost înlocuită cu o amantă mai tânără, mai drăguţă şi mult mai intrigantă. Regina moare în 1737 de o hernie ombilicală. Deşi suferindă, înfăşurată în nenumărate prosoape care să îi împiedice intestinele să se reverse, regina şi-a păstrat mintea limpede până la sfârşit, sugerându-i lui George să se recăsătorească. Dar regele, cu inima frântă de durere la căpătâiul ei în ultimele clipe de agonie, a jurat că va avea doar amante şi că nu se va mai căsători niciodată.

„Dumnezeule", a spus regina muribundă în franceză, cu pragmatismul care o caracteriza, „nu este absolut nicio diferenţă!" 22

„Târfa aia

ÎMI VA ADUCE SFÂRŞITUL".

Ludovic al XIV-lea, cel mai puternic om din Europa, a avut şi el parte de dispute între soţia şi amantele sale. În 1660, la 22 de ani, tânărul şi chipeşul rege s-a căsătorit cu infanta Maria-Tereza a Spaniei, scundă ca un elf din cauza numeroaselor generaţii de consangvinitate. Din fericire, nu suferea de vreun handicap psihic sau fizic asemenea rudelor ei Ioana cea Nebună, Ioan Imbecilul şi Isabella Dementa. Singura ei debilitate era o simplitate puerilă – care a fost crud ridiculizată de sofisticata lume de la Versailles.

Maria-Tereza nu a învăţat niciodată să vorbească bine franceza, iar noii ei supuşi erau deranjaţi de accentul ei spaniol brutal. N-avea nici cea mai vagă idee de politică, literatură şi nu era capabilă să poarte o conversaţie inteligentă, preferând să petreacă ore în şir jucând cărţi. Curtenii aşteptau răbdători să capete un loc la masa de joc a reginei, lucru care echivala aproape cu câştigul la loterie, deoarece regina paria invariabil sume mari şi juca prost. Primi Visconti relata: „Sumele pierdute de regină sunt, în principiu, singurul venit al bietei contese d'Elbeuf „.23

Ludovic i-a fost credincios devotatei lui soţii un an întreg înainte să înceapă să flirteze cu soţia fratelui lui, prinţesa

Henrietta a Angliei. Pentru a-l deturna de la o alegere atât de nefericită, mama lui Ludovic, văduva regină Anna, a pus la cale o întâlnire cu trei minunate tinere. Aceste trei graţii, gătite cu somptuoase panaşuri în coafuri, erau plasate ostentativ alături de el la banchete.

Trucul a funcţionat mai bine decât ar fi sperat mama lui. Regele s-a îndrăgostit lulea de una dintre ele, Louise de La Vallière, fiica de 17 ani a unui nobil mărunt. Aceasta avea părul blond-cenuşiu, o piele neasemuit de albă şi ochii mari albaştri. Un picior era puţin mai scurt decât celălalt, motiv pentru care purta pantofi special croiţi pentru ea. Dar regele a fost în principal atras de aura ei sinceră de inocenţă şi bunătate, de pietate şi modestie.

Regina a fost distrusă să afle că soţul ei îşi luase o metresă. „Tânăra aceea cu cercei cu diamante este cea de care este îndrăgostit regele", i-a spus într-o zi Maria-Tereza acid în spaniolă unei doamne de la curte.24

Era ironic faptul că dulcea Louise de La Vallière era obiectul furiei veninoase a reginei. Căci Louise se simţea ruşinată în faţa Domnului pentru adulterul ei şi umilită în faţa reginei pentru clipele de tandreţe furate cu soţul ei, tratând-o pe Maria-Tereza cu supuşenie şi respect.

Deşi şi-a dat seama că soţul ei avea o amantă, Maria-Tereza a rămas extrem de naivă. Verişoara regelui, Anne-Marie de Montpensier, scria: „Într-o zi, la masă, mi-a spus că regele venise în pat abia la ora patru a dimineţii. Răspunzând întrebărilor ei, el i-a spus că fusese ocupat până la acea oră cu cititul scrisorilor şi întocmirea răspunsurilor la acestea. Când regina l-a întrebat dacă nu ar fi putut găsi o altă oră pentru acea activitate, el a privit în altă parte, pentru ca ea să nu-l vadă că râdea. Şi ca să nu mă vadă pe mine făcând acelaşi lucru, mi-am plecat privirea şi am rămas cu ea ţintă în farfuria-mi". 25

Maria-Tereza era întotdeauna cu câţiva paşi în urma tuturor celorlalţi de la Curte. Ea crezuse că Ludovic era

încă îndrăgostit de cumnata lui, Henrietta, când el începuse de fapt o relaţie cu Louise de La Vallière. Acum, şapte ani mai târziu, împroşcându-şi încă veninul către Louise, regina nu observa că tornada îşi schimbase direcţia, îndreptându-se în cu totul altă direcţie. Căci Ludovic, acum în vârstă de 30 de ani, nu mai dorea o amantă dulce şi modestă. Era pregătit pentru nestăpânita, dar sclipitoarea Athénaïs de Montespan, cea mai bună prietenă a Louisei şi doamnă de onoare a Mariei-Tereza.

Madame de Montespan îi reproşase adesea reginei afronturile aduse Louisei de La Vallière, jurând că ar fi preferat mai degrabă să moară decât să joace un astfel de rol. Şi brusc Madame de Montespan a devenit noua favorită a regelui, în vreme de Louise a rămas cu un biet rol incert, nici în joc, nici în afara acestuia. Ignoranţa reginei cu privire la această schimbare a fost subiect de zeflemea la Curte, până când s-a găsit cineva care să o pună la curent cu evenimentele.

Madame de Caylus scria: „O iubise pe Madame de Montespan deoarece o crezuse femeie respectabilă, loială îndatoririlor sale şi soţului. Astfel, surprinderea Majestăţii Sale a fost la fel de mare precum mâhnirea când a aflat, în cele din urmă, că ea nu era deloc aşa cum şi-o imaginase. Supărarea reginei a fost amplificată de lipsa de respect arătată de Madame de Montespan... Dintre toate metresele regelui, Madame de Montespan este cea care i-a provocat Majestăţii Sale cel mai mare chin; nu numai pentru că acea pasiune aparte dintre Madame de Montespan şi rege a durat atâta, nu numai pentru că aceasta s-a străduit atât de puţin să o scutească pe regină de suferinţă, ci mai ales pentru că această suferinţă îi fusese pricinuită reginei de o femeie în care avusese încredere şi de care o legase o prietenie deosebită”. 26

Dacă Louise de La Vallière o tratase totdeauna pe regină cu deferenţă, Madame de Montespan încerca să o ignore şi să o insulte cu orice ocazie. Ca doamnă de onoare a reginei, în loc să o asiste cu supuşenie, amanta regelui o pedepsea adesea aspru pentru că îi lua prea mult ca să se

îmbrace. Maria-Tereza se plângea rareori soţului ei, în schimb se lamenta adesea prietenelor: „Stricata aia o să mă bage în mormânt!” 27; sau: „Târfa aia o să mă omoare cu zile!” 28

În 1670, regele, nerăbdător să o ia pe Madame de Montespan cu el într-o campanie militară, trebuia să le ia după el ca însoţitoare şi pe regină, pentru a evita scandalul, şi pe Louise, pentru a deruta publicul cu privire la relaţia lui cu Madame de Montespan. După cum relata ducele de Saint-Simon: „A defilat cu cele două în caleaşcă, alături de regină, de-a lungul frontierei, prin toate locurile unde existau tabere militare… Mulţimile veneau în fuga mare peste tot pe traseu, arătând spre caleaşcă şi strigând cu naivitate să vină să le vadă pe cele trei regine!” 29

În 1671, biata regină a pornit într-o altă călătorie înghesuită într-o caleaşcă alături de soţul ei şi cele două amante ale acestuia. Într-o noapte, şapte călători exaltaţi s-au văzut forţaţi să stea în aceeaşi cameră, cu un singur pat. Maria-Tereza a primit patul, iar ceilalţi şase – regele, fratele şi cumnata lui, verişoara lui, Anne-Marie, Louise de La Vallière şi Athenais de Montespan – s-au culcat pe saltele puse direct pe podea. Revoltată, regina le-a strigat gutural cu accentul ei spaniol: „Poftim? Toţi laolaltă în aceeaşi încăpere?” La care soţul ei a răspuns rece: „Dacă lăsaţi draperiile patului ridicate, ne puteţi ţine sub observaţie pe toţi!” 30

Maria-Tereza stătea adesea trează până târziu aşteptându-şi soţul, care, din curtoazie, venea întotdeauna în patul ei, chiar şi la răsăritul soarelui. Când, în cele din urmă, apărea, cald încă din îmbrăţişările metresei sale, soaţa lui îl întâmpina cu un zâmbet. Era recunoscătoare că regele arăta Curţii atât de limpede cât de mult o respecta. Aşa cum remarca un curtean: „Regele îi dă dovada respectului pe care îl merită prin poziţia ei. El mănâncă şi doarme cu ea… conversează cu ea atât de galant ca şi cum nu ar exista vreo metresă în viaţa lui… şi îşi împlineşte îndatoririle conjugale… Are, de obicei, relaţii cu ea de două ori pe lună”. 31

La un moment dat, regina a încetat să se mai opună valului de nubile domniţe care-l asaltau pe soţul ei. Poate că timpul transformase primele răni dureroase în cicatrice. A început chiar să poarte coafura specifică exclusiv Madamei de Montespan – bucle pe frunte şi de-o parte şi de alta a capului până imediat sub nivelul urechii, şi o coadă împletită cu panglici şi perle, înfăşurată la ceafă. Într-o zi, observând că aveau amândouă aceeaşi coafură, regina a explicat: „Mi-am aranjat astfel părul pentru că îi place regelui, nu ca să vă fur coafura”.32

„Mai bine ea decât alta”.

În 1725, Ludovic al XV-lea se căsătorea la vârsta de 15 ani cu o neîngrijită prinţesă poloneză de 22 de ani datorită fertilităţii dovedite a familiei din care provenea. Plicticoasă, bigotă şi limitată intelectual, Maria Leczińska era considerată chiar de propriul tată drept una din cele două cele mai urâte regine din Europa, cealaltă fiind chiar nevasta lui. Maria prefera să îşi petreacă dimineţile rugându-se în biserică şi după-amiezile jucând cărţi sau brodând. Asemenea tuturor doamnelor din secolul al XVIII-lea, studiase muzica şi pictura. Dar picturile ei nu se ridicau niciodată peste nivelul unor mâzgăleli puerile şi nimic nu le îngrozea mai mult pe doamnele ei de onoare decât vestea că le va interpreta ceva la pian.

Maria s-a simţit derutată la ameţitoarea Curte franceză, care deborda de cele mai atrăgătoare, inteligente şi sofisticate personaje, femei şi bărbaţi, din Europa. Totuşi, şi-a respectat promisiunea de fecunditate, aducând pe lume nu mai puţin de 10 copii regali în la fel de mulţi ani. Veşnica ei lamentare era: „Of, sunt mereu în pat, sunt mereu gravidă, nasc mereu!” 33

Timp de opt ani, Ludovic a fost o anomalie regală din punct de vedere al fidelităţii scrupuloase faţă de soţie. Flăcăul promiţător a devenit un bărbat extrem de atrăgător, cu un fizic bine format, maxilar puternic, pometi înalţi şi nas acvilin. Maria trebuie să fi fost încântată că, în ciuda urâţeniei ei şi a strălucirii lui Ludovic, acesta se uita rareori după alte femei. Dar a fost distrusă când Ludovic a

ales-o pe una dintre doamnele ei de onoare, Madame de Mailly, să-i fie amantă. Madame de Mailly era simplă, amabilă şi prefera să umble prin Versailles în rochii peticite decât să îi ceară iubitului ei regal bani. Următoarele două amante ale regelui – ambele surori ale celei dintâi – nu au fost la fel de generoase. Insolente şi hrăpăreţe, nu se dădeau înapoi de la nimic ca să o insulte public pe regină, să se împăuneze cu frumuseţea lor prin comparaţie cu urâţenia ei, cu isteţimea lor prin comparaţie cu limitarea ei. A treia lui amantă, Madame de Châteauroux, a dispus chiar să se dea găuri în pereţii apartamentelor reginei, astfel încât prietenele ei să o poată spiona. Când regele şi-a ales o nouă amantă, o pariziancă burgheză şi nu o nobilă arogantă, Maria a sperat probabil să fie tratată mai bine.

Pentru a ocupa poziţia de *maîtresse-entitre* şi a locui la Versailles, amanta lui Ludovic trebuia să primească un titlu şi să fie prezentată oficial la Curte. Cu titlul a fost uşor – regele i-a cumpărat tinerei de 24 de ani Jeanne Antoinette d'Etioles (Jeanne Antoinette Poisson) titlul de marchiză de Pompadour. Dar prezentarea a fost un lucru deosebit de enervant. Proaspăta marchiză de Pompadour a trebuit prezentată regelui şi reginei în două încăperi separate, dinaintea ochilor tuturor celor de la Curte. Candidata nu-şi putea permite nici cea mai mică greşeală. Prezentarea ei presupunea să înainteze îmbrăcată într-o rochie care cântărea aproape 20 de kilograme şi a cărei fustă se extindea pe o lungime de un metru şi jumătate de o parte şi de cealaltă. Trebuia să facă o reverenţă în faţa monarhilor şi să asculte cele câteva cuvinte pe care aceştia le adresau, apoi să se retragă cu spatele, în reverenţă, dând în acelaşi timp la o parte cu piciorul lunga trenă a rochiei. Întreaga procedură trebuia să pară făcută fără nici cel mai mic efort. Dacă ar fi călcat pe trenă sau, şi mai rău, dacă ar fi căzut, ar fi fost ridiculizată pentru tot restul vieţii ei de cei de la Curte.

Când Madame de Pompadour a fost prezentată regelui, acesta era într-o tensiune extremă, nereuşind să îi

adreseze amantei lui decât câteva cuvinte. Camera lui de prezentare era aproape goală, căci majoritatea curtenilor se înghesuiseră în cealaltă încăpere, curioşi să vadă interesanta confruntare dintre regină şi amantă. Prezentarea a avut loc seara, iar regina cea bondoacă de vârstă mijlocie, plină de panglici, funde, dantele şi paiete, aştepta tăcută în lumina pâlpâitoare a lumânărilor când tânăra şi proaspăta femeie s-a apropiat de ea. Poate că a simţit teroarea palpabilă a Madamei de Pompadour, atât de grijuliu ascunsă în spatele calmului fără cusur şi al rochiei spectaculoase. Cel mai rău lucru pe care l-ar fi putut spune regina – însemnând desconsiderarea totală a persoanei prezentate – ar fi fost o mică remarcă referitoare la vestimentaţia persoanei. Spectatorii s-au aplecat în faţă, ţinându-şi respiraţia.

Regina Maria a zâmbit şi a întrebat de o cunoştinţă comună. Amanta, fără îndoială deosebit de uşurată de gestul amabil foarte public al reginei, a murmurat: „Am o profundă dorinţă de a vă face pe plac, Madame”.34 Cele două au schimbat un număr uluitor de douăsprezece replici – curtenii le-au numărat – lucru care a confirmat faptul că Madame de Pompadour era binevenită la Curte. A fost o amabilitate care nu urma să fie dată uitării vreodată, şi una care avea să îi prindă bine reginei în anii ce aveau să vină.

La câteva săptămâni, regele a suferit o scurtă criză de icter şi Maria a cerut permisiunea de a-l vizita la castelul din Choisy. Ludovic – care, în mod obişnuit, ar fi refuzat-o – a răspuns cu un entuziasm neobişnuit. Când Maria a sosit, el i-a arătat personal noile decoraţiuni. La cină, la care au participat atât regina, cât şi Madame de Pompadour, Ludovic şi-a tratat soţia cu mare respect, iar ea „nu şi-a exprimat dorinţa de a pleca, ci a discutat elegant cu Madame de Pompadour, care a fost respectuoasă şi deloc neobrăzată”.35

Regina ştia că soţul ei era mai amabil cu ea la îndemnul Madamei de Pompadour. Prinţul de Croy observa că amanta era „în relaţii bune cu regina, sfătuindu-l pe

rege să fie mai amabil cu ea…” 36

Madame de Pompadour nu era doar în mod natural amabilă, ea ştia de asemenea că prietenia reginei îi va fi de folos în groapa cu şerpi a Versaillesului. Faptul că o trata pe regină cu foarte mare respect îi asigura recunoaşterea de către toţi cei de la Curte, care ţineau foarte mult la formă. Metresa îi trimitea în mod obişnuit Mariei buchete din florile ei preferate şi îl convingea pe Ludovic să achite datoriile soţiei – majoritatea pentru opere caritabile. Dar cel mai uimitor a fost faptul că, atât timp cât Curtea a funcţionat la Fontainebleau, artiştii nu şi-au văzut capul de treburi, trebuind să redecoreze apartamentele reginei de la Versailles. Când Maria a revenit, şi-a găsit vechile camere prăfuite transformate după ultima modă, pline de oglinzi, cu pereţii proaspăt auriţi, mobilierul retapiţat cu satin alb, plus un pat nou-nouţ, cu draperii bogate din damasc roşu. Ceea ce i-a plăcut cel mai mult reginei a fost faptul că pe pereţi fuseseră atârnate tapiserii reprezentând scene biblice. Maria a recunoscut gustul desăvârşit al Madamei de Pompadour în spatele tuturor acestor decoraţiuni.

Regina a fost încă o dată extrem de surprinsă când, de Anul Nou, a primit un cadou foarte scump de la soţul ei – primul după mulţi ani. Era o superbă cutie pentru prizat tabac, din aur şi email, cu un mic ceas montat pe capac. Din fericire, regina nu a aflat că Ludovic comandase iniţial acest cadou pentru mama Madamei de Pompadour – care tocmai decedase.

Dar toate soţiile suferă când soţii lor îşi fac amante. Regina ar fi preferat să-l fi putut avea pe Ludovic doar pentru ea. Ea spunea adesea oftând: „Dacă tot a trebuit să existe una, mai bine ea decât alta”.37

„Lacrimile şi văicărelile”.

Asemenea multor altor regi, Henric al IV-lea al Franţei era de părere că datoria unei regine era să se supună în toate privinţele soţului ei, să îi îndeplinească toate poruncile şi să nu se plângă niciodată. Tot printre îndatoriri se număra şi acceptarea amantelor regelui, ba

chiar acceptarea lor cu braţele deschise. Henric a avut ghinionul să se însoare cu două femei care nu au fost nicidecum încântate de o astfel de cerinţă.

În primii ani ai căsniciei sale cu prinţesa Margareta, Henric, pe atunci doar rege de Navarra, s-a tot îndrăgostit de diverse doamne de onoare. Fermecătoarea brunetă Margot – având ea însăşi numeroşi iubiţi – s-a făcut că nu observă acest lucru. Ea nu şi-a dorit niciodată să se mărite cu Henric, un bărbat crăcănat şi cu un nas mai mare decât regatul lui, aşa cum spuneau unele glume, şi care se îmbăia atât de rar, că puţea ca o capră. Apoi, soţul ei s-a îndrăgostit de Françoise de Montmorency, fiica baronului de Fosseuse şi cunoscută ea însăşi drept Fosseuse. Aşa cum scria Margot în memoriile ei: „El adora compania domniţelor şi, mai mult de atât, era la vremea aceea foarte îndrăgostit de Fosseuse… Fosseuse nu mi-a făcut niciun deservicu, astfel încât regele, soţul meu, şi cu mine am continuat să trăim în relaţii foarte bune, mai ales că a înţeles că nu am intenţionat niciodată să mă pun de-a curmezişul înclinaţiilor sale”. 38

Dar în 1581, Fosseuse, în vârstă de 15 ani, a rămas însărcinată şi a început să spună în stânga şi în dreapta că regele îi promisese că va divorţa de Margot şi se va însura cu ea dacă i-ar fi oferit un fiu. Margot, care nu avea copii, s-a simţit ameninţată. A încercat să o trimită pe copilă de la Curte, iar Henric, furios, a insistat ca ea să rămână. Henric a devenit „rece şi indiferent” cu soţia lui, după cum scria Margot.39 Şi, deşi pântecul tinerei se mărea văzând cu ochii, atât ea cât şi regele continuau să susţină că nu era gravidă.

Într-o dimineaţă, medicul de la Curte a intrat în iatacul regelui şi l-a anunţat că Fosseuse era în travaliu. Ne putem imagina stânjeneala monarhului. Margot s-a trezit şi l-a văzut pe soţul ei ruşinat cu nasul vârât între draperiile baldachinului ei. „Draga mea”, a spus el, privind-o încurcat, „… mi-ai putea face imensa favoare de a te trezi şi a te duce la Fosseuse, care este foarte bolnavă? … Ştii cât de mult o iubesc şi sper să îmi împlineşti această

doleanţă”. 40

Supusa lui soţie a răspuns că „îl respect prea mult pentru a mă simţi ofensată de vreo faptă de-a sa şi mă voi duce la ea ca şi cum ar fi vorba de propriul meu copil”.41

Margot l-a sfătuit pe Henric să plece la vânătoare şi să ia cea mai mare parte a curtenilor cu el, în timp ce ea urma să o ducă pe fată în cea mai îndepărtată aripă a palatului, unde să n-o audă nimeni urlând. Când regele s-a întors acasă în seara aceea, a aflat că amanta lui născuse o fetiţă moartă. Copleşit de veste, i-a cerut soţiei să se întoarcă la amanta lui şi să o consoleze. Dar răbdarea lui Margot s-a oprit aici. Ea şi-a amintit cum, în lunile ce trecuseră, Fosseuse batjocorise amabilităţile regelui, lăudându-se cum acesta urma să o părăsească pe Margot şi să se însoare cu ea dacă i-ar fi dăruit un fiu. Epuizată de evenimentele zilei, Margot l-a refuzat pur şi simplu pe Henric, subliniind că fusese alături de fată pe tot timpul travaliului şi că nu putea face mai mult de atât. Henric s-a înfuriat. „A părut foarte deranjat de ce spusesem”, scria Margot, „lucru care m-a vexat cu atât mai mult cu cât eram de părere că nu meritam un astfel de tratament după toate câte le făcusem în acea dimineaţă la rugăminţile lui”. 42

Căsnicia a continuat să se deterioreze. După ce Margot a încercat să organizeze o revoltă împotriva soţului ei, acesta a exilat-o la un castel îndepărtat. Când fratele lui Margot, Henric al III-lea, a murit fără moştenitori, Henric de Navarra, vărul lui, a devenit rege al Franţei, divorţând în cele din urmă, în 1599, de Margot, cu care nu avusese copii. Margot devenise alcoolică, mânca fără măsură şi făcea sex cu grădinarii şi grăjdarii.

În 1599, după moartea amantei lui, Gabrielle d’Estrées, cu care intenţionase să se căsătorească, regele, acum în vârstă de 46 de ani, a început să caute o prinţesă potrivită a-i deveni soţie. A ales-o pe Maria de Medici, o nepoată a marelui duce de Toscana. Norocoasa mireasă a fost aleasă mai degrabă datorită neajunsurilor rivalelor ei decât atuurilor personale. Infanta Spaniei era o antichitate

respingătoare, prinţesele germane erau grase şi bizare, iar atrăgătoarea prinţesă de Guise fusese crescută în cuibul de vipere al celor mai implacabili duşmani ai regelui. În plus, Henric se împrumutase din greu de la unchiul Mariei şi spera ca datoria să îi fie anulată dacă ar fi făcut-o pe Maria regină a Franţei.

În timpul negocierilor pentru căsătorie, regele s-a îndrăgostit de o tânără nobilă de 22 de ani, Henriette d'Entraques. Curtezană prin excelenţă, Henriette i-a oferit regelui mult mai mult decât doar frumuseţe – avea o graţie, un şarm, o inteligenţă sclipitoare şi pasiuni impetuoase şi provocatoare care îl excitau. Era mlădioasă, suplă, agilă, gândea rapid şi pricepea numaidecât orice cuvânt şi orice faptă ce i-ar fi putut alimenta insaţiabila ambiţie. Iar marea ei ambiţie era să devină regina Franţei.

Înainte să facă sex cu regele, Henriette a cerut scandaloasa sumă de 100.000 de coroane, sumă cu care regele, însetat de iubire, a fost numaidecât de acord. Ministrul lui, ducele de Sully, care o numea pe Henriette „viespe perfidă", a fost forţat să scoată respectiva sumă din vistierie.43 în semn de protest, ducele a cerut ca suma să fie acoperită în monede de argint şi nu de aur, monede pe care le-a împrăştiat pe podeaua cabinetului regelui pentru ca acesta să vadă cât bănet arunca pe o fătucă prostuţă. „*Ventre saint-gris*!" a strigat regele când a intrat în încăpere. „Asta-i o plăcere cam scumpă!"

„Da", i-a răspuns Sully rece. „Marfa este, într-adevăr, cam scumpă". 44

După ce a încasat banii, Henriette a spus că următorul pas, înainte ca regele să-şi poată ostoi pasiunea pentru ea, era ca acesta să prezinte o dovadă scrisă că intenţiona să se însoare cu ea când va fi posibil. O propunere revoltătoare – mai ales având în vedere că erau încă în desfăşurare negocierile cu Casa de Toscana –, dar Henric, arzând de dorinţă pentru Henrietta, a scris cu mâna lui: „Noi, Henric al IV-lea… promitem şi jurăm pe credinţa noastră şi pe cuvântul de rege… că dacă numita Henriette-Catherine de Balzac, în şase luni din chiar

această zi, va rămâne grea şi va aduce pe lume un fiu, atunci în clipa aceea vom încheia căsătorie cu dânsa în mod public şi în Sfânta Biserică, după toate ritualurile ce se impun”.45

Înainte să o trimită, Henric i-a arătat promisiunea ducelui de Sully şi i-a cerut părerea. Ducele a înşfăcat misiva şi a rupt-o bucăţele. Regele l-a întrebat revoltat pe sfătuitorul lui dacă îşi pierduse minţile. Atunci ducele a răspuns că ar fi preferat să fie „singurul nebun din Franţa!” 46 Dar regele nu s-a lăsat intimidat, ci i-a dat poruncă unuia dintre secretari să scrie o promisiune identică, pe care i-a trimis-o iubitei lui doamne.

Henriette a fost peste măsură de încântată de acest document, care valora la vremea aceea cât un contract perfect legal, prin care ar fi putut anula în instanţă o altă căsătorie a lui Henric. Acum, nu-i mai rămânea decât să aducă pe lume un fiu sănătos ca să devină regina Franţei. Bucuria ei era umbrită cumva de Henric, care continua demersurile pentru înfăptuirea căsătoriei cu Maria de Medici. La sfârşitul lui aprilie 1600 – când Henriette era însărcinată în luna a şaptea, pe drumul cel bun spre respectarea părţii ei de înţelegere – Henric a semnat actul de căsătorie cu Toscana. Poleiala subţire de generozitate şi de bunătate a Henriettei s-a scorojit, lăsând vederii pentru prima oară adevăratul monstru rece şi calculat ce se ascundea în spatele ei.

Henric a făcut-o numaidecât pe Henriette marchiză de Verneuil şi i-a dăruit un castel cu un domeniu imens, sperând că, aruncându-i acest preţios os, o va îmbuna. Dar, în zadar. Doamna a început să ameninţe că va face publică promisiunea lui de căsătorie dacă se continuau negocierile cu Toscana. Henric şi-a dat seama că promisiunea lui prostească ar fi putut avea ca rezultat un scandal internaţional şi pierderea prestigiului regatului său. Aşa că i-a trimis o scrisoare: „Domniţă dragă”, a scris el, „dragostea, onoarea, cât şi toate celelalte favoruri pe care le-aţi primit de la mine ar fi fost suficiente până şi pentru cel mai frivol suflet din această lume, dacă nu ar fi

fost înzestrat de la natură cu un caracter diavolesc ca al domniei voastre… Vă cer să îmi înapoiaţi promisiunea în cauză şi să nu mă supuneţi chinului de-a o recupera prin alte mijloace. Vă rog să îmi înapoiaţi de asemenea inelul pe care vi l-am dăruit de curând… Aş dori un răspuns imediat”. 47 Regele a aşteptat zadarnic un răspuns.

Henriette a refuzat să returneze scrisoarea, ba, mai mult, şi-a afişat din nou masca de zeiţă a bunătăţii şi a candorii. Pentru că sarcina ei era într-o fază avansată, Henric nu a dorit să o provoace şi a acceptat să fie adusă la Castelul Fontainebleau. Henriette nu putea decide sexul copilului – lucru care trebuie să o fi enervat la culme – dar era foarte atentă la sănătatea ei, să aibă linişte, să facă mişcare şi să aibă o dietă hrănitoare. Deşi l-a implorat pe Henric să îi rămână alături la naştere, Henric – fără îndoială supărat încă pentru că ea nu-i returnase promisiunea scrisă – i-a ignorat rugăminţile şi a plecat la Lyon cu afaceri.

Din păcate pentru Henriette, durerile au început în timpul unei furtuni violente. Fulgerele despicau cerul nopţii, iar un trăsnet a pătruns în camera unde se afla ea şi s-a descărcat chiar sub patul ei. Henriette a devenit isterică. Ore în şir a urlat necontrolat, iar, în zori, ea a adus pe lume un fiu mort. Când a aflat că permisul ei de acces la tron era fără suflare, Henriette a fost cuprinsă de o disperare fără margini. A refuzat săptămâni la rândul să se dea jos din pat. Fusese aproape, atât de aproape. Însă ducele de Sully, încă îndurerat de promisiunea prostească a lui Henric, a crezut cu tărie că acel trăsnet fusese trimis de Dumnezeu însuşi, pentru a împiedica să cadă cu toţii în ghearele periculoase ale reginei Henriette.

Regele, uşurat de cum se încheiase toată povestea, a devenit un amant grijuliu şi iubitor. Henriette, acceptând în sfârşit că nu avea să devină vreodată regină, a devenit o curtezană şi mai cerebrală şi rece, cerând cel puţin privilegiile unei alteţe regale. După ce şi-a revenit, l-a vizitat pe Henric la Lyon, „într-o caleaşcă deschisă, de parcă ar fi fost regina însăşi”, potrivit însemnărilor unui

contemporan.48 Ambasadorul englez scria: „Regele şi-a adus amanta aici, o îmbrăţişează cu mai multă afecţiune decât cea cu care îşi îmbrăţişează de obicei regii soţiile şi o tratează cu atâta onoare şi respect, de parcă ea ar fi regina lui”.49

Pe 3 noiembrie 1600, Maria de Medici este întâmpinată în portul din Marsilia ca regină a Franţei. La cei 26 de ani ai ei, mireasa nu mai era chiar tinerică şi avea tendinţe de îngrăşare. Dar se mândrea cu o virtute solidă, o atitudine regală şi un temperament calm. Francezii care au aşteptat-o la sosire au apreciat apariţia ei demnă. Trupul ei robust părea maiestuos în veşmintele bogate, bătute cu nestemate, pe care le purta. Letargia ei părea regească. O ducesă a scris despre noua regină: „Maria de Medici are ochi mari şi un chip plin, rotund… Are pielea închisă la culoare, dar curată… şi are tendinţe de îngrăşare. Expresia chipului ei pare a unui om bun, dar…” a adăugat ea misterios, amintind de frumuseţea amantei decedate a regelui, „nu se apropie prin nimic, câtuşi de puţin, de Gabrielle d’Estrées”. 50

„Am fost trădat! Nu este frumoasă!” i-a spus morocănos regele unui prieten după întâlnirea cu Maria.51 Henric al IV-lea fusese indus în eroare prin trucul portretului în ulei care nu era de dată recentă, aşteptând să vadă o frumuseţe mlădioasă, cu trăsături elegante, şi nu pe această femeie greoaie, cu faţă rotundă de ţărancă. Totuşi, el a reuşit să îşi îndeplinească îndatoririle dinastice, Maria rămânând gravidă în luna de miere. Henric a părăsit-o pe Maria curând după aceea – pentru afaceri de stat urgente, a spus el – şi a vizitat-o pe Henriette, pe care a lăsat-o de asemenea gravidă. Când Maria şi-a făcut intrarea oficială în Paris singură, a fost surprinsă de lipsa pompei. Mai rău de atât, când a ajuns la Luvru, a găsit apartamentele reginei întunecate şi goale. Regele uitase să poruncească mobilarea lor.

Rafinata Henriette l-a presat pe Henric să o prezinte reginei cât mai curând posibil, căci o astfel de prezentare i-ar fi crescut prestigiul la Curte. Domniţele trebuiau

prezentate de o nobilă care să fie înrudită cu familia regală, ingrata sarcină revenindu-i ghinionistei ducese de Nemours, care ştia că proaspăta regină nu avea să o ierte vreodată pentru acest gest. Tremurând, ducesa a prezentat-o pe Henriette. Deşi franceza Mariei nu era perfectă încă, ea auzise deja numele şi lucrurile neplăcute cu care acesta era asociat. Henric, cu francheţea lui de soldat, a adăugat brusc: „Aceasta este metresa mea, care doreşte acum să fie servitoarea voastră”.52 Această frază nu a făcut decât să pună sare pe rana bietei mirese, care şi-a păstrat calmul cu mare efort.

Clocotind de indignare din pricina acestei intervenţii, Henriette a făcut o reverenţă în faţa reginei, dar nu destul de adâncă, astfel că Henric i-a apăsat capul şi mai jos. Cu vădit dezgust, ea a sărutat apoi tivul rochiei Mariei. Ambasadorul Toscanei a relatat despre cel mai mic detaliu al acestui eveniment istoric în raportul său către unchiul Mariei, Marele Duce al Toscanei. El a scris mândru de calmul princiar exemplar al Mariei: „Regina a primit-o într-o manieră obişnuită şi a tratat-o aşijderea pe tot parcursul serii, fără a manifesta dezgust”.53

Dar masca demnităţii bine însuşite acoperea o inimă plină de angoasă. Sângele italian al Mariei clocotea de indignare. Ageră unde Maria era lentă, sprintenă unde Maria era greoaie, Henriette se folosea de orice truc posibil pentru a o pedepsi pe femeia care uzurpase ceea ce ea considera a fi fost locul ei de drept. Un curtean scria: „Marchiza, considerând că are putere deplină asupra regelui şi folosindu-se, ca de obicei, de vivacitatea şi de limba sa ascuţită, o ataca şi o jignea pe regină în mod repetat, astfel încât răceala de la început dintre ele s-a transformat în mânie şi furie, iar regele a fost constrâns să le separe ca să menţină pacea în ambele tabere”.54

Henriettei îi plăcea foarte mult să imite accentul italian şi franceza împiedicată a reginei, cât şi mersul ei ciudat. Henric şi curtenii lui râdeau cu poftă la aceste reprezentaţii care o ridiculizau pe Maria. Făcând referire la strămoşii comercianţi ai Mariei, o numea pe aceasta

„fiică grasă de băcani florentini”, în vreme ce regina o numea pe Henriette nici mai mult, nici mai puţin decât „târfa regelui”.55

Lunile treceau, iar regina Maria, grasă şi gravidă, îi privea pe soţul şi amanta lui, grasă şi gravidă şi ea, râzând şi flirtând. Tăcută, mânioasă, neputând înţelege vorbele lor cu două sensuri sau pe cele de duh prea repede rostite, Maria cocea planuri de răzbunare. La puţin mai bine de nouă luni după noaptea nunţii, ea şi-a îndeplinit îndatorirea primordială, oferindu-i lui Henric – acum în vârstă de 48 de ani şi foarte obosit – un moştenitor. Maria a fost copleşită de soţul ei cu laude. Patru săptămâni la rând, cota ei a urcat vertiginos faţă de a Henriettei, lucru de care Maria s-a bucurat din plin.

Dar pe urmă a adus şi Henrietta un băiat pe lume, şi toate luminile reflectoarelor s-au îndreptat spre ea. În ciuda iubirii şi respectului neţărmurite ale poporului pentru darul nepreţuit al Mariei, un prinţ şi moştenitor, Maria putea vedea limpede că nici măcar naşterea unui fiu nu-l putea face pe soţul ei să o iubească, pentru că era mult prea atras de Henrietta. Iubirea zadarnică a Mariei s-a transformat în durere sumbră, împletită cu furie sufocantă.

Maria a fost încântată să primească, prin intermediul unui binevoitor, un teanc de scrisori de dragoste ale Henriettei către un curtean, scrisori în care îl lua în zeflemea pe amantul ei, regele. Regina, mascându-şi un zâmbet triumfător, i-a dat scrisorile soţului ei. Acesta s-a înroşit tot şi a început să tremure de furie citindu-le. A trimis apoi un mesager să o aresteze pe Henriette pentru trădare şi să îi retragă toate privilegiile. Dar vicleana Henriette l-a convins pe Henric că scrisorile erau false, scrise probabil la ordinul reginei însăşi. Henriette a binevoit să îl ierte pentru enorma sumă de 6.000 de lire. Acum, regele era furios pe soţia sa, pentru că îi prezentase nişte falsuri atât de scandaloase.

După acest episod, Maria a pierdut complet iubirea soţului ei. Căsnicia, care avea să producă un total de cinci

copii care au trăit până la vârstă adultă, s-a redus la certuri violente şi copulări dictate de datoria politică. După reabilitarea Henriettei, ambasadorul englez a raportat că „… Regina s-a retras în apartamentele sale, unde fie stă toată ziua în pat, plângând şi văicărindu-se, fie, dacă se dă jos, nu poate fi convinsă să se îmbrace în altceva decât în hainele de iatac. Refuză să îi deschidă regelui când acesta bate la uşa ei”. 56

În 1602, Maria a dat naştere unei prinţese, şi, respectând tiparul, Henriette a dat naştere unei fiice la scurt timp după. Auzind vestea, regina a fost cuprinsă de o furie fără margini. Un consilier a fost martor când regina l-a zgâriat pe rege pe faţă în timpul unor certuri aprinse. Cu o altă ocazie, când ea a ridicat mâna ca să îşi lovească soţul, ducele de Sully a prins-o de braţ, împiedicând-o să ducă gestul la bun sfârşit.

Henric se confesa: „De la soţia mea nu am parte nici de tovărăşie, nici de voioşie, nici de consolare, ea nu poate, sau nu vrea, să îmi arate pic de bunătate sau să poarte cu mine o conversaţie plăcută, nici nu voieşte a se adapta stărilor şi dispoziţiilor mele. În schimb, mă primeşte cu o expresie de răceală şi dispreţ când vin la ea şi mă duc să o sărut şi să o îmbrăţişez şi să râd un pic cu ea, încât sunt forţat să plec de la ea vexat şi să merg să-mi găsesc liniştea în altă parte”. 57 Henriette a căzut până la urmă în dizgraţia regelui în 1608, după ce a negociat fără ştirea monarhului cu spaniolii, care, spera ea, l-ar fi putut răsturna pe rege de pe tron, înlocuindu-l cu bastardul ei regal. Respinsă de rege, Henriette a rămas pe margine, aşteptând o posibilă reabilitare. Dar când Henric a fost asasinat, în 1610, noua regentă a Franţei, regina Maria de Medici, şi-a putut manifesta liber ura faţă de Henriette, exilând-o de la Curte. În exil, fosta favorită şi-a înecat frustrările în munţi de mâncare, îngrăşându-se peste măsură. Henriette a mai trăit 23 de ani după moartea lui Henric, până în 1633, când a murit la aproape 55 de ani, singură şi neplânsă de nimeni.

Capitolul 4

Încornorat de rege – Soţul amantei

1

Nu poţi culege trandafiri fără a te teme de spini, aşa cum nu poţi avea o femeie fără a te teme de coarne.

Benjamin Franklin în mult cazuri, triunghiul amoros tradiţional – rege, regină, amantă – era, de fapt, un pătrat. Multe dintre amantele regale erau căsătorite. Unele dinainte de a începe o legătură cu regele, altele se căsătoreau în timpul acestei legături, pentru că aşa îşi dorea iubitul lor, monarhul. În contrast perfect cu morala secolului XXI, se considera că o căsătorie îi conferea unei amante regale un fel de respectabilitate. Acordul tacit al soţului oferea legitimitate unei relaţii ilicite. Mai mult de atât, o femeie necăsătorită gravidă devenea automat subiectul dizgraţiei sociale.

Chiar dacă amanta regală gravidă nu se culcase de ani de zile cu soţul ei, ea era – la urma urmei – căsătorită.

Unii regi însă, mai ales Ludovic al XIV-lea şi strănepotul lui, Ludovic al XV-lea, erau frământaţi de comiterea acestui dublu adulter, căci destrămarea unei căsnicii era considerată un păcat de moarte. Prin urmare, ei ar fi preferat amante necăsătorite, pentru a-şi reduce astfel la jumătate păcatele trupeşti. Ludovic al XIV-lea a fost mulţumit alături de amanta sa necăsătorită Louise de La Vallière vreme de şapte ani – timp în care ea i-a dăruit în mod scandalos patru copii. Când s-a îndrăgostit de Athénaïs de Montespan, care era cât se poate de măritată – şi care i-a născut şapte copii – regele a devenit din ce în ce mai îngrijorat de mântuirea sufletului său. De fapt, atât de îngrijorat încât, după moartea reginei, s-a căsătorit în secret cu formidabila domnişoară bătrână Madame de Maintenon, pentru a se bucura de sex fără păcat.

Călcând pe urmele străbunicului său, Ludovic al XV-lea a fost la rândul lui chinuit de păcatul de a se fi culcat cu nevasta altui bărbat, Madame de Pompadour, deşi nu a părut foarte deranjat că îşi înşela în mod oribil soţia. Remuşcările atingeau apogeul mai ales în timpul postului, momentul de bilanţ şi de analiză a greşelilor din anul

precedent.

Însă Ludovic nu a ezitat nicio clipă pentru a accepta căsătoria ultimei sale amante, răvăşitor de frumoasa prostituată Jeanne Becu, cu un nobil sărăcit, pentru a-i permite astfel accesul la Curte. Ludovic a scotocit prin toate tavernele şi bordelurile din Franţa pentru a-l găsi pe fratele proxenetului lui Jeanne, contele du Barry. La altar, bărbatul a primit un săculeţ de galbeni, o pensie pe viaţă şi un cal pe care să încalece şi să se facă nevăzut. Această respectabilă femeie căsătorită, acum contesă, putea fi prezentată la Curte în ciuda clevetelilor din spatele evantaielor frumos pictate.

Această căsătorie de faţadă avea să îi bântuie însă pe cei doi îndrăgostiţi. Patru ani mai târziu, în 1773, monarhul suferind şi acum văduv a vrut să îşi ia amanta de soţie, pentru a muri într-o stare de milostenie divină, aşa cum o făcuse la vremea sa străbunicul Ludovic al XIV-lea cu Madame de Maintenon. Madame du Barry a fost încântată. După umilinţe repetate îndurate la Curte, se şi vedea regină a Franţei, în faţa căreia toţi inamicii ei ar fi trebuit să se prosterneze. Dar lumea şi-a amintit atunci că doamna poseda şi un fel de soţ beţiv pe undeva, care chiar atunci s-a întâmplat să-i trimită vorbă regelui că avea de gând să vină la Versailles şi să facă o scenă stânjenitoare dacă nu era redus la tăcere gras. A fost numaidecât redus la tăcere cu câteva mii de lire şi a fost făcut Cavaler al Ordinului Sf. Ludovic – o medalie acordată pentru merite deosebite, deşi, în cazul lui, fusese oferită pentru şantaj deosebit. Şi astfel s-au năruit toate planurile de căsătorie.

În secolul al X-lea î.Hr., regele David s-a descotorosit de deranjantul soţ al Batşebei, Urie Hititul, trimiţându-l în luptă, la pieire. În secolul al XVII-lea, regii au ales o soluţie ceva mai blândă – exilarea soţului pe meleaguri străine, sub acoperirea unei misiuni diplomatice. Aşa au stat lucrurile şi cu Roger Palmer, soţul Barbarei, lady Castlemaine, amanta lui Carol al II-lea. Roger a colidant fără prea mare tragere de inimă pe la curţile Europei, îndeplinind poruncile lui Carol. A fost chemat înapoi când

Barbara era pe punctul de a da naştere unui bastard regal, aşteptându-se de la el să rămână supus acolo până după naşterea copilului, ca şi cum acesta ar fi fost al lui.

Două secole mai târziu, Nicholas von Kiss, chipeşul, dar anostul soţ al Katharinei Schratt, amanta împăratului Franz Iosif al Austriei, a fost invitat de împărat să se alăture serviciului diplomatic – o solicitare pe care nu a îndrăznit să o refuze. Când Nicholas s-a plâns că se plictiseşte în locul uitat de lume unde fusese trimis, Katharina l-a rugat pe împărat să îl transfere în altă parte. Nicholas îşi vizita periodic soţia la Viena pentru a-şi burduşi buzunarele cu banii acesteia înainte să plece din nou peste hotare.

Recompensele servilismului în 1855, servilul soţ al amantei lui Napoleon al III-lea, Virginia di Castiglione, a rezumat rolul tradiţional al soţului încornorat de rege când a spus: „Sunt un soţ model. Nu văd şi nu aud niciodată nimic”. 1 Şi într-adevăr, mulţi bărbaţi erau gata să îşi ofere nevestele pentru binele ţării.

În anii 1670, prinţesa de Soubise a avut o scurtă relaţie cu Ludovic al XIV-lea cu ajutorul soţului ei, François de Rohan, prinţ de Soubise. Într-o seară, valetul regelui, Bontemps, a ciocănit la uşa apartamentului prinţesei, ca s-o însoţească la un *randez-vous* cu regele. În acest timp, prinţul s-a prefăcut că sforăie zgomotos. Deşi relaţia a fost scurtă, prinţul încornorat a devenit ţinta zeflemelelor de la Curte. Dar el le-a râs în nas curtenilor în drum spre bancă. „Niciodată până acum nu a fost dobândită o avere de familie atât de mare, atât de rapid”, scria ducele de Saint-Simon.2 Hôtel de Soubise a devenit palatul cel mai strălucitor din tot Parisul, iar azi el serveşte drept sediu al Arhivelor Naţionale Franceze. Este limpede de ce atâţia curteni îşi încurajau nevestele să se culce cu regele – preţul păcatului era mare.

În anii 1820, regele George al IV-lea flirta cu amanta lui, lady Conyngham, în prezenţa servilului ei soţ. Regele o ţinea de mână pe sub masă şi nu bea niciodată din paharul lui înainte de a-l ciocni de paharul ei. Avea dezgustătorul

obicei de a pune tutun între sânii ei şi de a-l priza de acolo. În timpul acestor manifestări ale afecţiunii, lordul Conyngham şedea adesea alături de fericitul cuplu, sorbind destul de mulţumit din propriul pahar. Calcula între timp, probabil, averile pe care familia lui le acumula rapid pe această cale. Regele l-a numit pe acest domn atât de supus şambelan al Casei Regale, o numire foarte curând respinsă de cabinetul său insultat moral.

Soarta contelui polonez Anastase Walewksi – care şi-a împins soţia, Maria, în braţele dornice ale lui Napoleon Bonaparte – nu a fost la fel de fericită. Bogatul conte se căsătorise cu Maria când ea avea 16 ani, iar el 68. A fost o afacere excelentă pentru familia miresei, care îşi văzuse averea dispărând în urma războiului şi a divizării Poloniei, care nu mai era naţiune suverană, pierzându-şi teritoriul, începând cu 1786, în favoarea Rusiei, Prusiei şi Austriei, într-un soi de viol în grup internaţional.

Dar tânăra contesă Maria Walewska a pălit în braţele bătrânului conte. De pe altarul sacrificiului de sine, Maria se plângea într-o scrisoare trimisă unei prietene: „El este un bun prieten. A achitat toate datoriile mamei mele… Trebuie să-i fiu o soţie bună… Oare cine primeşte în viaţă *tot* ce îşi doreşte?” 3

Contele, care se ţinea surprinzător de bine pentru vârsta lui, a îmbătrânit rapid după nuntă. A devenit tot mai cârcotaş, criticând ţinuta şi comportamentul soţiei sale şi făcând scene de gelozie când ea stătea de vorbă cu alţi bărbaţi. Cu toate acestea, era stăpânit de o nemărginită ambiţie socială, aşa că o ţâra pe Maria la toate balurile şi dineurile unde frumuseţea ei atrăgea în mod constant admiratori. În vârtejul social al femeilor intrigante, modestia sinceră a Mariei era probabil cea mai mare avuţie a ei – mai mare chiar decât părul lung şi blond, ochii albaştri mari şi inocenţi şi tenul alb fără cusur.

În decembrie 1806, Napoleon şi armata franceză au intrat în Varşovia şi au fost primiţi cu braţele deschise de populaţia entuziastă. Polonezii erau convinşi că Napoleon avea să-i elibereze de sub ocupaţia străină, urmând să

reîntregească Polonia ca stat liber şi suveran. Zeci de mii de tineri polonezi au dat năvală să se alăture armatei imperiale gândindu-se că, pentru jertfa lor pe câmpul de luptă, Napoleon ar fi urmat să se revanşeze.

În ianuarie 1807, Napoleon a organizat un bal extravagant pentru înalta societate a Varşoviei. Contele Anastase Walewski şi tânăra lui soţie au fost invitaţi. Maria era deosebit de emoţionată de întâlnirea cu eroul ei, bărbatul pe care îl considera salvatorul Poloniei. I-a cerut soţului ei permisiunea să rămână acasă. Acesta nu doar că a refuzat-o, dar i-a şi impus să se îmbrace cu cea mai frumoasă rochie, ba chiar a cerut să-i fie adus de la moşia lor de la ţară colierul de familie cu diamante şi safire. Contele, deşi enervat şi gelos la culme de atenţia pe care frumoasa lui soţie o primea din partea bărbaţilor, voia să se împăuneze cu aceasta dinaintea împăratului.

Îmbrăcată într-o rochie strânsă pe corp de culoarea albăstrelelor, care se potrivea de minune cu ochii ei, şi încinsă sub sâni cu un şnur de argint, Maria i-a fost prezentată lui Napoleon. El a privit-o de aproape fără să scoată vreun cuvânt şi a mers mai departe. Apoi i-a adresat ministrului de externe Talleyrand întrebarea care a schimbat decisiv destinele atâtor femei: „Cine este femeia aceea?” 4

Maria a mers acasă încântată că îşi întâlnise eroul, fără a se mai gândi apoi la asta. Toată lumea, mai puţin Maria, a ştiut că marele cuceritor al Europei fusese fermecat de frumuseţea ei şi că remarca „Sunt multe femei frumoase în Varşovia” se referea, de fapt, la Maria.5

Câteva zile mai târziu, la balul organizat de ministrul de externe, Napoleon n-a pierdut clipă secundă şi a invitat-o numaidecât pe Maria la dans. Mulţi dintre cei prezenţi au observat, după dans, că el i-a strâns mâna Mariei şi cum n-a scăpat-o din ochi toată seara.

Biata femeie a devenit brusc subiectul principal de interes al celor prezenţi la bal. Sute de perechi de buze aristocrate au început să şuşotească îndărătul evantaielor. Sute de perechi de ochi ca de vultur o priveau numai pe

ea. Maria se simţea stânjenită de toată această atenţie, însă soţul ei se făIea ca un păun vanitos. Făcuse şi ea, în sfârşit, ceva cu care el să se mândrească.

A doua zi, Marele Mareşal al Palatului Imperial, generalul Duroc, a venit acasă la Maria cu un buchet de flori şi o scrisoare ce purta sigiliile verzi imperiale. Textul scrisorii suna astfel: „Nu am mai avut ochi pentru altcineva în afară de dumneavoastră. Nu am mai putut admira pe altcineva în afară de dumneavoastră. Vă doresc doar pe dumneavoastră. Vă implor să îmi răspundenţi prompt, ca să-mi stingeţi focul inimii şi nerăbdarea. Napoleon". 6

Uluită, Maria i-a spus mareşalului că nu avea niciun răspuns. În seara aceea, au sosit un alt buchet şi o altă scrisoare. Mesajul celei de-a doua scrisori era: „Oare v-am necăjit, *madame*? Interesul dumneavoastră faţă de mine pare să se fi spulberat, în vreme ce ai meu faţă de dumneavoastră e tot mai mare cu fiece clipă... mi-aţi distrus liniştea... Vă implor să-i dăruiţi un strop de bucurie bietei mele inimi, atât de dispusă să vă adore. Este atât de dificil să îmi trimiteţi un răspuns? îmi datoraţi deja două. N". 7 Din nou, Maria nu i-a trimis niciun răspuns.

A doua zi, o a treia misivă a sosit, iar în ea Napoleon îşi punea inima la picioarele Mariei, adăugând cu viclenie: „O, vino, vino... sunt gata să-ţi împlinesc orice dorinţă. Ţara dumitale îmi va fi cu mult mai dragă dacă ai avea milă de biata mea inimă". 8

Această ultimă frază s-a dovedit a fi o mişcare foarte iscusită, căci a atins o coardă sensibilă a patriotei Maria.

Polonia. Ar fi putut să folosească influenţa pe care ar fi avut-o pe lângă măreţul bărbat pentru a salva Polonia. Ceea ce nu ştia Maria era părerea lui Napoleon despre femeile care se amestecau în politică. „Ţările sunt pierdute de îndată ce femeile se amestecă în treburile publice", spunea el. „... Dacă o femeie ar susţine vreo mişcare politică, acesta ar fi motiv suficient pentru mine să urmez un alt curs". 9 într-un mesaj către armata sa, Napoleon scria: „Cât de nefericiţi sunt acei prinţi care, în treburile

politice, se lasă dirijaţi de femei”.10

Curând, toată Varşovia a aflat despre sentimentele lui Napoleon faţă de Maria. Mulţi oaspeţi veneau să o viziteze şi să îi dea sfaturi. Doamnele din înalta societate o felicitau pe Maria pentru cucerirea ei, îl felicitau chiar şi pe soţul acesteia. Fratele ei mai mare, Benedict, care servise deja zece ani în armata franceză, considera relaţiile sexuale dintre Maria şi împărat o datorie politică. Contele se simţea onorat că Napoleon dorea să facă dragoste cu soţia lui, îndemnând-o să îl viziteze pe împărat ori de câte ori ar fi fost solicitată.

Într-adevăr, se părea că toată lumea dorea ca Maria să se culce cu Napoleon, mai puţin Maria însăşi. Pentru asta era adeseori mustrată: Ce urma să se întâmple dacă împăratul, dispreţuit de Maria, avea să se întoarcă şi împotriva Poloniei? Avea să fie vina Mariei! Şi astfel, Maria, împinsă în caleaşcă de insistenţele soţului ei, tremurând toată, s-a dus la întâlnirea cu Napoleon, în apartamentele lui din castelul imperial din Varşovia. În prima noapte, a vorbit cu ea patru ore. Atât şi nimic mai mult. A doua noapte, a devenit „victima involuntară a pasiunii lui”, după cum scria ea zece ani mai târziu în memorii, lucru care seamănă alarmant de mult cu un viol.11 Dar probabil că totul a fost urmat şi de momente de tandreţe, căci el a trezit în Maria o senzualitate pe care ea nu o mai cunoscuse până atunci lângă soţul ei bolnav şi bătrân.

Bătrânul conte a pus la cale o relaţie amoroasă pe care mai târziu nu a mai putut s-o controleze. Maria s-a îndrăgostit de Napoleon, iar recunoştinţa faţă de soţul ei s-a stins când acesta a forţat-o să cadă în braţele altui bărbat. Cei doi s-au separat şi, în cele din urmă, au divorţat. Maria s-a îndrăgostit până peste cap de Napoleon, ea urmându-l în campaniile din toată Europa timp de trei ani cât a durat înflăcărată lor relaţie. Dar când a rămas însărcinată cu copilul lui, Napoleon – care crezuse tot timpul că ar fi fost steril – şi-a dat seama că ar fi putut fi tatăl unui prinţ şi urmaş legitim. A divorţat de stearpa

Joséphine, a părăsit-o pe Maria, frângându-i inima, şi s-a însurat cu prinţesa austriacă în vârstă de 18 ani Marie-Louise von Habsburg, fiică a kaiserului Austriei.

Sacrificiul Mariei în numele iubitului ei popor a fost la fel de batjocorit precum relaţia ei amoroasă cu împăratul. Deşi îi promisese să facă din Polonia un stat suveran din nou, Napoleon i-a poruncit ambasadorului în Rusia să-i transmită ţarului că nu ar fi avut absolut nimic împotrivă ca termenii „Polonia şi poporul polonez să dispară din toate negocierile politice şi să nu mai existe *niciodată* un regat al Poloniei”.12

Trădată de două ori de Napoleon, Maria nu a ezitat să îl viziteze în exil pe insula Elba. Aducându-l cu ea pe fiul lor de cinci ani şi toate bijuteriile pe care le avea pentru a-l ajuta să treacă peste impasul financiar, sosise cu gândul să rămână alături de Napoleon. Dar acesta, temându-se că scandalul i-ar fi putut împiedica pe soţia lui, împărăteasa Maria Luiza, şi fiul lor să i se alăture, i-a cerut Mariei să plece după numai trei zile. Maria şi întreaga Europă ştiau că împărăteasa avea o relaţie amoroasă cu un chipeş ofiţer al Palatului de la Viena şi că nu ar fi dat niciodată luxosul ei trai pe un exil pe o insuliţă pustie. Nedorindu-şi să-l deziluzioneze pe Napoleon, Maria şi-a păstrat calmul şi a plecat, aceasta fiind şi ultima dată când cei doi s-au întâlnit.

Acceptarea unei
ÎNDELUNGATE SUFERINŢE

Nu toţi bărbaţii săreau într-un picior de bucurie când regele şi soţia lui îşi făceau ochi dulci. În 1716, noua amantă a lui Filip al Franţei, duce de Orléans, venea cu un accesoriu deranjant – un soţ iubitor şi gelos. Marie Madeleine de Parabère era complet fascinată de bijuteriile preţioase pe care regentul i le dăruia şi ardea de dorinţa de a le purta, dar de fiecare dată trebuia să născocească o explicaţie plauzibilă pentru soţul ei despre modul în care obţinuse acele bijuterii.

Madame de Parabère îi spusese soţului că nişte prieteni care aveau probleme financiare doreau să vândă

aceste bijuterii la un preţ ridicol de mic. Darnicul ei soţ i-a oferit numaidecât banii necesari să le cumpere. Când ea şi-a etalat mândră în public nestematele sclipitoare şi curtenii au întrebat-o de unde le avea, le-a răspuns că generosul ei soţ i le cumpărase. Nimeni nu a fost păcălit, cu excepţia soţului ei. Încântat de fidelitatea aparentă a soţiei lui, monsieur de Parabère a spus la un moment dat că un soţ ar trebui să fie generos cu o soţie care nu mai iubea pe nimeni altcineva în afară de el. Toţi cei prezenţi au izbucnit în hohote de râs. Din fericire, monsieur de Parabère a murit la scurt timp după aceea, scutind-o astfel pe soţia lui de orice posibilă scenă ar fi putut avea loc când el ar fi descoperit în mod inevitabil adevărul. Uşurată de această povară, Madame de Parebere a început să se afişeze mult mai liber cu darurile regentului.

Dar majoritatea amantelor regale nu aveau soţi care să le ofere cu generozitate libertatea unei văduvii timpurii. În anii 1740, Madame de Pompadour a fost forţată să se despartă de un soţ care o adora când a devenit amanta lui Ludovic al XV-lea. Născută Jeanne Antoinette Poisson într-o familie de rând, ea se căsătorise – mult peste nivelul ei – cu un bogat şi chipeş burghez pe nume Le Normant d'Etioles, o partidă cât se poate de bună. D'Etioles era nepotul lui Le Normant de Tournehem, un perceptor avut şi iubitul mamei lui Jeanne, care se zvonea că ar fi fost chiar tatăl acesteia. D'Etioles îşi idolatriza soţia şi îi punea la dispoziţie mulţi bani pentru înfrumuseţarea ei şi a căminului lor conjugal. În plus, îi asigura şi statutul social, umbrit de trecutul dubios al mamei ei.

Încă din copilărie, unica ambiţie a Madamei d'Etioles fusese să devină amanta regelui. Căsătoria cu Monsieur d'Etioles se poate să fi urmărit un dublu scop: un statut social îmbunătăţit şi folosirea acestui statut pentru a-l cunoaşte pe rege. Frumoasa şi tânăra soţie avea mulţi admiratori, dar niciun amant, lucru extrem de rar întâlnit în Parisul secolului al XVIII-lea. Fusese auzită adesea declarând la diverse dineuri că doar regele ar fi putut reuşi să o facă să-şi înşele soţul. Cei prezenţi izbucneau de

obicei în hohote de râs, soţul ei râzând mai tare decât toţi. Habar n-avea, sărmanul de el, de crudul adevăr care pândea în spatele cuvintelor ei şi de durerea pe care acesta avea să i-o pricinuiască.

Cei doi d'Etioles erau căsătoriţi de patru ani când lui Jeanne i s-a îndeplinit dorinţa de a-l întâlni – şi cuceri – pe rege. Unchiul soţului ei, Monsieur de Tournehem, îi era presupusei sale fiice Jeanne mai loial decât nepotului lui, pe care l-a trimis degrabă într-o îndelungată călătorie de afaceri prin provincii. Câteva luni mai târziu, când Le Normant s-a întors, unchiul i-a dat neplăcuta veste că frumoasa lui soţie devenise amanta regelui. Din pricina şocului, Le Normant a leşinat.

Când şi-a revenit, a reacţionat atât de violent încât unchiul lui s-a temut că va încerca să se sinucidă, aşa că a ascuns toate armele din casă. Le Normant a ameninţat că se va duce la Versailles ca să-şi recupereze soţia. Unchiul lui l-a avertizat că o astfel de faptă ar fi fost o mare prostie.

Între timp, Madame d'Etioles profita de reacţia violentă a soţului ei pentru a-l zori pe rege să o declare oficial *maîtresse-entitre*. Sătulă să se tot furişeze pe uşi dosnice şi pe scări secrete în toiul nopţii, ea îşi dorea să-i fie recunoscută poziţia; voia să simtă gustul puterii, să se bucure de luxul de la Versailles în toată splendoarea lui pe timp de zi. Madame d'Etioles i-a spus regelui că ea era în pericol din cauza soţului ei nebun de gelozie, el fiind singurul care ar fi putut s-o protejeze. Spunând aceste lucruri, femeia nu mai prididea să îşi şteargă lacrimile cu batiste fine de mătase. Mişcat, Ludovic s-a lăsat cucerit de lacrimile ei şi a cedat rugăminţilor. Ca semn al acceptării ei ca *maîtresse-entitre*, a făcut-o marchiză de Pompadour.

Monsieur d'Etioles a fost trimis într-o călătorie de afaceri în Provence, cu speranţa că o schimbare de peisaj avea să îi risipească mâhnirea. În 1747, a fost răsplătit pentru asentimentul lui reticent când regele l-a numit superintendent al clădirilor, un post care i-a adus un venit uriaş de 400.000 de livre pe an. Şi-a luat drept amantă o

cântăreaţă de operă, Mademoiselle Raime, şi a trăit cu ea mulţi ani într-o relaţie asemănătoare căsătoriei, aducând pe lume câţiva copii. Când i s-a oferit postul de ambasador francez la Constantinopol, a refuzat, pentru că nu i s-a permis să îşi ia amanta şi copiii cu el şi, atâta vreme cât Madame de Pompadour era în viaţă, nu se putea recăsători.

În 1756, Madame de Pompadour a vrut să devină doamnă de onoare a reginei, aceasta fiind cea mai înaltă funcţie pe care ar fi putut s-o primească o femeie la Curte. Dar relaţia ei cu regele, care îi deschisese atâtea uşi, era dintr-odată într-un impas. Doamnele de onoare ale reginei mergeau zilnic la împărtăşanie, lucru care îi era însă refuzat Madamei de Pompadour, deoarece Biserica nu accepta legătura ei adulteră cu regele şi nici separarea ei de durată de soţ. Deşi nu se mai culcase de ani buni cu Ludovic, Biserica refuza în continuare să o împărtăşească. Madame de Pompadour, care nu avea nici cea mai mică dorinţă de a se împăca cu soţul ei, dar care trebuia acum să se reconcilieze cu Biserica, a urmat instrucţiunile duhovnicului ei şi i-a scris lui Monsieur d'Etioles o scrisoare prin care îi cerea să o primească înapoi. „Păcatul a încetat deja", scria ea, „şi tot ce mai trebuie este să punem capăt şi aparenţelor lui – lucru pe care eu mi-l doresc. Sunt hotărâtă ca prin viitoarea mea conduită să-mi ispăşesc greşelile din trecut. Primeşte-mă înapoi; mă vei găsi dornică de a lămuri lumea de armonia vieţii noastre la fel de mult precum am scandalizat-o părăsindu-te". 13 Această misivă plină de mustrări de conştiinţă era însoţită de încă un mesaj prin care Monsieur d'Etioles era informat că regele avea să fie destul de iritat dacă ar fi acceptat oferta Madamei de Pompadour.

Dar lui Monsieur d'Etioles nici prin gând nu-i trecea să o primească înapoi pe soţia lui care îl umilise atât de mult în mod public. „Madame, am primit scrisoarea dumitale, prin care mă informezi de hotărârea dumitale de a te întoarce la mine şi de dorinţa de a te preda Domnului", a răspuns el. „Nu pot decât să admir o astfel

de hotărâre. Pot prea bine înţelege că ar fi foarte jenant pentru dumneata să mă vezi, şi trebuie să fii de acord că aş împărtăşi aceleaşi sentimente. Prezenţa dumitale nu poate decât să trezească şi să amplifice vechi amintiri dureroase. Prin urmare, cel mai bine pentru noi ar fi să continuăm să trăim separaţi. Indiferent câte neplăceri mi-ai fi provocat, cred că eşti preocupată de onoarea mea, iar eu aş considera că m-aş compromite dacă te-aş primi în casa mea şi aş trăi cu dumneata ca soţie. Eşti conştientă de faptul că timpul nu poate schimba ceea ce onoarea cere”. 14

Răsuflând uşurată, Madame de Pompadour i-a arătat scrisoarea soţului ei unui preot mai amabil, care a absolvit-o de păcatele ei carnale şi i-a permis să se împărtăşească. Reconciliată cu Biserica, îşi putea împlini acum visul de a deveni doamnă de onoare a reginei.

Povestea lui Monsieur d’Etioles are un final fericit. Când Madame de Pompadour a murit, la vârsta de 42 de ani, dispreţuitul ei soţ s-a însurat cu Mademoissele Raime, copilul lor devenind astfel legitim, şi au trăit fericiţi mulţi ani după aceea. El a supravieţuit Revoluţiei şi a murit la vârsta de 83 de ani, în 1800.

Unii soţi iniţial îngroziţi de pierderea soţiilor lor în favoarea regelui s-au împăcat numaidecât cu situaţia. August al II-lea cel Puternic, elector de Saxonia, a fost deosebit de norocos cu soţii câtorva dintre amantele sale. Înalt, chipeş, cu o forţă brută domolită doar parţial de manierele cultivate ale timpului său, August devenise elector în 1694, la vârsta de 42 de ani. Se însurase conştiincios cu o prinţesă care îl făcuse tatăl unui moştenitor, dar firea lui neastâmpărată îl îndemna să îşi continue călătoriile de care se bucurase înainte de urca pe tron. Un rege încoronat călătorind prin toată Europa era o raritate în acele timpuri, iar monarhul itinerant găsea nenumărate doamne nobile dornice să i se arunce în aşternuturi când era oaspete al curţilor regale străine.

În Viena, la curtea lui Iosif I, împărat al Sfântului Imperiu Roman de naţiune germană, August s-a

îndrăgostit de Madame d'Estrele, a cărei împotrivire a fost spulberată de o pereche de cercei în valoare de 40.000 de guldeni oferiţi în dar. Emoţionată de o dovadă atât de preţioasă a poftei regale, Madame d'Estrele a renunţat pe dată la orice precauţie şi l-a sedus ea pe rege, şi nu invers. Curând după aceea, soţul a intrat într-o dimineaţă în iatac şi şi-a găsit soţia dormind cu capul plin de bucle al regelui Saxoniei sprijinit confortabil pe pieptul ei dezgolit. Înnebunit, soţul a început să strige: „Vai, ticăloasă perfidă ce eşti!" 15 Când regele speriat a sărit din pat şi a înşfăcat sabia, Monsieur d'Estrele a rupt-o la fugă. August s-a îmbrăcat degrabă şi şi-a trimis amanta la adăpostul casei trimisului său la Viena, cu o casetă plină cu bijuterii sub braţ.

Aproape scos din minţi, Monsieur d'Estrele a dat năvală în anticamera împăratului, unde se aflau mai mulţi curteni, şi le-a povestit revoltat prietenilor lui ce i se întâmplase. Dar curtenii nu au fost de părere că Monsieur d'Estrele avea dreptate. Iată ce scria biograful lui August: „Prietenii lui l-au consolat cum au putut mai bine, spunându-i că nu avea niciun motiv să fie atât de afectat de o chestiune atât de măruntă. I-au oferit exemple din scrieri poetice şi citate din istoria veche şi modernă". 16

Prietenii lui au scos în evidenţă faptul că, după cum reiese din mitologia antică, Amfitrion s-a înfuriat când a descoperit că soţia lui avea o relaţie extraconjugală. Dar când a aflat că rivalul lui era Jupiter, rege al zeilor, s-a calmat pe loc. I-au amintit de asemenea că mulţi nobili romani îşi ofereau nevestele împăraţilor pentru ca aceştia să se folosească de ele. Când Monsieur d'Estrele a spus că soţia lui nu se culcase nici cu un zeu, nici măcar cu suveranul lui, ambasadorul austriac la Roma i-a spus sfătos: „Ca să faci asemenea acelor soţi despre care ţi-am povestit noi, intră în serviciul electorului de Saxonia. Astfel, el se va putea culca cu soţia dumitale, iar dumitale nu ţi se va putea întâmpla absolut nimic". 17

Soţul încornorat s-a simţit mult mai bine la gândul de a-şi împrumuta nevasta lui Jupiter, încât i-a scris

numaidecât electorului, cerându-i o slujbă. Nedumerit de o asemenea întorsătură, August s-a dus la Madame d'Estrele pentru a-i cere părerea. Aceasta a fost îngrozită de ideea că soţul ei l-ar fi putut însoţi pe elector la Curtea acestuia şi că le-ar fi fost mereu prin preajmă, putând oricând să le facă probleme. L-a sfătuit pe elector să îi acorde mai bine o pensie generoasă soţului ei, cu câteva condiţii care să îi garanteze ei şi libertate, şi respectabilitate. Soţul trebuia să renunţe la toate drepturile matrimoniale, dar să dea numele lui tuturor bastarzilor regali pe care soţia lui i-ar fi putut naşte. În schimbul stipendiului anual de 20.000 de guldeni, încornoratul a respectat cu rigurozitate termenii contractuali.

Un alt soţ care nu a părut deranjat că a trebuit să îşi ofere soţia lui Jupiter a fost Edward Langtry, a cărui frumoasă soţie, Lillie, a devenit în 1877 prima amantă oficială a lui Eduard de Westminster, prinţ de Wales, viitorul Eduard al VII-lea. În vreme ce Lillie şi-a urmat calea spre faimă şi onoare, Edward Langtry a călcat în urma ei, fără a putea însă vreodată să ţină pasul cu ea. Când Lillie strălucea la vreun bal, Edward rămânea posac într-un ungher, înecându-şi minţile în alcool.

Edward nu şi-a manifestat niciodată public resentimentele faţă de prinţul de Wales, dar uneori a dat frâu frustrărilor prin crize violente de furie împotriva soţiei lui. Într-o zi, Lillie şi Edward erau oaspeţi în casa lordului Malmesbury, alături de prinţ. Ea îi scrisese iubitului ei regal o scrisoare cu indicii ascunse, pe care soţul ei a descifrat-o ţinând în faţa unei oglinzi sugativa pe care Lillie o folosise. Edward s-a înfuriat atât de tare încât a făcut-o pe Lillie, cea de obicei foarte stoică, să plângă în hohote. Toţi cei din casă i-au auzit certându-se. Lordul Malmesbury s-a înfuriat şi el – pe servitori, pentru că nu schimbau sugativa în fiecare zi în toate camerele de oaspeţi aşa cum fuseseră instruiţi, ca să împiedice astfel de situaţii stânjenitoare.

După trei ani, Lillie a fost înlocuită ca amantă a regelui de actriţa Sarah Bernhardt, care a cucerit furtunos

deopotrivă Londra şi inima prinţului. Lillie s-a consolat cu principele Louis Bettenberg, cu care a rămas însărcinată. Prinţul de Wales, pe care încă îl iubea, s-a îngrijit ca ea şi copilul ei să se stabilească în Franţa, ca să scape de bârfe. Nici măcar Langtry nu a ştiut că soţia lui născuse.

Lillie s-a despărţit de soţul ei aflat în faliment financiar şi i-a fost tăiată contribuţia financiară din partea lui. Pentru a se hrăni pe sine şi pe fiica ei, Lillie a încercat să o imite pe rivala ei, Bernhardt, câştigându-şi existenţa ca actriţă. Faima de a fi fost cândva amanta prinţului de Wales i-a adus mulţi spectatori, prinţul şi prinţesa de Wales venind demonstrativ la spectacolele ei de la Londra. În turneul din Statele Unite, a călătorit singură în propriul vagon, care avea zece compartimente. Timp de şase ani, a susţinut spectacole în toată ţara, având un succes răsunător în oraşele căutătorilor de aur din Vestul Sălbatic.

În ciuda rugăminţilor ei, Langtry a refuzat să îi acorde divorţul, autorităţile britanice neavând cum să declare că sunt oficial despărţiţi fără acordul ambelor părţi. Cum în Statele Unite lucrurile stăteau diferit, Lillie a obţinut cetăţenia americană pentru a se elibera de penibilul ei soţ. A continuat să îi trimită soţului bani trimestrial, pentru cheltuieli cotidiene. Dar Edward s-a cufundat tot mai adânc în alcool şi depresie. Adesea, când auzea că ea vine în vizită în oraş, mergea în gară şi pândea să o vadă măcar puţin. Apoi, copleşit de emoţii, când momentul se apropia, plătea un băiat ca să o urmărească îndeaproape şi să îi povestească apoi cu ce era îmbrăcată şi cum arăta. În 1897, Edward a fost găsit beat şi rănit, rătăcind prin gară. A murit 10 ani mai târziu. Lillie nu a venit la înmormântare.

Pedeapsa sfidării

În vreme ce unii soţi ţopăiau de bucurie când monarhii se culcau cu soţiile lor, iar alţii sufereau îngrozitor, câţiva au avut curajul de a se opune unor altfel de escapade adultere. Una dintre primele consemnări ale unei astfel de sfidări a apărut în timpul domniei regelui

englez Ioan Fără de Ţară (1167 – 1216), rămas în istorie pentru a sa Magna Charta Libertatum din 1215. Regele îl ura de moarte pe un anume nobil pe numele său Eustace de Vesci, deoarece acesta „nu i-o trimisese în pat pe soaţa sa, ci pe o femeie de rând”.18

Consemnări din secolul al XIII-lea asemănătoare acesteia ne oferă adesea mai multe întrebări decât răspunsuri. Totuşi, să ni-l imaginăm pe Ioan Fără de Ţară ascuns în întunericul draperiilor grele ale baldachinului său, desfătându-se, credea el, cu o frumoasă şi virtuoasă nobilă, pentru ca la primele semne de lumină ale zorilor să vadă că fusese în pat cu o simplă bucătăreasă sau spălătoreasă.

În anii 1520, Francisc I al Franţei a intrat în budoarul unei doamne şi a dat nas în nas cu soţul acesteia aşteptând lângă pat, păzind onoarea soţiei lui cu sabia. Înfuriat, regele l-a informat pe soţ că dacă avea să-i facă vreun rău soţiei lui, urma să îşi piardă capul. Regele l-a dat afară din cameră pe nefericitul bărbat şi s-a urcat în pat alături de nevasta acestuia.

Lui Henric al IV-lea al Franţei i s-au împotrivit nu unul, ci doi soţi de amante. Când Gabrielle d’Estrées i-a dăruit un fiu, Henric s-a temut ca nu cumva bătrânul ei soţ, Nicolas d’merval, să-şi declare paternitatea şi să ia băiatul de lângă mama lui. Henric a decis astfel să insiste pentru anularea căsătoriei. Biserica Catolică acceptă doar foarte puţine motive pentru anularea unei căsătorii, unul dintre ele fiind impotenţa soţului.

Bietul d’merval s-a trezit pe neaşteptate într-o poziţie deloc de invidiat. Dacă recunoştea că este impotent – lucru deloc plăcut pentru un bărbat chiar şi în zilele noastre – ar fi acceptat o soartă mai rea decât moartea în secolul al XVI-lea. Pe de altă parte, dacă îl înfuria pe rege, şi-ar fi putut pune în pericol averea şi chiar viaţa, dacă Henric ar fi poruncit asasinarea acestui deranj neînsemnat. DAmerval mărturisea: „… ca să mă supun regelui şi temându-mă pentru viaţa mea, sunt gata să consimt la dizolvarea căsătoriei mele cu Dame d’Estrées… Declar şi

protestez dinaintea Domnului că, dacă dizolvarea este poruncită şi adusă la îndeplinire, se va face forţat, împotriva voinţei mele, şi numai din respect pentru rege, căci afirmaţia, mărturisirea şi declaraţia că aş fi impotent şi neputincios sunt neadevărate". 19 Într-adevăr, d'merval avusese cu prima sa soţie nu mai puţin de 14 copii.

Acţiunea a durat câteva zile, dar ulterior d'merval şi-a schimbat brusc poziţia, admiţând că era cu adevărat impotent. Motivul din spatele acestei răsturnări de situaţie nu este cunoscut. Nu există dovezi că Henric l-ar fi ameninţat, dar se poate să-l fi mituit. Servitorii lui d'merval au fost chemaţi ca martori, mărturisind că aşternuturile lui nu erau niciodată pătate. Căsătoria a fost astfel anulată.

După moartea Gabrielei, în 1599, şi căsătoria lui nefericită din anul următor cu Maria de Medici, un alt soţ încornorat i-a dat lui Henric şi mai mult de furcă când s-a îndrăgostit de frumoasa Charlotte de Montmorency, înl609. Ardoarea monarhului veşnic îndrăgostit nu fusese domolită nicidecum de cei 54 de ani ai săi şi nici de diferenţa de vârstă; obiectul dorinţelor sale avea 14 ani şi abia renunţase la păpuşi. Charlotte era logodită cu un tânăr viril şi foarte chipeş. Regele a rupt logodna şi a îndemnat-o să se mărite cu prinţul de Condé, un amărât sfrijit, bănuit că era homosexual.

În luna mai, Charlotte şi-a sărbătorit a cincisprezecea aniversare şi s-a măritat cu prinţul de Condé într-o ceremonie plină de fast. Regele a lipsit, dar a copleşit-o pe proaspăta mireasă cu daruri preţioase. Din păcate pentru Henric, neînsemnatul mire nu a fost aşa de îngăduitor pe cât crezuse el. Mândria prinţului a primit o lovitură puternică şi publică aflând că este încornorat de rege. La o lună de la nuntă, i-a cerut permisiunea regelui de a se retrage împreună cu soţia la o moşie aparţinând familiei. Refuzul regelui a fost categoric.

Înfuriat, Condé l-a înfruntat pe rege, făcându-l tiran. Henric a ameninţat că va anula pensia prinţului dacă părăsea Curtea fără permisiunea sa. Neimpresionat,

prinţul şi-a luat soţia şi a plecat. Henric s-a deghizat în vânător – şi-a pus chiar şi un petic pe unul dintre ochi – şi s-a furişat pe proprietatea prinţului ca să spioneze, sperând să îşi poată vedea iubita. Acest truc romantic al deghizării pe care îl folosise în tinereţe – când trecuse liniile inamice pentru a-şi vedea amanta, pe frumoasa Gabrielle, pentru câteva ore – devenise legendar, dar acum era ceva jenant pentru un crai bătrân. În orice caz, Charlotte nu l-a apreciat. În timpul unei plimbări prin grădină, l-a văzut pe rege în hainele lui ponosite de vânător şi a început să ţipe ca din gură de şarpe, până când el a luat-o la sănătoasa. Auzind de vizita regelui, Condé şi-a dat seama că trebuia să o scoată pe Charlotte din Franţa.

La scurt timp după aceea, Henric a primit vestea să prinţul şi Charlotte fugiseră într-un loc sigur din Olanda. Consilierul lui Henric, ducele de Sully, relata: „Când am ajuns la lucru, l-am găsit pe rege în apartamentul reginei, plimbându-se de colo colo, cu capul plecat şi mâinile împreunate la spate…” Regele a spus: „Ei bine, omul nostru a plecat şi a luat totul cu el”. Apoi a adăugat: „Sunt pierdut”. Henric a rămas închis în apartamentele sale câteva zile după aceea, căzut într-o profundă depresie, refuzând orice vizită.

Între timp, Filip al III-lea al Spaniei, continuând tradiţia regatului său de a stârni discordie cu Franţa, l-a asigurat pe prinţul de Condé de tot sprijinul lui în justa luptă pe care o ducea împotriva desfrânării regelui. Filip i-a oferit lui Condé o locuinţă în Spania sau, dacă ar fi dorit, în acea regiune a Italiei aflată sub dominaţie spaniolă. Între timp, papa – la care apelaseră în acelaşi timp atât Henric, cât şi regele Filip al Spaniei şi prinţul de Condé – nedorind să atragă furia Spaniei sau a Franţei, a încercat să joace rolul împăciuitorului. Timp de câteva luni, politica europeană s-a învârtit în jurul amorului lui Henric pentru tânăra de 15 ani şi al refuzului tenace al soţului acesteia de a o oferi regelui.

Săptămânile s-au transformat în luni, şi dorinţa lui

Henric de a o avea pe Charlotte s-a transformat în obsesie. I-a scris ambasadorului său la Bruxelles: „Agonia asta mă torturează crunt, sunt numai piele şi os. Totul mă deranjează; evit compania oricui, iar dacă, pentru a le face celorlalţi pe plac, mă arăt în societate, lucrul acesta, în loc să mă remonteze, mă sleieşte şi mai mult de puteri”. 21

Trimisul Curţii spaniole i-a scris monarhului său: „Mi s-a spus că regele Franţei l-ar da pe Delfin şi pe toţi ceilalţi fii ai săi pentru prinţesa de Condé, ceea ce mă face să cred că ar risca totul pentru dragostea lui. Sănătatea îi este precară; şi-a pierdut somnul, iar la Curte umblă zvonul că ar fi început să-şi piardă şi minţile. El, care iubea atât de mult societatea, stă acum singur cu orele, plimbându-se de colo colo copleşit de melancolie”. 22

Luna martie a adus o schimbare. Tatăl Charlottei a mers în instanţă şi i-a cerut ginerelui său anularea căsătoriei cu fiica lui. Soţul a acceptat divorţul, iar Charlotte a decis să se întoarcă în Franţa şi să devină amanta regelui. Condé obosise să se tot lupte cu regele Franţei, şi poate că Charlotte a preferat viaţa strălucitoare de la Curte unui exil monoton. Dar duşmanii lui Henric nu aveau de gând să accepte ca un trofeu precum Charlotte să se întoarcă în Franţa, aşa că i-au respins cererea de a călători. Henric le-a declarat război şi a adunat armata.

Însă lui Henric îi era scris să n-o mai vadă vreodată pe Charlotte a lui. Pe 14 mai 1610, pe când se afla în caleaşcă alături de sfătuitorii lui, Henric a fost înjunghiat în piept de nebunul Ravaillac şi a murit câteva clipe mai târziu. Charlotte s-a întors degrabă la soţul ei cu coada între picioare şi, printr-un act josnic de umilire de sine, s-aâm păcat cu văduva lui Henric, regina Maria de Medici, noua regentă şi cea mai puternică persoană din Franţa.

Vreo 60 de ani mai târziu, nepotul lui Henric, Ludovic al XIV-lea, a suferit şi el de pe urma acuzelor unui soţ dispreţuitor. Athenais de Mortemart, care îşi dorise zadarnic poziţia de amantă a lui Ludovic al XIV-lea, a renunţat la vânătoare şi s-a căsătorit cu marchizul de Montespan în 1663. Nu a fost o partidă avantajoasă pentru

mireasă, care era deja fiica unui marchiz mult mai bogat decât soţul ei. Adevăratele calităţi ale brunetului şi fermecătorului marchiz de Montespan nu puteau fi mascate nici de educaţie, nici de bun simţ. Curând după nuntă, el şi-a cheltuit mica avere – şi zestrea soţiei – afundându-se în datorii.

Marchizul era soldat care avea parte de toate privilegiile unui soldat din secolul al XVII-lea – jafuri, violuri, incendieri. Pleca în campanii cu lunile, rareori lipsind perioade îndelungate de timp fără să intre în bucluc. Odată, a sedus o fată, a îmbrăcat-o în uniformă de soldat şi i-a oferit un post în cavalerie – până când familia ei a venit după ea cu vechilul local, în ciuda lungilor sale absenţe, soţia i-a născut doi copii la scurt timp unul după altul, o fată, în 1644, şi un băiat în anul următor. Femeia şi-a abandonat repede copiii la rudele soţului, ca să se poată dedica în totalitate plăcerilor de la Curte.

În 1666, soţul ei fanfaron a plecat într-o campanie militară prelungită în sudul Franţei. Probabil că farmecul lui strident n-o mai impresiona prea mult pe soţie. În 1667, a reuşit să devină *maîtresse-entitre* a regelui.

Deşi este mai mult decât cert că marchizul auzise de înalta poziţie de metresă a regelui deţinută acum de soţia lui, la început nu a comentat în niciun fel. Poate că era nerăbdător să vadă ce avantaje financiare şi ce onoruri avea să-i aducă această situaţie. Când s-a întors la Versailles în 1668, şi-a găsit soţia gravidă cu regele. Mai rău de atât, după cum spunea un curtean, Madame de Montespan „prinsese gustul mângâierilor regelui, devenind tot mai dezgustată de soţul ei”.22

Într-o astfel de situaţie, marchizul a reacţionat întocmai ca nebunul pe care îl credea toată lumea a fi. Înjura şi povestea ca într-un delir oricui era dispus să-l asculte vorbind despre imoralitatea relaţiei dintre rege şi soţia lui – deşi mulţi considerau nou-descoperita lui evlavie puţin cam nepotrivită pentru un bărbat renumit pentru că vandalizase biserici şi pângărise fecioare. Unele doamne de la Curte erau atât de şocate de limbajul lui, încât se

ascundeau în paturile lor. Odată, a năvălit în apartamentul soţiei lui, i-a tras câteva scatoalce şi a plecat. Se zvonea că marchizul ar fi frecventat cele mai rău famate bordeluri, sperând să se aleagă cu o boală venerică pe care să i-o transmită apoi, prin soţia lui, regelui. Dacă este adevărat, atunci planul lui nu avea cum să reuşească, pentru că Madame de Montespan a refuzat să se mai culce cu stânjenitorul ei bărbat.

Într-o zi, marchizul s-a dus la castelul regal din Saint-Germain într-o caleaşcă cu draperii complet negre – îşi jelea soţia, după cum spunea el – şi cu câte o pereche de coarne de cerb în fiecare din cele patru colţuri – simbolul tradiţional al bărbatului încornorat. Regele a dat poruncă să fie întemniţat pentru scurt timp şi apoi să fie trimis în exil pe moşia lui din sud. Dar marchizul nu s-a oprit aici. Şi-a invitat toţi prietenii şi toate rudele la castelul lui pentru o elaborată înmormântare înscenată a soţiei lui, Madame de Montespan, jelindu-i moartea provocată de „cochetărie şi de ambiţie” 24. Şi-a întâmpinat oaspeţii la intrarea principală, alături de cei doi copilaşi, îmbrăcaţi toţi trei în negru, primind trişti condoleanţe pentru pierderea suferită.

Charlotte Elizabeth, ducesă de Orléans, nota că regele ar fi putut să-l mituiască pe marchiz ca să se potolească. „Monsieur de Montespan este un oportunist inveterat”, scria ea. „Dacă regele ar fi fost dispus să îl plătească mai generos, el s-ar fi domolit”. 25

La un an după falsa înmormântare, marchizul înnebunit a atacat o mănăstire, pentru că o dorea pe o tânără care se ascundea de el acolo. În acea încăierare, tânăra, mama ei şi stareţul mănăstirii, plus câţiva ţărani au fost răniţi. Ludovic s-a folosit de această ocazie pentru a-l trimite pe marchiz la închisoare, de unde a evadat şi a fugit în Spania, aşa cum sperase regele. Dar la pioasa Curte spaniolă, marchizul a început să se lamenteze atât de ostentativ în legătură cu adulterul soţiei lui cu regele Franţei, încât Ludovic a decis că era mai înţelept să îl ierte şi să îl lase să se întoarcă în Franţa, unde nu-i putea afecta

reputaţia la nivel internaţional.

De data asta însă marchizul a priceput. A rămas în exilul din sudul Franţei în care fusese trimis, unde şi-a administrat moşia, fermele şi podgoriile, vânând, jucând jocuri de noroc, desfătându-se cu alcool şi petrecând vârtos. Dar Ludovic avea spioni peste tot, care îl urmăreau atent. Regele a auzit zvonuri că marchizul intenţiona să îi recunoască pe numeroşii bastarzi regali ai lui Athénaïs, născuţi în timpul căsătoriei lor, şi să îi ducă pe toţi în Spania, de unde nici măcar braţul lung al lui Ludovic nu i-ar fi putut aduce înapoi. În 1670, când marchizului i s-a permis să viziteze Parisul, Ludovic i-a scris ministrului Colbert: „Monsieur de Montespan este un nebun. Supravegheaţi-l îndeaproape… pentru a-l împiedica prin orice mijloace să zăbovească prea mult în Paris… Ştiu că a ameninţat că intenţionează să îşi vadă soţia… Scoateţi-l din Paris cât se poate de repede…” 26

În acelaşi an, Athenais a solicitat instanţelor să i se acorde o separare legală de soţul ei, astfel încât o eventuală răpire a copiilor ei cu regele sau revendicarea lor să fie ilegală. Instanţele au tărăgănat rezolvarea solicitării patru ani în ciuda insistenţelor regelui – sau poate tocmai din această cauză – pentru o rezolvare urgentă. Aceşti protectori ai moralei nu erau impresionaţi de stilul de viaţă depravat al monarhului. În 1674, când hotărârea a fost emisă, ea menţiona că Madame de Montespan „importanta şi puternica doamnă… locuieşte separată de soţul ei şi va continua să locuiască şi să trăiască astfel… iar soţului îi va fi interzis din acest moment… să îşi frecventeze soţia sau să o hărţuiască…” 27

Se poate considera o ironie a sorţii faptul că Madame de Montespan şi-a pierdut în 1680 poziţia de *maîtresse-entitre* în favoarea urmaşei ei, marchiza de Maintenon, continuând însă cu încăpăţânare să rămână la Curte până în 1691, când, la vârsta de 50 de ani, a fost izgonită de la Versailles şi s-a retras pe moşia ei de la ţară. A murit în 1707.

Temperată de îndelungatul ei exil la mănăstire, fosta

favorită a regelui a fost sfătuită de duhovnic să „îi ceară scuze soţului ei şi să îşi lase soarta în mâinile lui”, scria ducele de Saint-Simon. Ea i-a scris cu mâna ei o scrisoare profund umilă, oferindu-se să se întoarcă în casa lui, dacă el ar fi binevoit să o primească; iar dacă nu, să o apuce spre orice destinaţie ar fi îndemnat-o el.28

Madame de Montespan a fost la fel de norocoasă cu solicitarea ei pe cât avea să fie Madame de Pompadour un secol mai târziu. Ducele de Saint-Simon relata: „I s-a dat crezare gestului ei, fără a trebui să suporte vreo consecinţă. Monsieur de Montespan i-a răspuns că nu dorea nici să o primească sub acoperişul lui, nici să îi dea vreun sfat, oricare ar fi fost acela; nu dorea nici să mai audă de ea vreodată, nici să aibă veşti de la ea”. 29

Cu siguranţă că lucrul cel mai dificil pe care Madame de Montespan a trebuit să-l îndure a fost reprimirea soţului ei la Curte la sfârşitul anilor 1690. În vreme ce ea continua să sufere în umilitorul exil, marchizul de Montespan, care se mai domolise odată cu vârsta, s-a mutat la Versailles. Fiul marchizului şi al lui Athenais, născut în 1665, a devenit protejatul favorit al regelui, care l-a iertat pe tată graţie fiului. La Curte, lumea se amuza şi bârfea pe seama marchizului, care făcuse atâta zarvă pe seama relaţiei amoroase a soţiei, iar acum juca foarte calm cărţi cu cele două fiice bastarde ale acesteia cu regele. Aşa cum scria Charlotte Elizabeth: „Până şi el trebuie să fi înţeles umorul situaţiei, pentru că uneori se întorcea ca să îşi ascundă un rânjet…” 30

Capitolul 5

Vigilentă susţinută – 1 →

Preţul succesului

Inima unui principe este veşnic în pericol de asediu, întocmai ca o citate la.

Ludovic al XIV-lea în vreme ce regina avea o poziţie aproape intangibilă, cea a amantei era deosebit de fragilă. Motiv pentru care aceasta nu avea nicio clipă de linişte sau de răgaz. După ce obţinea marele premiu, noua amantă nu se putea relaxa pentru a-şi savura victoria. Nu îşi putea

admira cu mândrie superbele încăperi în care locuia, nici nu putea zâmbi satisfăcută jucându-se cu sclipitoarele ei bijuterii – nu dacă asta ar fi însemnat să lase garda jos pentru o clipă.

„Fiece femeie s-a născut cu ambiţia de a deveni favorita regelui”, scria Primi Visconti, un proroc italian care a trăit la Curtea lui Ludovic al XIV-lea.1 Erau sute, poate mii, de femei care sperau să atingă această poziţie, ceea ce însemna îndepărtarea celei ce deţinea deja rolul de*maître esse-entitref* la fel cum aceasta o făcuse cu cea de dinaintea ei. Păstrarea poziţiei necesita o străduinţă mai mare decât dobândirea ei. De fapt, poziţia de amantă regală era ca un maraton în care linia de sosire se tot mută.

Pentru a-şi apăra teritoriul, o *maîtresse-entitre* stătea permanent cu ochii pe femeile frumoase care încercau să cucerească atenţia regelui. Prostituatele, cameristele şi altele nu aveau nicio speranţă să se ridice vreodată la înalta poziţie de amantă regală, ele nereprezentând, prin urmare, o ameninţare. Deşi aceste mici infidelităţi dureau poate, o *maîtresse-entitre* trebuia să pretindă că erau prea nesemnificative pentru ea pentru a le observa. Unele amante regale chiar aduceau femei din clasele de jos pentru rege, ca să îi distragă acestuia atenţia de la adevărata ameninţare a frumoaselor nobile.

Dar când o contesă numai zâmbet şi drăgălăşenie făcea tot posibilul ca să fie în compania regelui, experimentata amantă regală chema în ajutor artileria grea. Ea avea la Curte nenumăraţi prieteni şi slugi generos plătite, care îi şopteau convingător regelui în ureche că îndoielnica doamnă suferă de o boală venerică, are o familie hrăpăreaţă sau este cumplit de indiscretă. Astfel de şoapte domoleau, de obicei, interesul regelui.

Cea mai mare parte a activităţii amantelor de a identifica şi anihila inamicii trebuia desfăşurată pe la spatele regelui. Amanta nu-şi putea permite să se transforme într-o nevastă geloasă agasantă. Monarhul avea deja aşa ceva, de care nu se putea dezbăra. Dar o

amantă geloasă agasantă putea fi alungată doar dacă regele pocnea din degete.

„Aici miroase a carne proaspătă”, îi scria Madame de Sévigné fiicei ei cu o sinceritate acidă.2 Când ochiul regal se îndrepta spre o nouă ţintă, ceea ce se întâmpla alarmant de des, se porneau numaidecât speculaţii frenetice dacă obiectul dorinţelor regale se va dovedi un flirt neînsemnat sau dacă această femeie va răsturna complet structura de putere existentă la Curte. Indiferent de decizia regelui, partea învingătoare avea de fiecare dată motive de sărbătoare. În 1677, Madame de Sévigné scria despre încă o victorie repurtată de veterana Madame de Montespan – la vremea aceea ea era de 10 ani favorita lui Ludovic al XIV-lea – asupra rivalelor pe termen scurt ce râvneau la dragostea regelui.

„Ah, fiica mea, ce triumf la Versailles!” scria entuziasmată Madame de Sévigné. „Victorie dublă, şi ce victorie! O solidă confirmare a favoarei!… Există dovezi că relaţia ar fi înflorit – este mult mai dulce acum, după sfada amorezilor şi după împăcarea lor. Ce reafirmare a posesiei! Am petrecut o oră încheiată în apartamentul ei – al Madamei de Montespan – într-o atmosferă încărcată de bucurie şi prosperitate!” 3

Într-un mediu plin de intrigi otrăvitoare, unde întrebările fundamentale ale omenirii despre viaţă şi moarte erau fără însemnătate prin comparaţie cu fărâmele de succes ori frânturile de eşec la Curte, amantele regale trebuiau să facă manevre foarte abile. Pentru curteni, un mic gest din cap al regelui aflat în trecere însemna o victorie extraordinară, iar lipsa unui astfel de gest, o înfrângere umilitoare. Curtea regală era o lume a valorilor răsturnate, a onoarei neobişnuite şi a dizgraţiei de neînţeles pentru generaţiile viitoare.

În 1671, François Vatel, *maître d’hôtel* al prinţului de Condé, a fost instruit să pregătească o sărbătoare extravagantă pentru Ludovic al XIV-lea. Cu douăsprezece zile înainte de marele eveniment, Vatel pregătise un festin cu multe feluri de mâncare pentru sute de invitaţi, dar

constatase că preparase cu două fripturi mai puţin. Douăsprezece nopţi după aceea nu a mai putut dormi. „Mi-am pierdut onoarea”, i-a spus el unui prieten, ce remarcase starea de nelinişte în care se găsea. „E o ruşine pe care n-o pot îndura/” 4 Apoi, a doua zi de dimineaţă, când comanda de peşte nu a sosit, Vatel s-a sinucis cu propria-i sabie. Căruţa care îi ducea trupul neînsufleţit la biserică s-a intersectat pe drum cu căruţa ce aducea peştele comandat.

La fel cum satinurile desăvârşite şi dantelurile delicate mascau trupurile ciupite de purici ale curtenilor, la fel şi zâmbetele calde şi cuvintele politicoase ascundeau armele cu tăişuri ascuţite precum o lamă de ras pe care curtenii le încrucişau pe câmpul de bătălie care era, în esenţă, o curte regală. Femeile, cu armurile lor înşelătoare de frumuseţe şi şarm, erau gata să îşi pedepsească rivalele cu răzbunări din cele mai nemiloase, şi toţi cei ce se plimbau zâmbind pe culoarele aurite aveau sufletele torturate de panică pură.

Unii curteni erau măcar sinceri în lipsa lor de sinceritate. Unul dintre aceştia scria: „Este o ţară în care bucuriile sunt evidente, dar false, iar supărările sunt ascunse, dar reale”.5 Iar un vizitator de la Versailles remarca: „Un sentiment sincer este atât de rar, încât, după ce plec de la Versailles, rămân nemişcat în mijlocul străzii, ca să văd un câine rozând un os”.6

Magie neagră

Amanta regală care s-a dat peste cap ca să obţină şi apoi să păstreze poziţia râvnită, în detrimentul rivalelor sale, a fost Athenais de Montespan. Fermecător de frumoasă, veninos de vicleană, Madame de Montespan a sperat câţiva ani la rând să o înlocuiască pe Louise de La Vallière, *maîtresse-entitre* a lui Ludovic al XIV-lea. Dar regele era stâncă în faţa fandoselilor ei. „Tare se mai străduieşte”, i-a spus fratelui său, „dar pe mine nu mă interesează”. 7 în 1667, sperând să le distrugă relaţia, Madame de Montespan a cerut ajutorul unei vrăjitoare.

La Voisin, aşa cum era numită, arăta mult mai

bătrână decât cei 35 de ani ai ei. Locuia într-o casă dărăpănată şi întunecoasă de la periferia Parisului, înconjurată de o grădină în paragină. Învăluită în veşminte ample brodate cu simboluri mistice antice, La Voisin şi colegele ei făceau trucuri magice, citeau în palmă şi în cărţi de tarot, întocmeau horoscoape, bolboroseau în limbi stranii şi ţineau şedinţe de spiritism pentru onorarii piperate.

Serviciile ei mai inofensive includeau loţiuni pentru înfrumuseţare şi vrăji pentru sâni mai mari şi coapse mai ferme. Serviciile ei cele mai sinistre includeau înfigerea de ace în păpuşi voodoo pentru incapacitarea sau moartea inamicului, avorturi, furnizarea de otrăvuri destinate soţilor agasanţi şi ritualuri satanice cu sânge de bebeluş mort în vreme ce îşi pregătea poţiunile magice. Ani de zile, caleştile celor bogaţi şi faimoşi au făcut coadă la poarta ei, clienţii întrecându-se care mai de care pentru serviciile ei contra unor sume generoase. Dar Madame de Montespan nu avea nevoie de poţiuni pentru sâni mai mari sau coapse mai frumoase. Ea îşi dorea ca regele să o părăsească pe Louise şi să se îndrăgostească de ea.

Louise de La Vallière nu era un subiect prea potrivit pentru magie neagră. Era foarte religioasă, provenea dintr-o familie nobilă, dar neînsemnată, şi ajunsese la Versailles printr-o întâmplare norocoasă, aterizând la scurt timp după aceea şi în braţele regelui. Abatele de Choisy spunea că Louise „… avea un ten desăvârşit, păr blond, ochi albaştri, un zâmbet dulce… cu o natură blândă şi modestă”.8 Deşi toţi erau de acord că era o fată adorabilă, tandreţea şi modestia nu erau de mare folos pe câmpul de bătălie de la Versailles, o Curte unde o doză sănătoasă de etichetă şi un strop de parfum cu greu mascau ambiţiile sălbatice şi lăcomia perversă.

După cinci ani ca metresă regală, Louise a simţit că Ludovic devenea neliniştit. Gravidă cu cel de-al treilea copil, a invitat-o pe buna ei prietenă Athenais de Montespan să se alăture cinelor ei private cu regele. Louise ştia că prietena ei era o adevărată maestră a

strălucitelor conversaţii pline de duh – exact ce ea, Louise, nu era. În mod ironic, terna regină Maria-Tereza era şi ea gravidă, având la rândul ei nevoie de cineva care să îl amuze pe rege. Se gândise la toate doamnele pe care le cunoştea, alegând-o până la urmă tot pe draga ei prietenă Madame de Montespan pentru a-l distra pe rege în timpul meselor. Regina şi amanta au comis astfel o greşeală naivă fatală.

Madame de Montespan s-a folosit de aceste mese în compania regelui pentru a turna pe furiş poţiuni de dragoste în vinul şi pe friptura lui – nişte amestecuri dezgustătoare de sânge de bebeluş mort, oase şi intestine, plus fragmente de broaşte râioase şi lilieci. Ludovic s-a îndrăgostit brusc de

Madame de Montespan – fie datorită conversaţiei efervescente, fie graţie poţiunilor ei. Fără niciun pic de remuşcare faţă de regină sau de Louise, ea a aplicat triumfătoare sigiliul trădării pe altarul prieteniei.

După naşterea celui de-al treilea bastard regal al Louisei în 1667, aceasta nu a mai rămas gravidă niciodată, în vreme ce Madame de Montespan s-a aflat aproape constant în această interesantă condiţie. Pentru a-şi proteja noua metresă de manevrele legale ale soţului ei bolnav de gelozie, Ludovic a aranjat ca Louise de La Vallière şi Madame de Montespan să împartă acelaşi apartament în incinta palatului. Una dintre glumele de la Curte era: „Majestatea Sa este la damele sale”.9 Nimeni nu ştia cu certitudine pe care dintre ele o vizita. Sau poate că le vizita pe amândouă în acelaşi timp? Limbile maliţioase nu aveau astâmpăr.

Treptat, a devenit limpede ca lumina zilei la Curte că Madame de Montespan era acum adevărata amantă, în vreme ce biata Louise era o simplă momeală. Madame de Montespan a cerut, aparent cu asentimentul regelui, ca Louise să o asiste în timpul toaletei. Doar Louise, spunea ea, îi putea aranja buclele rebele, închide un colier, aranja dantela rochiilor, pentru ca toate să fie desăvârşite pentru rege. Deşi fosta favorită trebuie să se fi simţit umilită

îndeplinind aceste îndatoriri pentru dictatoriala ei succesoare, ea nu se plângea niciodată. Amabilă, prietenoasă şi muncitoare ca orice altă servitoare, Louise o trimitea pe radioasa Madame de Montespan plutind la întâlnirea cu amantul ei regal.

Cumnata regelui, Charlotte Elizabeth, se ţinea la distanţă de aceste intrigi amoroase de la palat, privind totul de pe margine ca la o cursă de cai. „La Montespan avea tenul mai alb decât La Vallière”, scria ea, „avea o gură frumoasă şi dinţi albi, dar expresia ei era veşnic insolentă. Trebuia doar să o priveşti ca să vezi că punea ceva la cale. Avea păr blond frumos şi nişte mâini şi braţe superbe, aşa cum La Vallière nu avea, dar măcar

La Vallière avea o personalitate curată, în vreme ce La Montespan era întinată”. 10

Charlotte Elizabeth nota că „Madame de Montespan o batjocorea pe Madame de La Vallière în public, tratând-o exagerat de urât şi influenţându-l pe rege să facă la fel… Regele trebuia să treacă prin încăperile lui La Vallière pentru a ajunge la cele ale lui La Montespan. Regele avea un cocker Spaniei superb pe nume Malice; instigat de Madame de Montespan, el a aruncat micul căţeluş în poala lui La Vallière trecând pe lângă ea, zicând: «Luaţi, acum sunteţi într-o companie selectă… aşa că nu fiţi mâhnită»”. 11 Şi a lăsat-o singură cu Malice.

Louise scria în autobiografia ei: „Am zăbovit în această lume a poftelor trupeşti pentru a-mi ispăşi păcatele pe acelaşi eşafod de pe care ţi-am întors spatele. Păcatele să-mi fie penitenţa… cei pe care i-am adorat mi-au devenit acum călăi”. 12

În 1674, fie cu ajutorul poţiunilor Madamei de Montespan, fie din cauza umilinţei îndurate, amanta respinsă s-a retras la o mănăstire. Dar Madame de Montespan nu-şi putea permite să renunţe la poţiunile ei. Regele continua să se uite şi după alte femei. Valetul lui, Bontemps, aducea tinere dornice în apartamentele regale, multe dintre ele împinse aici de mame sau de mătuşi ambiţioase. Scopul principal era, desigur, ca fata să o

înlocuiască pe Madame de Montespan ca *maîtresse-entitre*. Dar nici premiile de consolare nu erau de lepădat. Chiar şi după un scurt interludiu cu regele, fetele provenite din familii nobile absolut neînsemnate puteau spera să se mărite în cele mai renumite şi influente case nobiliare.

În 1675, Madame de Montespan – conştientă de interesul regelui faţă de câteva dintre frumoasele şi tinerele doamne de onoare ale reginei – a ţesut cu măiestrie intrigi care au dus la concedierea lor şi înlocuirea cu doamne mai vârstnice. Conform consemnărilor lui Primi Visconti, amanta regelui, care dăduse naştere celui de-al şaptelea copil nelegitim al acestuia, „fusese şocată, pretinzând că acele tinere domniţe aduceau o proastă reputaţie Curţii”.13

Dar la sfârşitul anilor 1670, Ludovic era deja cu amanta lui de mai bine de zece ani. Aceasta se îngrăşase şi îşi pierduse prospeţimea; trandafirul înmiresmat era prea înflorit acum, petalele îi căzeau, iar ţepii îi erau mai ascuţiţi ca oricând. Aşa cum spunea ducele de Saint-Simon: „Proasta dispoziţie a Madamei de Montespan a pus capac… Ea nu învăţase încă să se tempereze… victima toanelor ei fiind aproape mereu regele. El era încă îndrăgostit de ea, dar suferea din această cauză”. 14

Madame de Sévigné scria că Madame de Montespan era mai mereu be? sumflată din cauza succeselor rivalelor ei mai tinere, alegând de fiecare dată să se ferece în apartamentele ei. Uneori, deschidea larg uşile într-o încercare disperată de veselie debordantă. Madame de Sévigné bănuia că sfârşitul era aproape, pentru că „atâta mândrie şi atâta frumuseţe nu se mulţumesc uşor cu locul doi. Gelozia este violentă, dar când oare a schimbat gelozia cursul evenimentelor?” 15

În 1676, obiectul acestei gelozii a devenit prinţesa de Soubise. Deşi înaltă şi frumoasă, prinţesa avea ghinionul unui păr roşu ca focul. Se credea că persoanele cu păr roşu sunt rezultatul sexului în timpul menstruaţiei, ele fiind dovada lipsei de autodisciplină sexuală inerentă

copulaţiei la momentul nepotrivit a părinţilor lor. Ochii de vultur al Madamei de Montespan au observat că prinţesa purta mereu aceeaşi pereche de cercei cu smaralde de câte ori soţul ei era plecat de la Curte cu treburi la Paris. Amanta regală şi-a instruit spionii să urmărească ce făcea regele imediat ce apăreau cerceii cu smaralde, descoperind astfel furioasă că aceştia erau semnalul pentru o întâlnire sexuală. Dar regele, deşi excitat iniţial de înclinaţiile lascive promise de părul prinţesei, şi-a pierdut repede interesul.

Următoarea rivală a fost frumoasa Madame de Ludres, care se considera înlocuitoarea Madamei de Montespan, fiind din acest motiv tare înfumurată. A pretins că era gravidă. Înalţii nobili de la Curte se ridicau în picioare când trecea ea, o onoare rezervată de eticheta de la Curte doar prinţilor de sânge albastru şi de practică celei ce deţinea poziţia de *maîtresse-entitre*. Întocmai toată această agitaţie a nobililor ridicându-se în picioare la trecerea Madamei de Ludres a fost cea care a făcut-o pe regină să îşi dea seama că soţul ei avea o nouă amantă.

Aerele Madamei de Ludres l-au îndepărtat curând pe amantul ei regal, care s-a îndrăgostit numaidecât de foarte frumoasa şi foarte tânăra Marie-Angélique de Fontanges. Brusc, Madame de Montespan s-a trezit în incredibila poziţie ocupată în urmă cu zece ani de Louise de La Vallière – coafând părul şi legând corsetul noii metrese a lui Ludovic. Dar vanitoasa Athénaïs de Montespan nu a accepta supusă situaţia aşa cum o făcuse cândva Louise de La Vallière. Marchiza de la Fare relata că „Madame de Montespan mai are puţin şi plesneşte, ameninţând ca o adevărată Medeea să-şi ciopârţească odraslele dinaintea ochilor regelui”.16

Încă din copilărie, ravisanta Mademoiselle de Fontanges fusese considerată de familia ei potrivită pentru un rege. Când acest vlăstar al micii nobilimi a împlinit 17 ani, rudele ei sărăcite au pus mână de la mână ca să o gătească pe fată cu cele mai alese podoabe şi să o trimită la Versailles cu unicul scop de a deveni amanta regelui.

Investiţia familiei ei a fost răsplătită generos – fata a fost făcută ducesă, primind o pensie anuală de 40.000 de écu.

Dar Mademoiselle de Fontanges a fost favorita regelui pentru scurt timp, urmaşa lui Athénaïs de Montespan având să fie altcineva. Printr-un fel de justeţe poetică, Soarta avea să aducă lângă rege o femeie pe care Athénaïs însăşi i-o recomandase. Madame de Montespan avea nevoie pentru copiii ei şi ai lui Ludovic de o guvernantă, o doamnă cu care Ludovic ar fi putut petrece mult timp, aşadar, trebuia să fie oricum, dar nicidecum tânără şi frumoasă. După căutări atente, ochii i-au căzut pe o virgină pioasă, văduvă a unui poet invalid, formidabila Madame Françoise Scarron. Purtând tot timpul asupra ei mătănii şi cruciuliţe, văduva Scarron era mereu îmbrăcată în negru, doar ici şi colo cu discrete decoraţiuni argintii şi aurii, doar pentru că aşa cerea eticheta de la Curte. Când Regele Soare, simbolul frumuseţii, al culorii, al artei şi scandalului, a întâlnit-o prima oară pe femeia pe care amanta lui o alesese să vadă de copiii lui, a fost îngrozit de acea apariţie neîngrijită, ce aducea mai degrabă a liliac. „Nu îmi place deloc această *bel esprit* a dumitale”, i-a spus el Madamei de Montespan, lucru care trebuie să-i fi confirmat că făcuse alegerea potrivită.17

Curând, însă, Ludovic a început să o admire pe această femeie inteligentă şi bună la suflet. Amanta sa nu lua în seamă că relaţia ei cu copiii era tot mai strânsă, Madame Scarron fiind cea care îi îngrijea neobosit când erau bolnavi şi care se preocupa de educaţia lor. Era inteligentă, sensibilă, eficientă, pietatea ei rigidă prezenta interes pentru monarhul ce-şi suprimase constant înclinaţiile religioase. În semn de recunoştinţă pentru eforturile ei, regele i-a dăruit moşia Maintenon, un castel apărat de şanţuri şi cu terenuri întinse, guvernanta luându-şi astfel numele de Madame de Maintenon.

Cum istericalele Madamei de Monstespan – generate de gelozia ei bolnăvicioasă – şi incursiunile rapace în vistieria regală se înmulţeau, regele a început să vadă frumuseţea mai ispititoare a guvernantei copiilor lui.

„Madame de Maintenon ştie cum să iubească”, a spus el la un moment dat melancolic. „Să fii iubit de ea trebuie să producă o mare plăcere”. 18

Într-o zi, monarhul îndrăgostit s-a apropiat de acest incredibil obiect al dorinţelor sale cu propunerea de a deveni amanta lui, propunere care, poate pentru prima oară în viaţa lui, a fost refuzată din motive religioase. Deşi pietatea ei era sinceră, în spatele refuzului a fost poate şi un pic de viclenie. „Nimic nu este mai inteligent decât să te comporţi ireproşabil”, i-a scris Madame de Maintenon unei prietene.19 Comportamentul ei ireproşabil i-a sporit şi mai mult ardoarea regelui – iar ea ştia bine că aşa se va întâmpla – astfel încât, la sfârşitul anilor 1670, el petrecea fiece clipă liberă pe care o avea alături de Madame de Maintenon. În elegantele şi generoasele ei apartamente de la Versailles, cei doi discutau politică, religie, economie, teme importante pe care chiar şi Madame de Montespan, cu toată inteligenţa ei, le susţinea cu dificultate.

Strălucitoarea metresă a regelui a fost evident şocată de fascinaţia amantului ei pentru Madame de Maintenon cea slabă ca un ţâr şi ternă. Au existat numeroase scene furtunoase între cele două foste prietene, căci cândva omnipotenta metresă simţea cum îi alunecă puterea printre degetele ei albe şi înmiresmate. Un curier a relatat că o auzise pe Madame de Montespan spunându-i lui Madame de Maintenon: „Regele are trei metrese. Obraznica aceea tinerică (Mademoiselle de Fontanges) deţine funcţia actuală de metresă; eu deţin titlul; dumneata, inima”. 20

Începutul sfârşitului Madamei de Montespan a fost în 1679, când poliţia din Paris a demarat o anchetă în urma numeroaselor morţi suspecte prin otrăvire apărute în oraş. Suspectate erau unele dintre cele mai nobile doamne din ţară, care – după ce o vizitaseră pe vrăjitoarea La Voisin – deveniseră văduve putred de bogate în urma decesului brusc şi neaşteptat al dezgustătorilor lor soţi. Unele dintre doamnele în cauză au preferat să fugă numaidecât din Franţa decât să fie supuse vreunui interogatoriu.

În anul ce a urmat, 218 persoane au fost interogate – unele sub tortură – iar 36 au fost executate prin sabie, spânzurare sau ardere pe rug. Ancheta poliţiei era ca o pânză uriaşă de păianjen care se mărea nu doar ca suprafaţă, dar cuprindea straturi tot mai înalte ale societăţii. Mulţi acuzaţi au indicat o doamnă cu o poziţie atât de înaltă şi cu o putere atât de mare, încât nici nu îndrăzneau să îi rostească numele. În 1680, La Voisin a murit arsă pe rug, ea susţinând categoric până în ultima clipă că o astfel de doamnă nu fusese niciodată clienta ei. La scurt timp după aceea însă, fiica ei a mărturisit că îndoielnica doamnă ar fi fost nimeni alta decât Madame de Montespan, cea care era de 13 ani amanta regelui şi mama copiilor lui.

Fata a declarat: „De fiecare dată când apărea ceva nou care o supăra pe Madame de Montespan, de fiecare dată când se temea că ar putea pierde favoarea regelui, venea la mama mea ca să-i ceară un remediu, iar mama mea chema un preot, care ţinea o slujbă, după care îi trimitea Madamei de Montespan pulberile pe care ea trebuia să i le administreze regelui”.21

Ea a descris cum, între 1666 şi 1668, mama ei apelase la magie neagră pentru ca doamna să câştige favorurile regelui, ritualurile fiind ţinute în capele abandonate şi oficiate de caterisitul abate de Guiborg. Sfântul pocal era ţinut pe vintrele Madamei de Montespan. „La unele din ritualurile pentru Madame de Montespan, am văzut-o pe mama aducând un sugar, născut prematur, din câte mi-am dat seama… şi l-a ţinut deasupra unei găleţi… iar Guiborg i-a tăiat beregata, lăsând sângele să curgă în pocal… pe urmă el a binecuvântat sângele şi sfânta anafură… rostind numele Madamei de Montespan şi al regelui… Trupul sugarului a fost incinerat în cuptorul din curte, iar măruntaiele au fost luate de mama a doua zi… ca să fie distilate împreună cu sângele şi cu anafura sfinţită… şi a pus totul într-o fiolă de sticlă, pe care Madame de Montespan a venit mai târziu să o ia”. 22

După spusele fiicei lui La Voisin, la un alt ritual de

magie neagră Madame de Montespan invocase demonii iadului să îi vină în ajutor. „Veniţi, voi, Aştarot şi Asmodeus, Prinţi ai prieteniei”, se spune că ar fi incantat ea. „Vă conjur să acceptaţi jertfa acestui prunc în schimbul favorurilor pe care vi le cer, de a avea şi de a păstra dragostea regelui… Regina să rămână stearpă… Regele să-i părăsească aşternutul şi să vină într-al meu… şi să fie de acord cu tot ce-i voi cere pentru mine şi să fie al meu… să fiu inclusă în consiliile regelui şi să iau parte la toate daravelele statului… iar iubirea regelui pentru mine să crească şi să înflorească… astfel încât pe La Vallière să o dea la o parte şi să n-o mai respectăluiască… astfel încât regina repudiată fi-va, iar regele pe mine mă va lua de soaţă”. 23 în acest punct, se tăia beregata sugarului cu un cuţit şi sângele lui curgea în pocal.

Poliţia a primit indicii cum că în curtea lui La Voisin s-ar găsi oase de prunci, astfel încât s-au pornit săpăturile. Care au durat, şi durat, şi durat. S-au descoperit rămăşiţele a 2.500 de bebeluşi – avortaţi, născuţi morţi, nou-născuţi, prematuri. Într-un pavilion din curte exista un mic cuptor în care La Voisin incinera trupul pruncilor prea mari pentru a putea fi îngropaţi cu uşurinţă.

Ludovic a înţeles, în sfârşit, de ce timp de 13 ani se trezise cu dureri de cap în fiecare dimineaţă după ce, cu o seară înainte, cinase cu Athénaïs de Montespan. A fost revoltat de cantitatea de poţiuni nocive pe care le consumase de-a lungul anilor, dar poate că a fost şi mai dezgustat de comportamentul unei femei pe care o iubise. Nici nu încăpea vorbă ca poliţiei să i se permită să o interogheze pe Madame de Montespan – Ludovic ar fi devenit ţinta batjocurii întregii Europe dacă lucrurile s-ar fi aflat. Martorii care doar menţionaseră numele ei au fost fie executaţi, fie întemniţaţi în carcere din fortăreţe îndepărtate, unde au şi sfârşit. Fosta favorită a rămas la Versailles încă zece ani, dând petreceri şi uluindu-şi oaspeţii cu strălucita ei isteţime. Dar regele a vizitat-o arareori, mereu însoţit de alţii, şi nu a mai mâncat ori băut niciodată nimic din ce i-a oferit ea.

Descoperirea vrăjitoriilor practicate de Madame de Montespan l-a aruncat pe rege în braţele Madamei de Maintenon pentru consolare religioasă. Aceasta l-a sfătuit să se întoarcă în patul soţiei, ceea ce el a şi făcut, transformând ultimii trei ani din viaţa reginei Maria-Tereza în cei mai fericiţi avuţi vreodată. După moartea ei, în 1683, regele s-a însurat în secret cu Madame de Maintenon, care altfel nu s-ar fi culcat cu el. Biata văduvă, bona copiilor, era acum regina neîncoronată a Franţei.

Vipere hrănite la sân

Unele amante regale, care îşi identificau şi anihilau numaidecât eventualele rivale, au fost luate prin surprindere de propriile rude, adesea tinere sărmane de la ţară, invitate să guste din plăcerile curţii regale.

Madame de Mailly, prima metresă a lui Ludovic al XV-lea, a câştigat dubioasa faimă de a fi fost înlocuită de trei ori consecutiv de propriile-i surori. Născută Louise-Julie de Mailly-Nesle, se căsătorise cu vărul ei, Contele de Mailly, şi fusese numită doamnă de onoare a reginei. Madame de Mailly era o femeie simplă, dulce, care în anii 1730 l-a ajutat timp de şapte ani pe tânărul rege să îşi înfrângă dureroasa timiditate. În mod paradoxal, unul dintre cele mai mari atuuri ale ei în ochii lui Ludovic era chiar lipsa frumuseţii şi a grandorii – avantajele de netăgăduit ale multor femei uluitoare de la Curte îl înspăimântau pe introvertitul rege.

Conform contemporanilor, Madame de Mailly „avea o faţă lungă, un nas lung… o gură mare… (Ea era) înaltă, lipsită de graţie ori charismă… amuzantă, veselă, blajină, bună prietenă, generoasă şi binevoitoare”. 24

Vicleana ei soră mai mică, Pauline-Félicité, era la fel de ştearsă, dar nu şi la fel de binevoitoare. Neagră de invidie că sora ei era amantă regală în vreme ce ea lâncezea la ţară.

Pauline-Félicité a implorat să fie invitată la Versailles ca să se bucure de viaţa de la Curte. Cum caleaşca în care a călătorit a hurducăit-o câteva zile, străbătând drumurile prăfuite de la moşia rurală la palatul regal, a avut timp

berechet să unelteasc̆ă planuri viclene pentru a i-l sufla pe rege surorii ei.

Mai înaltă, mai zgomotoasă şi mai isteaţă decât sora ei mai mare, Pauline-Félicité a început curând să strălucească la dineurile intime ale regelui. Uneltirile ei abile combinate cu naivitatea lui Mailly i-a asigurat marele premiu, iar Ludovic s-a îndrăgostit curând lulea de sora mai tânără. Când aceasta a rămas gravidă cu regele, a măritat-o cu un nobil, Monsieur de Ventimille, care a fost imediat trimis în provincie. Madame de Mailly, deşi era încă oficial *maîtresse-entitre*, nu putea decât să privească neajutorată, frământându-şi mâinile, cum sora ei devenea favorita regelui. Regele o vizita pe Madame de Ventimille zilnic, lăsându-şi amanta oficială singură şi într-o asemenea penurie, încât curtenii au observat curând că jupele ei aveau găuri. În vreme ce sora mai mică primea un castel decorat în albastru şi auriu, Madame de Mailly era înghesuită în nişte odăiţe reci de la Versailles.

La câteva zile după ce a dat naştere fiului regelui, Madame de Ventimille a făcut o criză de convulsii şi a murit. Ludovic, distrus, s-a întors pentru consolare la Madame de Mailly. Timp de doi ani, ea a fost din nou amanta incontestabilă. Dar, naivă ca întotdeauna, Madame de Mailly a cedat dorinţei unei alte surori de a veni la Versailles. Marie-Anne, văduva Marchiză de la Tournelle, îşi făcea planuri să se lepede de veşmintele cernite şi să ia cu asalt Versailles şi pe rege. Înarmată cu o inteligenţă ascuţită, ea era cea mai frumoasă dintre toate fetele Mailly-Nesle, având ochi mari albaştri şi un chip fermecător.

Madame de la Tournelle a luptat cu toate armele din dotare pentru a i-l lua pe rege surorii ei, eforturile fiindu-i curând încununate de succes. Dar ea nu avea de gând să o suporte pe Madame de Mailly preumblându-se prin palat cu jupele ei ponosite şi ţinând cu gherele de titlul de *maîtresse-entitre*. Înainte să ajungă în pat cu regele, Madame de la Tournelle i-a cerut acestuia să o izgonească de la Curte pe deranjanta Madame de Mailly, lucru pe care

el l-a şi făcut. A doua ei doleanţă a fost să devină ducesă, aşa că regele a făcut-o ducesă de Châteauroux. Abia atunci, după ce actul de iubire îi fusese plătit anticipat în zornăit de galbeni şi sunet de surle şi trâmbiţe, proaspăta ducesă l-a primit pe rege în patul ei moale şi imaculat.

Vicleana Madame de Châteauroux a adus-o cu ea pe o altă soră, pe durdulia şi voioasa Madame de Lauragais. Dar ea ştia că această soră nu avea cum să fie o ameninţare reală; deşi regele se mai culca din când în când cu Madame de Lauragais, de fapt Madame de Châteauroux era cea care ţinea frâiele. Amuzaţi de fascinaţia lui Ludovic pentru surorile Mailly-Nesle, învăţaţii de la curte se întrebau dacă era vorba despre nehotărâre ori fidelitate când un bărbat îşi alegea toate amantele din aceeaşi familie.

Madame de Châteauroux a avut un succes pe cât de spectaculos, pe atât de efemer. După numai doi ani, ea a fost răpusă de o febră subită. Nedorind să renunţe la poziţie nici măcar în faţa morţii, Madame de Châteauroux a continuat să păşească pe coridoarele de marmură de la Versailles ca năluca, văzută de regina însăşi. Iar biata Madame de Mailly, izgonită de la Curte, înlocuită în patul amantului ei de toate cele trei surori, a purtat o bluză aspră din păr de cal, îmbrăcată de regulă de pocăiţi în semn de pocăinţă, bântuind altarele de marmură rece în genunchi-i sângerânzi.

După ce le avusese pe toate cele patru surori Mailly, Ludovic s-a trezit deodată fără amantă regală şi s-a pornit în căutarea unei înlocuitoare potrivite. A ales-o pe Jeanne-Antoinette d'Etioles, pe care a făcut-o Marchiză de Pompadour. Şi astfel, Madame de Pompadour a avut norocul să îşi înceapă cariera de amantă regală apărând pe o frumoasă scenă goală şi nu fiind nevoită să îmbrâncească în culise o altă divă.

Dar dacă la început singura rivală a Madamei de Pompadour a fost o nălucă, scena s-a umplut numaidecât de multe femei în carne şi oase. Rivalele au devenit şi mai ameninţătoare când, după şapte sau opt ani ca amantă

regală, frumuseţea proaspătă a Madamei de Pompadour a început să pălească, iar frigiditatea ei tot mai accentuată o împiedica să întreţină relaţii sexuale cu regele. A continuat să îndeplinească orice altă nevoie a regelui, subcontractând serviciile sexuale altora, pentru care a înfiinţat un mic bordel la marginea Versaillesului, numit *Le Pare aux Cerfs*. Aici, una sau două adolescente odată – luate de prin canale şi frecate bine cu apă şi săpun – erau adesea pregătite să îl primească pe rege.

„Toate aceste fetiţe needucate nu mi-l vor lua niciodată…", spunea ea despre fetele de la *Parc aux Cerfs.25* Dar temerea ei cea mai mare era să nu fie înlocuită de o rivală mai vrednică. Madame de Pompadour i-a spus cândva cameristei ei că era angajată într-un „război perpetuu" – ca un gladiator ostenit în arenă, trebuind să facă faţă unei succesiuni neîncetate de provocări, forţată să atace şi să pareze până în ceasul morţii.26 Teama ei de rivale a făcut-o să îşi ascundă paloarea sub fard şi să părăsească patul de boală de nenumărate ori în cei 19 ani ca *maîtresse-entitre*. Pentru că Ludovic al XV-lea nu era foarte răbdător cu boala, iar Madame de Pompadour era îngrijorată că ar fi putut apela la o altă femeie pentru a-l bine dispune dacă ei i-ar fi trebuit prea mult timp pentru însănătoşire.

Dacă regele ar fi murit sau ar fi alungat-o, Madame de Pompadour avea ca refugiu un somptuos conac în Paris – care este în prezent domiciliul preşedintelui Franţei. I-ar fi plăcut să se relaxeze acolo câteva săptămâni pe an, departe de „urzela de maliţiozitate".27 Dar îl vizita rareori, de teama de a-l lăsa pe rege singur. Şi avea motive întemeiate. Candidate mai tinere, mai frumoase, apăreau ca ciupercile după ploaie în calea regelui. O candidată foarte ambiţioasă a îngrijorat-o pe Madame de Pompadour în mod special. Marie-Anne de Coislin era o verişoară a familiei Mailly, iar Madame de

Pompadour ştia prea bine că regele nutrea o fascinaţie irezistibilă pentru femeile Mailly.

Într-o seară, Madame de Pompadour se întorcea la

apartamentele ei de la Versailles şi, aruncându-şi mantaua, i-a spus cameristei, Madame du Hausset: „Nu am văzut niciodată o mai mare insolenţă ca a Madamei de Coislin. Am stat astă seară la aceeaşi masă cu ea pentru un joc de *brelan*; şi nu vă puteţi imagina ce am îndurat. Domnii şi doamnele păreau să nu se mai sature privindu-ne. O dată sau de două ori, Madame de Coislin m-a privit şi mi-a spus: «Eu iau tot!», în maniera cea mai jignitoare cu putinţă. Şi am crezut că leşin când mi-a spus triumfătoare: «Am o mână plină de regi». Aş vrea să fi văzut ce reverenţă mi-a făcut când a plecat”. 28

Madame du Hausset a întrebat: „Dar regele a primit-o călduros?” Madame de Pompadour a răspuns: „Ştiţi cum e el, draga mea. Chiar dacă ar fi avut de gând să o mute în apartamentul meu în noaptea asta, pe ea ar fi tratat-o cu răceală în public, iar cu mine ar fi fost extrem de tandru”. 29

Dar Madame de Coislin a făcut o greşeală strategică. Conform scriitorului Charles DucIos, „ea ar fi putut reuşi, dar în loc să-şi cucerească iubitul *peu a peu*, cum spun francezii, adică încetul cu încetul, ceea ce ar fi însemnat prăbuşirea rivalei ei, în loc să îl aţâţe printr-un comportament rezervat, ea a cedat atât de repede, încât a înăbuşit orice dorinţă a regelui; i s-a dat ca o femeie uşoară, fiind folosită şi abandonată ca o femeie uşoară”.30

Unul dintre cei mai buni sfătuitori ai Madamei de Pompadour a fost Madame de Mirapoix, care i-a spus: „Regelui îi place scara spre dumneata; s-a obişnuit să o urce şi să o coboare. Dar dacă va găsi o altă femeie cu care să poată discuta despre vânătoare şi afaceri, după trei zile va uita totul”. 31

Madame de Pompadour – care se mutase în somptuoasele apartamente de la Versailles locuite de Madame de Montespan cu 80 de ani în urmă – a studiat vieţile amantelor lui Ludovic al XIV-lea, căutând să înveţe ceva din triumfurile şi eşecurile lor. „Madame de La Vallière s-a lăsat păcălită de Madame de Montespan”, i-a spus ea cameristei, „dar a fost numai vina ei sau, mai

degrabă, rezultatul firii ei cumsecade. Iniţial, nu a avut nicio bănuială pentru că nu putea crede că prietena ei ar trăda-o. Madame de Montespan a fost alungată de Madame de Fontanges şi înlocuită de Madame de Maintenon; dar trufia şi capriciile ei l-au înstrăinat pe rege”. 32

Deşi Madame de Pompadour ştia că Louise de La Vallière îl pierduse pe Ludovic al XIV-lea din cauza trădării celei mai bune prietene a ei, cel mai mare pericol care o păştea pe ea era propria-i verişoară. Madame d’Estrades era o femeie isteaţă, dar dizgraţioasă, care îşi datora poziţia la Curte prieteniei şi generozităţii Madamei de Pompadour. Madame d’Estrades a fost numită doamnă de onoare a fiicei regelui, croindu-şi drum spre inima lui Ludovic ca prietenă amuzantă. A încercat să îl seducă, dar cum Ludovic putea fi sedus doar de frumuseţe, încercările ei eşuaseră. Succesul verişoarei ei continua să o macine, aşa că a clocit un nou plan prin care să o înlăture pe Madame de Pompadour.

Madame d’Estrades şi-a adus la Curte frumoasa nepoată de 19 ani, Charlotte-Rosalie de Choiseul-Romanet. Madame de Pompadour a aranjat o căsătorie strălucită pentru tânără şi i-a obţinut o poziţie de invidiat ca a doua doamnă de onoare a fiicelor regelui. Mătuşa a început să îi împuie fetei capul cu propriile-i aspiraţii de a o înlocui pe deja trecută Madame de Pompadour pentru a ajunge ea la bogăţii, putere şi glorie.

Madame d’Estrades o invita pe nepoata ei să joace cărţi în apartamentele Madamei de Pompadour în timpul serilor intime ale acesteia cu regele şi câţiva prieteni. Prietenele Madamei de Pompadour o atenţionau neliniştite că tânăra părea pornită să îl seducă pe Ludovic, dar în acest caz ea refuza cu naivitate să o suspecteze pe dulcea şi frumoasa Charlotte-Rosalie că ar fi putut fi atât de şireată. Lunile treceau, iar Madame de Pompadour continua să o invite pe fată la evenimentele la care era prezent şi regele.

Treptat, Ludovic a început să fie tot mai interesat de

cocheta tânără, stabilind câteva întâlniri secrete cu ea, în timpul cărora ea refuza statornic să facă sex cu el. Madame d'Estrades şi iubitul ei, contele d'rgenson, o instruiseră pe Charlotte-Rosalie să îi refuze avansurile până când era sigură că va deveni *maîtresse-en titre* – înlocuind-o astfel pe Madame de Pompadour. Într-o zi, pe când Madame d'Estrades şi contele d'rgenson erau împreună, Madame de Choiseul-Romanet a dat năvală foarte răvăşită, evident după o partidă de sex cu regele. A început să strige: „S-a întâmplat. Mă iubeşte, este fericit, iar ea va fi izgonită. Mi-a dat cuvântul de onoare".33 Obţinuse chiar şi o scrisoare de la monarh, prin care acesta îi promitea să se descotorosească de Madame de Pompadour.

Sărmana prostuţă, mândră de marea ei realizare, i-a arătat triumfătoare scrisoarea vărului ei, contele de Stainville. Contele, deşi nu era prieten cu Madame de Pompadour, a decis vicleneşte să câştige eterna recunoştinţă a unei persoane atât de puternice. A convins-o pe Madame Choiseul-Romanet să îi permită să păstreze scrisoarea pentru câteva ore, apoi s-a dus numaidecât în vizită la Madame de Pompadour. A informat-o că verişoara lui era prea imatură ca să ocupe o poziţie atât de importantă, una pentru care Madame de Pompadour era atât de extraordinar de potrivită. I-a dat scrisoarea şi a plecat politicos.

De data aceasta, Madame de Pompadour şi-a vărsat năduful pe amantul ei regal. Când Ludovic a vizitat-o în seara aceea, ea i-a arătat scrisoarea şi – pentru prima şi ultima oară în relaţia lor – a făcut o criză teribilă de nervi. Regele, îngrozit de faptul că indiscreta Madame de Choiseul-Romanet lăsase din mână scrisoarea lui pasională, a fost de acord să o izgonească de la Curte chiar în noaptea aceea. Şapte luni mai târziu, ea a murit la naştere. Avea 21 de ani.

Ca să se revanşeze, câteva zile mai târziu, regele a ridicat-o pe Madame de Pompadour în rang, de la marchiză la ducesă.

Când a fost prezentată oficial regelui şi reginei ca ducesă, a ţinut ca veninoasa ei verişoară, Madame d'Estrades, să fie martora triumfului ei, mai apoi alungând-o de la Curte. Contele de Stainville pariase pe calul câştigător; deşi regele nu suporta să-i vadă faţa – îi amintea de un episod penibil – Madame de Pompadour a dat dispoziţie să fie numit ambasador la Vatican, el devenind mai târziu ministru de externe al Franţei.

Uneori, fetele de la bordelul *Le Pare aux Cerfs*, angajate să le ţină la distanţă pe rivalele periculoase care i-ar fi putut crea probleme Madamei de Pompadour, făceau şi ele probleme. O astfel de fată, nubila de 14 ani Louise O'Murphy, a fost folosită de inamicii lui Pompadour pentru atingerea scopurilor lor. Într-o seară, Louise l-a întrebat pe Ludovic cum mergeau lucrurile între el şi „bătrâna doamnă", referindu-se, desigur, la Madame de Pompadour.34 Regele a fost şocat, iar „bătrâna doamnă" a aranjat numaidecât ca Louise să fie măritată, dându-i-se o zestre considerabilă, cu puţin înainte să aducă pe lume un bastard regal.

După acest episod, regele a vizitat *Le Pare aux Cerfs* incognito, ca nobil polonez. Dar o fată a scotocit prin buzunarele amorezului ei în timp ce acesta dormea adânc şi a descoperit că nu era un nobil polonez, ci însuşi regele Franţei. Aruncându-se la picioarele lui, şi-a declarat dragostea infinită ce i-o purta. Această biată fată a fost dusă la un azil de nebuni – o metodă infailibilă de a invalida orice fel de poveste ar fi avut de gând să spună despre rege – iar după o perioadă adecvată de încarcerare, a fost măritată undeva departe, la ţară.

O altă fată, o prostituată uluitor de frumoasă, adusă special regelui de cel mai renumit proxenet din Paris, a căutat să îl prindă în capcană pe rege cu talentele ei sexuale, sperând la mult mai mult decât nişte întâlniri ocazionale la *Le Pare aux Cerfs*. Lebel, valetul regelui, dar şi cel care îi aducea femei, un prieten adevărat al Madamei de Pompadour, l-a informat pe Ludovic că fata era măcinată de boli venerice, risipindu-i astfel pe loc orice

speranţe.

Când Ludovic s-a îndrăgostit iremediabil de frumoasa Mademoiselle de Romans, Madame de Pompadour s-a temut din nou pentru poziţia ei. Dar de tremurat a tremurat cu adevărat când a aflat că rivala ei era gravidă. Mademoiselle de Romans, foarte sigură că, însărcinată fiind, avea să o înlocuiască pe Madame de Pompadour, a început să se fălească în mod deschis. Regele, îngrozit de zarva pe care o făcea, a pus să îi fie percheziţionată casa şi să îi fie luate scrisorile de dragoste primite de la el – dovada că el era tatăl copilului.

Mademoiselle de Romans, sigură că pruncul ei avea să devină un duce puternic, îl ducea adesea într-un coşuleţ în Bois de Boulogne, se aşeza pe iarbă cu veşmintele ei preţioase şi îl alăpta. Să priveşti o fostă amantă a regelui alăptându-şi în public copilul devenise una dintre distracţiile parizienilor, într-o zi, Madame de Pompadour şi-a luat slujnica şi a mers să îi vadă pe tânăra mamă şi pruncul ei. Pentru ca Mademoiselle de Romans să nu o recunoască, şi-a tras pălăria pe ochi şi şi-a acoperit cu o batistă falca, de parcă ar fi durut-o măseaua.

Era o scenă tristă: amanta înaintată în vârstă, care suferise atâtea pierderi de sarcină în eforturile ei de a-i dărui lui Ludovic un copil, privind-o pe tânăra mamă, cu părul ei negru ca pana corbului, prins cu un pieptene cu diamante, alăptându-l pe pruncul regelui. Madame de Pompadour şi camerista ei au schimbat câteva plezanterii şi au comentat pe seama frumuseţii pruncului înainte să plece degrabă de acolo. Pompadour trebuie să fi fost profund tulburată de această întâlnire.

Spre sfârşitul vieţii, Madame de Pompadour a părut să renunţe la lupta împotriva rivalelor. Preţul permanentei vigilenţe era sănătatea ei precară. În 1763, cu un an înainte să moară la vârsta de 42 de ani, ea s-a retras de două ori de la Curte pentru scurt timp, ca să se odihnească, ceva ce nu făcuse niciodată în cei 18 ani cât fusese alături de rege.

Rivale politice

Majoritatea femeilor care râvneau la poziţia de *maîtresse-entitre* erau persoane ambiţioase, atrase exclusiv de avantajele materiale. Dar se mai întâmpla şi ca unele grupări politice puternice să susţină o candidată, sperând să trimită astfel în patul monarhului o femeie care să le folosească intereselor.

Una dintre amantele care, în cele din urmă, a pierdut lupta împotriva unei astfel de coaliţii a fost contesa Anna Constantia von Cosei, amanta lui August cel Puternic, elector de Saxonia şi rege al Poloniei. Contesa Cosei, o apariţie impozantă, cu bucle albe pudrate şi ochi negri pătrunzători, şi-a păstrat poziţia plătind numeroşi spioni care să o informeze despre fiecare mişcare a regelui. Într-un final, însă, ea nu s-a dovedit potrivită pentru coaliţia miniştrilor regelui.

Contesa Cosei stătea lipită de August aproape 24 de ore din 24, cu excepţia cazurilor în care el insista că trebuia să se întâlnească singur cu sfătuitorii săi pentru probleme de stat. Aceste întâlniri îi provocau de fiecare dată o stare de agitaţie, şi pe bună dreptate. Ele erau, de obicei, doar scuze pentru ca regele să facă sex cu alte femei. Contesa Cosei era atât de vigilentă, încât, gravidă fiind, a insistat să meargă cu el pe câmpul de luptă împotriva suedezilor. Dar, de data asta, regele a fost mai presus, trimiţând-o înapoi la Dresda, la adăpost, împotriva voinţei ei.

Conform biografului lui August, Karl von Pollnitz, când doamna Cosei a descoperit că regele profitase de absenţa ei şi avusese o relaţie cu fiica unui comerciant de vinuri din Varşovia, s-a făcut foc şi pară. „Sunt hotărâtă să nu am aceeaşi soartă ca celelalte metrese ale dumitale. De dragul dumitale am părăsit un soţ, mi-am pierdut reputaţia şi le-am făcut pe toate acestea pentru că mi-ai promis sub jurământ fidelitate eternă. Nu voi îngădui abuzurile dumitale, decât dacă vei plăti cu viaţa pentru ele. Sunt hotărâtă să îţi zbor creierii cu un pistol, şi apoi să fac acelaşi lucru şi cu mine, ca pedeapsă pentru nesăbuinţa de a te iubi”. 35

O altă scenă nefericită s-a petrecut în timp ce se recupera după naştere la Curtea din Dresda a lui August. Aflându-se lângă patul contesei Cosei, regele a primit un bileţel adus de secretarul de stat, domnul Bose. L-a citit şi s-a făcut stacojiu la faţă. Amanta lui a vrut neapărat să afle ce conţinea scrisoarea, aşa că a sărit din pat şi, aşa cum menţiona un raport în termeni delicaţi, „le-a arătat regelui şi domnului Bose cu această ocazie ceea ce nicio femeie onorabilă nu i-ar fi arătat soţului ei decât după multă muncă de lămurire”.36

Doamna Cosei a smuls scrisoarea şi a văzut că era de la Henrietta, fiica neguţătorului de vin din Varşovia. Ba mai rău de-atât, prin ea îl informa pe rege că tocmai o născuse pe fiica lui. Doamna Cosei s-a făcut ca para focului de furie, urlând: „Îneca-s-ar odată! Şi să dea Domnul să-mi stea în putere s-o înec şi pe maică-sa! „37 August a început să râdă, dar doamna Cosei l-a informat că dacă răspundea scrisorii sau dacă recunoştea copilul, ea avea de gând, chiar aşa cum sângera după naştere, să ia următorul poştalion spre Varşovia şi să le strângă de gât şi pe mamă şi pe fiică.

Irascibilitatea doamnei Cosei era îndreptată nu doar împotriva rivalelor la dragostea regelui, ci şi împotriva curtenilor şi oficialilor de la Curte. Dar şi mai rău era că ea se implica în afacerile politice. După ce a suferit timp de nouă ani de tirania ei, o coaliţie a miniştrilor a decis, în 1713, că trebuia înlocuită cu a amantă mai supusă. Când doamna Cosei era din nou însărcinată la Dresda, iar regele a trebuit să plece la Varşovia, consilierii lui l-au sfătuit să se folosească de această ocazie pentru a-şi găsi o nouă amantă. Aceştia au convocat o şedinţă, unde au discutat toate posibilele candidate la Curtea Varşoviei. S-au oprit, în cele din urmă, asupra Mariei Magdalena, contesă von Dönhoff, pentru că „este suficient de cumsecade pentru a fi capabilă de a oferi plăcere, însă mintea ei nu este atât de exaltată pentru a fi capabilă să conducă”.38

Noua amantă fiind aleasă, nu mai trebuie decât să se aranjeze o întâlnire între rege şi contesă. Mai întâi, mama

ei a fost şi ea implicată în plan, ea având rolul de a potoli orice temeri pe care fiica ei le-ar fi putut avea de a-şi trăda soţul sau de a deveni o amantă regală. Din fericire, contesa Dönhoff a fost numaidecât de acord cu planul.

Complotiştii ştiau că lucrurile vor fi mai dificile cu regele. „Regele putea fi fermecat doar de femei vesele şi pline de viaţă”, nota biograful lui, „şi acestea erau întocmai calităţile ce-i lipseau contesei von Dönhoff, care, cu aerul ei plicticos şi greoi, nu are nimic din modestia unei virgine, exact opusul caracterului pe care îl dorea regele la o amantă de-a sa”. Consilierilor „le era foarte clar că ea nu se potrivea fanteziilor monarhului lor, dar nu ştiau vreo altă doamnă de la Curte mai potrivită pe care să i-o propună”.39

August s-a arătat foarte interesat să vadă frumuseţea atât de lăudată de prietenii lui, dar, aşa cum era de aşteptat, a fost dezamăgit de prima lor întâlnire. Lui „nu i-a plăcut cum a dansat” şi „inima lui nu a putut fi cucerită încă de frumuseţea ei”. Regele îşi dăduse deja seama că miniştrii lui voiau ca el să aibă o nouă amantă. I-a spus unuia dintre ei: „Înţeleg că sunt forţat să iubesc, dar până ce ei nu-mi găsesc o femeie mai bună decât doamna Dönhoff, nu cred că ar trebui să-i fiu infidel doamnei Cosei”.40

Consilierii lui nu s-au lăsat descurajaţi. L-au adus pe rege atât de des în compania doamnei Dönhoff – care îi arunca „priviri tandre şi languroase” – încât, încetul cu încetul, inima lui a fost „înrobită”.41 în Dresda însă, spionii doamnei Cosei au informat-o despre rivala ei. Nici nu a născut bine un fiu, că s-a şi urcat într-o caleaşcă şi a pornit spre Varşovia, ca să îşi confrunte amantul infidel. Susţinătorii contesei von Dönhoff, auzind că năvalnica amantă venea să le zădărnicească planurile bine ticluite, au decis că trebuiau să împiedice sosirea ei la Varşovia cu orice preţ. Au sfătuit-o numaidecât pe doamna von Dönhoff să facă o scenă în seara aceea, prefăcându-se că se teme pentru viaţa ei dacă doamna Cosei ar fi venit la Varşovia.

Vărsând multe lacrimi de crocodil, doamna von

Dönhoff i-a spus lui August că prefera să părăsească oraşul decât să dea ochi cu violenta rivală. Prin urmare, regele a poruncit ca doamna Cosei să nu fie lăsată să intre în oraş. Fidelă însă reputaţiei ei, când doamna Cosei s-a apropiat de Varşovia şi a primit mesajul că trebuia să facă cale întoarsă la porunca regelui, a scos un pistol şi a ameninţat că împuşcă mesagerul dacă încerca să îi stea în cale. A fost în cele din urmă convinsă să plece mai degrabă înapoi acasă decât să rişte dizgraţia regelui şi să încerce să recâştige dragostea acestuia după ce se va fi întors la Dresda.

Dar complotiştii s-au asigurat de imposibilitatea unei reconcilieri. Regele i-a permis fostei amante să se retragă şi să locuiască în lux în Castelul Pillnitz din Dresda. Însă contesa Cosei nu era genul de persoană care să trăiască liniştită. După intrigi politice împotriva lui August, a fugit la Berlin, unde regele Prusiei a prins-o şi a trimis-o înapoi în Saxonia. August, dându-şi seama, în cele din urmă, că avea să pricinuiască mereu necazuri, a închis-o într-o fortăreaţă, în ciuda strigătelor ei disperate pentru clemenţă. A rămas acolo chiar şi după moartea regelui, în 1733, până când, la vârsta de 85 de ani, a murit şi ea însăşi, în 1765, la capătul a 49 de ani de blândă captivitate.

Rivalităţi prieteneşti

Sprinţara Nell Gwynn, o actriţă de comedie născută şi crescută în mahalalele Londrei, şi-a păstrat locul în haremul lui Carol al II-lea timp de aproape două decenii în ciuda rivalităţii crunte a duceselor şi conteselor. În 1667, Nell avea 17 ani şi făcea un salt imens de la statutul de vânzătoare de portocale în sala de spectacole a unui teatru la cel de actriţă în rolurile principale pe scena aceluiaşi teatru. La scurt timp după aceea, a primit prima invitaţie la Palatul Whitehall, pentru o reprezentaţie în faţa celor de la Curte. Ambasadorul Franţei i-a relatat lui Ludovic al XIV-lea că regele Carol a râs cu mare poftă de „bufoneriile” ei.42

Deşi putem presupune că a început să se culce cu

regele cam la vremea aceea, nu a primit poziţia de amantă regală permanentă, cu toate onorurile şi avantajele financiare pe care această poziţie le aducea. Orice remuneraţie ar fi primit din partea lui Carol, ea trebuie să fi fost destul de mică, deoarece Nell nu a renunţat la actorie timp de aproape trei ani. După ce i-a dăruit regelui un fiu, în 1670, Nell s-a întors pe scena teatrului în semn de protest. Îşi dorea ca toţi admiratorii ei să afle cât de zgârcit era Carol cu ea prin comparaţie cu celelalte amante ale lui de viţă nobilă. Şiretlicul ei a funcţionat. După ce Carol a mutat-o într-o locuinţă modestă din oraş, i-a cumpărat mobilă şi a fost de acord să îi acopere costurile cu traiul de zi cu zi, ea s-a retras de pe scenă.

Originile umile ale lui Nell erau un mare handicap. Intempestiva lady Castlemaine, pe care Carol o făcuse de curând ducesă de Cleveland, îşi pierdea influenţa după un deceniu ca amantă regală; dar în loc să o facă pe zglobia Nell ducesă şi să o instaleze la palat, Carol a început să caute o femeie cu origini nobile. Nell avea o rivală puternică şi în rândurile actriţelor londoneze de origini umile, pe Moll Davis, o fermecătoare cântăreaţă şi dansatoare.

Competiţia dintre Nell şi Moll Davis a devenit feroce. Regele i-a *cumpărat* o minunată casă lui Moll, în vreme ce pentru Nell doar închiriase una. Lui Moll i-a dăruit cai, o caleaşcă şi bijuterii preţioase, lucru care a necăjit-o foarte pe Nell. Aşa stând lucrurile, Nell a invitat-o la masa de prânz pe Moll în ziua în care aceasta avea pe seară o întâlnire cu regele. Nell a pus un laxativ puternic în mâncarea lui Moll, astfel că biata femeie, lovită brusc de o diaree atroce, nu a mai fost capabilă să îi ţină companie regelui în acea seară.

În 1671, Louise de Keroualle, în vârstă de 22 de ani, doamna de onoare de origine franceză a reginei, a cedat în cele din urmă insistenţelor regelui, permiţându-i să îi rupă sigiliul virginităţii. Deşi aproape frigidă, ea a avut o putere uluitoare asupra lui, beneficiind de educaţia şi de cunoştinţele despre eticheta de la Curte, lucruri care i-au

lipsit bietei Nell. Cum lady Castlemaine fusese trimisă între timp pe tuşă, Louise a devenit noua *maîtresse-entitre*. Dar, chiar dacă puternica ei poziţie la Curte îi asigura o viaţă de lux, exista totuşi un ghimpe, iar acesta se numea Nell Gwynn.

În 1674, Louise s-a lăsat pictată, îmbrăcată fiind într-o rochie albă, cu un sân dezgolit, întinsă lasciv pe un maldăr de perne şi având pe fundal nişte draperii grele, în vreme ce fiul ei era înfăţişat plutind precum un amoraş. Nell s-a dus şi ea la acelaşi pictor, a pozat îmbrăcată într-o rochie similară, cu aceleaşi draperii pe fundal, şi cu cei doi fii ai ei reprezentaţi ca nişte amoraşi cu rânjete ridicole şi regele pe fundal, privind-o cu nesaţ.

Louise şi-a format teatralul obicei de a purta doliu de câte ori câte un personaj important din Franţa murea, de parcă ar fi vrut să transmită că era îndeaproape înrudită cu el. Nell nu a putut rezista să nu glumească pe seama acestui obicei, spunând că Louise va purta doliu şi după ce va muri şi următorul han al tătarilor. „Pretinde că toţi cei din Franţa îi sunt rude; imediat ce vreo persoană însemnată moare, ea se îmbracă în doliu. Păi, dacă este aşa de preţioasă, de ce face pe târfa? Ar trebui să moară de ruşine. Cât despre mine, asta mi-e profesia. Eu nu pretind a fi altceva/” 43

Nell spunea mereu cu plăcere că rivalele ei, în ciuda sângelui lor albastru, tot târfe ale regelui erau, întocmai ca ea, un sentiment despre care aceste nobile domniţe nici nu voiau să audă. Într-o zi, i-a făcut o vizită lui lady Castlemaine şi s-a simţit bruscată de răceala acesteia. Nell „a bătut-o pe umăr şi i-a spus că părerea ei era că persoanele din aceeaşi breaslă nu se prea iubesc între ele!” 44

Ca să o pună la punct pe Nell, lady Castlemaine s-a urcat în luxoasa ei caleaşca nou-nouţă trasă de şase cai şi s-a plimbat dus-întors prin faţa casei lui Nell – regele nu îi dăruise niciodată lui Nell ceva nici măcar pe jumătate la fel de valoros. A doua zi, Nell s-a urcat într-un car dărăpănat tras de şase boi şi s-a oprit în faţa casei

Barbarei, strigând: „Lume, lume! Hai la târfe de vânzare!” 45

Nell i-a oferit lui Carol ceea ce alte amante ale lui nu au putut – glume deocheate şi umor de cea mai bună calitate, într-o zi, regele, Nell şi încă vreo câteva persoane au plecat la pescuit. Carol era tot mai frustrat pentru că nu reuşea să prindă nimic. Nell a pus pe cineva să îi distragă atenţia, în timp ce ea a agăţat în cârligul undiţei lui un peşte prăjit – luat din coşul de picnic – şi l-a aruncat în apă. Când regele s-a întors, Nell i-a sugerat să îşi verifice undiţa. Spre surprinderea lui, a descoperit că prinsese şi el un peşte, până la urmă – pe deasupra, şi gata prăjit.

Nel era pricepută nu doar la astfel de farse, ci şi la a imita anumite persoane. Episcopul Burnet nota că „imita pe toată lumea într-o manieră atât de veselă, distrându-l constant pe regele într-o asemenea măsură, că nici măcar o nouă amantă nu a putut-o îndepărta”.46 Lui Nell îi plăcea să imite mai ales accentul franţuzit şi sâsâit al Louisei, spre amuzamentul regelui.

Când Carol a blagoslovit-o pe Louise cu trei titluri deodată – baroneasă de Petersfield, contesă de Farnham şi ducesă de Portsmouth, Nell aproape a leşinat de furie. Tot ce îi adusese ei mărinimia regelui erau doar o casă închiriată, câteva piese amărâte de mobilier şi nişte mărunţiş. Când i-a cerut regelui să facă mai mult pentru ea şi cei doi fii ai lor, acesta i-a răspuns că războiul cu Franţa îl sărăcise. Ceea ce a determinat-o pe Nell să răspundă tăios: „Am să vă spun eu cum să nu mai suferiţi vreodată de penurie. Trimiteţi-i pe francezi (Louise de Keroualle) înapoi în Franţa lor, lăsaţi-mă să urc din nou pe scenă şi puneţi-vă lacăt la prohab/” 47

Dacă Louise era un Goliat de viţă nobilă, cu maniere alese şi putere politică, Nell era un mic David care lansa pietre cu praştia cu o precizie mortală. Într-o zi, la scut timp după înnobilarea ei, Louise a dat nas în nas cu Nell şi i-a admirat condescendent rochia de calitate. „Nelly”, a început ea să ciripească, „te-ai îmbogăţit, bag seamă, judecând după rochia ta; fată dragă, ai stofă de regină, nu

alta”. La care Nell i-a răspuns acid: „Aveţi perfectă dreptate, doamnă. Şi sunt îndeajuns de desfrânată pentru a fi ducesă”. 48

O altă poveste spune că, într-o seară, Nell, regele şi Louise participau împreună la un dineu care se dovedea a fi un adevărat chin. Făcând efortul de a fi glumeaţă, lucru care nu-i stătea deloc în caracter, Louise a spus că ea putea obţine trei porumbei din cei doi pe care îi aveau în faţă, pe masă. „Acesta este numărul unu, acesta este numărul doi, iar unu plus doi fac trei”. 49 Atunci Nell a pus unul dintre porumbei pe farfuria regelui, pe al doilea pe farfuria ei şi i-a sugerat Louisei să îl mănânce pe al treilea.

Plicticoasa Louise nu avea nici cel mai mic simţ al umorului, fiind absolut incapabilă să facă faţă replicilor tăioase ale lui Nell. Chiar şi dacă viaţa i-ar fi fost pusă în joc, singura ei replică era să apeleze la fiece dram al formidabilei ei demnităţi.

Uneori, chiar şi lui Carol îi făcea plăcere să o împungă pe Louise cea lipsită de simţul umorului şi de apărare. Ambasadorul francez relata că regele o provocase pe Louise „închinând de două ori în 24 de ore întru sănătatea lui Nell Gwynn” care „pentru care ducesa de Portsmouth continua să fie ţinta sarcasmului ei usturător”.50

În 1674, Moll Davis se retrăsese şi lady Castlemaine se mutase în Franţa. Aceste schimbări în haremul regal nu au adus vreo schimbare şi pentru Nell, dar Louise de Keroualle a fost încântată că, teoretic, palatul îi aparţinea acum doar ei. Dar bucuria i-a fost scurtă. Curând, o nouă rivală a apărut în peisaj, o tânără cu sânge clocotind şi păr negru ca abanosul, pe numele ei Hortense Mancini, ducesă de Mazarin. Regelui i s-au aprins curând călcâiele după această senzuală seducătoare care avusese relaţii amoroase cu cei mai chipeşi bărbaţi şi cu cele mai frumoase femei din Europa. Louise, predispusă la melodramă, a slăbit şi a pălit, tânguindu-se şi jelind aproape neîntrerupt. Venise acum rândul lui Nell să se îmbrace în haine de doliu. Actriţa, care ştia bine cum să

treacă peste flirturile lui Carol, a spus că era îndoliată după „salcia plângătoare” şi speranţele ei moarte.51

Uneori, lupta împotriva intrigilor rivalei sale depăşeau puterile Louisei. Într-o seară, Courtin, ambasadorul francez, i-a făcut o vizită şi a găsit-o istovită de atâta tensiune. „Amanta plângea amarnic”, a scris el în depeşa către Ludovic al XIV-lea.

„Vocea îi era gâtuită de suspine şi oftaturi. Cinstit vă spun că nu am mai văzut niciodată o scenă atât de tristă, de mişcătoare. Am rămas cu ea până la miezul nopţii, încercând prin toate mijloacele să-i readuc curajul şi să o fac să priceapă cât de important este pentru poziţia ei să îşi ascundă suferinţa”. 52 Curtenilor le plăcea foarte mult să fie martorii echivalentului unei lupte în noroi între două femei din secolul al XVII-lea, aplaudând cu mâinile lor cu degete pline de inele de bucuria acestei ocazii. La sfârşitul anului, pasiunea fierbinte a regelui pentru Hortense începuse să se stingă din cauza infidelităţilor ei flagrante – avusese o relaţie chiar şi cu Anne Palmer, bastarda adolescentă a regelui şi a lui lady Castlemaine. Totuşi, dezgustător de insidioasei Hortense i s-a permis să rămână oficial în haremul lui.

În vreme ce majoritatea bărbaţilor visează la o femeie care este o doamnă în salon şi o târfă în pat, Carol ţi-a împlinit fără efort această fantezie petrecându-şi zilele cu recea şi rafinata Louise şi nopţile cu vesela şi efervescenta Nell. Oricât ar fi încercat, Louise nu a reuşit să se descotorosească de Nell. Deşi temperată sexual, Louise se molipsise în 1674 de o cruntă boală venerică de la Carol, ceea ce i-a provocat o nespusă suferinţă ce a durat luni de zile. L-a făcut pe Carol să plătească pentru asta cu două coliere splendide – unul de diamante, celălalt de perle –, dar a fost avertizată de medici să nu mai aibă niciodată relaţii sexuale cu regele. Dovada dragostei lui Carol faţă de Louise a fost faptul că a păstrat-o ca amantă oficială chiar dacă aproape că nu au mai făcut sex deloc. Dar regele avea nevoi sexuale, pe care Nell i le-a satisfăcut cu cea mai mare plăcere.

Într-o zi, Nell s-a oprit la apartamentele lui Hortense Mancini şi a găsit-o acolo pe Louise de Keroualle împreună cu prietenul ei apropiat, ambasadorul Franţei. Era un grup ciudat. Lady Harvey povestea: „Nu cred că mai e posibil altundeva în toată Anglia să aduni laolaltă trei femei care să se urască mai mult”.53 înainte ca Nell să o împungă pe Louise cu remarcile ei veninoase, ducesa a ieşit trufaşă din cameră. Nell s-a întors spre ambasador şi a cerut să afle de ce regele Franţei „nu i-a trimis daruri ei, ci sălciei plângătoare care tocmai ieşise din cameră?” 541-a spus că Ludovic al XIV-lea ar fi cheltui mai înţelept banii dacă i-ar fi trimis ei daruri, căci ea era preferata regelui Carol, şi nu Louise. De fapt, el făcea sex cu ea – Nell – noapte de noapte! Ambasadorul a bâiguit ceva, s-a înroşit şi s-a fâstâcit tot.

Hortense a schimbat elegant vorba, spunând că se zvonea că Nell ar fi purtat lenjerie de corp deosebit de frumoasă. Cât ai pocni din degete, Nell şi-a ridicat poalele rochiei şi i-a arătat ambasadorului jupoanele, ciorapii şi portjartierul. Este interesant dacă ne gândim ce altceva trebuie să mai fi văzut ambasadorul, căci pe vremea aceea nu se purtau chiloţi. Indiferent ce a văzut, a fost în mod evident încântat. În raportul oficial către ministerul de externe de la Paris, acest vrednic domn a acordat un spaţiu amplu laudelor aduse lenjeriei intime a lui Nell „şi anumitor altor lucruri ce ni s-au dezvăluit tuturor” 55, declarând că nu văzuse niciodată ceva mai „splendid”.56

Capitolul 6

Dragoste profitabilă – Preţul păcatului

7

Frumuseţea este potentă, însă banul este omnipotent.

John Ray, Proverbe englezeşti într-o zi din 1860, un grup de curteni francezi au mers să viziteze un castel care tocmai se renova. Amanta lui Napoleon al III-lea era, în momentul acela, Marie-Anne de Ricci, contesă Walewska prin căsătoria cu fiul Mariei Walewska şi al lui Napoleon Bonaparte. Aceasta a arătat către o şopârlă gargui

realizată cu multă fantezie şi a comentat: „Garguiul acesta este foarte frumos realizat, însă o asemenea conductă de apă este probabil foarte scumpă”. La care ministrul casei regale a lui Napoleon, mareşalul Vaillant, a răspuns enervat: „Nu mai mult ca dumneavoastră, madame1. Când un alt membru al grupului l-a apostrofat pentru lipsa de politeţe, el a continuat: „Pompa asta ne-a costat până acum patru milioane de franci!” 1

Amanta, spre deosebire de soţie, putea fi eliberată din funcţie în orice clipă, fără un decont financiar. Prietenii ei puternici de la Curte o susţineau doar atât timp cât deţinea puterea, aşteptând la schimb diverse favoruri. Exilată şi ponegrită, fosta metresă regală se putea trezi brusc căzută din zenitul măreţiei în genunea sărăciei şi a dizgraţiei.

Drept urmare, amanta regală isteaţă începea să îşi facă provizii pentru pensie de îndată ce era numită, pentru a-şi asigura un stil de viaţă luxos şi după iminenta cădere. Banii erau mereu practici, apoi bijuteriile, caleştile aurite, caii pur-sânge, vesela aurită sau argintată – pe scurt, tot ce se putea transforma rapid în bani, pentru cazul în care, decăzută din poziţia de metresă, trebuia să îşi facă rapid bagajele şi să plece în exil.

Amantele regale colecţionau şi titluri – contesă, marchiză, ducesă – care le ofereau o poziţie oficială la Curte pe scara ierarhică a celorlalţi curteni. Titlurile veneau la pachet cu castele şi terenuri rentabile, care erau şi ele aducătoare de bani, dacă erau administrate bine. În plus, majoritatea amantelor regale primeau pensii anuale pentru serviciile lor. Problema cu titlurile, pământurile şi pensiile era că ele puteau oricând fi retrase dacă vântul politic îşi schimba direcţia complet. Banii şi echivalentul lor erau întotdeauna de preferat în vremuri de restrişte.

Ele mai trebuia, de asemenea, să aibă buzunarele cât se putea de doldora cu bani din taxe şi impozite, ceea ce, în mod ironic, înfuria cel mai tare familia regelui, Curtea şi supuşii – sfatul cel mai bun pentru ele fiind să-şi pună deoparte sume frumuşele atâta vreme cât puteau.

Athenais de Montespan a iubit cu adevărat profitabil. Când şi-a început relaţia cu Ludovic al XIV-lea, cea mai bună pereche de cercei cu diamante pe care o avea era amanetată. În scurt timp, a construit trei nave de război pentru rege pe cheltuiala ei şi a recrutat echipajele din regiunea ei natală, Poitou.

Amantele regale engleze nu erau la fel de răsfăţate precum colegele lor din Franţa. În vreme ce cuvântul Regelui Soare era lege, cadourile contemporanului lui, Carol al II-lea, pentru amantele regale erau blocate de oficialii de la Curte. Lordul cancelar Clarendon – care controla cea mai mare parte a banilor lui Carol – s-a făcut cunoscut ca un „implacabil inamic al puterii şi intereselor pe care Barbara, lady Castlemaine le avea pe lângă rege, făcând tot ce-i stătea în putinţă pentru a le distruge”.2 El ştia că „principala afacere a lui lady Castlemaine era să obţină o moşie pentru ea şi copiii ei” 3 şi „să îşi plătească datoriile exorbitante pe care le făcuse în câţiva ani, şi să îi acopere cheltuielile constante şi excesive pe trăsuri şi cai, haine şi bijuterii”.4 Solicitările de cadouri ale regelui pentru lady Castlemaine păreau să nu poată trece niciodată de biroul lordului cancelar, iar regele trebuia să găsească alte metode pentru a-şi arăta mărinimia.

Bijuterii

Majoritatea amantelor regale erau recunoscute pentru dragostea lor lacomă faţă de bijuteriile elegante şi multe dintre ele purtau cu mândrie mai multe nestemate splendide decât regina însăşi. Amanta nu îşi împodobea în exces gâtul, urechile, încheieturile mâinilor şi degetele cu diamante doar din vanitate, ci din teama constantă de cădere bruscă în dizgraţie. Într-adevăr, bijuteriile erau avuţia cea mai apropiată de bani. Dacă amanta trebuia să fugă degrabă – lucru care unora li s-a şi întâmplat – ea putea să ascundă o avere în mici săculeţe sau cusută în tivurile rochiilor.

În 1662, când ambasadorul moscovit i-a adus lui Carol al II-lea daruri valoroase din partea ţarului – blănuri şi bijuterii în valoare de 150.000 de lire – lordul cancelar

Clarendon l-a implorat pe rege să nu cumva să i le dea „cuiva”. Prin „cuiva” el se referea, desigur, la hrăpăreaţa lady Castlemaine. Carol i-a promis. Dar promisiunea n-a folosit la nimic, căci lady Castlemaine şi-a convins prin linguşire amantul regal să îi dea ei toate cadourile de Crăciun primite de la nobilii de la Curte – multe fiind bijuterii pe care Carol ar fi trebuit să i le dea reginei. Curând, lady Castlemaine a apărut împodobită cu foarte multe bijuterii, care „puneau în umbră bijuteriile reginei”, după cum se menţionează în jurnalul lui John Evelyn, care a văzut-o la un bal de la Curte.5 Curtenii nu au fost încântaţi să-şi vadă darurile către rege împodobindu-i insolenta amantă.

Lady Castlemaine avea la bijutierii din Londra credit aproape nelimitat, căci aceştia ştiau că regele îi va acoperi cheltuielile. Există încă facturi care stau dovadă achiziţiilor făcute: un inel de 850 de lire, două inele cu diamant pentru suma totală de 2000 de lire. În 1666 – anul în care marinarii din Marina Regală primeau nişte bilete fără valoare în loc de salariu – regele a achitat toate datoriile în valoare de 30.000 de lire făcute de lady Castlemaine, care includeau bijuterii şi tacâmuri din aur şi argint. Iar, după ce i-a achitat datoriile, i-a mai cumpărat nişte bijuterii. Nemulţumită, totuşi, cu ce avea deja, lady Castlemaine se autoservea din trezoreria regelui aflată în Turnul Londrei, semnând documente prin care se angaja să returneze bijuteriile şi argintăria împrumutate. Dar reuşea cumva întotdeauna să transforme împrumutul în cadou.

Prinţul regent al Angliei, care a devenit apoi George al IV-lea, a fost atât de generos cu bijuteriile de valoare dăruite prietenelor sale încât l-a făcut multimilionar pe bijutierul său. Cumplit de îndatorat, vânat de creditori, moştenitorul tronului făcea vizite lunare în saloanele de prezentare ale firmei londoneze Rundei & Bridge. În octombrie 1807, prinţul a cheltuit aproape 2000 de lire (aproximativ 200.000 de dolari), pentru mai mult de 30 de bijuterii bătute cu nestemate preţioase, inclusiv opt brăţări, patru broşe, câteva platouri de argint şi frumoase

cutii pentru tutun de prizat. Avea obiceiul ca atunci când făcea curte unei noi doamne să îi ofere mai întâi un medalion încrustat cu diamante ce conţinea fie un portret în miniatură înfăţişându-l pe el însuşi, fie o şuviţă din părul său. Apoi, pe măsură ce relaţia progresa, o copleşea pe aleasă cu inele cu smarale, coliere cu rubine şi brăţări cu safire.

Prin urmare, nu este deloc surprinzător că o metresă a lui George al IV-lea a fost cea care, după câţiva ani de relaţie cu regele, a strâns cea mai mare colecţie de pietre preţioase. Lady Conyngham a fost o amantă atipică – grasă şi binevoitoare, bogată şi rapace. În 1820, la vârsta de 50 de ani, a reuşit să ajungă în patul regelui mult mai gras decât ea şi având 60 de ani.

Lady Conyngham a început numaidecât să încaseze răsplata pentru serviciile ei în bijuterii. Regele i-a dăruit un safir imens înconjurat de diamante, care aparţinuse monarhilor din dinastia Stuart. Când l-a luat din Trezoreria regală, regele a spus că safirul trebuie să fie ataşat coroanei cu care fusese încoronat. Dar el a apărut, în schimb, pe corsajul amplu al lui lady Conyngham. La moartea regelui George, în 1830, lady Conyngham a returnat cuminte safirul şi alte nestemate regale către trezorierul consiliului privat – după ce i s-a reamintit de nefericita moarte prin ghilotinare a contesei du Barryspunând că nu era sigură dacă răposatul rege ar fi trebuit să i le dea ei.

Lady Conyngham strălucea orbitor de atâtea nestemate la fiece eveniment. Un martor a descris-o ca fiind foarte urâtă şi foarte sclipitoare în acelaşi timp. Facturile lui George la bijutier la momentul acela includeau 3 150 de lire pentru un colier din perle orientale extrem de mari, 400 de lire pentru o pereche de cercei cu diamante, 437 de lire pentru o pereche de brăţări din perle, 530 de lire pentru un colier de smarald, 740 de lire pentru un alt colier de perle. Unele estimări arată că regele îi oferise amantei sale bijuterii în valoare totală de 100.000 de lire.

Madame de Pompadour a lui Ludovic al XV-lea prefera să colecţioneze proprietăţi, nu bijuterii. Nu prea îi plăceau bijuteriile, deşi poziţia deţinută îi cerea să le poarte zilnic. Nestematele ei erau de cea mai bună calitate. O parte din colecţia ei era alcătuită dintr-un colier cu 547 de diamante, un set de bijuterii cu smaralde şi 42 de perechi de cercei inestimabili.

Dar ea nu prea punea preţ pe ele; şi-a predat de două ori bijuteriile Trezoreriei pentru a ajuta pe timp de război.

Succesoarea ei, Madame du Barry, nu ar fi putut fi niciodată atât de generoasă. Ea îşi adora nestematele şi crea noi trenduri în moda bijuteriilor. În primele şapte decenii ale secolului al XVIII-lea, femeile de la Curte au purtat doar diamante sau perle, uneori smaralde ori rubine conturate cu mici şiruri de diamante, dar niciodată în două culori antagonice. Când a devenit metresă regală, în 1769, Madame du Barry i-a încurajat pe bijutieri să experimenteze cu combinarea de pietre de culori diferite – ametiste cu safire, rubine cu smaralde, acvamarine şi granate.

Scandalosul colier cu diamante care avea să îi provoace reginei Maria Antoaneta atâtea necazuri un deceniu mai târziu în faimoasa afacere Colierul Reginei fusese iniţial făcut pentru Madame du Barry. Colierul era compus din cele mai frumoase şi mai preţioase nestemate care se puteau găsi în Europa. Acestea erau îmbinate într-un fel de guler din care atârnau şnururi împletite din diamante. Într-o epocă de dezastru financiar pentru naţiune, acest colier îi scandaliza până şi pe cei mai frivoli curteni de la Versailles. În ciuda calităţii pietrelor, mulţi considerau colierul a fi incredibil de urât, comparându-l cu o zgardă pentru câini. Madame du Barry l-ar fi purtat însă cu mândrie dacă Ludovic nu ar fi murit înainte să i-l cumpere.

În 1847, Lola Montez îl avea pe regele Ludovic I al Bavariei atât de tare la degetul mic încât avarul monarh – care îşi punea regina să poarte rochii vechi la teatru – o copleşea cu bijuterii. Într-o seară, înfumurata Lola a

apărut la operă radiind împodobită cu diamante în valoare de 13.000 de florini – inclusiv o tiară – punând-o în umbră pe regină, posomorâtă cu piesele ei demodate moştenite şi cu rochia ponosită.

Dintre toate amantele regale, Lola Montez a fost cea mai urâtă de oameni, având, într-adevăr, nevoie de multe lucruri preţioase pentru a putea dispărea cu repeziciune. În mod ironic, expulzarea Lolei s-a petrecut atât de repede că nici nu a avut timp să-şi ia cutia cu bijuterii. Ameninţată de o mulţime furioasă adunată în faţa casei ei, Lola a fost forţată de prieteni, împotriva voinţei ei, să se urce într-o caleaşcă ce a părăsit în mare viteză oraşul. îmbrăcată într-o rochie simplă şi fără mantie care să o apere de frigul aspru al nopţii de februarie, Lola a plecat în exil.

Ludovic a împiedicat mulţimea să îi vandalizeze casa şi a aranjat vânzarea clădirii, a mobilei, a rochiilor şi a bijuteriilor Lolei, pentru a-i achita datoriile. Regele i-a trimis Lolei puţinul rămas, pentru că datoriile ei în München erau semnificative. Lola ar fi trebuit să-şi ia bijuteriile şi să fugă.

Apartamente regale.

IMOBILIARE ŞI MOBILIER

Unul dintre cele mai mari beneficii ale unei metrese regale – deşi doar pe perioada ocupării poziţiei oficiale – erau apartamentele luxoase din toate palatele regale, legate, de obicei, cu cele ale regelui printr-o uşă sau o scară secretă. Camerele de la Curte erau emblema statutului unei amante. Sute de familii nobile concurau pentru spaţiu limitat, dornice să aibă o singură cameră înghesuită şi tristă sub streaşină. În vreme ce majoritatea curtenilor aveau case confortabile în apropierea palatelor regale, râvneau la onoarea de a locui sub acelaşi acoperiş cu regele.

Ne putem imagina bucuria neţărmurită a unei femei oarecare – care, în circumstanţe obişnuite, nu ar fi primit nici cea mai rece mansardă din castel – când se trezea nu doar amanta regelui, ci şi stăpâna unui imens apartament din palat. Adesea amanta avea mai multe camere – şi mai

frumoase – la Curte decât regina. De exemplu, în anii 1670, regina Maria-Tereza a primit doar 11 camere la Versailles, în vreme ce Madame de Montespan ocupa 20 de camere.

Amanta lui Carol al II-lea, Louise de Keroualle, avea un apartament generos cu mobilier atât de ostentativ, încât apartamentele reginei păreau sărăcăcioase prin comparaţie.

Cronicarul John Evelyn a vizitat-o într-o zi pe amanta regală, care l-a primit îmbrăcată într-un somptuos capot în timp ce era coafată. Privind uluit prin apartamentul ei, la „bogăţiile şi splendorile acestei lumi, cumpărate prin viciu şi dezonoare”, el a văzut „noua ţesătură a tapiseriilor franţuzeşti, care, prin aspect, delicateţe şi lucrătură, imitând într-un mod incomparabil cele mai frumoase picturi, întreceau tot ce îmi fusese dat să văd vreodată… dulapuri japoneze, paravane, orologii de podea, vase uriaşe de argint fasonat, mese şi măsuţe, ustensile pentru şemineu, candelabre de perete, sfeşnice cu două braţe, tipsii… toate din argint masiv şi fără număr, pe lângă cele mai bune tablouri ale Majestăţii Sale”.6

Pentru că încăperile din palat erau aşa de greu de obţinut, erau şi primele pe care o metresă căzută în dizgraţie le pierdea. Abia ieşea pe uşă cu capul plecat de ruşine, că bucuroasa ei urmaşă îşi şi aducea bagajele. Aşadar, era recomandabil pentru o metresă să îşi caute între timp oareşce imobiliare în afara palatului.

Moşiile de la ţară erau deosebit de căutate, pentru că ele aduceau un venit frumuşel de la chiriaşi şi din vânzarea recoltelor şi a vinului produs acolo. În anii 1440, Carol al VII-lea al Franţei i-a dăruit lui Agnès Sorel mai multe castele şi terenuri, primul fiind Château de Beauté – Castelul Frumuseţii – lui datorându-i-se porecla pe care Agnès a primit-o, *La Dame de Beauté*. Celelalte proprietăţi i-au fost dăruite la naşterea copiilor ei.

Nemulţumită cu vastele apartamente din fiecare din cele trei palate regale, Athénaïs de Montespan a vrut ca Ludovic al XIV-lea să îi construiască un castel doar al ei. El

îi cumpărase deja o minunată casă în Paris, lângă Luvru, dar ea îşi dorea şi una la ţară. Când Ludovic i-a prezentat planurile pentru o casă la ţară, în apropierea palatului lui de la Saint-Germain, ea le-a respins categoric, argumentând că aşa ceva putea fi „potrivit poate doar pentru o figurantă”.7 Aşa că Ludovic i-a dăruit Castelul Clagny, a cărui construcţie a durat zece ani, deşi la el au lucrat 1 200 de oameni. În banii de azi, castelul a costat 11 milioane de dolari.

În 1668, Carol al II-lea i-a dăruit Barbarei, lady Castlemaine, superba Berkshire House. Darul avea dublu scop – să potolească pe moment setea ei de bani şi să o îndepărteze de la Whitehall Palace. Curând, ambasadorul francez raporta: „Se preocupă cu evaluarea şi mobilarea darului primit”.8 Dându-şi seama de valoarea terenului, lady Castlemaine a dispus demolarea venerabilului conac, a vândut lemnul şi tot terenul, mai puţin un colţişor de proprietate, unde a construit o căsuţă nouă din cărămidă. Tranzacţia i-a adus în buzunare un purcoi de bani.

La începutul secolului al XVIII-lea, August, elector de Saxonia şi rege al Poloniei, a construit un palat pentru amanta lui, Madame Cosei. Cele două apartamente de vară ale acesteia erau pardosite cu marmură rece; cele două apartamente de iarnă erau încrustate cu lemn preţios, decorate cu obiecte din porţelan şi draperii de brocart. În plus, a umplut micul palat cu tipsii de argint, goblenuri preţioase, covoare turceşti, mese de cristal şi brocarturi excepţional brodate.

În cei 19 ani cât a fost amanta lui Ludovic al XV-lea, Madame de Pompadour a avut 17 proprietăţi pe lângă numeroase altele pe care le-a cumpărat ca investiţii. A investit echivalentul a milioane de dolari în restaurarea şi decoarea acestor proprietăţi – în principal pentru a fi pe placul regelui. Doar lenjeriile au costat-o o avere – în inventarul uneia dintre proprietăţile ei sunt înscrise 112 cearşafuri, 160 feţe de masă, 1 600 de şervete de masă şi 388 de şorţuri de bucătărie. La asta se adăugau costurile pentru lemnul de foc, lumânări şi alimente. Dar cheltuielile

pentru proprietăţile ei nu erau aşa de frivole precum ar părea; proprietăţile aduceau bani de la chiriaşi şi din vânzarea recoltelor şi a vinului. Multe proprietăţi au fost vândute în profit.

Dar proprietăţile, spre deosebire de bijuterii, nu puteau fi ascunse în corsaj şi făcute nevăzute. La sfârşitul anilor 1690, Petru cel Mare i-a dat amantei lui, Anna Mons, 295 de ferme şi un conac în regiunea germană de pe malurile Volgăi. Anna a pierdut absolut totul când Petru a aflat de infidelitatea ei.

Nici măcar după 20 de ani ca amantă oficială Wilhelmine Encke Rietz nu a fost ferită de pierderea casei. În 1775, Frederic cel Mare al Prusiei era îngrijorat de dezmăţul costisitor de la Berlin al nepotului şi moştenitorului lui, prinţul Frederic Wilhelm. Sperând să economisească bani pe termen lung, regele şi-a instruit nepotul să cumpere o proprietate rurală pe lângă Berlin pentru el şi amanta lui, oferindu-i 20.000 de taleri pentru a cumpăra Palatul Charlottenburg. Dar, în 1796, după moartea regelui Frederic Wilhelm al II-lea la Potsdam, Wilhemina Encke a fost alungată de la Charlottenburg de noul rege, care a pus stăpânire pe palat.

Titluri

Unul dintre cele mai mari privilegii pentru o amantă regală era să ajungă în atmosfera rarefiată a nobilimii prin primirea titlului de contesă, marchiză sau ducesă, odată cu preţioasa semnătură a regelui.

Existau diverse motive pentru care un rege îşi ridica în rang amanta. În 1450, Carol al VII-lea a făcut-o pe Agnes Sorel ducesă, dar numai după moartea acesteia, ca să poată beneficia de o splendidă înmormântare, aşa cum le era rezervată doar nobililor.

Pentru unii regi, o astfel de înnobilare era primul pas către o căsătorie cu amantele lor. Pentru un rege era practic exclus să se însoare cu o femeie de rând sau cu o membră a micii nobilimi, mult mai acceptabil fiind să se însoare cu o femeie de rang înalt. Pregătindu-se să se însoare cu Anne Boleyn, Henric al VIII-lea a numit-o pe

aceasta, în 1532, marchiză de Pembroke şi, prin urmare, pair al Angliei, o onoare fără precedent pentru o femeie. Titlul aducea cu sine venituri consistente şi mari privilegii. În mod similar, Henric al IV-lea i-a acordat amantei sale, Gabrielle d'Estrées, titlurile de marchiză de Monteeaux în 1594 şi de ducesă de Beaufort în 1597, un fel de preţioase daruri pe drumul spre altar.

Uneori, înnobilarea era un fel de premiu de consolare când regele decidea să îşi înlocuiască amanta cu un chip proaspăt, în 1853, împăratul Napoleon al III-lea a făcut-o pe de mult suferinda lui metresă Harriet Howard contesă de Beaurégard când el s-a logodit cu frumoasa spaniolă Eugénie de Montijo. Harriet, care tânjea de mult după onoarea de a deveni împărăteasa Franţei, s-a trezit brusc concediată şi exilată. „Majestatea Sa a fost aici noaptea trecută, oferindu-se să mă plătească pentru a pleca", îi scria Harriet cu tristeţe unei prietene. „Da, un comitat doar al meu, un castel şi un soţ francez decent, asta mi-a propus… Atotputernicul monarh a stat de vorbă cu mine două ore încheiate… Mai târziu, a adormit pe sofaua purpurie, sforăind în timp ce eu plângeam". 9

În 1670, Carol al II-lea, tot mai plictisit de lady Castlemaine, a numit-o ducesă de Cleveland, o onoare care aducea cu sine terenuri şi venituri importante. Înaltul statut acordat a împăcat conştiinţa regelui, căruia i se aprinseseră deja călcâiele după următoarea amantă, franţuzoaica Louise de Kéroualle.

Aproximativ în aceeaşi perioadă, de cealaltă parte a Canalului Mânecii, vărul lui Carol, Ludovic al XIV-lea, se confrunta cu o situaţie similară. A făcut-o ducesă pe Louise de La Vallière, amanta lui de şapte ani, aparent în semn de mulţumire pentru naşterea celui de-al patrulea copil. În realitate, regele începuse să se plictisească de ea şi saliva după mai drăguţa ei prietenă, Madame de Montespan. Ducesă fiind, Louise putea acum să poarte o trenă lungă de trei metri şi să rămână aşezată pe un *taburet* în prezenţa reginei. Această piesă de mobilier foarte apreciată, *taburetul*, era un scăunel pliant din lemn pe

care ducesele de la Curtea franceză – care avea cea mai strictă etichetă din toată Europa – aveau voie să rămână aşezate în prezenţa familiei regale, un privilegiu de care se bucurau doar foarte puţini. Scăunelul era alcătuit din câteva bucăţi de lemn curbat ce foloseau drept picioare şi un blat frumos tapiţat deasupra, pe care se şedea, şi de care atârnau ciucuri. Era purtat cu mare pompă de un lacheu cu perucă şi în livrea, care îl desfăcea cu mişcări exagerat de teatrale şi îl punea jos când ducesa era pregătită să se aşeze.

Acest lucru mărunt, *taburetul* era o mare onoare la Curtea franceză. Când nobilul polonez Jan Sobieski – care avea să devină regele Poloniei în 1674 – s-a căsătorit cu Marie d'Arquien şi s-au mutat la Versailles, soţia sa nu a încetat să insiste ca soţul ei să îşi folosească influenţa pe lângă Ludovic al XIV-lea pentru ca ea să devină ducesă, titlu care i-ar fi adus automat şi un *taburet*. Sobieski îl numea „scaunul ăsta nenorocit".10 în 1650, două non-ducese au primit câte un taburet cu acordul mamei lui Ludovic la XIV-lea, regenta Ana, lucru care a declanşat o asemenea furtună de proteste încât regenta a trebuit să retragă discret acest privilegiu.

Totuşi, Louise de La Vallière nu a fost impresionată de primirea unui taburet. Ea a spus că îi amintea de darurile pe care le primeau slujitorii când erau scoşi la pensie.

Amantele erau adesea ridicate în rang deoarece statutul lor reflecta gloria amanţilor lor regali. La scurt timp după ce a devenit regele Poloniei, în 1704, August cel Puternic, elector de Saxonia, a numit-o pe noua lui amantă, contesa Ursula Katharina Lubomirska, prinţesă de Teschen, înmânându-i certificatul ce atesta noul ei statut împreună cu un cufăr doldora de bijuterii de tot felul. Dar, la scurt timp după aceea, August s-a îndrăgostit de Madame von Hoym, care a avut o doleanţă aparte: să devină contesă a Sfântului Imperiu Roman. Cum nu era împăratul Sfântului Imperiu Roman, August a trebuit să îşi folosească influenţa pe lângă împărat pentru a obţine titlul

râvnit de amanta sa. Astfel a devenit simpla doamnă von Hoym contesa Cosei.

În 1745, Ludovic al XV-lea şi-a înnobilat iubita, Jeanne Antoinette d'Etioles, numind-o marchiză de Pompadour. Titlul nobiliar, o moşie şi blazonul aparţinuseră cândva unei familii nobile stinse şi reintraseră în posesia Coroanei alături de veniturile moşiei. În 1752, amanta regelui a fost ridicată la rangul de ducesă. Această nouă poziţie i-a adus nu doar un *taburet*, ci şi permisiunea ca la dineurile oficiale să şadă, asemenea unei prinţese din familia regală, într-un fotoliu, o scăpare a etichetei de la Curte. Caleaşca ei, purtând blazon nobil, avea acum permisiunea să intre în curţile cele mai private ale tuturor castelelor regale. Muritoarele de rând trebuiau să coboare din căleşti în curţile de la intrare, să-şi ridice poalele jupelor şi să meargă pe jos prin grămezile de balegă de cal. Dar Madame de Pompadour nu a folosit niciodată nenumăratele privilegii aduse de noul titlu, continuând să îşi spună marchiză de Pompadour, din respect pentru regină.

Unii regi le acordau amantelor de origine străină titluri nobiliare pentru a le uşura integrarea în ţara de adopţie. George I şi-a transformat rigida amantă teutonă Ermengarda Melusina von Schulenberg – un nume aproape imposibil de pronunţat pentru englezi – în blânda ducesă engleză de Suffolk. În mod similar, amanta din Hanovra a lui George al II-lea, Amelia von Walmoden, a devenit contesă de Yarmouth. Carol al II-lea a onorat-o pe franţuzoaica Louise de Keroualle cu un buchet de înmiresmate titluri englezeşti – baroneasă de Petersfield, contesă de Farnham şi ducesă de Portsmouth.

Poate că Lola Montez, după ce a răsfoit cărţile de istorie, şi-a zis că i s-ar fi cuvenit şi ei un titlu nobiliar, amantă regală la rândul ei fiind. Dacă aşa au stat lucrurile, probabil că nu a înţeles că trecuseră acele vremuri când cuvântul unui rege era lege. Primele semne timide, dar evidente, de opoziţie politică de la începuturile secolelor al XVII-lea şi al XVIII-lea au căpătat forţa unei tornade de

nestăvilit odată cu Revoluţia franceză. Şi totuşi, Lola i-a cerut regelui Ludovic I al Bavariei ei să o facă prinţesă bavareză, titlu care, spera ea, avea să îi aducă respectul celorlalţi, sau măcar să o ridice oficial deasupra vehemenţilor ei critici.

Ludovic a izbutit cu mare dificultate să determine guvernul să o numească pe Lola contesă de Landesfeld. În cele din urmă, întregul Consiliu a demisionat în semn de protest. Dar Lola avea acum permisiunea să circule într-o caleaşcă ce purta însemnele coroanei cu nouă colţuri a unei contese bavareze, dându-şi aere mai ceva decât înainte. Spre necazul ei, noua contesă tot nu a fost acceptată în înalta societate din Bavaria, regina Tereza subliniind foarte clar că nimeni din cei ce aveau să o primească pe Lola nu avea să mai fie vreodată primit de ea.

După ce a fost exilată din Bavaria, Lola a călătorit timp de doi ani prin Europa, titlul ei fiind luat în râs de adevăraţii nobili cu sânge albastru. În mod straniu, titlul i-a fost mai de folos în Statele Unite, unde a trăit în anii 1850. Spre deosebire de conservatoarea nobilime europeană, americanii au fost încântaţi să cunoască o adevărată contesă bavareză, nepăsându-le câtuşi de puţin de felul în care aceasta îşi dobândise titlul.

Datorii la jocurile de noroc în secolele trecute, datoriile la jocurile de noroc reprezentau în mod normal o cotă semnificativă din costurile de trai. Nu mira pe nimeni că cei din straturile înalte ale societăţii jucau cărţi şi zaruri pe sume mari. Cei ce refuzau erau consideraţi plicticoşi sau, şi mai rău, săraci. Se înţelege de la sine că mulţi dintre jucători au suferit pierderi extraordinare pe care onoarea îi obliga să le achite prompt. Unul dintre cele mai satisfăcătoare privilegii ale unei metrese regale era certitudinea că regele îi va achita datoriile la jocurile de noroc.

De-a lungul domniei sale de un deceniu la Curte – şi încă un deceniu după – lady Castlemaine a făcut la jocurile de noroc datorii de milioane, calculate în banii de azi,

datorii pe care Carol al II-lea le-a acoperit. Ea pierdea – şi uneori câştiga – sume ameţitoare, pariind fără să clipească. În 1679, lady Castlemaine s-a întors în Anglia după o şedere îndelungată în Franţa. Un curtean relata că, auzind vestea, „Majestatea Sa i-a avertizat pe împuterniciţii Trezoreriei să se păzească, căci ea va cere bani, pierzând în ultima vreme 20.000 de lire, în numerar şi bijuterii, într-o singură noapte de joc”.11

Contemporana din Franţa a lui lady Castlemaine, Athenais de Montespan, era şi ea o înverşunată cartoforă, care juca pe sume foarte mari şi riscând şi câteva sute de mii de livre pe o singură carte. Câştiga adesea, iar când pierdea, Ludovic al XIV-lea îi acoperea automat datoriile. Într-o zi de Crăciun, a pierdut uluitoarea sumă de 230.000 de livre, a continuat să joace şi a câştigat, până la urmă, 500.000 de livre într-un singur joc, cu trei cărţi.

Încă de la începutul relaţiei sale cu împăratul Franz Iosif al Austriei, în 1886, Katharina Schratt a beneficiat de achitarea datoriilor acumulate la jocurile de noroc. Ea pierdea de regulă sume înspăimântătoare la cazinourile din Monte Carlo, părând a fi dependentă de jocurile de noroc. În 1890, şi-a pierdut tot bugetul de călătorie şi a trebuit să împrumute bani pentru biletul de tren către Viena. Acest episod s-a repetat în 1906, când a pierdut nu mai puţin de 200.000 de franci, trezindu-se strâmtorată pe Riviera şi cu o urticarie urâtă pe tot corpul. A luat imediat legătura cu împăratul, care s-a înfuriat aşa de tare că a lăsat-o să fiarbă puţin în suc propriu înainte să îi răspundă. În cele din urmă, i-a trimis banii necesari şi o scrisoare plină de reproşuri.

Amanta imperială a răspuns astfel: „Mii de mulţumiri pentru deosebit de amabila scrisoare a domniei voastre. Doctorul, care a crezut iniţial că sufăr de vărsat, este acum de părere că singurul vinovat pentru urticaria mea este Monte Carlo. Se pare că pierderile mele de proporţii mi-au dat peste cap stomacul, apoi nervii şi, în cele din urmă, mi-au afectat pielea. Ce bine ar fi fost dacă Majestatea Voastră ar fi moştenit măcar o parte din instinctele de

cartofori ale unora dintre strămoşii săi, căci aţi fi putut atunci simpatiza şi înţelege, iar eu nu ar fi trebuit să ies în lume desfigurată şi neînţeleasă”. 12

Împăratul, care era atât de avar, încât scria depeşe pe versoul paginilor deja scrise, i-a răspuns: „Mă bucur că eşti din nou fericită şi sper că te-ai însănătoşit deja complet. Medicina a făcut, fără îndoială, o nouă descoperire graţie bolii dumitale, căci eu nu am mai auzit până acum de o urticarie provocată de ghinionul la jocurile de noroc”. 13

Rente şi numerar

Amantele regale primeau, de obicei, o rentă lunară – adeseori nişte sume exorbitante – care se evapora instantaneu, amanta rămânând deseori îndatorată la finalul lunii. Ce făceau ele, oare, cu aceste generoase sume regale? Foarte simplu, amanta trebuia să păstreze aparenţele – aparenţele regale. I se cerea să fie un accesoriu superb care să facă şi mai strălucitoare gloria deja strălucitoare a regelui. Nu toate rochiile şi bijuteriile ei veneau în cutii de cadou de la amantul ei regal – amanta trebuia să fie mereu la modă şi folosind o parte din renta personală. Exista o regulă nerostită conform căreia garderoba amantei regale trebuia să le depăşească în somptuozitate pe cele ale celorlalte doamne de la Curte – inclusiv pe cea a reginei.

Chiar şi Lillie Langtry, care nu primea cu regularitate o rentă de la Eduard al VII-lea, trebuia să apară în tot felul de noi rochii uluitoare. În ultima parte a vieţii, Lillie a relatat că avusese o singură ceartă cu Eduard în cei doi ani cât fusese amanta lui. „Am purtat aceeaşi rochie albă cu garnituri argintii la două baluri succesive”, îşi amintea ea. „Nu am ştiut că avea să fie şi el prezent la ambele baluri, dar a fost. A venit la mine în cea de-a doua noapte şi a exclamat: «Iar rochia asta nenorocită!»

Apoi a plecat nervos… Mi-a trebuit mult timp ca să-l împac… Aceasta a fost singura ceartă pe care am avut-o vreodată”. 14

Lillie venise la Londra cu o singură rochie neagră

simplă. Ca amantă, era îmbrăcată de casele de modă Worth şi Doucet. Rochiile ei de seară erau brodate cu perle, rochiile pentru ceaiuri erau tivite cu blană de vulpe argintie, capoatele erau decorate cu blană de hermină. La un bal de la Marlborough House, Lillie a apărut într-o creaţie din tul galben, peste care era aşezată o plasă de aur pe care erau prinşi fluturi reali conservaţi de diferite dimensiuni şi culori.

În anii 1890, a doua amantă oficială a lui Eduard, Daisy Warwick, nu plătea niciodată mai puţin de 5.000 de dolari în banii de azi pentru o rochie, adesea mult mai mult. Revistele mondene nu mai pridideau să scrie despre „catifeaua violet cu două splendide broşe cu turcoaze şi diamante prinse de corsaj" pe care a purtat-o la un bal, despre „rochia albă diafană pe sub care se întrevedeau numeroase meandre de panglici delicat colorate" pe care a purtat-o la un dineu, sau despre „desăvârşitele straie albe cu paspoaluri roşu-de-strugure şi mantie de perle" purtate la o recepţie oficială.15

Mai costisitoare – şi cu certitudine mai puţin profitabilă decât costurile amantei pentru propria-i înfrumuseţare – era administrarea unei case mari, plină de slugi. În anii 1590, Gabrielle d'Estrées a fost stăpâna unei case care avea 83 de nobile domniţe şi nobili domni, 17 oficiali ai Coroanei şi peste 200 de servitori. Acest numeros grup de paraziţi trebuia hrănit, cazat, plătit şi, uneori, chiar îmbrăcat.

O parte din banii amantei se duceau pe întreţinerea simbolului suprem al statutului în secolele trecute – o caleaşcă splendidă. Amanta trebuia să îşi păstreze caleaşca în stare perfectă – să fie proaspăt vopsită şi aurită la exterior, să fie îmbrăcată în pluş la interior şi să aibă perne moi şi pufoase. Caleaşca era trasă de cai care trebuiau adăpostiţi în grajd şi hrăniţi. În plus, ea trebuia să plătească angajaţii care se îngrijeau de cai. Madame de Montespan, mândra proprietară a unei luxoase căleşti trase de şase cai, a încremenit de-a dreptul când şi-a văzut mai tânăra rivală, Mademoiselle de de Fontanges, într-o

caleaşcă trasă de *opt* cai.

Amanta organiza evenimente menite a-l amuza pe rege, adesea exagerate, unde ea plătea nu doar pentru mâncare, bucătari şi servitori, ci şi pentru actori, cântăreţi, muzicieni, decoruri teatrale, costume şi focuri de artificii. În 1671, de exemplu, în semn de recunoştinţă pentru că fusese numită ducesă, Louise de Keroualle a organizat un dineu pentru toată Curtea regală engleză.

O parte din renta amantei regale era cheltuită pe daruri scumpe pentru curteni, ambasadori şi servitori, dar şi pentru rege însuşi. Toată lumea se aştepta de la ea să facă donaţii în scopuri caritabile – cutia milei din biserici, familii sărmane, soldaţi răniţi, spitale, orfelinate şi altele asemenea. În timp de război, putea fi sfătuită să dea bani înapoi Trezoreriei regale, sursa lor de provenienţă.

Putem înţelege aspectul financiar al vieţii unei amante analizând consemnările meticuloase ale Madamei de Pompadour referitoare la cheltuielile ei din data de 9 septembrie 1745, când a fost prezentată oficial la Versailles ca amantă a regelui, până la moartea ei, în aprilie 1764. În cei 19 ani, i s-a dat uluitoarea sumă de 36 827 268 de livre, sau ceea ce în banii de azi ar fi 200 de milioane de dolari.

Dar, deşi cheltuitoare, Madame de Pompadour cheltuia adesea cu cap, cumpărând şi renovând imobile, pe care le putea închiria şi vinde, şi adunând o colecţie de pietre preţioase şi porţelanuri, a căror valoare creştea şi care, după moartea ei, au fost lăsate moştenire regelui. Ea a investit chiar şi în vase piratereşti, echipate pentru a prăda comercianţii englezi, prăzile fiind împărţite frăţeşte cu piraţii. A fost o forţă conducătoare în resuscitarea industriei franceze, fondând manufactura de porţelan Sèvres, renumită în toată lumea – şi care există şi azi – şi o manufactură de sticlă de mare succes, care producea sticle, carafe şi diverse alte obiecte emailate.

Oricât de strângătoare a fost Madame de Pompadour – adora să cumpere şi găsea mereu ceva, la ea sau la ceea ce o înconjura, ce putea fi îmbunătăţit – ea şi-a păstrat

pururea inima generoasă, contribuind la dotele mireselor sărace, vânzându-şi chiar din diamante pentru a susţine construcţia unui spital pentru săraci. În timpul dezastruosului Război de Şapte Ani, ea a predat Trezoreriei majoritatea bijuteriilor pentru ca soldaţii să îşi poată primi soldele. Dată fiind această generozitate şi pentru că îşi plătea surprinzător de prompt toate facturile – o calitate aproape necunoscută în secolul al XVIII-lea în Franţa – Madame de Pompadour nu a strâns niciodată sume mari de bani. Veniturile din multele ei investiţii se duceau la fel de repede precum veneau. Când a murit, în sertarul mesei de scris s-au găsit doar câţiva galbeni.

Succesoarea ei, Madame du Barry, a fost tot timpul datoare, în ciuda venitului ei lunar uriaş din partea regelui – la un moment dat, 300.000 de livre. Avea rochii şi bijuterii superbe, în plus, se înconjura de mobilier de lux – un candelabru de cristal de stâncă, o oglindă din aur pur, sticle de parfum din cristal cu dopuri din aur masiv. Avea angajaţi 16 lachei şi cel puţin la fel de multe slujnice, pe care trebuia să îi îmbrace, să îi hrănească şi să îi cazeze, şi plătea pentru grajdurile şi hrana numeroşilor cai pe care îi deţinea.

Carol al II-lea – care nu s-a preocupat niciodată de plata soldelor soldaţilor şi marinarilor lui – s-a gândit permanent să îşi susţină financiar amantele. În 1674, lady Castlemaine primea anual 15.000 de lire direct de la rege, 10.000 de lire din taxe vamale, 10.000 de lire din impozitul pe bere de diverse tipuri, 4 700 de lire de la Poştă şi 3.500 de lire din licenţele pentru vin. Louise de Keroualle primea 18 600 de lire de Carol şi, în mod ironic, o dotă anuală din taxele plătite de Biserică. Treptat, dota ei a crescut la aproximativ 40.000 de lire, iar în anul 1681 a primit fabuloasa sumă de 136.000 de lire. Nell Gwynn, mereu pe ultimul loc, primea modesta sumă de 4.000 de lire pentru ea şi cei doi fii ai ei.

În vreme ce noii monarhi tăiau adesea veniturile amantelor foştilor regi, lady Castlemaine a reuşit în mod miraculos să şi le păstreze pe ale ei. Ea a continuat să

beneficieze de multe din veniturile ei şi după moartea lui Carol, în 1685, după exilul fratelui acestuia, Iacob al II-lea, în 1688, pe tot parcursul domniei lui William al II-lea şi al Mariei a II-a, şi o bună parte din domnia reginei Ana. Chiar dacă lady Castlemaine a trebuit să îi preseze periodic pe monarhi şi pe oficialii lor să îi trimită banii, ea şi-a păstrat veniturile până când a murit, în 1709. Succesul ei se datorează, fără îndoială, combinaţiei eficiente dintre voinţa neîndurătoare şi faptul că îşi căsătorise bastarzii regali în cele mai bune familii din Anglia, care i-au susţinut demersurile pentru păstrarea veniturilor.

La sfârşitul secolului al XIX-lea, un monarh nu mai era în măsură să dea sume mari de bani amantei sale nici din fondurile publice, nici din alocaţia personală. Parlamentul verifica foarte atent cheltuielile unui monarh; tabloidele abia aşteptau să publice zvonuri defăimătoare, pe care supuşii regelui le citeau încruntaţi. Dar împăratul Franz Iosif şi contemporanul lui, Eduard al VII-lea al Regatului Unit, au găsit o cale de a-şi ajuta financiar amantele care evita controlul public. Ambii bărbaţi au angajat consilieri financiari inteligenţi, care au transformat rapid modestele economii ale femeilor în averi uriaşe. Ambii au găsit, de asemenea, ocupaţii lucrative pentru soţii metreselor lor, cu scopul dublu de a le aduce şi mai mulţi bani, dar şi de a-i ţine departe de casă când amanţii regali veneau în vizită.

Mită şi daruri

Amantele primeau daruri nu doar de la rege, ci adesea şi de la ambasadori, funcţionari şi curteni – daruri oficiale, dar şi mai puţin oficiale, sub formă de mită, pentru a obţine influenţă. Gesturi care erau acceptate înainte de Revoluţia franceză – oferirea de atenţii valoroase oamenilor influenţi – erau considerate acte de corupţie de următoarea generaţie.

Un ambasador african, care auzise de amanta lui Ludovic al XIV-lea, Madame de Montespan, o considera pe această a doua regină a Franţei. Când s-a prezentat în faţa lui Ludovic, a adus cu sine daruri extraordinare pentru

rege, regină şi amanta regală. Nedorind să facă o gafă, acest onorabil domn, care avea el însuşi trei neveste, a dăruit perle şi safire „celei de-a doua soţii a regelui”, spre încântarea Madamei de Montespan şi, probabil, furia reginei.16

Gabrielle d’Estrées primea de regulă daruri de la monarhii străini şi de la nobilimea franceză. Ea a păstrat un jurnal detaliat al darurilor primite în timpul unei vizite oficiale cu Henric al IV-lea în oraşul Rouen. Regina Elizabeta I a Angliei i-a trimis Gabriellei o imensă broşă cu diamante şi safire montate în aur; arhiducele Ferdinando de Medici al Toscanei i-a dăruit un set de 24 de pocale de argint gravat; un politician francez i-a adus un ac cu smaralde; o nobilă i-a adus un borcan cu ulei cu parfum delicat, iar un curtean, doi cerbi pe care tocmai îi ucisese.

În 1669, apetitul de nesăturat pentru daruri şi şperţuri al Barbarei, lady Castlemaine, a secat bugetul ambasadorului Franţei. „Am dat tot ce am adus din Franţa”, se lamenta el, „inclusiv jupele soţiei mele… Dar dacă lady Castlemaine este copleşită cu asemenea daruri costisitoare, regele Carol va înţelege că noi credem că ea îl conduce pe el, chiar dacă el neagă cu vehemenţă acest lucru. Aşa că ar trebui să ne limităm la panglici, capoate şi alte astfel de flecuşteţe”. 17

Dar Ludovic al XIV-lea se gândea la o sarcină dificilă pentru lady Castlemaine, una care cerea o recompensă mai consistentă decât nişte biete pănglicuţe şi fundiţe. Printre altele, ea ar fi trebuit să îl convingă pe rege să nu ofere libertate religioasă generalizată.

Aşadar, ministrul francez de externe i-a răspuns ambasadorului francez următoarele: „Regele apreciază în mod deosebit încrederea pe care lady Castlemaine a căpătat-o în domnia voastră… şi din moment ce… domnia voastră e de părere că ea ar putea pune mai multă presiune decât orice altă persoană pe regele Carol… Majestatea Sa doreşte să continuaţi să cultivaţi această relaţie la fel de bine precum aţi început-o… în această privinţă, Majestatea Sa i-a poruncit fratelui domniei

voastre să vă trimită un dar constând din bijuterii din Franţa, pe care i le puteţi prezenta lui lady Castlemaine ca fiind din partea domniei voastre – şi se ştie prea bine că bijuteriile impresionează orice doamnă, indiferent de starea ei de spirit”. 18

Bijuteriile oferite valorau 1.000 de lire. Încântată, lady Castlemaine i le-a arătat regelui Carol, care – nepărând deranjat că metresa sa era mituită pentru a-l influenţa – a fost de acord că erau de o rară frumuseţe. A durat doi ani ca să se cimenteze alianţa franco-engleză, iar Barbara a abandonat cauza de timpuriu. Totuşi, a păstrat diamantele.

Regele francez a avut mai mult noroc cu înlocuitoarea lui lady Castlemaine, Louise de Keroualle, care, din fericire pentru Ludovic, s-a întâmplat să fie franţuzoaică. Ea a oferit ţării sale natale servicii atât de indispensabile prin influenţarea poziţiei pro Franţa a lui Carol al II-lea, încât, în 1675, Ludovic i-a oferit o pereche de cercei valorând uluitoarea sumă de 18.000 de lire, cel mai costisitor dar trimis de el în Anglia în acel an şi, cu certitudine, mai generos decât orice îi dăruise vreodată reginei lui Carol.

Pe lângă astfel de daruri oficiale, au mai existat şi unele cu un discret iz de corupţie şi altele duhnind de-a binelea. Amanta lui George I, Ermengarda Melusina, contesă de Schulenberg, a fost încântată de promovarea iubitului ei de la simplu elector de Hanovra la rege al Regatului Unit dată fiind recompensa financiară de care ea urma să beneficieze. Noul rege i-a acordat o dotă anuală de 7.500 de lire şi i-a recomandat să dobândească şi pe cont propriu fonduri, dacă acest venit nu era suficient. Contesa accepta recunoscătoare mite de până la 10.000 de lire de la curteni care simţeau că ea l-ar fi putut influenţa pe rege în folosul lor. George avea cunoştinţă de câştigurile ei suplimentare şi, cu chibzuiala lui germană tradiţională, era de acord cu ele, mai ales că în felul ăsta cuferele regale rămâneau pline.

George al II-lea a învăţat probabil de la tatăl lui cum

să îşi păstreze amantele bogate fără să sece Trezoreria. Când lady Yarmouth i-a cerut 30.000 de lire, el i-a sugerat cu tact că ar fi putut vinde două titluri nobiliare şi să îi dea ei câştigul. Contesa Yarmouth a băgat bucuroasă banii în buzunar, iar George a fost încântat că el nu a trebuit să se despartă de niciun cent.

În anii 1660 şi 1670, lady Castlemaine a vândut în mod repetat funcţii politice, pe unele chiar şi pentru 15.000 de lire anual. Succesoarea ei, Louise de Keroualle, a făcut nişte afaceri excelente, vânzând amnistia regală unor criminali avuţi. Dar în 1809 vremurile se schimbaseră. Ducele de York, fiu al lui George al III-lea, a fost investigat de parlament pentru că amanta sa, Mary Anne Clark, vânduse brevete militare.

Când şi-a făcut-o amantă pe Mary Anne, ducele îi promisese un venit anual de 12.000 de lire. Frivola doamnă a închiriat numaidecât o casă imensă, a angajat numeroşi servitori, a cumpărat cai, căleşti, rochii şi bijuterii şi a început să dea petreceri extravagante – toate pe credit. Când ducele – ţinut din scurt cu banii de către cumpătaţii lui părinţi – nu şi-a putut ţine promisiunea şi creditorii au început să facă presiuni, Mary Anne s-a apucat singură de afaceri, vânzând promovări ofiţerilor ambiţioşi.

Ducelui i s-au adus opt capete de acuzare, dar niciunul dintre ele nu a fost destul de solid. Deşi era clar că profitase de pe urma tranzacţiilor, nu s-a putut dovedi că el chiar ştiuse de ele. Şi deşi se ştia că era vinovată, Mary Anne nu a fost acuzată, devenind chiar un fel de eroină a poporului, aclamată de oameni pe străzi. A fost însă o bucurie de scurtă durată. Ducele de York a rupt relaţia cu ea, s-a ascuns de ruşine şi a demisionat din postul de comandant suprem, pierzând venitul anual de 6.000 de lire de care avea extremă nevoie. Iar Mary Anne Clark s-a întors pe străzile de pe care venise.

Regi strânşi la pungă.

AMANTE SCĂPĂTATE

Nu toate amantele reuşeau să strângă munţi de aur

şi diamante de la amanţii lor regali. Unele chiar pierdeau bani. Altele o scoteau cumva la capăt economisind la sânge. Când George, elector de Hanovra, a devenit regele Regatului Unit în 1714, a sărit la bordul primului vas ca să vină să-şi revendice moştenirea. Dar amanta lui, Sophia Charlotte Kielmansegge, a fost reţinută în Hanovra de creditorii ei. Când noul rege al Regatului Unit a refuzat să o ajute cu plata datoriilor, ea s-a văzut nevoită să fugă pe furiş, deghizată, pentru a i se alătura regelui în noua lui ţară.

Frederic cel Mare şi-a ţinut nepotul şi moştenitorul tronului, Friedrich Wilhelm, foarte din scurt din punct de vedere financiar. Acesta locuia cu amanta lui, Wilhelmine Encke Rietz, în fermecătorul Palat Charlottenburg, de lângă Berlin, alături de copiii lor, dar şi de bastarzii lui din relaţiile anterioare. Mica ei pensie o obliga să fie destul de cumpătată, pentru că trebuia să îi ajungă pentru multe lucruri. Ea avea grijă de copii şi de educaţia lor, dar şi de bătrâna ei mamă. Alegea cu mare grijă mobila, care era elegantă, dar convenabilă ca preţ. Odată, pentru a-i oferi prinţului o masă excelentă, şi-a amanetat argintăria. În 1786, când a devenit rege, Friedrich

Wilhelm a răsplătit-o din plin pentru tot. Ea a moştenit Palatul Unter den Linden şi a avut destui bani pentru traiul de zi cu zi, primind mai târziu şi titlul de contesă de Lichtenau.

Dintre toate amantele regale, cea care a dus-o cel mai prost financiar a fost, fără îndoială, acriţa engleză de comedie Dorothy Jordan. Vorbind despre fostul ei iubit regal, viitorul William al IV-lea al Regatului Unit, ea spunea, la un moment dat: „Şi dacă m-ar lăsa să mor de *inaniţiey* tot nu aş rosti vreodată vreun cuvânt jignitor la adresa lui!” 19 Declaraţia ei s-a dovedit a fi fost de-a dreptul profetică. El *chiar* a lăsat-o să moară de foame, iar ea *i-a fost* prea loială ca să îi reproşeze vreodată acest lucru.

Vesela Dorothy Jordan, un geniu al comediei, era deja mama a patru copii din alte două relaţii anterioare când

William, duce de Clarence, a văzut-o pe scena din Drury-Lane-Theaters şi a dorit să fie a lui. Un contemporan o descria astfel: „Chipul ei, poate nu tocmai frumos, era irezistibil de agreabil; ţinuţa şi mersul ei sunt extraordinar de mlădioase, vocea ei când cântă este dulce şi melodioasă până la perfecţiune, iar când vorbeşte, o face cu dicţie, impresionant”.20

În 1791, Dorothy a cedat solicitărilor insistente ale lui William pentru – conform relatărilor din presă – suma impresionantă de 3.000 de lire înainte de consumarea relaţiei, plus 1.000 de lire anual. Alături de câştigurile ei din teatru, ar fi fost îndeajuns pentru ca Dorothy să se îmbogăţească. Dar Dorothy cea bună la suflet şi banii au apucat-o curând pe căi diferite.

Nu peste mult timp, presa relata că ducele, care primea de la zgârcitul său tată, George al III-lea, o alocaţie mai mică decât ar fi primit pomană un cerşetor, nu doar că reţinea indemnizaţia lui Dorothy, dar aranjase condiţii financiare avantajoase pentru spectacolele ei, ba chiar venea personal la teatru pentru a colecta câştigurile. Aşa că mulţi se întrebau dacă el o întreţinea pe ea sau viceversa.21

Pe parcursul a 20 de ani, Dorothy şi William au avut 10 copii. Pentru a obţine cele mai mari venituri posibile, ea juca pe scenele din toată Anglia, stând uneori şi câte patru zile în trăsură, hurducăită pe drumuri desfundate. Dar oricât de generos ar fi fost profitul ei din teatru, fiecare bănuţ era folosit numaidecât pentru întreţinerea celor 14 copii ai ei – educaţie pentru băieţi, zestre pentru fete şi achitarea datoriilor la jocurile de noroc ale fiilor şi ginerilor. În 1797, ducele şi Dorothy s-au mutat în eleganta Bushy House. Acest impunător conac nu a fost un cadou al prinţului pentru metresa lui, ci al metresei pentru prinţul ei. Într-o scrisoare, în care se plângea de ritmul ameţitor al vieţii de actriţă, Dorothy scria: „Am jucat pe scenă şi m-am istovit până la ultima picătură de energie, dar măcar aşa am putut achita o bună parte din valoarea casei mele”.22

În 1810, William era înglodat în datorii, iar Dorothy a

simţit cum se înstrăinează de ea. A muncit mai mult ca oricând pentru banii despre care credea că îl vor ţine lângă ea. Dar, în vreme ce ea susţinea spectacole în toată Anglia, el a început să o curteze pe o tânără moştenitoare de 22 de ani. Când moştenitoarea l-a respins, William a informat-o rece pe Dorothy că trebuiau să se despartă, căci el considera relaţia cu ea principalul obstacol în calea unei căsătorii de succes.

În 1818, cu sănătatea şubrezită şi asediată de creditorii săi şi de cei ai membrilor săraci ai familiei, Dorothy a preferat să fugă în Franţa decât să ajungă în închisoarea datornicilor. Ducele, amantul ei din ultimii 20 de ani şi tatăl a 10 dintre copiii ei, nu a mişcat niciun deget ca să o ajute. Ei nici măcar nu i s-a permis să îi scrie.

În Franţa, slăbită de dezamăgire şi îngrijorare, sănătatea lui Dorothy s-a înrăutăţit. Aştepta cu nerăbdare poşta zilnic, sperând să se poată întoarce în Anglia, acasă. Vecinii ei din Franţa, inclusiv mulţi britanici expatriaţi, admirau loialitatea şi tăria de caracter ale lui Dorothy. Ei nu au auzit-o niciodată spunând vreun cuvânt urât despre duce. Într-o zi, când poşta iar nu a sosit cu vreo scrisoare, Dorothy a leşinat şi a murit. A fost înmormântată într-un colţ al curţii bisericii din mila prietenilor. Niciunul din membrii familiei sale nu i-a fost alături când a murit sau a fost înmormântată.

Când William a devenit rege, în 1830, bârfele şuşotite despre felul în care o tratase pe Dorothy s-au transformat într-un adevărat strigăt. Un ziar al timpului îi critica aspru: „Poporul... a fost martorul unui bărbat care a inundat ţara cu bastarzi şi a abandonat-o pe merituoasa, dar neajutorată mamă a progeniturilor lui, lăsând-o până la urmă să moară ca un câine pe străzi şi să fie îngropată ca o sărăntoacă, din mila publică, atunci când ea a încetat să îl mai poată întreţine prin activitatea ei...” 23

După moartea lui Dorothy, una din fiicele ei a dezvăluit faptul că ducele de Clarence împrumutase aproximativ 30.000 de lire de la Dorothy, sumă pe care nu i-o mai dăduse niciodată înapoi.

Capitolul 7

Putere politică

ÎNTRE AŞTERNUTURI

Nu departe de Pall Mall locuia o târfă pe nume Nell.
Carol al II-lea, da, chiar el, ţinea pe târfa zisă Nell.
Pe mătărânga lui cu măiestrie stăpână era ea.
Numai pe sceptrul lui nu puse mâna vreodată ea.
Pamflet din secolul al XVI-lea

S-a presupus adesea că regii erau cei mai sensibili la sugestii politice atunci când erau în pat. Că metresele lor, care îşi cumpăraseră puterea prin sex, săreau din pat, îşi netezeau frumos jupele mototolite şi îşi exercitau triumfătoare puterea asupra poporului şi a curtenilor. Această percepţie este, în general, falsă. Cu câteva excepţii notabile, majoritatea amantelor au exercitat *influenţă* politică, influenţa unei persoane iubite asupra monarhului pentru ca acesta să privească o situaţie dintr-o perspectivă diferită şi să se gândească la soluţii diverse. Unele amante lucrau în colaborare cu miniştrii regelui, informându-i asupra dispoziţiei monarhului şi a celor mai propice momente pentru prezentarea unor propuneri. Ele îl linişteau pe rege când era nervos şi îi ridicau moralul când era deznădăjduit, ungând astfel rotiţele statului.

Multe amante erau fie prea proaste, fie prea preocupate de ele însele pentru a fi interesate de politică, limitându-se la numirea prietenilor şi a rudelor în funcţii guvernamentale. Majoritatea regilor, împăunându-se cu autoritatea lor dată de Dumnezeu, erau dezgustaţi la gândul amestecului unei femei în treburile lui. După ore de discuţii politice cu miniştrii săi, regele îşi vizita amanta pentru o cină liniştită, conversaţie lejeră şi sex de calitate.

În anii 1570 şi 1580, arhiducele Francesco de Medici (1541 – 1587) declara că nu va îngădui niciodată ca vreo femeie să se amestece în politică. Amanta lui, veneţianca Bianca Cappello, a fost îndeajuns de deşteaptă încât să îl facă să creadă că ideile ei ar fi fost izvorâte numai şi numai din geniala lui minte. Arhiducele cădea atât de frecvent în cele mai sumbre genuni ale depresiei, încât Bianca era cea

care conducea efectiv Toscana alături de prietenul ei, secretarul de stat Serguidi. Majoritatea deciziilor politice şi a numirilor în funcţii importante erau ale lor. Chiar şi după ce arhiducele s-a însurat cu amanta lui în 1578, Bianca, acum arhiducesă de Toscana, a rămas în umbră, în rolul ei de femeie discretă, trăgând însă pe tăcute toate sforile.

Unii regi, însă, preţuiau sfatul înţelept al inteligentelor lor amante, pentru că acestea erau sincere – spre deosebire de miniştrii şi consilierii lui. O conversaţie calmă la adăpostul draperiilor patului cu baldachin era de multe ori de mai mare efect decât hărţuiala şi şicanele ambiţioşilor miniştri, care se întreceau care mai de care să prezinte regelui cel mai nebunesc şi măreţ plan. „Ah, şi acum cine a mai rămas să spună adevărul?” se văita Ludovic al XV-lea când a aflat de moartea amantei lui, Madame de Châteauroux.1

Prima amantă care a avut cu adevărat putere politică a fost, desigur, o franţuzoaică. În anii 1550, Diane de Poitiers, amanta mai în vârstă şi mai înţeleaptă a lui Henric al II-lea, a semnat documente oficiale, a numit miniştri, a acordat onoruri, pensii şi titluri, a acordat sau a retras mari proprietăţi. Ea a devenit membră a Consiliului de Coroană, având o importantă influenţă asupra celorlalţi membri.

Pentru a ajuta la umplerea vistieriei regale, Diane a impus taxe – majoritatea mai ales pe sare şi pe clopotele bisericilor. Se semna simplu, doar cu prenumele, Diane – aşa cum o făceau capetele încoronate – fără a se sinchisi să mai înşiruiască titlurile complicate pe care nobilii le aşezau cu mândrie după numele lor. Uneori, Diane şi regele semnau împreună câte un document, semnăturile lor fiind alipite într-un singur nume, „Henri Diane”. Când un grup de cardinali i-au contestat autoritatea, ea i-a trimis pe 13 dintre ei la Roma, chipurile pentru a reprezenta interesele Franţei, dar, de fapt, doar pentru a se descotorosi de ei de la Curte.

„Parisul ar merita o mesă”.

În anii 1590, Henric al IV-lea al Franţei a emis un decret regal prin care toţi ambasadorii străini trebuiau prezentaţi amantei lui, Gabrielle d'Estrées, şi care stipula că nobilimea franceză, clericii şi oficialii veniţi în vizită la Curte să îi facă şi ei o vizită oficială imediat după audienţa la rege.

Gabrielle avea un har înnăscut de a folosi cu mai multă dibăcie armele unei femei – persuasiune, conciliere şi şarm – decât pe cele ale unui bărbat – securi, ghiulele şi săbii – pentru a aplana turbulentele conflicte cu care se confrunta Franţa. Născută catolică, Gabrielle l-a convins pe protestantul Henric să se convertească la catolicism pentru a pune capăt războiului civil religios, determinându-l să declare: „Parisul ar merita o mesă". 2

Deşi regele a numit-o pe Gabrielle marchiză de Monceaux şi mai târziu ducesă de Beaufort, nu avea o poziţie oficială la Curte care să se potrivească îndatoririlor ei diplomatice. Henric cel serios, căruia îi plăcea să vorbească direct, fără ocolişuri, a numit-o „Amantă titulară a Majestăţii Sale, regele Franţei" 3. Înarmată cu noul ei titlu, Gabrielle comunica direct cu papa. Vaticanul susţinuse Liga Catolică din Spania care se împotrivea regelui Henric şi a continuat să o susţină şi după trecerea lui la catolicism, acţiune considerată de ei frauduloasă şi motivată politic. Pentru Filip al II-lea al Spaniei devenise o rutină să facă incursiuni în sudul Franţei, secând resursele lui Henric.

Gabrielle i-a trimis papei copii ale documentului ei de numire în poziţia de „Amantă titulară", solicitând amabil ca Sanctitatea Sa să înceteze să susţină un război inutil acum, că Henric devenise un adevărat fiu al Bisericii. I-a amintit că ea fusese cea care îl convinsese pe Henric să devină catolic şi a făcut o aluzie subtilă că exista posibilitatea ca Franţa să se rupă complet de Biserică, aşa cum făcuse Anglia cu 60 de ani înainte, dacă Vaticanul continua să susţină inamicii regatului. Două săptămâni mai târziu, papa a instruit toată preoţimea din Franţa să se roage pentru sănătatea regelui Henric al IV-lea. Când

Henric a fost informat că papa îi acceptase convertirea, a fost auzit spunând: „Gabrielle a reuşit acolo unde alţii au eşuat”.4

Gabrielle s-a preocupat apoi să stingă conflictul dintre Henric şi ducele de Mayenne, capul puternicei familii Guise. Mayenne fusese conducătorul Ligii Catolice; avea încă efective numeroase şi refuza să facă pace cu regele. Femeile cu care Mayenne se înrudea erau apropiate ale Gabriellei; acestea au urzit un plan prin care să îi forţeze pe bărbaţi să facă pace. Gabrielle l-a convins pe Henric să fie mai conciliant cu adversarul lui, iar femeile Guise s-au străduit să îl determine pe Mayenne să renunţe la o cauză pierdută. În cele din urmă, Gabrielle s-a întâlnit personal cu Mayenne într-un mic castel, unde au rămas două zile pentru discutarea termenilor capitulării. Henric a făcut multe concesii – inclusiv o mare sumă de galbeni şi trei castele – pentru a încheia pace cu inamicul lui.

Gabrielle devenise cel mai important diplomat al lui Henric, dar nu avea un loc oficial în Consiliu, unde se făcea politica naţională. Totuşi, exista un precedent – cu numai 40 de ani înainte, Diane de Poitiers fusese membră a Consiliului. În martie 1596, încălcând cu aplomb regal paşii ce se impuneau, Henric i-a dat Gabriellei cheile de aur care i-au dat dreptul să se alăture Consiliului. Pentru a evita criticile, a dat, în acelaşi timp, un set identic de chei surorii lui, devotata Catherine. Şi astfel, a numit două femei membre ale Consiliului dintr-o lovitură: Gabrielle, renumită pentru harul ei diplomatic, şi Catherine, renumită pentru profunda ei pioşenie. Au existat multe ocazii publice după aceea când s-a observat că Gabrielle, în loc să îşi afişeze magnificele şi preţioasele diamante, a purtat mândră micile chei de aur pe un lănţuc în jurul gâtului.

În 1597, ducele de Mercoeur, conducătorul efectiv al Bretaniei, a condus o ultimă revoltă împotriva regelui. Când războiul părea inevitabil, iar cele două armate se aflau faţă în faţă pe câmpul de bătălie, Gabrielle a invitat-o

pe soţia lui Mercoeur la un *tête-à-tête* în caleaşca ei. Cele două femei au aranjat capitularea lui Mercoeur în condiţii onorabile şi o căsătorie între copiii lor. S-au mobilizat apoi să îşi convingă partenerii să fie de acord cu deciziile lor. Şi astfel, Henric a înregistrat o ultimă victorie fără a vărsa un singur strop de sânge. A fost o victorie a femeilor.

Războiul civil abia încheiat, Henric a trebuit să împiedice un nou conflict. Tensiunile dintre catolici şi protestanţi se accentuau, iar Henric căuta o cale de reconciliere a celor două grupuri. Sora hughenotă şi amanta catolică s-au pus pe treabă. Ducele de Montmorency, pe atunci Conetabil de Franţa, scria: „Madame (Catherine) şi ducesa de Beaufort şi-au început formidabila acţiune de reconciliere a ireconciliabilului. Vor trebui să îşi folosească la maximum arta persuasiunii şi farmecul natural cu care sunt înzestrate, căci cu certitudine că nu au mai existat alte două femei care să fi avut o sarcină mai dificilă ca aceasta”. 5

Unora dintre catolici nu le-a plăcut să primească lecţii de religie de la amanta regelui. Acestora li s-a amintit că Gabrielle fusese cea care îl convinsese pe papă să îl accepte pe Henric în Biserică. Henric era încântat de succesul Gabriellei în convingerea puternicilor catolici, unul câte unul, să accepte decretul lui pentru toleranţă religioasă. El scria: „Iubita mea a devenit un orator de o excelenţă inegalabilă, atât de aprins susţine cauza noului Edict”.6 Printr-o combinaţie de şarm plin de căldură sufletească şi de ameninţări reci ca gheaţa, Gabrielle şi-a atins scopul. În 1598, Edictul de la Nantes a fost semnat, garantându-le hughenoţilor anumite drepturi şi aducându-le catolicilor multe avantaje. Semnul cert al echităţii Edictului a fost faptul că, după semnarea lui, ambele părţi au fost nemulţumite. Dar Henric a fost foarte mulţumit, ştiind că fără talentul diplomatic al Gabriellei nu ar fi putut emite Edictul.

„NU TREBUIE SĂ NE PIERDEM NICIODATĂ JUDECATA.

Nepotul lui Henric, Ludovic al XIV-lea, nu i-a permis

amantei lui să se implice prea mult în politică. În memoriile sale, scrise special pentru urmaşul său ca un fel de iniţiere în ale domniei, Ludovic menţiona: „Timpul acordat relaţiilor de iubire nu are voie să aducă prejudicii afacerilor de stat... Iar dacă uneori ne pierdem inima, nu trebuie să ne pierdem niciodată judecata ori vrerea... Trebuie să menţinem o distincţie riguroasă între tandreţea unei iubite şi hotărârea unui suveran... şi trebuie să ne asigurăm că frumuseţea, care este sursa plăcerii noastre, nu-şi ia niciodată libertatea de a se implica în afacerile politice”. 7

Madame de Montespan, amanta lui Ludovic, nu era prea interesată de politică, dar a cerut ca părerile ei să fie ascultate în domeniile artei, arhitecturii, literaturii şi muzicii. Printre protejaţii ei s-au numărat Molière, Racine, Boileau şi La Fontaine. Singurul ei succes în domeniul politicii a fost când candidaţii propuşi de ea au fost numiţi în poziţii înalte – şi chiar şi în astfel de situaţii, a promis mult şi a oferit, de obicei, puţin.

Un curtean, marchizul de Puyguilhem, plictisit să tot aştepte ca ea să îi facă rost de poziţia râvnită, s-a ascuns sub patul ei pe când ea era plecată să ia masa de prânz cu Ludovic, ştiind că urmau să se întoarcă împreună în cameră pentru sex. Tăcând mâlc, marchizul a ascultat scena de dragoste a celor doi şi conversaţia de după. S-a înfuriat foarte când a auzit-o pe Madame de Montespan *opunându-se* numirii lui în funcţia dorită, în ciuda promisiunilor pe care i le făcuse.

Mai târziu, când Madame de Montespan şi doamnele ei de onoare au pornit spre teatrul de la Curte, marchizul a acostat-o, făcând-o stricată, escroacă şi mincinoasă şi repetând cuvânt cu cuvânt conversaţia ei cu regele. Tremurând – convinsă că marchizul se aliase cu diavolul împotriva ei – amanta regală a intrat în clădirea teatrului nesigură pe picioare şi a leşinat imediat în faţa întregii Curţi, venindu-şi în fire numai cu mare dificultate.

„Doamnele au o mare influenţă
ASUPRA JUDECĂŢII REGELUI ANGLIEI”.

Dacă Ludovic al XIV-lea nu le-a permis amantelor lui influenţă politică, el ştia că vărul lui, Carol al II-lea, era mult mai sensibil la linguşelile lor. În 1670, Carol a văzut-o pentru prima oară pe Louise de Keroualle printre cei din suita surorii lui, prinţesa Henriette, care se căsătorise cu fratele lui Ludovic al XIV-lea, în timpul vizitei ei în Anglia. Paralizat de admiraţie, Carol a cerut să o păstreze pe fată la Curtea lui. Cunoscând cât de depravat era fratele ei, Henriette a refuzat cu fermitate şi a luat-o pe Louise înapoi în Franţa. După doar câteva săptămâni, Henriette a murit, iar regele Franţei, sperând că Louise putea fi de ajutor Franţei mai mult decât fusese amanta lui Carol, lady Castlemaine, a încuviinţat ca Louise să fie trimisă în Anglia.

Ambasadorul de Savoia şi-a informat monarhul de sosirea Louisei la Curtea britanică. „... Mademoiselle de Keroualle... este o fată frumoasă", relata el, „şi se crede că planul ar fi să devină amanta regelui Marii Britanii. El (Ludovic al XIV-lea) ar vrea să o detroneze pe lady Castlemaine, care este inamica lui, iar... Majestatea Sa extrem de creştină se va bucura să vadă postul ocupat de unul dintre supuşii săi, căci se spune că doamnele au o mare influenţă asupra judecăţii regelui Angliei". 8

Louise nu se grăbea să îşi ofere virginitatea regelui Angliei. Voia să se asigure că el aprecia marele dar pe care ea urma să i-l dea, crezând că recunoştinţa lui avea să fie pe măsura timpului cât ar fi trebuit să aştepte. Lunile treceau, iar admiraţia lui Carol pentru Louise continua să fie încurajată, dar nesatisfăcută. Ambasadorul francez a început să se frământe – Louise continua să amâne lucrurile atât de mult, încât risca să piardă pe deplin interesul regelui.

Abia după un an încheiat de la sosirea ei în Anglia, emisarii au avut bucuria de a da de veste ministrului francez că Louise nu se simţea în apele ei. În depeşă se menţiona că: „Afecţiunea regelui Angliei faţă de Mademoiselle de Keroualle creşte pe zi ce trece, iar mărunta criză de greaţă pe care ea a avut-o ieri pe când

lua masa cu mine mă face să sper că norocul va continua să o însoţească…” 9

Ministrul de externe al Franţei a răspuns pe dată: „Regele a fost surprins de cele ce mi-aţi scris referitor la Mademoiselle de Keroualle, al cărei comportament cât a fost aici şi de când se află în Anglia nu a inspirat mari speranţe că va reuşi să aibă atâta noroc. Majestatea Sa aşteaptă cu nerăbdare să fie informat asupra rezultatului legăturii despre care domnia voastră crede că ar exista între rege şi ea”. 10

Dar aceste speranţe regale erau inspirate, la urma urmei, doar de o biată indigestie. Regele Carol şi Louise nu făcuseră sex. Dezamăgiţi, emisarii francezi au simţit că Louise nu înţelegea importanţa poziţiei ei, neachitându-se de datoria faţă de ţara ei. Ei se temeau că un alt chip frumos – ceva mai puţin pudic decât Louise – îl va cuceri pe rege, iar Louise îşi va pierde irevocabil şansele. Dar după ce s-a pus presiune asupra ei din toate părţile – inclusiv prin ameninţarea că va fi trimisă la o mănăstire foarte severă – ambasadorul francez scria: „Cred că vă pot asigura că ea a făcut suficiente progrese pentru a câştiga afecţiunea regelui ca să fie de folos cumva Majestăţii Voastre. Îşi va face datoria”. 11

Louise şi-a făcut, în cele din urmă, datoria, la sfârşitul lui octombrie 1671 – la un an după sosirea în Anglia. Se spune că ar fi umblat aproape dezbrăcată – doar în jupon şi cămăşuţă, fără corset – şi că după o ceremonie de nuntă înscenată a ajuns, în sfârşit, în patul regelui. Dovada nu a întârziat să apară – nouă luni mai târziu, ea a adus pe lume un fiu, pe care l-a botezat Carol.

Ambasadorul francez şi Ludovic al XIV-lea au fost extaziaţi de succesul lor. îl aveau acum pe regele Carol, în sfârşit, la degetul mic. Ambasadorul Colbert i-a scris ministrului Louvois: „I-am făcut lui Mademoiselle de Keroualle o mare bucurie asigurând-o că Majestatea Sa va fi foarte încântată dacă ea rămâne în graţiile regelui. După toate aparenţele, aşa vor sta lucrurile multă vreme de acum încolo, oricine altcineva fiind exclus”. 12

Ambasadorul a avut dreptate. Louise a preluat la început îndatoririle oficiale ale reginei, iar, la final, şi pe unele dintre cele ale regelui prea obosit. La începutul anilor 1680, Carol trecuse de 50 de ani şi îmbătrânea cu repeziciune. O viaţă întreagă de trai intens, combinată cu efectele pe termen lung ale bolilor venerice, îl împingeau către moarte. Părăsea adesea Londra pentru a se distra la Windsor cu Nell Gwynn, lăsând afacerile de stat în mâinile capabile ale Louisei, care, deşi nu avea putere oficială, lucra asiduu din culise pentru alegeri, numiri, arestări şi politică externă. Carol, care jurase cu 20 de ani în urmă să nu permită vreodată unei femei să ţină frâiele puterii, i le lăsa acum de bunăvoie şi bucuros Louisei.

A fost o decizie înţeleaptă, pentru că, spre deosebire de alte amante ale regelui, Louise se pricepea la politică. Lady Castlemaine a fost preocupată exclusiv să adune cât mai multe titluri, bijuterii şi subvenţii, cerând mereu mai mult. Apriga Hortense Mancini a fost prea preocupată de relaţiile amoroase cu bărbaţi şi femei de la Curte ca să se amestece în afacerile de stat. Nell Gwynn a preferat să facă glume despre oamenii politici, autointitulându-se „partenerul mut de pe nava de stat”.13

„Îl faceţi să pălească pe rege”.

Nicio altă amantă, nici măcar Louise de Keroualle, nu a avut mai multă putere decât Madame de Pompadour. La început, a fost interesată doar de relaţia ei de dragoste cu Ludovic al XV-lea. Dar, odată ce a trebuit să se lupte pentru propria-i supravieţuire în groapa cu şerpi a Versaillesului, a avut destulă inteligenţă pentru a şti că avea nevoie de prieteni sus-puşi. Noua amantă a pornit – la început timid – în căutarea acelor persoane de la Curte care îi erau prieteni sau duşmani. S-a folosit de influenţa pe care o avea pe lângă Ludovic pentru a-i da jos pe oficialii care îi erau potrivnici şi a-i înlocui cu prieteni de-ai ei. Unul dintre primii paşi a fost să îl înlocuiască pe vistierul Curţii – care o mustrase pentru extravaganţele ei – cu un prieten de-al ei care i-a plătit imediat toate facturile fără să cârtească.

Curând, Madame de Pompadour decidea cine anume de la Curte primea cele mai râvnite pensii, titluri, premii şi posturi. Regele, uşurat şi recunoscător că nu mai trebuie să ia el singur toate aceste decizii, a lăsat bucuros aceste sarcini în grija amantei sale. Marea majoritate a curtenilor, miniştrilor, oficialilor guvernamentali şi chiar a artiştilor în devenire au decis să îi devină prieteni. Dimineaţa, li se permitea tuturor să participe la *Lever*, tradiţionala audienţă de dimineaţă, când se înghesuiau în dormitorul ei ca să o admire cu gurile căscate cum se farda. Un tânăr scriitor pe nume Marmontel i-a înmânat un manuscris la care lucra, rugând-o să îşi spună părerea. Câteva zile mai târziu, el scria: „M-am prezentat într-o dimineaţă la *Lever*, când camera de dormit era plină de o mulţime de curteni". Spre surprinderea lui, Madame de Pompadour l-a luat pe tânăr în biroul ei privat pentru a-i înapoia manuscrisul pe care făcuse corecturi şi sugestii. Când au revenit în mulţimea care se înghesuia în salonul ei, „toţi ochii s-au aţintit asupra mea", relata Marmontel, „fiind salutat din toate părţile cu înclinări discrete de cap şi zâmbete prieteneşti, iar înainte să părăsesc încăperea, primisem deja atâtea invitaţii la masă cât să-mi ajungă pentru toată săptămâna".14

Pe măsură ce relaţia sexuală dintre Madame de Pompadour şi rege pălea, puterea ei politică creştea. Mesaje destinate exclusiv regelui trebuiau să treacă mai întâi prin mâinile amantei, ea fiind cea care decidea dacă erau destul de importante pentru a-l deranja pe Ludovic. Ambasadorii se puteau întâlni cu regele numai cu *maîtresse-entitre* de faţă, ea fiind foarte atentă dacă Ludovic se îngălbenea la faţă, semn clar că acea conversaţie îl deranja. Când contele de Maurepas, ministru al Parisului, precum şi secretar de stat şi ministru al forţelor navale, nu-i mai dădea pace regelui cu discursul lui plictisitor, Madame de Pompadour l-a întrerupt discret, spunându-i: „Monsieur de Maurepas, îl faceţi să pălească pe rege. O zi bună să aveţi, Monsieur de Maurepas". 15 Ministrul a aşteptat în van ca regele să intervină. Cum

acest lucru nu s-a întâmplat, s-a retras, spumegând de furie că o femeie neînsemnată din clasa de mijloc îl dădea afară.

După cinci ani ca metresă a regelui, Madame de Pompadour s-a mutat din confortabilele ei apartamente de sub acoperişul Palatului Versailles – aflate chiar deasupra celor ale regelui – în apartamentele mult mai luxoase de la parter, aflate chiar sub apartamentele regelui. Desigur că şi acestea comunicau cu cele ale regelui printr-o scară secretă. În aceste grandioase încăperi, ea a lucrat 13 ani ca prim-ministru neoficial al Franţei, într-adevăr, a avut mai multă putere decât oricare alta dintre amantele lui Ludovic, *ea* fiind aceea care le-a ales pe acestea.

În 1753, machizul d'Argenson scria: „Metresa este prim-ministru şi devine tot mai despotică, aşa cum nicio altă favorită nu a fost vreodată în Franţa".16

Auzind de puterea de care se bucura Madame de Pompadour, renumitul misogin care era regele Frederic cel Mare al Prusiei a fost atât de ofensat, că şi-a numit căţeaua după ea. Conform contesei Lichtenau, amanta nepotului şi moştenitorului lui Frederic, regele „... era de părere că nu deveneai conducător destinat al unei măreţe şi puternice naţii pentru a fi guvernat şi prostit de femei şi de o şleahtă de paraziţi trândavi. Astfel de creaturi erau, în general, asociate cu o clică de vântură-lume, care nu aveau alt scop în viaţă decât acela de a intra prin linguşiri pe sub pielea prinţului, la adăpostul unei curtezane şmechere, imediat după ce obţineau favorurile râvnite băgându-şi nasul în cele mai serioase şi mai importate probleme de Stat". 17

Poate că Frederic a anticipat fără să vrea momentul în care Madame de Pompadour, folosindu-se de puterea pe care o deţinea, a întors spatele Prusiei – aliatul tradiţional al Franţei – şi s-a aliat cu împărăteasa Maria Tereza a Austriei în timpul Războiului de Şapte Ani (1757 – 1763). Susţinerea Franţei în acest conflict teritorial dintre Prusia şi Austria putea foarte bine să încline balanţa de partea celui cu care Franţa se alia. Iar comentariile caustice ale

lui Frederic la adresa Madamei de Pompadour au convins-o pe aceasta să treacă de partea altor două femei puternice, Maria Tereza şi împărăteasa Elizabeta a Rusiei, odată ce Frederic îşi numise alte două căţele şi după acestea. De fapt, el le numea pe cele trei căţele de vânătoare Jupoanele I, II şi III, având o plăcere deosebită să pocnească din degete, iar Madame de Pompadour, împărăteasa Maria

Tereza şi împărăteasa Elizabeta să vină la el fuguţa, sau să le bată pentru că nu se supuneau. Dar asta a funcţionat doar cu căţelele lui. Femeile şi-au scos ghearele şi l-au sfâşiat.

Alianţa cu Austria nu a fost pe placul poporului francez, care îşi pierduse de curând fiii şi taţii, răpuşi de puştile şi baionetele austriecilor. Dar Madame de Pompadour l-a convins pe rege că Prusia devenise prea puternică sub Frederic şi că o alianţă cu Austria crea un mai bun echilibru de putere în Europa.

Madame de Pompadour devenise neoficial ministru de război, alegând personal generalii. Alegerile ei erau extrem de limitate. Generalii trebuiau să provină din rândurile nobilimii, mulţi dintre cei mai buni generali francezi fiind fie prea bătrâni, fie prea bolnavi pentru a participa. Erau disponibili şi unii bărbaţi competenţi, însă aceştia nu erau admiratorii Madamei de Pompadour, care insista să facă numiri din rândul prietenilor ei.

Francezii credeau că originile sănătoase şi sângele nobil puteam mai degrabă câştiga un război decât geniul militar. Trupele franceze erau indisciplinate, iar comandaţii lor cărau după ei bucătari, frizeri, valeţi şi curtezane, într-un fel de Curte mobilă. Caii de luptă trăgeau după ei butoaie pline cu pudră pentru păr, pomezi şi parfumuri. Într-o seară, după o strălucită victorie prusacă, un ofiţer francez luat prizonier a avut ocazia unei cine joviale în prezenţa lui Frederic cel Mare. Ofiţerul l-a întrebat pe rege cum reuşise să repurteze o asemenea victorie la care nimeni nu se aşteptase. „Este simplu”, a răspuns Frederic. „Prinţul de Soubise”, a adăugat el,

referindu-se la generalul francez, „are 20 de bucătari şi nici măcar un spion; în vreme ce eu am 20 de spioni şi un singur bucătar”. 18

După şapte ani, ambele părţi erau epuizate. Vistieria franceză era goală. Iar ceea ce era şi mai rău, Franţa pierduse 200.000 de oameni. La semnarea armistiţiului, Franţa a consimţit la cedarea a numeroase proprietăţi, inclusiv a Canadei şi a unor regiuni din India. Singurul caz de putere reală deţinută de delicatele mâini dalbe ale unei metrese s-a sfârşit dezastruos.

Poate că a fost bine că succesoarea ei, Madame du Barry, a fost mai puţin interesată de politică. S-a spus adesea că atunci când curtenii discutau chestiuni politice cu ea, sperând să-i câştige influenţa, ea zâmbea vag, ca şi când nu ar fi înţeles nicio iotă. Madame du Barry a avut mai mult succes ca patroană a artelor şi literelor, dând cu generozitate din banii regelui tinerilor artişti şi scriitori care îi solicitau sprijinul. În fiece dimineaţă, când stătea în baia ei frumos înmiresmată, doamnele de onoare îi citeau petiţiile şi scrisorile prin care i se solicita ajutorul.

Cei ce căutau favoruri aşteptau răbdători în salonul ei până ce amanta regală apărea învăluită în halatul ei bogat împodobit cu şnururi şi pănglicuţe. În timp ce coafezele îi aranjau ultimele detalii ale coafurii, comercianţii se înghesuiau să îi prezinte bijuterii, porţelanuri şi suluri de ţesături fine. Cei mai importanţi politicieni luau parte la ritualul de dimineaţă, alături de bancheri, artişti şi filosofi. Mulţi aduceau propuneri pentru care îi cereau sfatul ori susţinerea. Alţii erau înarmaţi doar cu bârfe amuzante. Chiar dacă Madame du Barry nu avea influenţă politică, participarea la toaletă de dimineaţă a favoritei regelui era cel mai bun mod de a da nas în nas cu regele, care se oprea adesea să îşi viziteze amanta în drum spre liturghie.

„Adevărata putere din
SPATELE TRONULUI GERMAN”.

Frederic cel Mare, care a murit împăcat că o înfrânsese pe Madame de Pompadour în război, grăbindu-i

astfel, probabil, moartea, s-ar fi răsucit în mormânt dacă şi-ar fi putut vedea Prusia iubită condusă de o curtezană americană la mai puţin de un secol după acest moment. Mary, contesă de Waldersee, era foarte bisericoasa fiică a unui băcan bogat din New York care se măritase cu colonelul Alfred von Waldersee, feldmareşalul Armatei germane. Mary cea cu părul deja alb a înfiinţat la Berlin un salon unde oamenii influenţi petreceau pe bani mulţi, printre aceştia numărându-se şi prinţul Wilhelm, moştenitorul tronului.

Femeia vârstnică şi înţeleaptă avea un efect profund calmant asupra nervosului tânăr prinţ, care făcea tot ce-i stătea în putinţă pentru a-i urma sfatul. Curând, din Berlin au început să circule în toată lumea depeşe în care se specula pe marginea naturii acestei relaţii, căci Mary era cu doi ani mai vârstnică decât *mama* lui Wilhelm. Miniştrii şi ambasadorii au început brusc să o respecte. Când francezii au numit-o noua Pompadour, acesta a fost considerat cel mai grozav compliment posibil. Când germanii au numit-o noua Pompadour, acesta a fost considerată o insultă de moarte.

În 1888, prinţul Willi a devenit împăratul Wilhelm al II-lea, care nu făcea publică nicio opinie asupra chestiunilor politice decât după ce le discuta mai întâi cu Mary. Presa americană era în delir. *The New York Tribune* scria: „Fosta newyorkeză îl domină pe noul împărat”.19 *The New York Transcript* anunţa: „Prinţesa americană îl farmecă pe mândrul împărat – Povestea romantică a fiicei de băcan – adevărata putere din spatele tronului german”.20 Un ziar din Boston declara: „Fiecare pas făcut de împărat este rezultatul influenţei şi intrigilor ei”.21

The New York Tribune declara: „Contesa von Waldersee este, în mod evident, un comandant suprem atât de puternic, încât îi poate înlătura pe toţi ofiţerii din cele mai înalte funcţii”.22 *The New York Times* scria: „Orice nou ambasador care reuşeşte să câştige prestigiul interesului ei personal se poate considera cu adevărat norocos. Lui i se deschid ca prin minune uşile către

magicul cerc interior, în care altfel se poate pătrunde numai după nenumărate lupte cu toate îmbâcsitele instituţii germane din prezent”. 23

Mary dorea demisia urgentă a puternicului cancelar Bismarck. I-a spus împăratului că nu va putea niciodată conduce cu adevărat atâta vreme cât popularul Bismarck îi stătea în cale. Deşi adevărat, principalul obiectiv al lui Mary pentru îndepărtarea Cancelarului de Fier era eliberarea postului pentru soţul ei. Folosindu-se de toată puterea de convingere de care era capabilă, Mary a muncit mult şi din greu la răsturnarea gigantului.

În martie 1890, Bismarck a căzut. Mary şi Alfred au aşteptat încrezători să culeagă roadele celor 17 ani de eforturi concertate – numirea lui Alfred în funcţia de cancelar. Dar în loc să îl înlocuiască numaidecât pe Bismarck cu contele von Waldersee, împăratul a ales pe altcineva pentru această funcţie, încurajat de noii săi prieteni depravaţi, Willi a decis că, după plecarea lui Bismarck, *Mary* era cea care stătea în calea exercitării deplinei lui puteri. A fost scandalizat când a citit în ziare că Mary era „puterea din spatele tronului”.

Aşa că, în loc să îl promoveze pe contele von Waldersee, împăratul l-a retrogradat public de la cel mai înalt post din armată la cel de comandant al unei garnizoane dintr-o suburbie a Hamburgului, făcând din această ruşine subiectul principal de discuţie la Berlin. Fără influenţa liniştitoare a lui Mary, Willi s-a transformat treptat într-un megaloman paranoic, care a pus în mişcare mecanismul declanşării Primului Război Mondial.

„Aceasta nu este treaba ei

ŞI NU VA FI NICIODATĂ!”

Singura amantă care, timp de 20 de ani cât a stat alături de un rege, nici măcar nu a simţit gustul puterii a fost Henrietta Howard, amanta lui George al II-lea al Marii Britanii. Deşi Henrietta nu avea interese politice, i-ar fi plăcut să le ofere prietenilor şi membrilor familiei poziţii înalte, lucru dintotdeauna la îndemâna unei amante regale. „Îţi jur”, se plângea ea unui vechi prieten, „nu am avut nici

cel mai mic post de oferit, căci ar fi fost fără discuţie al dumitale”. 24 Prietenul Henriettei, lord Hervey, scria că ea ştia prea bine „că, neavând ceea ce, în situaţia ei, lumea s-ar fi aşteptat să aibă, atrăgea după sine un anumit dispreţ, deşi nu pretinsese niciodată a avea ceva, şi că o amantă care nu putea obţine puterea nu era o persoană mai agreabilă ori mai respectabilă decât un ministru ce nu putea păstra puterea”.25

După retragerea discretă a Henriettei, urmaşa ei, lady Deloraine, a dat-o peste cap pe regină, dar şi întreaga Curte. Noua favorită era o muiere afectată şi intrigantă, care se lăuda în gura mare de câte ori regele făcea dragoste cu ea. Într-o zi, lordul Walpole a mărturisit cât de mult regreta că lady Deloraine era aleasa regelui. Dar lordul Hervey i-a răspuns: „Dacă cineva dintr-o poziţie influentă ar pleca urechea la ea, s-ar putea lăsa cu consecinţe tare neplăcute, dar cum asta nu face decât regele, eu nu cred că are prea mare importanţă”.26

După moartea reginei, George şi-a alinat tristeţea trimiţând din când în când după lady Deloraine, chiar dacă ea se apucase de băut vin spaniol puternic alcoolizat, fără să se jeneze că mirosea a alcool în faţa regelui. Temându-se de un eventual amestec al lui lady Deloraine în politică, primul-ministru a decis că era mai bine să o aducă de la Hanovra pe amanta germană a regelui, Amalie Sophie von Wallmoden, care părea inofensivă politic. Între timp, a acceptat întâlnirile sporadice ale regelui cu mica obrăznicătură Deloraine. „Oamenii trebuie să poarte mănuşile vechi până să poată primi unele noi”, spunea el oftând.27

Spre încântarea regelui, Madame Walmoden a răspuns chemării. Spre încântarea ei, a fost numită ducesă de Yarmouth. Spre încântarea miniştrilor regelui, ea nu s-a implicat în politică. Treptat, însă, lady Yarmouth a devenit o cale de influenţă politică între rege şi miniştrii lui, şi chiar una extrem de benefică. Ea îi informa pe miniştri asupra momentului potrivit când să îl abordeze pe rege cu chestiuni importante şi despre cum să le pună în discuţie.

Pe politicienii ceva mai deranjanţi nu-i lăsa să îl enerveze pe George.

Francezii, studiind influenţa amantei regelui englez, au constatat că ea suferea prin comparaţie cu Madame de Pompadour a lor. Un nobil francez de la Londra scria batjocoritor la Paris: „În vreme ce Madame de Pompadour împarte puterea absolută cu Ludovic al XV-lea, lady Yarmouth împarte impotenţa absolută cu George al II-lea”.28

Spre deosebire de Ludovic al XV-lea, care şi-a încurajat amanta să facă numiri politice, George a fost indignat când a aflat că ministrul Pitt ceruse o audienţă la lady Yarmouth pentru a discuta despre candidaţii propuşi pentru diferite funcţii. „Domnul Pitt să nu mai folosească vreodată această cale”, a tunat regele. „Aceasta nu este treaba ei şi nu va fi niciodată!” 29

Dar, dacă regele nu avea cunoştinţă de influenţa politică a amantei lui, nu în aceeaşi situaţie erau şi curtenii lui. Aşa cum consemna spiritualul lord Chesterfield, lady Yarmouth trebuie văzută drept cheia de boltă a opiniilor Majestăţii Sale, „căci până şi cel mai înţelept om, asemenea cameleonului, preia culorile suportului *deasupra* căruia de află”.30

Capitolul 8

Curvele Babilonului:

Opjnia publică şi metresele

Unii slăvesc în zori ce-au blestemat în noapte

Dar cred întotdeauna că ultima părere este cea cu dreptate.

Alexander Pope

Se poate doar specula dacă femeile din societatea occidentală ar fi avut o altă soartă în ultimii 4.000 de ani dacă Facerea l-ar fi blamat pe seducătorul Adam pentru că a ademenit-o pe inocenta Eva cu o banană. Dar, pentru că Eva a fost cea care i-a dat lui Adam mărul, Femeia Păcătoasă a devenit o ţintă justă a acuzelor pentru că l-a ademenit pe Virtuosul Bărbat, abătându-l de la calea sa dreaptă şi îngustă cu şiretlicurile ei sexuale.

Acest lucru a avut o semnificaţie înzecită pentru o amantă regală. Dacă majoritatea femeilor aveau relaţii extraconjugale departe de ochii lumii, menţinând o imagine exterioară de decenţă castă, prin virtutea poziţiei însăşi, amanta regală era cunoscută de toată lumea ca fiind cea care face sex cu un bărbat care nu este soţul ei. Mai mult de atât, oricât de nemulţumită ar fi fost o naţie de regele ei, se considera trădare a spune asta, iar amanta era o ţintă mult mai nimerită pentru mânia oamenilor şi nemulţumirile de la Curte.

Au existat amante care, indiferent ce ar fi făcut, pur şi simplu nu au fost plăcute de popor. Dacă făcea copii cu regele, era târfa care aducea pe lume bastarzi costisitori. Dacă nu făcea copii, şi mai rău – era considerată o zdreanţă stearpă. Dacă era frumoasă, frumuseţea ei era un dar al diavolului cu care îl aţâţa pe nenorocitul monarh. Dacă era urâtă, regele merita ceva mai bun de atât. Dacă ducea un trai opulent, cheltuia ca o egoistă taxele bietului popor. Dacă ducea un trai simplu, diminua gloria monarhului.

Amantele din familii nobile puternice se implicau adesea în politică şi îşi transformau rudele într-o facţie politică ce provoca la Curte conflicte. Din acest motiv, unii regi au evitat capcanele adorabilelor contese şi ale superbelor ducese şi şi-au căutat amante printre oamenii de rând. Astfel de femei erau mult mai recunoscătoare pentru binecuvântarea ce se abătuse asupra lor şi mai puţin experte în intrigi. Oamenii de rând aplaudau, de obicei, ridicarea unuia din rândurile lor, dar cei prin ale căror vene purpurii pulsa nobil sânge albastru se înverzeau de gelozie când cineva din exterior le invada sanctuarul.

Amantele aparţinând naţiei respective erau mai bine tolerate decât cele de import, care erau adesea, şi uneori pe drept cuvânt, suspectate a fi spioni străini. În 1736, când George al II-lea a insistat să-şi aducă o amantă germană, supuşii lui englezi au vrut să-şi ştie de ce nu se putea mulţumi cu o târfă englezoaică. La urma urmei,

spuneau ei, „avem aicea târfe din belşug, şi chiar mai ieftine”.1

„Königs hure! Hure!”

Inteligenta amantă a lui Ludovic al XIV-lea, Madame de Montespan, nu a fost plăcută la Curte şi nici de popor pentru cheltuielile ei vanitoase şi atitudinea imperială. Ea l-a încurajat pe rege să construiască palate, să creeze grădini şi să organizeze petreceri extravagante. Curtea, şi francezii care îi imitau pe cei de la Curte, respira muzică, dans, artificii, jocuri de noroc, în foşnetul mătăsurilor multicolore şi în sclipirea nestematelor prinţeselor.

În timpul celor 13 ani cât a fost *maîtresse-entitre*, această curvă a Babilonului a fost considerată o adevărată povară pentru vistierie şi spinarea poporului muncitor sărman. Auzid de sordida ei reputaţie, trupele germane care au trecut prin faţa ei la parada militară au strigat: „*Königs Hure*, *Hure*!” *2*. Neînţelegând germana, Madame de Montespan i-a cerut unul alt spectator să îi traducă ce strigau soldaţii, fiind informată că aceştia o strigaseră „târfa regelui”. Ea a rămas netulburată, iar mai târziu în acea seară i-a spus regelui că, deşi îi plăcuse parada, şi-ar fi dorit ca germanii să nu mai fie atât de dureros de precişi în exprimare.

După ce aceasta a căzut în dizgraţie, Ludovic s-a însurat în secret cu pioasa Madame de Maintenon, care avea toate virtuţile pe care francezii le detestau şi niciunul din viciile pe care le admirau. Brusc, Madame de Montespan a câştigat admiraţia opiniei publice. Francezii doreau ca regele lor şi Curtea regală să uluiască lumea. Le lipseau balurile, serbările, balurile mascate. Pentru a fi în pas cu timpurile, mulţi curteni au schimbat zarurile cu mătăniile şi romanele de dragoste cu Biblia, dar nu au făcut-o cu plăcere. După cum îi scria cumnata lui Ludovic al XIV-lea, Charlotte Elizabeth, ducesei de Orléans: „Nici toate amantele regelui la un loc nu au făcut atâta rău ca această Madame de Maintenon!” 3

„Dacă am să mor.

AM SĂ MOR DE MÂHNIRE”.

În ciuda generozităţii ei şi a susţinerii artei şi industriei franceze, Madame de Pompadour a fost subiectul unor caricaturi dure şi poezii acide cât timp a fost amanta regelui. Mulţi curteni erau, pur şi simplu, geloşi că Ludovic al XV-lea alesese o femeie din clasa de mijloc pentru această onoare, făcând permanent glume pe seama numelui ei de fată, Poisson, care înseamnă „peşte” în franceză. Odată, ea a găsit sub şervetul de pe masă o poezie prin care era acuzată că suferă de o boală venerică. Dincolo de graniţele Curţii şi de eleganţa ei otrăvitoare, poporului francez îi făcea plăcere să îşi râdă de ea prin taverne sau lipind versuri răutăcioase pe stâlpii de iluminat.

Când a sosit la Versailles, nobilii au privit-o de sus, pufnind din nasurile lor lungi aristocrate. „Este exagerat de comună”, scria contele de Maurepas, „o burgheză nelalocul ei, care va da toată lumea peste cap dacă nu-i venim noi de hac”. 4 în mod similar, ducele de Luyne o lua peste picior: „Probabil că va fi doar o fantezie pasageră şi nu o amantă aşa cum se cuvine”.5

Inamicii ei de la Curte aveau o mare plăcere să ducă vorba în rândul oamenilor de rând despre extravaganţa ei, exagerând peste poate sumele pe care le cheltuia. Când Madame de Pompadour a înfiinţat un mic teatru la Versailles pentru amuzamentul regelui, s-a dus vorba în Paris că acesta costase o sumă exorbitantă smulsă de la ei sub formă de taxe. Când a vizitat Parisul – casa copilăriei şi un loc pe care îl prefera mult mai mult decât palatul regal – au aruncat în trăsura ei cu ouă şi noroi, a fost fluierată şi huiduită, ba chiar şi ameninţată cu moartea.

Dar abia după ce a preluat conducerea Războiului de Şapte Ani, începând din 1757, Madame de Pompadour a fost cu adevărat ocărită. Aproximativ 200.000 de francezi au fost ucişi sau răniţi, vistieria naţională a fost secătuită, taxele au crescut. Madame de Pompadour a devenit ţinta frecventelor ameninţări cu moartea, unele apărând în mod misterios pe poliţa şemineului din apartamentele sale private.

Detestata metresă a căzut într-o depresie profundă, suferind de insomnie, pe care a tratat-o cu multe medicamente. Când s-a declarat pacea, în 1763, Franţa pierduse multe din proprietăţi. Poporul francez nu l-a învinovăţit pe regele Ludovic Mult-Iubitul pentru pierderile devastatoare, ci pe diabolica lui amantă. Madame de Pompadour, a cărei sănătate nu fusese niciodată robustă, a suferit enorm din cauza urii îndreptate împotriva sa. „Dacă am să mor, am să mor de mâhnire”, suspina ea.6 A murit un an mai târziu.

Parizienii s-au bucurat de moartea ei cu un stih batjocoritor:

Aici zace una care a fost douăzeci de ani virgină.

Şapte ani târfă şi opt ani codoaşă.7

„Luxul absurd al

PETRECERILOR EI ESTE O JIGNIRE LA ADRESA SĂRĂCIEI POPORULUI”.

Succesoarea Madamei de Pompadour, Jeanne du Barry, şi-a început cariera de curtezană regală cu un handicap cumplit – fusese o prostituată pariziană recunoscută, cu care mulţi dintre miniştrii şi curtenii regelui făcuseră sex.

Pentru a deveni *maîtresse-entitre*, Madame du Barry trebuia prezentată oficial la Curte de către o nobilă. Şi asta era problema, căci nu exista nobilă care să fi vrut să faciliteze accesul prostituatei într-un asemenea cerc privilegiat. În cele din urmă, regele a convins-o pe scăpătata contesă de Béarn să accepte misiunea, achitându-i în schimb toate datoriile şi susţinându-i fiii pentru a fi promovaţi în armată.

Dar în ziua ceremoniei prezentării, contesa de Béarn, deşi generos mituită, şi-a pierdut curajul, ştiind că dacă făcea acest lucru, toţi de la Curte aveau să îi întoarcă spatele şi să nu mai vorbească vreodată cu ea. Şchiopătând convingător, a pretins că îşi luxase glezna atât de rău, că abia dacă putea merge. Mulţi au fost de părere că dacă ea chiar avea glezna luxată, o făcuse intenţionat. Ceremonia a fost anulată, spre încântarea

curtenilor de la Versailles şi a poporului francez.

La insistenţele regelui şi prin maşinaţiile Madamei du Barry, trei luni mai târziu contesa de Béarn şi-a respectat partea ei de înţelegere şi a prezentat-o la Versailles pe metresa regală. Încăperile erau pline până la refuz de curteni, sperând să fie martorii unui eşec lamentabil. Madame du Barry a întârziat, dar, când a sosit, până şi cei mai acerbi inamici s-au minunat de frumuseţea ei. Purta bijuterii cu diamante în valoare de 100.000 de livre şi o rochie regală ţesută cu fir de aur şi argint, cu o crinolină imensă şi o trenă lungă, pe care a reuşit graţios să o dea cu piciorul din cale pentru a face cele trei reverenţe ce se impuneau. Cei care au sperat să vadă o toantă necioplită culeasă de pe străzi au fost dezamăgiţi. Rafinamentul elegant al Madamei du Barry nu a fost cu nimic mai prejos de cel al unei ducese veritabile.

Cu toate acestea, cea mai mare parte a perioadei de şase ani cât a fost amanta regelui, Madame du Barry a fost ostracizată de curteni. Când se aşeza să joace cărţi, celelalte locuri se goleau. Când dădea o petrecere, nu venea nimeni, în cele din urmă, regele le-a poruncit curtenilor să participe la petrecerile ei.

Cea mai mare provocare pentru ea a venit când nepotul regelui, viitorul Ludovic al XVI-lea, a primit-o drept soţie pe adolescenta de 14 ani Maria Antoaneta, fiică a împărătesei Austriei, Maria Tereza. Înzestrată cu o voinţă de fier, frumoasă şi fermecătoare, noua Delfină a cucerit inima regelui şi a dispreţuit-o pe Jeanne du Barry. Ea a cerut ca, din poziţia de Delfină, să fie primă-doamnă la Curte, umilind-o public pe amanta regelui, în ciuda dojenilor blânde ale lui Ludovic. Curtenii savurau acest conflict dintre cele două femei – o prinţesă de cea mai nobilă spiţă şi o prostituată – pentru cucerirea afecţiunii regelui.

În cele din urmă, după doi ani, refuzul Mariei Antoaneta de a-i adresa vreun cuvinţel favoritei s-a transformat într-un scandal internaţional. Regele, împărăteasa Maria Tereza şi ambasadorul Austriei în

Franţa au convins-o, în sfârşit, pe Delfină să îi adreseze în public câteva cuvinte politicoase Madamei du Barry. În cadrul unui eveniment atent orchestrat, prinţesa cea dojenită s-a întors către *maîtresse-entitre* şi i-a adresat următoarele cuvinte: „E multă lume astăzi la Versailles”.8 Regele şi amanta sa au fost extrem de recunoscători. Relaţiile tensionate dintre Austria şi Franţa s-au îmbunătăţit, dar ura Mariei Antoaneta faţă de Madame du Barry s-a accentuat. Ea nu a fost niciodată invitată în anturajul tineresc, iubitor de distracţii al Delfinei, care a devenit curând nucleul vieţii sociale de la Curte.

Madame de Pompadour, detestată spre sfârşitul vieţii, era acum considerată o adevărată sfântă, moartea aducându-i vălul alb al virtuţii, cum li se întâmplă adesea oamenilor, indiferent cât de scandaloasă a fost viaţa lor. Cei ce trăiesc, însă, sunt osândiţi să sufere pentru fărădelegile lor, iar o fostă prostituată plimbându-se graţios prin sălile aurite din Versailles era o imagine care a revoltat populaţia franceză. Noua preocupare naţională erau poeziile pornografice şi cântecelele obscene despre favorita regelui. În ultimele sale luni ca metresă regală, în 1774, Madame du Barry devenise atât de nepopulară că se temea să intre în Paris. Gloatele, care o numeau „târfa regelui”, îi atacau trăsura. Ei dădeau vina pe viaţa ei luxoasă pentru şomajul crescut, taxele tot mai mari şi penuria de pâine. Un curtean scria: „Luxul absurd al petrecerilor ei este o jignire la adresa sărăciei poporului”.9

Mulţi ani după moartea regelui, Madame du Barry a dus o viaţă liniştită într-un conac de la ţară, din afara Palatului Versailles. Bogată, graţie venitului de amantă regală, ea primea oaspeţi din toată Europa, care veneau să vadă cu ochii lor chipul care îl fermecase pe rege. O curteană de la Versailles, care s-a bucurat de ospitalitatea ei, i-a spus, scuzându-se: „Nu a fost vorba de ură, dar toate ne-am fi dorit să fim în locul dumneavoastră”.10

„EU SUNT O TÂRFĂ PROTESTANTĂ”.

Când Carol al II-lea a fost invitat să urce pe tronul Angliei în 1660, viaţa sa desfrânată era în contrast

fermecător cu un deceniu de anost Protectorat puritan. Dar în doar câţiva ani, mulţi englezi cu frică de Dumnezeu au condamnat dezmăţul de la Curte protestând – poate cu puţin cam prea multă înflăcărare – faţă de regele care îşi pierdea timpul numai cu amante, „pipăindu-le şi sărutându-le pe tot trupul, întinse goale în pat”.11

Prima amantă regală a lui Carol, lady Castlemaine, a simţit adesea săgeţile ascuţite ale furiei publice. „Daţi-i-o regelui pe contesa de Castlemaine şi nici nu-i mai pasă că naţiunea suferă”, spuneau ei.12 După naşterea celui de-al patrulea copil al ei cu regele în tot atâţia ani, unii supuşi englezi au considerat că se întrecuse deja măsura. Într-o seară, pe când ea traversa parcul St. James, a fost acostată de trei bărbaţi care au făcut-o târfă nenorocită, amintindu-i că în urmă cu 200 de ani Jane Shore, amanta regelui Eduard al IV-lea, murise singură şi detestată pe o grămadă de balegă.

În 1665, pe când se afla alături de restul Curţii la Oxford, lady Castlemaine a dat naştere celui de-al cincilea copil. La scurt timp după aceea, a găsit prinse de uşă nişte versuri ofensatoare în engleză şi latină, referindu-se la pedepsirea femeilor imorale în Evul Mediu prin scufundare în apă.

Motivul pentru care înecată nu-i?

Pentru că este-a Cezarului, fir-ar! 13

Regele a oferit o recompensă de 1.000 de lire pentru descoperirea făptaşilor, dar aceştia nu au fost de găsit.

În 1668, un grup de ucenici londonezi au făcut una cu pământul câteva bordeluri notorii şi au ameninţat că vor face acelaşi lucru cu cel mai mare bordel dintre toate, Whitehall Palace, domiciliul regelui Carol. La scurt timp după aceea, a început să circule o petiţie falsă cu titlul „Petiţia curvelor sărace către cea mai splendidă, ilustră, luminată şi eminentă Doamnă a Plăcerilor, contesa de Castlemaine”, prin care aceasta era implorată să intervină pentru ele ca să le fie recunoscut „meşteşugul în care Domnia Voastră sunteţi mare expertă”.14 Lady Castlemaine a tunat şi a fulgerat, şi imediat a fost publicat

un „Amabil răspuns” către curvele sărace, întocmit, parese, de nimeni altcineva decât amanta regelui însăşi.

Înlocuitoarea lui lady Castlemaine, franţuzoaica Louise de Keroualle, a fost cunoscută drept o susţinătoare avidă a politicii franceze, indiferent de posibilele dezavantaje pentru Anglia, şi o spioană a regelui francez Ludovic al XIV-lea. Poporul englez a fost revoltat că regele lor i-a acordat cetăţenia engleză şi a făcut-o pe deasupra şi ducesă de Portsmouth. Ei au fost extrem de revoltaţi în timpul războiului de banii, bijuteriile şi subvenţiile pe care regele le-a pus la picioarele ei. Într-o zi, Louise a găsit următoarele versuri lipite de uşa apartamentelor ei din palat:

Între aceste ziduri mereu un pat se pregăteşte în care unsul Domnului o iapă franţuză călăreşte.15

Louise a avut ghinionul de a fi o amantă catolică într-o ţară puternic protestantă, într-o epocă în care duşmănia religioasă mocnea. Mama lui Carol era catolică, fratele lui mai mic, Iacob, se convertise, şi se bănuia – pe drept cuvânt – că însuşi Carol era în secret catolic. Populaţia protestantă trăia cu teama că se vor întoarce în timp, cu un mai mult de 120 de ani în urmă, pe vremea Mariei I Tudor, cunoscută şi drept *Bloody Mary* – Sângeroasa Mary – când ereticii erau arşi pe rug în piaţa mare.

Englezii erau înfuriaţi de linguşelile pe care o amantă străină catolică le strecura încetişor în urechea regelui lor şovăitor. Priveau înapoi cu melancolie perioada lui lady Castlemaine, declarând mândri că ea fusese cea mai bună curtezană dintre toate – aducând pe lume nenumăraţi bastarzi regali, secând cu viclenie vistieria ţării şi fiind pe deasupra o englezoaică adevărată.

Situaţia a atins punctul culminant în 1680 cu o explozie de revolte de stradă între catolici şi protestanţi. Zilnic se ardeau momâi îmbrăcate precum papa. Ambasadorul francez îi scria lui Ludovic al XIV-lea că noul parlament va cere exilarea Louisei de la Curte şi că era foarte probabil ca aceasta să fie întemniţată în Turnul Londrei şi apoi executată. Liderii protestanţi au încercat să

o aducă în faţa instanţei pe Louise pentru că era o curvă de duzină, dar, spre norocul ei, judecătorul a refuzat să judece acest caz.

Dacă englezii muritori de rând au fost şocaţi de aleasa lui Carol, Louise de Keroualle, curtenii au fost şi mai şocaţi de Nell Gwynn, care provenea din pătura de jos. Contele de Arlington, unul dintre miniştrii regelui, i-a spus ambasadorului francez că „a fost bine pentru supuşii oneşti ai regelui că Majestatea Sa a fost fermecat de Mademoiselle Keroualle, care a fost o adevărată lady, care nu s-a dedat la intrigi. A fost mai bine să avem de-a face cu ea decât cu fete prostuţe şi actriţe indecente şi uşuratice, împotriva cărora nu se poate face nimic”. 16

Multe nobile care le acceptaseră pe celelalte amante ale lui Carol cu braţele deschise au refuzat fără ezitare să o primească în rândurile lor pe Nell din cauza originilor ei. Ducesa de Richmond i-a spus regelui că „nu suporta să converseze cu Nell”, la care monarhul i-a răspuns că „o femeie cu care el se culcă este pentru toţi, chiar şi pentru prima-doamnă a ţării, o companie pe măsură”.17

Oamenii de rând, pe de altă parte, simţeau că, dacă regele lor trebuia să aibă o amantă, aceasta ar fi trebuit să fie mai degrabă o englezoaică protestantă, ca Nell, decât o franţuzoaică aristocrată susţinătoarea a papei, ca Louise de Keroualle. Mulţi din clasele de mijloc şi de jos o admirau pe Nell pentru că se ridicase din mocirlă şi, graţie talentului ei, a muncii asidue şi a umorului, se transformare într-o lady.

Când a început teama isterică de catolicii susţinători ai papei, la sfârşitul anilor 1670 şi începutul anilor 1680, Nell conducea clar în topul opiniei publice. Era considerată „o femeie de încredere a Commonwealth-ului”, o protestantă care „nu urmăreşte niciodată propriile-i interese, contribuind astfel la distrugerea poporului”.18 Louise de Keroualle, pe de altă parte, era în mod cert un spion al inamicului istoric al poporului, Franţa, şi al papei. Îndesându-şi în teşcherele banii din taxele plătite de popor, ea a devenit cunoscută drept „una dintre vacile

urâte şi slabe ale Faraonului”, care „aproape a devorat o naţie întreagă”.19

Într-o zi, trăsura lui Nell a fost încercuită de o gloată care a crezut că este vorba de trăsura Louisei de Keroualle, ameninţând să o răstoarne. Nell a scos capul pe geam şi a strigat: „Rogu-vă, oameni buni, fiţi simţiţi, eu sunt o târfă protestantă”.20 Drept răspuns, gloata a început să râdă, a binecuvântat-o şi a lăsat-o să-şi continue drumul.

„UCIDEŢI-MÎ.

DE cutezaţi!”

În 1848, Lola Montez era atât de nepopulară în Bavaria încât a provocat o revoluţie. La sfârşitul lui 1846, dansatoarea vizitase oraşul München cu intenţia de a rămâne o săptămână sau două şi de a câştiga ceva bănuţi cu spectacolele ei. Dar l-a fermecat pe bătrânul rege Ludovic, care a convins-o să rămână ca prietenă specială a lui. Cetăţenii oraşului nu erau orbi la vizitele frecvente pe care conducătorul lor le făcea în hotelul în care şedea dansatoarea. Şi-au scos binoclurile şi au cercetat-o îndeaproape în loja specială de la operă, pe care îl convinsese pe Ludovic să i-o ofere.

Ca întotdeauna, populaţia nu era prea preocupată de moralitatea sexuală a monarhului lor, ci de influenţele politice exercitate asupra lui de o sursă din afară. Această femeie nu era de origine germană, aşa cum fuseseră celelalte amante ale lui Ludovic. Mai rău de atât, Lola nu avea deloc vreo naţionalitate clară, pretinzându-se spaniolă pentru a-şi ascunde adevărata identitate. Născută în Irlanda, crescută în India, căsătorită în Anglia şi divorţată acolo pentru adulter, Lola vorbea puţină spaniolă, cu accent irlandezo-britanic. Cine era această femeie? Dacă lucra într-adevăr pentru un guvern străin, care era acesta?

Mai rău decât naţionalitatea ei incertă şi agenda politică era temperamentul irascibil insolit al Lolei. Capricioasă, înfocată, greu de controlat, obişnuia adesea să pălmuiască sau să lovească cu pumnii proprietarii de

prăvălii şi oamenii de pe stradă dacă avea impresia că o insultau. Într-o zi, pe când se plimba pe străzile Münchenului, câinele ei negru uriaş l-a muşcat de picior pe un curier. Apucând un băţ ca să se apere, bietul om a fost lovit puternic şi repetat de amanta regelui. Mulţimea s-a strâns în jurul lor şi a alungat-o pe Lola, care s-a adăpostit într-un magazin de argintărie. La căderea întunericului, când 400 de oameni erau încă în faţa magazinului, strigând la ea să iasă, Lola a reuşit să se salveze fugind pe o scară din dos.

Locurile de lângă loja Lolei erau de obicei goale, căci nimeni nu dorea să fie văzut în apropierea ei. În timpul spectacolelor, când Ludovic îşi abandona soţia, copiii şi invitaţii de la palat ca să o viziteze pe ea, Lola rămânea pe scaun în timp ce regele se ridica, o încălcare şocantă a protocolului.

Oamenii o îmbrânceau pe stradă şi îi strigau cuvinte jignitoare. Băieţii aruncau cu bălegar de cal după ea. Departe de a fi o domniţă la ananghie, aceste incidente în care era implicată Lola au atras curând un grup de studenţi care au început să se comporte ca nişte gărzi de corp personale. Admiratorii ei au format o fraternitate a lor, *Alemannia*, semnul distinctiv fiind o şapcă roşie.

Folosindu-se de banii lui Ludovic, Lola organiza la conacul ei petreceri dezlănţuite cu mult alcool pentru membrii fraternităţii – unii le numeau chiar orgii. În timpul unei astfel de petreceri, studenţii au purtat-o pe Lola pe umeri, prin toată casa, în urale şi fără pantaloni, până când au lovit-o cu capul de un candelabru şi aceasta a leşinat. Aroganţa câtorva zeci de membri ai Frăţiei *Alemannia* i-a revoltat pe alţi 2000 de studenţi, care au început să fluiere şi să huiduie de câte ori vedeau trecând câte o şapcă roşie. Gând băieţii din frăţia care o susţinea pe Lola apăreau la prelegeri, ceilalţi studenţi se ridicau şi plecau. Au fost situaţii când în toată sala imensă de curs nu mai rămâneau decât doi sau trei membri ai *Alemannia*.

Deranjat de rapoartele constante despre astfel de evenimente, Ludovic a decis să închidă universitatea

pentru un semestru. S-a iscat o revoltă, studenţii şi oamenii de rând fugărindu-i pe cei din fraternitatea *Alemannia* şi încăierându-se cu ei pe străzi. Lola, auzind asta, s-a aruncat în mijlocul conflictului cu neînfricarea-i caracteristică. Dar a fost curând recunoscută şi luată la fugă, atacată cu bălegar şi doborâtă la pământ. A reuşit să ajungă într-o biserică, de unde a fost dată afară numaidecât de preot. În final, câţiva jandarmi au încercuit-o şi au ajutat-o să ajungă la palatul regal.

Sute de protestatari au luat cu asalt sediul general al poliţiei, au smuls pietre din pavaj şi au spart toate geamurile clădirii. A doua zi, protestele au continuat. Pentru a dezamorsa bomba cu ceas care începuse să ticăie, comandantul municipal a anunţat mulţimea că Lola Montez va părăsi oraşul într-o oră. Încântată, gloata a dat fuga la casa ei pentru a fi prezenţi la plecarea târfei regale. Dar declaraţia fusese falsă. Lola a ieşit din casă cu o puşcă şi i-a îndemnat să o ucidă. Când a fost atacată cu o ploaie de pietre în replică, ea a urlat: „Iată-mă-s! Ucideţi-mă, de cutezaţi!” 21

Îngrijoraţi că, din cauza nesăbuinţei ei, Lola chiar ar fi putut fi ucisă, vizitiul ei şi un locotenent i-au înhămat caii la o trăsură şi au băgat-o cu forţa înăuntru. Vizitiul a sărit pe capra trăsurii şi a dat bice cailor, trecând prin mulţimea agitată. Aşa a părăsit Lola oraşul München împotriva voinţei ei.

După câteva zile, Lola, deghizată în bărbat, cu o barbă falsă, s-a furişat înapoi în oraş şi a reuşit să îl viziteze pe Ludovic, pentru a-şi asigura viitorul financiar. Ea şi Ludovic au aranjat să se întâlnească în Elveţia în câteva săptămâni, după ce lucrurile se vor fi calmat. Dar zvonul că Lola îl vizitase pe rege s-a răspândit degrabă prin oraş, iar mulţimea furioasă, tot auzind zvonuri că aceasta se ascundea într-o clădire sau alta, înconjura clădirile respective, ameninţând să le demoleze.

În toiul acestor frământări, Ludovic a abdicat, sperând să poată părăsi Bavaria şi să se ducă la Lola a lui. Dar cetăţenii Bavariei, furioşi că el urma să plece cu

fondurile statului şi bijuteriile Coroanei pentru a i le duce amantei lui, au devenit extrem de agitaţi. Fiul lui, noul rege, l-a implorat pe Ludovic să rămână în Bavaria, căci de nu, avea să piardă şi el tronul, în ciuda câtorva încercări în următorii doi ani de a se întâlni, planurile lui Ludovic şi ale Lolei au fost de fiecare dată dejucate. Şi treptat, pe măsură ce afla mai multe despre stilul de viaţă al Lolei, Ludovic a început să o urască, ajungând să privească înapoi cu nostalgie la visul lui de iubire orbitor, naiv.

Revoluţiile din 1848 fuseseră ultima zvâcnire a Revoluţiei franceze. La sfârşitul secolului al XIX-lea, Europa occidentală se statornicise într-o formă mai elegantă de civilizaţie, în care societatea nu mai putea fi tulburată de lucruri atât de mărunte precum amanta unui rege. Când Eduard al VII-lea a devenit regele Marii Britanii, în 1901, i s-a spus *King Edward the Caresser* – Regele Playboy Eduard – un calambur cu trimitere la sfântul său strămoş, *King Edward the Confessor* – Eduard Confesorul. Englezii au râs în hohote când au auzit o poveste spusă pentru prima dată de un ofiţer de marină de pe iahtul regal care, trecând pe lângă hubloul cabinei lui Eduard, l-a auzit pe acesta strigând: „Nu-mi mai spune sire şi mai pune-ţi o pernă sub şale”.22

Capitolul 9

Fructele păcatului – Bastarzii regali

Mulţi bastarzi pe lume adus-am şi multe uşuratice înnobilat-am.

Vistieria am secat.

Iar eu sunt astăzi mai sărac ca niciodat.

Pamflet din 1680 despre Carol al II-lea al Regatului Unit

Un pântec rotunjit era cea mai de preţ dovadă a afecţiunii regelui, mai preţioasă chiar decât o tiară cu diamante. Un copil îl lega pe rege de amanta lui mult timp după ce aceasta pica în dizgraţie ori se pensiona, asigurându-i, de obicei, venituri generoase pentru toată viaţa. Nu este de mirare că majoritatea curţilor imperiale europene viermuiau de bastarzi regali.

În accepţiunea generală, bastarzii erau mai inteligenţi şi mai frumoşi decât copiii legitimi. Se credea că sexul dintre un bărbat şi amanta lui era cu adevărat un act de iubire, sau măcar de dorinţă reală. Iar în momentul conceperii, pasiunea, dragostea şi dorinţa se contopeau pentru a da naştere unui copil mai impresionant decât cei rezultaţi în urma copulaţiei forţate. Ludovic al XIV-lea, supărat că cinci din cei şase copii legitimi ai săi muriseră de mici în vreme ce majoritatea bastarzilor lui prosperaseră, a fost informat de medicii de la Curte că le dăduse seva de calitatea cea mai bună amantelor, lăsând pentru regină doar depunerile de pe fundul paharului. Adevărul era că sexul conjugal obligatoriu dintre veri producea adesea o altă generaţie genetic inferioară, cu sănătate precară, inteligenţă redusă şi trăsăturile cele mai neplăcute ale părinţilor lor.

Într-o zi din anii 1670, regina Maria-Tereza, soţia regelui Ludovic al XIV-lea şi mama unui prinţ la fel de şters şi de lipsit de farmec precum ea, a fost foarte iritată când i-a auzit pe curteni povestind încântaţi despre fiii adorabili şi precoce ai regelui cu Madame de Montespan. „Toată lumea se extaziază când vine vorba de copiii aceia, în vreme despre domnul Delfin nici măcar nu se aduce vorba vreodată”, a concluzionat ea.1

Pe lângă inteligenţa superioară şi înfăţişarea plăcută, bastarzii regali erau mai puţin aroganţi decât fraţii lor vitregi legitimi care păşeau ţâţoşi la Curte, aproape pocnind de mândria sângelui lor regal pur. Bastarzii nu aveau altă poziţie oficială în afară de ceea ce alegea tatăl lor să le ofere, ei fiindu-i în schimb loiali până la moarte pentru generozitatea demonstrată. În 1189, când Henric al II-lea al Angliei era pe patul de moarte, dintre toţi copiii lui, singurul care i-a stat la căpătâi a fost fiul bastard Geoffrey Plantaganet. Fiii legitimi supravieţuitori al lui Henric, John şi Richard, se aliaseră cu regele Franţei împotriva tatălui lor. „Tu şi numai tu te-ai dovedit a-mi fiu adevărat şi loial”, a murmurat Henric. „Ceilalţi fii ai mei sunt adevăraţii bastarzi”. 2

Dragostea regilor

PENTRU FIII LOR BASTARZI

Regele îşi iubea adesea bastarzii mult mai mult decât pe prinţesele şi prinţii concepuţi cu forţa în patul conjugal. Nimic nu l-a distrus pe Henric al IV-lea al Franţei mai mult decât să vadă cum moştenitorul lui, Delfinul, era bucăţică ruptă din mama lui, deloc iubita regină Maria de Medici. Conform spuselor unui nobil, curând după naşterea bastardului lui Henric cu Henriette d'Entraques, regele a spus că acest copil era „mai frumos decât cel al reginei, care seamănă cu Medici, fiind oacheş şi gras. Când aceste vorbe au ajuns la urechile reginei, se spune că aceasta ar fi vărsat lacrimi amare". 3 Când fiul lui bastard a crescut, Henric a arătat spre el, zicând; „Priviţi cât de bun este acest flăcău şi cât de mult îmi seamănă. Acest copil nu este atât de îndărătnic precum Delfinul". 4 Medicul de la Curtea lui Henric, dr. Hérouard, scria: „Regina nu poate pricepe... cum de poate regele... să ofere mai multă tandreţe bastarzilor decât copiilor legitimi... (şi se teme că) toată lumea va crede că îi iubeşte mai mult decât pe copiii reginei".5

În 1606, când caleaşca familiei regale traversa un râu şi a fost răsturnată de o viitură, Henric l-a prins pe César, bastardul său de 12 ani cu Gabrielle d'Éstrees, şi s-a grăbit să îl ducă la loc sigur, lăsând restul familiei pradă pericolului de înec. Ne-o putem imagina pe durdulia regină Maria scuipând apă, cufundându-se cu veşmintele ei grele de catifea în apele noroioase învolburate, văzându-şi soţul întorcându-i spatele şi lăsând-o acolo pentru a-şi duce bastardul în siguranţă pe mal. Regina a fost pescuită de un curtean, care a târât-o de păr până pe mal. Ea l-a recompensat pe curtean cu un cufăr cu bijuterii, o pensie anuală şi poziţia de căpitan în Garda Reginei. Dar nu l-a iertat niciodată pe soţ.

Spre marea mâhnire a Mariei, Henric al IV-lea a insistat să îşi crească cei opt bastarzi concepuţi cu diferite amante în creşa regală, alături de cei şase copii legitimi ai lui. La început, Henriette d'Entraques, care obţinuse de la

rege promisiunea scrisă de căsătorie şi se considera adevărata lui soţie, a refuzat să îşi lase copilul să stea la creşă. „Eu nu voi permite fiului meu să stea în compania tuturor acelor bastarzi!” a spus ea furioasă.6 în cele din urmă, Henric a insistat, sperând că, fiind cu toţii împreună, copiii vor ajunge să se iubească şi nu să devină rivali înverşunaţi. Regele îşi vizita frecvent cele 14 progenituri, dar cu greu reuşea să îi strunească. Făcuse o listă, pe care o avea mereu în buzunar, în care îi descria pe copii, menţionându-le numele şi vârstele.

Mulţi bastarzi regali, foarte iubiţi de rege, îşi detestau mamele care trăiau practic o viaţă de ruşine. Fiul lui Ludovic al XIV-lea cu Madame de Montespan, ducele de Mâine, a dezvoltat paralizie infantilă la vârsta de trei ani, rămânând şchiop, o tragedie de proporţii inimaginabile în acel univers numit Versailles dominat de graţie desăvârşită şi groaznică batjocură. Ducele şi-a învinuit mama pentru năpasta lui, neiertând-o niciodată pentru răceala cu care l-a tratat drept consecinţă. În 1691, ducele a fost atât de încântat când a auzit că regele a exilat-o, în sfârşit, pe mama lui de la Curte, încât a insistat să îi ducă personal vestea acesteia. La o oră după plecarea ei bruscă, i-a şi trimis toate lucrurile la Paris. Apoi a poruncit ca mobilierul să fie aruncat pe fereastră în curte, ca nu cumva să vină personal după el. Imediat după aceea, ducele s-a mutat numaidecât în frumoasele ei apartamente.

În mod similar, fiul lui Carol al II-lea cu Louise de Keroualle, ducesă de Portsmouth, a fost apropiat de tatăl lui, dar şi-a detestat mama. În 1685, când regele a murit, Louise l-a dus pe Carol, în vârstă de 14 ani, în Franţa, unde l-a obligat pe acest protestant convins să treacă la catolicism. La 19 ani, Carol a fugit în Anglia – s-a zvonit că ar fi luat şi bijuteriile mamei – a retrecut la religia protestantă, s-a însurat cu o nobilă englezoaică şi şi-a preluat locul din Camera Lorzilor – spre marea mâhnire a mamei sale, care era cât se poate de franţuzoaică şi cât se poate de catolică.

Cel mai trist caz a fost acela al actriţei Dorothea

Jordan. Cei 10 copii ai ei cu viitorul rege William al IV-lea au lăsat-o să moară singură în exil şi sărăcie, în vreme ce ei mergeau la toate petrecerile la care erau invitaţi alături de tatăl lor. Mama lor devenise un motiv de jenă; dar înalta societate îi accepta pe ei cu braţele deschise când erau în compania tatălui lor, regele. Toţi cei opt copii din zece care s-au căsătorit au făcut-o cu membri ai unor familii nobile, ducând vieţi de lux şi uitând de mama lor care zăcea moartă într-o groapă comună din Franţa.

Bastarzi legitimi

Regii îşi recunoşteau, de obicei, progeniturile prin decret regal. Această legitimizare era o recunoaştere oficială a paternităţii, copiii rămânând bastarzi, dar bastarzi cu cele mai bune şanse pentru viitor. În 1360, Petru I al Portugaliei a dorit să-şi recunoască urmaşii cu amanta Inez de Castro, cu care se însurase după naşterea lor. Papa a declarat că acei copii puteau fi legitimi doar dacă mama lor era încoronată regină – iar Inez murise cu cinci ani în urmă. Fără a se lăsa descurajat, Petru a poruncit exhumarea ei şi înveşmântarea scheletului în veşminte regale. A pus scheletul astfel gătit pe un tron din catedrală şi l-a încoronat într-o ceremonie elaborată, la care toţi nobilii au fost obligaţi să participe. După acest eveniment, nimeni nu a mai protestat când regele a dorit recunoaşterea copiilor lui.

În secolul al XVI-lea, Europa devenise oarecum mai civilizată. Când Henric al IV-lea al Franţei a dorit să oficializeze recunoaşterea copilului născut în 1594 din relaţia cu Gabrielle d'Estrées, nu a trebuit decât să semneze nişte documente prin care îl recunoştea pe César ca fiind fiul său. „Noi îi acordăm aceste scrisori", a scris Henric, „întrucât stigmatul naşterii nelegitime a fiului nostru îl exclude de la toate posibilităţile de a accede la această Coroană… Situaţia lui ar fi una foarte precară fără această legitimare, prin care are dreptul la toate darurile şi beneficiile ce îi pot fi acordate atât de noi, cât şi de alţii". 7

Pe lângă faptul că regii îşi recunoşteau copiii, ei le

ofereau şi titluri nobile, creând un şir de mici conţi şi contese, duci şi ducese. Chiar dacă bastarzii regali nu erau consideraţi parteneri de căsătorie potriviţi pentru membrii familiilor regale străine, ei erau foarte căutaţi pentru căsătorii de către familiile nobile de aceeaşi naţionalitate – amestecându-şi astfel sângele cu sângele sacru al regelui. Prin căsătoriile frecvente ale ducilor şi duceselor bastarzi în vechi familii nobile, majoritatea nobilimii europene de azi este direct legată de copiii regali concepuţi de regi în alte paturi decât cele conjugale.

Vorbind despre Carol al II-lea, curteanul George Villiers remarca: „Regele ar trebui să fie tatăl poporului lui, iar Carol a fost cu certitudine tatăl unei bune părţi a acestuia”.8 Carol a recunoscut 14 bastarzi – nouă fii şi cinci fiice. A înfiinţat şase ducate şi un principat pentru fiii bastarzi, iar pe patru dintre fiice le-a făcut contese. Atât de mulţi dintre fiii lui ilegitimi au primit numele Carol, încât el, asemenea lui Henric al IV-lea, predecesorul lui, abia dacă reuşea să le ţină socoteala. Carol s-a preocupat personal ca bastarzii lui să se căsătorească cu moştenitoare şi moştenitori avuţi, aranjând căsătoriile încă de copii – de multe ori înainte de vârsta de cinci ani – ca să fie sigur că averile deosebit de tentante nu le scapă printre degete.

Rivalitatea acerbă dintre amantele regale se extindea adesea la onorurile pe care regele le acorda copiilor lor. În 1674, Louise de Keroualle a fost încântată când a aflat că fiul ei de doi ani, Carol, a fost numit duce de Richmond de Carol al II-lea. Dar bucuria ei a fost numaidecât umbrită de vestea că regele îl numise şi pe Henric, fiul de 11 ani cu lady Castlemaine, duce de Grafton. Atunci a cerut ca fiul ei să aibă întâietate. Întâietatea oficială era acordată ducelui al cărui certificat de numire era semnat mai întâi. Ambele femei au tăbărât pe bietul Carol, care a sugerat neconvingător ca ambele certificate să fie semnate în exact acelaşi timp, dar niciuna nu a vrut să audă de aşa ceva.

Ambele certificate au fost întocmite cu aceeaşi dată, dar aveau nevoie de semnătura lordului trezorier, contele

Danby, pentru a fi valabile. Danby avea în plan să plece la Bath a doua zi, iar lady Castlemaine i-a poruncit trimisului ei să meargă şi să îl aştepte foarte devreme în zori, înainte să plece. Dar Louise auzise că Danby îşi schimbase planurile şi că avea să plece cu o seară înainte. Trimisul ei i-a dat certificatul lui Danby exact când acesta urca în trăsură, forţându-l să intre înapoi în casă ca să semneze. A doua zi dimineaţă, când trimisul lui lady Castlemaine a sosit, a aflat că fiul Louisei urma să aibă pe vecie întâietate faţă de fiul lui lady Castlemaine. Este amuzant dacă ne imaginăm furia peste măsură a amantei înfrânte la aflarea veştii.

Nefiind nobilă, fiii lui Nell Gwynn nu au avut parte de aceeaşi generozitate. Nell şi-a informat cu tristeţe cei doi fii că „erau prinţi după tatăl lor pentru măreţie, dar aveau

O târfă ca mamă, pentru umilinţă”.9 într-o zi din 1676, când Carol a venit în vizită, Nell, frustrată de anii în care tot aşteptase ca regele să îi onoreze fiii, a strigat la fiul ei de şase ani: „Vino-ncoa’, bastard mic ce eşti!” Când Carol a dojenit-o, ea a răspuns: „Nu am un apelativ mai bun pentru el”. Râzând, Carol a spus: „În cazul ăsta, ar trebui să îi dau eu unul”, şi curând după aceea l-a numit pe băiat conte de Burford.10 După alţi opt ani în care Nell şi-a folosit influenţa, a linguşit şi a implorat, Carol l-a numit pe fiul ei supravieţuitor duce de St. Albans. Chipeşul băiat de 13 ani a primit apartamente splendide la Whitehall Palace şi o alocaţie lunară de

1.500 de lire. S-a aranjat pentru el o căsătorie avantajoasă cu o tânără moştenitoare. Ducele de St. Albans şi-a servit mai târziu ţara ca ambasador în Franţa.

Împins la război.

VÂNDUT PENTRU CĂSĂTORIE

Dacă bastarzii regali din secolul al XVII-lea se puteau baza în general pe un ducat, cei din vremurile dure şi tulburi ale Evului Mediu aveau şanse destul de mari să ajungă pe tron. William Cuceritorul, bravul fiu din flori al lui Robert Magnificul, duce de Normandia, şi-a scos sabia din teacă şi a învins trupele engleze în 1066; un mileniu

mai târziu, descendenta sa mult mai rafinată, Elizabeta a II-a, poartă cu măreţie coroana, în Norvegia secolelor al XII-lea şi al XIII-lea, bastarzii primeau tronul când taţii lor mureau fără fii legitimi. În secolul al XIV-lea, bastarzii regali au stabilit întregi dinastii în Portugalia şi Castilia. Este ironic faptul că Renaşterea, când amantele regale au avut atâta putere, a suprimat posibilităţile fiilor acestora. Lumea medievală, clădită prin forţa buzduganului şi a securii, se poate lăuda cu puţine legi pentru căsătorie, divorţ şi legitimitate prin comparaţie cu societatea civilizată şi rafinată a secolelor de după.

Nu ar trebui să surprindă faptul că unii bastarzi regali din timpul Renaşterii şi ai Barocului priveau înapoi cu melancolie la secolele de dinainte, când bastarzii curajoşi puteau câştiga un regat al lor. James, duce de Monmouth, fiul favorit al lui Carol al II-lea, a complotat să pună mâna pe tronul

Angliei. Tatăl lui nu avea copii legitimi, iar fratele lui Carol şi moştenitorul său, Iacob, era detestat pentru că era catolic. După moartea lui Carol, în 1685, popularul duce a adunat trupe şi a pornit război împotriva lui Iacob al II-lea. Dar trupele lui au suferit o înfrângere zdrobitoare. Monmouth însuşi a fost capturat în timp ce dormea într-o tranşee şi a fost decapitat la porunca unchiului său.

Mulţi bastarzi, dându-şi seama ce nesăbuit era să lupte pentru tron, şi-au găsit onoarea şi gloria luptând alături de taţii lor regali şi de fraţii lor vitregi. Ioan de Austria (1547 – 1578), fiul nelegitim al împăratului Sfântului Imperiu Roman de Naţiune Germană Carol al V-lea şi al Barbarei Blomberg, a devenit amiral, curăţând mările de piraţi şi învingându-i pe turci în Bătălia de la Lepanto pentru fratele lui vitreg Filip al II-lea.

Maurice, conte de Saxa (1696 – 1750), fiul bastard al lui August al II-lea cel Puternic al Saxoniei şi al Aurorei von Königsmarck, a devenit un mare general şi teoretician militar. James Fitzjames, mareşalul duce de Berwick (1670 – 1734), fiul lui Iacob al II-lea al Angliei şi al amantei acestuia, Arabella Churchill, a luptat mai întâi pentru tatăl

lui exilat şi apoi pentru vărul lui, Ludovic al XIV-lea, ca general victorios. În timpul Războiului de Succesiune Austriacă (16 decembrie 1740 – 18 octombrie 1748), când contele avea 64 de ani, o ghiulea l-a decapitat la asediul oraşului Philippsburg, pe când se afla în plină glorie.

Dacă fiii nelegitimi al regilor repurtau adesea victorii şi se încununau de glorie pe câmpurile de luptă, fiicele erau folosite ca pioni în căsătorii pentru a împăca familii nobile nesupuse, dar puternice. Ludovic al XIV-lea şi-a măritat două dintre fiicele lui nelegitime în clanul Condé, o puternică familie cu o bogată istorie a trădărilor ce începuse în urmă cu mai multe generaţii. Louise-Françoise, Mademoiselle de Nantes, fiică a regelui cu Madame de Montespan, avea doar 12 ani când s-a măritat cu un Condé, un liliputan de 17 ani cu un cap enorm. Dată fiind vârsta fragedă a copilei, consumarea căsătoriei ar fi trebuit să aştepte încă doi sau trei ani. Dar Madame de Montespan, care pusese gheara pe o partidă atât de strălucită şi se temea ca această alianţă să nu se destrame înainte de consumare, şi-a forţat fiica să îşi piardă virginitatea chiar în noaptea nunţii.

Familia mirelui a fost la fel de încântată de o asemenea legătură apropiată cu regele, deşi a insistat să se mai aştepte cu sexul. Madame de Caylus scria: „Nunta a avut loc la Versailles, în măreţele apartamente ale regelui… cu grădinile iluminate grandios şi cu toată acea splendoare de care era capabil regele. Grand Condé (bunicul mirelui) şi fiul său nu au precupeţit niciun efort pentru a arăta lumii întregi cât de încântaţi erau de încununarea acestei logodne pentru care făcuseră tot ce le stătuse în putinţă”. 11

Cel mai ciudat

BASTARD DINTRE TOŢI

Cel mai ciudat caz consemnat al unui bastard regal a fost cel al lui Don Antonio de Medici, fiul – şi totuşi nu fiul – arhiducelui Francesco de Medici al Florenţei şi al amantei lui, Bianca Cappello. În 1576, Bianca era amantă regală de zece ani, dar nu adusese încă niciun copil pe

lume. Arhiducesa Johanna îi născuse soţului ei câteva fete nefolositoare, iar Francesco i-a promis amantei că, dacă îi va dărui un fiu, o va lua de soţie şi o va face arhiducesă de îndată ce deloc iubita lui soţie, cu sănătatea ei veşnic şubredă, îşi va fi dat ultima suflare. Acest mult-dorit fiu, legitimat prin căsătorie, ar fi putut foarte bine moşteni tronul.

Nefiind genul care să se lase înfrântă, Bianca a luat măsuri drastice pentru a-i oferi lui Francesco acest fiu. A trimis un complice să aleagă trei femei gravide nemăritate şi nevoiaşe, fiind sigură că una dintre ele va avea un fiu, şi le-a găzduit pe cheltuiala ei în trei locuri diferite din oraş. Bianca l-a anunţat apoi mândră pe Francesco plin de încântare că rămăsese în sfârşit grea. A început să îşi îndese lucruri pe sub rochie şi nu îl lăsa în ruptul capului pe iubitul ei să o atingă, de teamă să nu-i tulbure sarcina.

Două dintre femei au născut fete, spre marea dezamăgire a Biancăi. Au fost plătite şi lăsate să plece. A treia femeie, Lucia, aleasă pentru sănătatea şi frumuseţea ei, a dat naştere unui băiat. Imediat ce a aflat, Bianca s-a prefăcut că a început travaliul, urlând din rărunchi din cauza pretinselor dureri. Francesco, aflând vestea, a dat fuga să o aline, aducându-l cu el pe medicul de la Curte. Bebeluşul, care fusese separat de mama lui fără prea multe scrupule şi adus acasă la Bianca într-un coş de piaţă, a rămas ascuns până când a putut fi strecurat în siguranţă în patul ei cu draperiile lăsate.

Travaliul a durat multe ore, până când Francesco a cedat şi s-a întors la palat. Doctorul lui, însă, a rămas să asiste la naştere. Când doctorul, căruia nu i se permisese să o atingă sau să o examineze pe Bianca în timpul prefăcătoriei ei inimaginabile, a văzut-o pe bătrâna servitoare a Biancăi, Santi, traversând grădina cu un coş în mână, a înţeles ce se petrecea. S-a supus cu tact când Bianca i-a cerut un pahar dintr-un vin anume. Când a revenit, i s-a prezentat copilul nou-născut al Biancăi.

Şi mama reală? Lucia, rămasă fără copil şi sângerând încă, a fost obligată să pornească într-o lungă călătorie

călare spre Bologna împreună cu Gazzi, doctorul cocoşat al Biancăi, care avusese grijă de ea în timpul aşa-zisei sarcini. Gazzi a obţinut pentru Lucia un post de doică la o familie bogată sub un nume fals şi i-a spus toată povestea. Fiul ei, pe care Bianca şi Francesco l-au botezat Antonio, avea să ducă o viaţă minunată. Dar Lucia s-a temut că Medici nu vor ezita să o reducă la tăcere pentru a proteja secretul naşterii lui Antonio. Timp de 12 ani, ea a umblat prin Italia sub nume false, păzindu-se mereu să nu moară de pumnalul vreunui Medici.

Curând după naşterea lui Antonio, arhiducesa Johanna i-a dăruit, în sfârşit, soţului ei un fiu şi moştenitor, importanţa lui Antonio slăbind, cel puţin temporar. Între timp, Santi, complicea Biancăi în naşterea înscenată, a început să o şantajeze pe

Bianca. Pe când se afla într-o călătorie cu alţi servitori, Santi a fost atacată şi înjunghiată de nişte bandiţi misterioşi, care nu le-au făcut niciun rău celorlalţi din grup. Gazzi a murit şi el – asasinat, probabil, la comanda Biancăi – dar nu înainte să se confeseze unui preot, căruia i-a dezvăluit toată tărăşenia.

Arhiducesa Johanna a murit în 1578, şi nici nu a apucat să se răcească bine, că Francesco s-a şi însurat cu Bianca. Zvonurile despre bizara naştere a lui Antonio au început să circule exact când toată Europa se minuna de căsătoria arhiducelui cu amanta sa şi de încoronarea acesteia. Francesco, Bianca şi Antonio au devenit ţinta unor glume sarcastice în toată Europa.

Când băiatul a împlinit doi ani, Bianca ştia că la urechile lui Francesco ajunseseră poveşti despre naşterea lui Antonio. Cum exista un fiu legitim, nu prea mai avea noimă să mai ascundă minciuna despre Antonio. Aşa că i-a prezentat soţului ei adevărul ca pe un renghi pe care i-l jucase pentru a-l face fericit. Francesco, mulţumit de fiul lui legitim, i-a acceptat explicaţia. Cu toate acestea, a continuat să îl crească pe Antonio ca pe propriul fiu. Probabil că ajunsese să îl iubească pe băiat, în plus, nu îşi dorea să ajungă de râsul Europei admiţând că amanta lui îi

vârâse pe gât bastardul altcuiva ca fiind propriul fiu.

În 1582, când unicul fiu legitim al lui Francesco a murit la vârsta de patru ani, Bianca a insistat ca Antonio să fie recunoscut ca moştenitor al tronului. Francesco a cerut permisiunea regelui Filip al II-lea al Spaniei, care deţinea o mare putere asupra statelor italiene. A fost o solicitare şocantă, mai ales că multă lume cunoştea povestea inedită a copilului. Cu mare diplomaţie, Filip a găsit o soluţie genială: neputând moşteni tronul Toscanei, băiatul a fost ridicat la rangul de prinţ de Capestrano din Regatul Napoli.

Fără a mai aştepta răspunsul lui Filip, Francesco l-a legitimat pe Antonio printr-o manevră total ilegală, l-a prezentat celor 200 de membri Consiliului Coroanei ca fiind fiul său şi a poruncit să i se adreseze toţi cu apelativul Înălţimea Sa.

Apoi l-a urcat pe copil într-o trăsură escortată de Garda Germană, un privilegiu rezervat doar prinţilor. Cetăţenii Toscanei au fost revoltaţi. Membrii legitimi ai familiei de Medici deveniseră deja destul de greu de îndurat, dar să le fie vârât pe gât ca prinţ un bastard de rând – fără pic de sânge Medici în vine – asta îi aţâţa la revoltă.

Fratele lui Francesco, Ferdinando, moştenitorul legitim al tronului, se temea că Francesco l-ar fi putut convinge pe regele Filip să îl recunoască pe Antonio şi să îl susţină cu trupe militare. Era motivul pentru care nu o scăpa din ochi pe Bianca, pe care o detesta cu toată fiinţa lui.

Francesco şi Bianca au murit la câteva ore unul după celălalt în 1578, din câte se pare de malarie. Ferdinando, noul arhiduce, i-a retras imediat lui Antonio – acum în vârstă de 12 ani – toate titlurile şi proprietăţile şi a refuzat să îl recunoască drept nepot. Dar a doua zi, după ce arătase cine deţinea adevărata putere şi aflând despre adevărata identitate a băiatului, Ferdinando i-a înapoiat acestuia toate minunatele proprietăţi. A promis să îl protejeze şi să îl onoreze atâta vreme cât avea să rămână

un supus credincios. Ferdinando s-a dovedit a fi un protector iubitor al băiatului, aranjându-i personal o educaţie aleasă.

Auzind de morţile Biancăi şi a lui Francesco, mama lui Antonio, Lucia, a revenit în Florenţa şi, la îndemnul arhiducelui Ferdinando, s-a reunit cu fiul ei, Antonio, şi, căutând să evite apariţia unei noi generaţii de falşi moştenitori care să revendice tronul Medici, l-a forţat pe Antonio să devină Cavaler de Malta, un ordin ai cărui membri nu au voie să se căsătorească. Antonio a trăit în bogăţie şi glorie şi a murit în 1626, astfel încheindu-se povestea bastardului regal care aproape a moştenit tronul – fără să se fi vărsat vreo picătură de sânge regal.

Capitolul io

Moartea regelui

Sunt cel din urmă ce-a rămas la masă, Când lumânările s-au stins iar florile pălit-au.

Edward Robert Bulwer, Prim Conte de Lytton

Doamna cu coasa învăluită în negru a vizitat frecvent palatele regale în secolele trecute. Cei mai sus-puşi oameni din ţinut erau adesea răpuşi la apogeul tinereţii şi al puterii. Un membru al Curţii ori al familiei regale putea dansa într-o seară şi muri seara următoare.

Până şi regii trebuie să moară. În mod inevitabil, ziua în care moartea cea costelivă şi cu ochi goi începea să sfâşie cu degetele-i ca nişte gheare sufletul monarhului, răbdătoare, până când el îşi dădea duhul, cuprins de panică şi spaimă. Acum nu mai era timp pentru dulci amintiri despre tandre îmbrăţişări la lumina lumânărilor, nopţi ameţitoare când vinul bun curgea râuri ori buze proaspete, sâni catifelaţi şi coapse rotunde de femei. Nu acum, când regele se pregătea să traverseze singur râul Styx. Pentru prima oară în viaţa lui, el avea să fie *cu adevărat* singur, fără vreun alai de curteni linguşitori sau miniştri mărunţi care să arunce petale de trandafiri în calea lui. Fără coroană, redus la statura unui cerşetor dezgustător, nepreţuind mai mult decât orice alt suflet ce-şi părăseşte corpul efemer de carne putrezindă.

Privind moartea în ochi după o domnie de 70 de ani, Ludovic al XIV-lea a spus: „Facem ce poftim cât suntem în viaţă, dar când murim, avem mai puţină putere decât cel mai josnic individ”.1

Protecţia regelui pentru amanta sa înceta odată cu bătăile inimii lui; uneori, într-o izbucnire disperată de pocăinţă, chiar şi mai devreme. Amantei i se interzicea adesea intrarea în camera în care zăcea monarhul de către rudele furioase, exceptând, desigur, cazul în care regele avea vreo boală contagioasă, cum ar fi variolă, când se aştepta de la ea să îl îngrijească. Chiar dacă reuşea să ajungă la căpătâiul regelui pentru a-şi lua rămas bun, era expediată înainte să apară preotul pentru ultima împărtăşanie. Pentru monarhul muribund, amanta era dovada vie a păcatelor lui şi i-ar fi întinat din nou sufletul abia purificat doar dacă ar fi privit-o.

Nimeni nu era mai de plâns decât curtezana unui rege pe patul de moarte. Poziţia ei atent construită – şi menţinută doar la insistenţele regelui – se prăbuşea brusc, aruncând-o mult sub nivelul muritorilor de rând. Rareori i se acorda dreptul celor mai amărâţi cetăţeni de a vedea trupul neînsufleţit al iubitului sau de a participa la ceremoniile de înmormântare ale acestuia.

Răzbunarea familiei regale pentru insultele percepute era adesea rapidă şi nemiloasă. Dacă fostele amante, eliberate de mult din această funcţie de monarhul decedat, erau uitate, permiţându-li-se o elegantă viaţă retrasă la ţară, ultima amantă a regelui îndura toate resentimentele familiei regale, ale curtenilor şi ale oamenilor de rând. În 1350, când Alfonso al XI-lea al Castiliei a murit de ciumă neagră, amanta lui, Leonor de Guzman, a fost întemniţată de îndelung ignorata soţie a lui Alfonso, regina Maria, şi asasinată în celula ei la porunca expresă a reginei.

Secolul următor a fost doar cu puţin mai civilizat. După moartea lui Eduard al IV-lea al Angliei în 1483, Curtea şi opinia publică au fost atât de violent de ostile ultimei lui amante, Jane Shore, încât aceasta a fost

obligată să mărşăluiască prin Londra purtând giulgiul alb şi boneta unei pocăite şi ducând în mâini o lumânare. Deşi există dovezi că ea a mai trăit 40 de ani după aceea, s-a născut legenda că ar fi murit prin lapidare, pe o grămadă de bălegar. Această presupusă moarte a lui Jane Shore a fost dorită din tot sufletul multor altor amante de după ea.

Noul rege, de obicei fiul fostului monarh, abia aştepta să o pedepsească pe femeia care o făcuse pe mama lui, regina, să sufere. Fiul şi moştenitorul lui Carol al II-lea, Ludovic, era adesea înnebunit de furie la vederea insultelor amantei tatălui lui, Agnes Sorel, la adresa suferindei lui mame. Într-o zi din 1444, Ludovic, dând nas în nas cu Agnes, a strigat: „Pe Iisus, Domnul nostru, femeia asta este cauza tuturor nenorocirilor noastre!" apoi a lovit-o în nas.2 Poate că Agnes a fost norocoasă că a murit înaintea amantului ei, căci nu s-ar fi putut imagina o existenţă paşnică a ei sub domnia lui Ludovic al XI-lea.

În 1760, când regele George al II-lea al Angliei era pe moarte, iubita lui amantă nici nu s-a apropiat de patul lui de suferinţă. Lady Yarmouth, care ştia că viitorul rege George al III-lea nu o admira câtuşi de puţin, şi-a îndesat pe ascuns 10.000 de lire într-un seif, pe care l-a luat cu ea în ţara natală, la Hanovra, unde George nu putea ajunge la ea.

Când auzeau de o boală gravă a unui monarh, prietenii îi abandonau amanta în valuri, într-un efort de a intra în graţiile viitorului rege. Madame de Pompadour a trăit asta pe pielea ei în 1757, când un nebun l-a înjunghiat pe Ludovic al XV-lea la Versailles, când urca în caleaşca sa. Deşi superficială, rana a sângerat şi Ludovic a crezut că îl paşte moartea. Madame de Pompadour, ale cărei încăperi erau mereu pline de curteni fandosiţi, a găsit deodată mai puţini oaspeţi, dintre aceia cu feţele radiind de bucurie. „Au venit să o vadă cum făcea faţă situaţiei", scria doamna ei de companie.3 Inamicul ei, marchizul d'Argenson nu şi-a putut ascunde satisfacţia când a raportat: „Pretinde a nu-şi simţi dezonoarea, dar oamenii o părăsesc încetul cu încetul". 4

Plângând părăsită, amanta regală şi-a făcut bagajele, pregătindu-se să fugă în paradisul ei sigur din Paris pentru eventualitatea în care regele ar fi murit. Dar, după câteva zile, Ludovic şi-a revenit, a luat un baston şi a strigat amenințător la fiul său: „Ai face bine să nu vii aici!” Apoi a coborât şchiopătând treptele scării secrete ce ducea în apartamentele ocupate de Madame de Pompadour.5 Poziţia ei era din nou sigură, iar curtenii slugarnici au început să aştepte din nou în anticamera ei pentru o audienţă.

Moartea era un fel de prietenă a îndelung trădatei regine, căci îi reda soţul, care acum, pentru prima oară după mult timp de la luna de miere, îi aparţinea doar ei. Ea ştia acum unde era el, iar el nu mai putea evada pentru a-şi vizita amantele. Cele câteva zile dintre moartea şi înmormântarea unui rege erau adesea sacre pentru neglijata lui soţie, şi ultimul lucru pe care aceasta îl dorea era ca amanta lui să spurce sfinţenia momentului.

La scurt timp după moartea lui Eduard al VII-lea în 1910, văduva lui, regina Alexandra, l-a invitat pe prietenul ei, lordul Esher, să privească pentru ultima oară trupul regelui înainte de înmormântare. Acesta a fost uluit de chipul ei vesel, zâmbitor, până când şi-a dat seama că aceasta era prima oară în aproape 50 de ani de căsătorie când Alexandra îşi avea soţul numai şi numai pentru ea, fără vreo competiţie prin preajmă. „La urma urmei”, a spus ea, plecată deasupra trupului neînsufleţit, „el tot pe mine m-a iubit cel mai mult întotdeauna”. 6

„Oricât rău mi s-ar putea

DORI, E MULT MAI DULCE DECÂT MAREA MEA PIERDERE”.

În 1559, Diane de Poitiers, cea mai puternică femeie din Franţa, a pierdut totul într-o clipă când, într-un turnir, o lance de lemn a pătruns prin viziera căştii amantului ei, Henric al II-lea, străpungându-i ochiul. Atât Diane, cât şi regina Caterina erau în tribune, încurajându-l pe rege, când s-a petrecut accidentul. Când trupul leşinat al lui Henric a fost luat de pe teren, cu sângele şiroind prin

viziera zdrobită din cauza aşchiilor ce i se înfipseseră adânc în creier, neiubita lui regină a devenit monarh cu numele şi *de facto* în numele fiului ei tânăr.

Diane a încercat să îşi facă loc prin mulţime ca să îl vadă pe Henric, dar nu a putut. Acesta a fost dus cu o lectică la palat, unde ei nu i s-a permis accesul. Neconsolată, Diane s-a întors la ea acasă, la Paris, încercând cu disperare să afle veşti despre starea regelui. Dar nu a primit niciuna. Nu a putut afla că iubitul ei pe moarte i-a strigat neîncetat numele, dar regina Caterina a refuzat să trimită după ea. În sfârşit, Soarta i-l dăduse pe deplin pe soţul infidel soţiei neglijate, iar aceasta nu avea de gând să îl împartă cu detestata Diane.

Regele a îndurat câteva zile de agonie în timp ce chirurgii au cules aşchiile din cavitatea ochiului. Regina a poruncit cu inimă rece decapitarea a patru criminali condamnaţi pentru ca ticvele lor să fie folosite într-un efort zadarnic de salvare a soţului ei.

La zece zile după accident, regina a trimis un mesager la Diane ca să-i ceară să înapoieze Bijuteriile Coroanei pe care i le dăduse Henric. Cu siguranţă că Diane regreta acum că se lăsase pictată goală, purtând doar bijuteriile, şi că acel tablou fusese agăţat în palat, ca să fie admirat de regină. Calmă, Diane a întrebat murmurând: „Regele a murit?” Mesagerul i-a răspuns că nu mai era mult şi murea. Atunci Diane i-a spus: „Atâta vreme cât mai există o boare de viaţă în trupul lui, aş dori ca inamicii mei să ştie că nu mi-e teamă de ei. Căci nu există încă cineva care să îmi dea porunci. Curajul nu m-a părăsit încă. Dar când el va muri, nici eu nu voi a mai trăi, şi oricât rău mi s-ar putea dori, e mult mai dulce decât marea mea pierdere”. 7

Două zile mai târziu, regele a murit şi un alt mesager a fost trimis la Diane pentru a recupera Bijuteriile Coroanei şi cheile cabinetelor şi pupitrelor regelui. Diane a înapoiat o cutie ce conţinea bijuteriile şi cheile, cât şi un inventar al conţinutului şi o scrisoare personală adresată reginei, prin care îşi cerea scuze.

Dianei nu i s-a permis să participe la funeraliile regelui, dar a privit procesiunea trecând pe sub fereastra casei ei din Paris. Apoi s-a aşezat şi a aşteptat să fie arestată. Dar gărzile nu au venit niciodată. Diane nu comisese vreun act de trădare şi condusese înţelept Franţa timp de 25 de ani. Poate că mai important de atât a fost faptul că îşi căsătorise cele două fiice în familii ce erau aliaţi puternici ai reginei. Caterina a obţinut satisfacţie din preluarea castelului de poveste Chenonceaux, pe care Henric i-l dăruise Dianei, şi poruncind să se dea jos iniţialele „HD” ce fuseseră puse la porunca lui Henric prin numeroasele lui castele. Acestea fie au fost arse, fie au fost date unui sculptor în lemn ca să fie transformate în „HC”.

Diane s-a retras la castelul din Anet, pe care îl moştenise de la defunctul ei soţ. Poate că temându-se de mânia divină din cauza relaţiei ei amoroase cu regele, a dispus ridicarea unui spital şi a unui cămin pentru mamele nemăritate, orfani şi văduve. A lăsat bani câtorva mănăstiri pentru slujbe întru mântuirea sufletului ei. În 1566, la şapte ani după moartea lui Henric, Diane a murit liniştită după o boală scurtă, la vârsta de 65 de ani, la fel de frumoasă. Un curtean a scris: „Este trist că pământul trebuie să ascundă acel frumos trup”.8

„N-O LĂSAŢI PE BIATA NeLLY SĂ MOARĂ DE FOAME”.

Spre deosebire de majoritatea regilor care lăsau în urma lor o singură amantă la moarte, Carol al II-lea a lăsat în urmă un harem în 1685. Cele două amante principale ale sale au avut o soartă foarte diferită.

La vârsta de 55 de ani, regele a suferit un accident vascular cerebral, probabil din cauza sifilisului, şi se pregătea să moară. Amanta lui, Louise de Keroualle, i-a fost alături şi i-a organizat o ultimă slujbă grandioasă. Ea era printre puţinii care ştiau că regele era în secret catolic, chiar dacă, din motive politice, nu se convertise niciodată oficial. Mai ştia şi că el îşi dorea să primească ultima împărtăşanie şi să fie pregătit pentru moarte după obiceiurile Bisericii Catolice. El refuzase împărtăşania

protestantă pe patul de moarte, nimeni neştiind de ce – cu excepţia Louisei şi a fratelui regelui, Iacob. Dar Iacob era pierdut în negura gândurilor în care se pierde probabil oricine urmează să devină curând rege.

Louise s-a simţit împiedicată de decenţă să viziteze încăperea regelui, unde veghea vigilentă nefericita regină. S-a dus în schimb la ambasadorul francez, cerând să aibă o întrevedere cu Iacob şi să găsească un preot. După spusele ambasadorului, ea ar fi zis următoarele: „Mergeţi şi spuneţi-i că v-am implorat să se gândească bine ce se poate face pentru salvarea sufletului regelui, fratele domniei sale”.9 Iacob, amintindu-şi de îndatoririle sale, l-a vizitat pe Carol numaidecât şi l-a întrebat dacă ar fi dorit să îi aducă un preot, la care regele a răspuns: „Pentru numele lui Dumnezeu, frate, fă-o odată, şi nu mai irosi vremea!” 10

La scurt timp după aceea, a urcat pe scara secretă, adică pe aceeaşi cale pe care amantele urcaseră pe furiş pentru a-l vizita pe rege, un preot care s-a ocupat de ultima împărtăşanie. După aceea, Carol a spus despre Louise: „Am iubit-o mereu şi mor iubind-o”.11

Auzind vestea morţii lui Carol, o Louise panicată şi-a găsit adăpost în casa ambasadorului francez. Ştiind că nu fusese niciodată populară, pentru că se implicase în politică, şi că era urâtă ca susţinătoare a grupării politice Whig şi a papei şi ca spioană, Louise s-a temut de noua guvernare şi de popor. A încercat să pornească numaidecât spre Franţa. Regele Iacob, temându-se de mânia puternicului ei protector Ludovic al XIV-lea, i-a oferit siguranţă şi i-a acordat o pensie de 3.000 de lire pe an. Dar a cerut de asemenea ca ea să rămână în Anglia pentru a-şi achita datoriile către creditori şi ca să returneze anumite Bijuterii ale Coroanei aflate în posesia ei.

Louise şi-a netezit penele ciufulite şi s-a întors la Curte, solicitând să primească alocaţiile acordate de Carol – 19.000 de lire pe an pentru că îi era amantă şi 25.000 de lire pe an din veniturile din Irlanda. Iacob i-a permis să

păstreze cele 19.000 de lire, dar a păstrat pentru el cele 25.000. Şase luni după moartea lui Carol, a pornit pe mare spre Franţa cu o adevărată armadă burduşită cu averea ei – 200.000 de franci de aur, cufere de stejar pline cu bijuterii şi argintărie, mobile, sofale, lectici, opere de artă.

Obişnuită să trăiască extravagant şi să joace nebuneşte jocuri de noroc, Louise s-a despărţit curând de bogăţiile ei. Presată de creditori, a făcut naveta între Londra şi Versailles, cerând zgomotos venituri din ambele ţări pentru serviciile aduse şi, de regulă, chiar obţinându-le. Dar moartea lui Carol o forţase să se retragă din luminile rampei; într-o fracţiune de secundă se transformase din divă în biet spectator şovăitor. Spre marea ei mâhnire, timp de aproape 50 de ani a trăit ca un artefact interesant dintr-o domnie trecută, încă atrăgătoare, dar incontestabil irelevantă. Boala venerică pe care o luase de la rege păruse să fi dispărut după o primă criză virulentă. Louise a murit în 1734, la vârsta de 85 de ani.

Spre deosebire de Louise de Keroualle, alocaţiile lui Nell Gwynn au fost astfel stabilite încât să se anuleze odată cu moartea lui Carol. Ea nu avea moşii şi nici alte venituri regulate. Când Carol se afla pe patul de moarte, trebuie să-şi fi dorit să o fi răsplătit mai bine pe Nell pentru cei 17 ani de servicii loiale. „N-o lăsaţi pe biata Nelly să moară de foame”, şi-a implorat Carol fratele, Iacob, cu puţin timp înainte să îşi dea ultima suflare.12

Nell a avut probleme financiare imediat după moartea lui Carol. Creditorii ei – diverşi proprietari de magazine la care deschisese conturi considerabile – nu-i dădeau pace, cerându-şi banii. Iniţial, regele Iacob nici nu a vrut să audă de rugăminţile ei disperate de ajutor. Deşi Nell avea numeroase proprietăţi valoroase, acestea erau pe numele fiului ei, aşadar, nu avea voie să le vândă.

În final, Nell a ipotecat câteva dintre proprietăţi şi şi-a amanetat din bijuterii şi argintărie pentru a obţine numerar cu care să îi plătească pe creditori. Ea a sperat că Iacob va respecta ultima dorinţă a fratelui lui. Şi a avut

dreptate – trei luni după moartea lui Carol, James i-a trimis lui Nell bani pentru nevoile stringente şi i-a promisajutor suplimentar. La sfârşitul anului, el achitase numeroase facturi şi îi dăduse în plus 2 300 de lire în numerar. Cel mai important, însă, este că, în ianuarie 1686, Iacob a stabilit pentru Nell o pensie anuală de 1.500 de lire – doar o parte din ce primise ea de la Carol, dar destul cât să ducă o viaţă confortabilă.

În cei doi ani de după moartea lui Carol, Nell s-a bucurat de traiul ei la Londra, vizitându-şi prietenii, organizând dineuri sau mergând la teatru. De-a lungul anilor, a fost adesea bolnavă, dar s-a însănătoşit grabnic de fiecare dată. Se presupune că luase şi ea, ca şi Louise, o boală venerică de la Carol, dar la Nell aceasta i-a îngroşat cu timpul arterele şi i-a crescut tensiunea.

În martie 1687, Nell a suferit un atac vascular cerebral. Părea că se recuperează lent, dar două luni mai târziu a suferit încă unul, de data asta mai grav. Paralizată fiind, a fost nevoită să rămână întinsă în imensul ei pat de argint, cel în care monarhul Carol o vizitase de atâtea ori. În el şi-a trăit ultimele clipe, la vârsta de 37 de ani.

ARE MAI MULTĂ NEVOIE DE MILĂ DECÂT ORICINE”.

Nu Madame de Pompadour ci succesoarea ei, Madame du Barry, a fost cea care a avut ghinionul să fie *maîtresse-entitre* când Ludovic al XV-lea a murit. La 64 de ani, regele care avusese dintotdeauna o fascinaţie morbidă pentru leşuri, se molipsise de variolă după ce examinase coşciugul unei fete ce tocmai urma a fi îngropată. Faţa lui, acoperită de pustule, a căpătat culoarea bronzului iar el a suferit cumplit.

După ce Madame du Barry şi-a îngrijit amantul regal pe timpul bolii, punându-şi propria sănătate în pericol, când regele mai avea puţin şi murea, a fost izgonită din camera duhnind a sudoare şi putreziciune pentru ca el să poată primi iertarea pentru păcatele pământeşti. Când regele, trezit dintr-un delir provocat de febră, a chemat-o şi i s-a spus că plecase, el a întrebat: „Cum, deja?” Apoi a

început să plângă.13 înainte ca preotul să îi administreze Sfintele Sacramente, el l-a forţat pe monarhul muribund să semneze o scrisoare prin care să poruncească închiderea amantei în mănăstirea în ruină de la Pont aux Dames. Necredinciosul amant, tremurând dinaintea porţilor Iadului, a semnat mârşavul document.

La îndemnul soţiei sale, noul rege, tânărul Ludovic al XVI-lea, i-a exilat de la Curte pe toţi cei cu numele du

Barry, multe rude care profitaseră de bogăţia amantei schimbându-şi urgent numele. Dar mama Mariei Antoaneta, împărăteasa Maria Tereza a Austriei, şi-a dojenit fiica pentru că s-a răzbunat pe o *„nefericită făptură*, care a pierdut totul şi care are mai multă nevoie de milă decât oricine”.14

Când trupul duhnind al lui Ludovic, îmbălsămat cu ierburi aromatice şi depus într-un sicriu de plumb, era dus spre locul de odihnă veşnică, fosta favorită mergea cu inima ca de plumb către temniţa ei. Câţiva prieteni loiali de la Curte au aranjat să aibă o servitoare şi câteva piese simple de mobilier – un pat, câteva scaune, un mic covoraş şi un paravan care să o ferească de curent. Înarmată cu aceste mici accesorii de confort, Madame du Barry a fost închisă într-o odăiţă dintr-o mănăstire rece, veche de o mie de ani.

Deşi măicuţele au fost scandalizate la început să aibă în mijlocul lor o femeie notorie precum Madame du Barry – unele se temeau că numai privind-o sufletele lor ar fi fost întinate – ele au ajuns treptat să îi admire firea plăcută. Educaţia ei mănăstirească a ajutat-o să se adapteze bine locului. Ajuta cu plăcere la muncile din mănăstire, nu întârzia niciodată la rugăciuni, astfel ajungând să le aibă la degetul mic pe pudicele călugăriţe în doar câteva săptămâni. Un an mai târziu, când a fost eliberată, acestea au plâns când caleaşca ce-o ducea pe Madame du Barry a dispărut în zare.

Iniţial, i s-a interzis să se apropie la mai mult de 50 de kilometri de Paris şi Versailles. Dar interdicţia a fost ridicată curând, iar ea s-a întors în micul castel

Louveciennes, de lângă Versailles, pe care i-l dăruise amantul ei regal. A devenit patroana satelor învecinate, îngrijindu-se de săraci şi bolnavi, ceea ce nu a împiedicat-o însă să organizeze şi unele dintre cele mai extravagante petreceri.

Dar lui Jeanne du Barry nu i-a fost scris să trăiască până la sfârşit în lux. Ţăranii francezi ce suferiseră de foame în timp ce ea se distrase cu regele nu uitaseră asta. În 1789, lumea ei a început a se nărui. Bastilia a căzut, Ludovic al XVI-lea şi Maria Antoaneta au fost ghilotinaţi, iar iubitul Madamei du Barry, ducele de Brissac, a fost linşat pe străzile Parisului, capul fiindu-i înfipt într-o suliţă. Dulce, naivă şi prostuţă, Madame du Barry trăia într-o lume ireală la Louveciennes. A comandat statuete pentru grădină, rochii pentru ea, mobilă nouă. Când bijuteriile i-au fost furate şi au apărut la Londra, ea a obţinut de la guvernul Revoluţiei documentele necesare pentru a călători în Anglia pentru a le identifica. Într-o vreme în care mii de oameni încercau să fugă din Franţa prin orice mijloace pentru a scăpa ce ghilotină, Madame du Barry s-a întors în Franţa şi la castelul ei, pentru a se relaxa în băi înmiresmate şi a se întâlni cu croitorul personal.

Dar, la scurt timp după ce s-a întors, Madame du Barry a fost arestată, găsită vinovată de acuzaţii false de trădare şi spionaj şi condamnată la moarte prin ghilotinare. Ea a făcut o înţelegere cu călăii ei – să le spună unde erau ascunse toate bunurile ei de valoare de la Louveciennes în schimbul cruţării vieţii. Timp de trei ore, aceştia au notat conştiincioşi declaraţiile despre bijuterii îngropate în grădină, argint ascuns în iaz, tablouri tăinuite în vechea moară.

Apoi au trimis pe cineva să îi taie părul şi să îi lege mâinile. Iubita regelui a leşinat şi a fost urcată într-un faeton alături de alţi prizonieri. Gemând şi suspinând, a fost târâtă cu forţa pe treptele ghilotinei, strigând: „O să mă răniţi! Vă rog nu-mi faceţi rău!” 15

Când capul cu părul ciuntit a căzut în coş, mulţimea a izbucnit în urale: *Vive la révolution*! Cea mai frumoasă

femeie a Europei, ultima mare *maîtresse-entitre*, a fost înmormântată într-o groapă comună, fără piatră funerară, alături de alte victime ale Revoluţiei franceze.

„Luaţi-o pe femeia asta

DIN FAŢA OCHILOR MEL!”

În 1796, în timp ce făcea turul Italiei, Wilhelmina Encke Rietz, contesă de Lichtenau, a fost informată că amantul ei de 26 de ani, regele Frederic Wilhelm al II-lea al Prusiei, era grav bolnav. Un înalt oficial i-a scris că „numai prezenţa contesei de Lichtenau ar reuşi, poate, să îl salveze pe rege, care este nerăbdător să o vadă”.16 Aceasta a pornit numaidecât spre Berlin.

Ajunsă acasă la Charlottenburg, Wilhelmina l-a găsit pe rege puternic afectat de boala gravă. Văzându-şi iubita amantă, însă, el a început imediat să se simtă mai bine. Ea l-a îngrijit credincioasă pe Frederic Wilhelm, aranjând să fie jucate scenete în camera în care zăcea, instruindu-i pe bucătari să îi pregătească mâncărurile preferate. Regele distrus de durere era iritat dacă nu o avea pe contesă lângă el. Majoritatea curtenilor erau de părere că ea îi prelungea viaţa.

Dar, după un an şi jumătate de recuperare treptată, starea lui s-a înrăutăţit şi a devenit clar pentru toţi că era pe moarte. Prietenii Wilhelminei i-au recomandat să părăsească ţara cu bijuteriile în valoare de 50.000 de livre. Dar Wilhelmina a rămas literalmente credincioasă până la moarte. Dorea să fie acolo, la căpătâiul iubitului ei, în momentul morţii acestuia. Abia după aceea s-ar fi putut preocupa de ea însăşi.

Picioarele lui Frederic Wilhelm s-au umflat îngrozitor. Scenetele şi muzica nu mai erau un divertisment potrivit pentru un om pe moarte. Wilhelmina a început să cheme curteni a căror conversaţie îl amuza pe rege. Îi citea din cărţi pe care ea le găsea interesante. Pe măsură ce agonia regelui se prelungea, Wilhelmina a început să aibă convulsii. Doctorii ce îl îngrijeau pe rege i-au recomandat să se ducă acasă şi să se odihnească, promiţându-i să o anunţe dacă starea regelui se ameliora

sau se înrăutăţea. Sleită, Wilhelmina s-a supus. Când s-a apropiat de prinţul moştenitor, fiul de 27 de ani al lui Frederic Wilhelm, acesta a strigat: „Luaţi-o pe femeia asta din faţa ochilor mei!” 17 Era un indiciu asupra lucrurilor ce aveau să urmeze.

Prinţul moştenitor a poruncit să i se trimită vorbă Wilhelminei că tatăl lui era bine, ca să o împiedice să revină. Şi astfel, regele Frederic Wilhelm al II-lea a trebuit să treacă în tenebrele lumii de dincolo fără să ţină mâna ei mângâietoare într-a lui.

Sfâşiată de durere, Wilhelmina a aflat curând că o aşteptau şi alte lovituri ale destinului. Prietenii au dispărut peste noapte. Nimeni nu a venit să o consoleze. Propriii servitori au început să o jignească. Iar noul rege a trimis oameni să îi scotocească prin casă după documente de stat şi să îi ceară cheile de la masa de lucru şi de la dulapuri. Documentele atât de căutate s-au dovedit a fi poezii romantice, cântece şi scrisori de dragoste.

Cu toate acestea, trei zile după moartea regelui, ea a fost pusă sub arest la domiciliu. Mama ei suferindă şi credincioasa ei servitoare au fost izgonite. Copiii ei înspăimântaţi s-au aruncat în braţele mamei lor, de unde au fost smulşi cu brutalitate. Timp de şase săptămâni, soldaţii au păzit-o pe Wilhelmina cât timp a rămas singură în casa cu obloanele trase, jelindu-şi iubitul pierdut. În final, comisia ce-i investiga crimele i-a permis o plimbare zilnică de două ore. Când a ajuns în apropierea palatului iubitului ei, a izbucnit în lacrimi.

Wilhelmina a fost acuzată de multe nelegiuiri, inclusiv că ar fi sustras inele de pe degetele regelui muribund şi un diamant mare cunoscut sub numele Solitaire. În replică, Wilhelmina a descris dulapul din dormitorul regelui unde puteau fi găsite diamantul şi alte bijuterii. Ea scosese inelele la cererea regelui, astfel ca el să se poată spăla pe mâini. După aceea, când a vrut să i le pună la loc pe degete, a observat cât de umflate erau acestea. Nedorind să îl alarmeze, a pus inelele în acel dulap.

Wilhelmina a rămas în arest la domiciliu trei luni din ziua morţii lui Frederic Wilhelm. În cele din urmă, un mesager a vizitat-o într-o seară ca să-i aducă decizia lui Frederic Wilhelm al III-lea. I se permitea să păstreze orice mobilă şi bijuterie dăruite de rege şi o mică pensie de 4.000 de taleri pe an. Dar trebuia să schimbe luxoasele case de la Charlottenburg şi Berlin cu o închisoare fortificată din Silezia. Fără să verse o lacrimă, şi-a făcut bagajele şi a plecat imediat.

Dar Wilhelmina avea nişte prieteni influenţi dispuşi să îi ia apărarea în faţa valului de indignare regală. Aceştia i-au reamintit noului rege de repercusiunile urâte pe care le avusese asupra lui Ludovic al XVI-lea felul în care acesta o tratase pe Madame du Barry. Un politician italian de la Curtea din Berlin, pe nume Filistri, l-a atenţionat deseori pe noul rege cu privire la dezonorarea memoriei tatălui lui. A început de asemenea să discute cu regina mamă – soţia neglijată a defunctului rege – cu tânăra regină, cu prinţii şi miniştrii pentru a-i convinge să o elibereze pe Wilhelmina din fortăreaţă. După doar două luni în temniţă, ea a fost eliberată. Câţiva ani mai târziu, Napoleon a venit în vizită la Berlin. S-a interesat personal de soarta Wilhelminei, iar, când a aflat că trăia în sărăcie, a reuşit să îl convingă pe Friedric Wilhelm al III-lea să îi înapoieze o parte din avere.

Dar amanta dezmeticită nu s-a pensionat cuminte; a avut o serie de amanţi. La vârsta de 50 de ani s-a măritat cu un tânăr artist care a părăsit-o după doar doi ani. S-a mutat la Viena şi apoi la Paris, murind în 1822, uitată de toată lumea, la vârsta de 68 de ani.

„NU AM FOST NICIODATĂ O POMPADOUR.

CU ATÂT MAI PUŢIN O MaINTENON”.

Dată fiind vârsta pe care o avea şi durata relaţiei ei cu împăratul Franz Iosif al Austro-Ungariei, Katharina Schratt a fost tratată cu mult respect la moartea amantului ei. În 1889, ea îi stătuse alături împăratului pentru a-l consola după tragica moarte a unicului fiu – în castelul de vânătoare Mayerling, Rudolf, prinţul moştenitor de numai 17 ani, îşi împuşcase mai întâi iubita, contesa Maria von

Vetsera, după care se sinucisese cu un glonte. Katharina Schratt îi fusese singura consolare când iubita lui soţie, împărăteasa Elizabeta, fusese asasinată în 1897. Şi i-a rămas alături timp de 33 de ani în care imperiul său greu de stăpânit s-a năruit.

În 1916, când împăratul a decedat la vârsta de 86 de ani, amanta sa avea 66. Aceasta nu mai era actriţa atrăgătoare pe care împăratul o văzuse pentru prima oară la teatrul imperial; Katharina devenise corpolentă, căpătând un aer de matroană. În timpul Primului Război Mondial, sufletista Katharina a inaugurat un spital pentru soldaţii răniţi, supraveghind personal pregătirea mâncării hrănitoare care devenise tot mai greu de găsit.

În timpul vizitelor ei la împăratul rămas văduv, cei doi erau văzuţi plimbându-se agale prin grădină. Uneori, ea îi citea documente imperiale, căci pe el îl cam lăsase vederea. Ea îi aducea alinare bărbatului slăbit care dusese pe umerii lui firavi un ditamai imperiu timp de aproape 70 de ani şi care era copleşit acum de povara Primului Război.

De îndată ce împăratul a murit, Katharina a fost chemată la palat. Ea a cules doi trandafiri albi din seră şi a luat o trăsură pentru distanţa scurtă pe care o avea de parcurs. Fosta ei inamică, fiica împăratului, arhiducesa Valerie, a venit la ea în fugă, plângând, mulţumindu-i pentru că îşi închinase viaţa îngrijirii tatălui ei. Katharina a intrat în încăperea unde zăcea trupul neînsufleţit al împăratului, l-a văzut pe Franz Joseph întins în patul lui îngust, cu trup sfrijit şi fără vreun licăr de viaţă, şi a pus cei doi trandafiri în mâinile lui împreunate.

Cu proprietăţile şi bijuteriile pe care le primise ca amantă imperială, Katharina şi-a susţinut familia, dar şi pe alţi sărmani în groaznica perioadă dintre războaie. Cunoscută pentru generozitatea ei, Katharina a adoptat numeroşi câini abandonaţi de stăpânii care nu-i mai puteau hrăni.

În anii 1930, jurnaliştii au hărţuit-o pentru a le da o declaraţie despre relaţia ei cu împăratul. Editurile au implorat-o să îşi scrie memoriile. Katharina le răspundea

de fiecare dată: „Eu sunt actriţă, nu scriitoare, şi nu am nimic de spus, pentru că nu am fost niciodată o Pompadour, cu atât mai puţin o Maintenon”.18

Într-o zi, pe când avea 86 de ani, Katharina – care trăise în amurgul strălucitor al Imperiului Habsburgic, în vremuri cu căleşti trase de cai, valsuri elegante şi foşnet de superbe rochii de bal – a privit pe fereastră şi a văzut coloana lui Hitler într-o procesiune triumfătoare prin Viena, trecând exact prin faţa casei ei. În cele din urmă, la 56 de ani după ce devenise amantă imperială, Katharina făcea o declaraţie politică. A închis toate obloanele.

„Ce se va alege de mine?”

În 1910, regele Eduard al VII-lea al Regatului Unit murea la vârsta de 68 de ani, trupul său puternic ca al unui taur fiind răpus, în cele din urmă, de o viaţă plină de abuzuri. Auzind vestea, amanta lui, Alice Keppel, a început să scotocească prin toate hârtiile ei pentru a găsi o scrisoare pe care el i-o scrisese cu opt ani în urmă, după ce îşi revenise dintr-o criză gravă de apendicită – perioadă în care calea ei către camera bolnavului fusese ferm baricadată de regina Alexandra. În această scrisoare, regele cerea ca Alice să aibă permisiunea să îl viziteze din nou dacă el va suferi de o boală gravă.

Şi astfel, nedorită, dar având permisiunea, Alice s-a strecurat în camera bolnavului, s-a aşezat alături de monarhul muribund şi i-a mângâiat mâna. Alexandra s-a dus la fereastră, întorcând delicatul spate regal acestei scene emoţionante dintre soţul ei şi amanta acestuia. Eduard i-a şoptit răguşit soţiei lui: „Trebuie să o săruţi. Trebuie să o săruţi pe Alice”. 19 Ne putem imagina repulsia pe care trebuie să o fi avut când regina şi-a întins buzele marmoreene. De fapt, o asemenea repulsie, încât mai târziu a negat că sărutul ar fi avut loc.

Când Eduard a intrat în comă, Alexandra l-a luat deoparte pe sir Francis Laking, prietenul regelui, şi i-a spus: „Luaţi-o pe femeia aceea de acolo”. Alice a devenit isterică şi a refuzat să plece de lângă iubitul ei. Când era târâtă afară din cameră, a început să strige: „Nu am făcut

niciun rău. Între noi nu a fost nimic greşit. Ce se va alege de mine?" 20 Cu uşa bine ferecată, în prezenţa trupului soţului ei, Alexandra, a dezvăluit, în cele din urmă, faţă de sir Francis sentimentele pe care le tăinuise aproape cinci decenii. „Nu aş fi sărutat-o, dacă el nu mi-ar fi cerut-o", s-a lamentat ea. „Dar aş fi făcut orice mi-ar fi cerut el. Acum doisprezece ani, când am fost atât de supărată din cauza lui lady Warwick, iar regele a protestat, m-aş fi putut despărţi de el, dacă aş fi vrut. Atunci i-am spus, o dată pentru totdeauna, că putea avea câte femei dorea, că eu nu am să suflu o vorbă; şi de atunci am făcut tot ce a dorit el să fac în legătură cu ele. El a fost viaţa mea, iar acum, că a murit, nu mai contează nimic". 21

După ce s-a adunat, Alice s-a întors acasă şi le-a spus tuturor prietenilor ei că regina Alexandra nu doar că o sărutase, dar o şi asigurase că familia regală va avea grijă de ea, o declaraţie negată de toţi ceilalţi care fuseseră de faţă. Alice s-a dus la înmormântarea lui Eduard îmbrăcată toată în negru ca o văduvă, acoperită de un voal negru până în pământ şi cu pene de struţ negre mari, dar a intrat în capelă printr-o uşă laterală. După perioada de doliu, Alice a decis că dispariţia ei ar putea fi apreciată de noul rege. Ea şi-a luat soţul şi copiii şi, cu câştigurile de pe urma păcatului ei, au plecat cu toţii într-o călătorie de doi ani prin India şi China. Când s-au întors în Anglia, familia a organizat nişte petreceri extravagante.

În 1936, Alice, în vârstă de 67 de ani, lua prânzul la Ritz, în Londra, când s-a dat anunţul că regele Eduard al VIII-lea abdica pentru a se căsători cu amanta sa, Wallis Warfield Simpson. Alice a tresărit. „Lucrurile se făceau mult mai bine pe vremea *mea* \ a spus ea cu voce tare.22

Capitolul 11

Sfârşitul unei cariere

— >

STRĂLUCITE – ŞI VIAŢA DE DUPĂ

— Y >

Ale îmbătrânirii degete neiertătoare şterg urmele frumuseţii trecătoare.

Lord Byron

Păşind tiptil pe coridoare aurite, moartea se strecura uneori pe lângă apartamentele regelui şi pătrundea în altele, unde îi făcea o vizită amantei. Trupul amantei regale moarte nici nu avea timp să se răcească şi era aruncat într-un mormânt, după care curtenii o şi uitau, preocupaţi de înlocuirea ei cu o alta.

Dar soarta majorităţii amantelor nu a fost întotdeauna o moarte tragică în tinereţe sau o pedeapsă dramatică după moartea iubiţilor lor regali. Multe dintre ele au avut o soartă mult mai banală – au trăit până la bătrâneţe, învăţând să urască oglinzile, fiind, în cele din urmă, înlocuite cu chipuri mai tinere şi mai drăgălaşe. În secolele trecute, neiertătorul Timp îşi lăsa mai repede amprenta-i devastatoare asupra frumuseţii feminine. Frumoasa blondă a lui Ludovic al XIV-lea, Louise de La Vallière, şi-a ascuns frumuseţea pălindă între zidurile unei mănăstiri la „venerabila” vârstă de 29 de ani. Samuel Pepys o descria pe una din amantele lui Carol al II-lea, o „vârstnică” de 23 de ani, ca pe o femeie ce începea „să se treacă”.1

Într-o zi, când lady Castlemaine a dat nas în nas cu inamicul ei, ducele de Ormonde, la Curte, şi-a exprimat cu voce tare dorinţa ca acesta să fie desfigurat, infirm şi să moară în chinuri în ştreang. Ducele a privit-o calm pe femeia de 29 de ani şi i-a replicat: „Eu nu mă grăbesc să fiu martorul sfârşitului dumneavoastră, doamnă, căci tot ce îmi doresc este să trăiesc atât cât vă văd bătrână”.2

Ce se întâmpla cu amantele respinse când îmbătrâneau? Multe continuau să aibă vieţi active departe de Curte, căsătorindu-se, având copii, vizitându-şi prietenii, bucurându-se de banii câştigaţi prin păcat în frumoase case de ţară, pline de mobile elegante.

În anii de pe urmă ai vieţii, fostele amante regale găseau în religie antidotul păcatelor lor din tinereţe. Şi în vreme ce majoritatea, deja obosite, îşi lăsau frumuseţea pradă omnipotentului inamic Timpul, câteva se luptau brave până la sfârşit.

Moartea ia o amantă

Nu este surprinzător faptul că Moartea lua multe amante regale la apogeul tinereţii şi al frumuseţii lor. Tristul lor sfârşit era adesea prevestit cu multe luni înainte prin fericita veste a unei mult-dorite sarcini, o legătură tangibilă şi eternă cu regele.

Moartea trebuie să fi râs cu poftă când a venit să o ia pe Gabrielle d'Estrées, căci şi-a programat vizita cu o ironie desăvârşită – cu doar câteva ore înainte ca amanta să se mărite cu iubitul ei, Henric al IV-lea, şi să devină regina Franţei, eliberând astfel calea fiului ei, César, către tron. În martie 1599, Gabrielle era însărcinată în luna a cincea. Trecuse prin celelalte trei sarcini anterioare bucurându-se de o sănătate de fier. Dar aceasta de acum era mult diferită. Gabrielle era morocănoasă, irascibilă, abătută. Se plângea adesea că nu se simte bine, se temea de un dezastru iminent. Avea multe nopţi în care nu reuşea să adoarmă, iar când dormea, avea coşmaruri oribile.

Cu trei zile înainte de nuntă, care urma să aibă loc în Duminica Paştelui, Gabrielle a pornit spre Paris cu o ambarcaţiune, pentru a pregăti ceremonia, în vreme ce Henric a rămas la Palatul Fontainebleau. Când Henric şi-a luat rămas bun de la ea pe malul râului, Gabrielle a izbucnit în lacrimi şi s-a prins strâns de el. Regele a crezut că iubita lui suferea de nervi; dar poate că într-un ungher ascuns al sufletului ea ştia că era ultima oară când îl vedea pe Henric, îi simţea căldura şi fermitatea trupului lui lipit de al ei.

Ajunsă la Paris, Gabrielle a mâncat acasă la prietenul ei, bancherul Zamet, unde la cină au fost servite şi lămâi. Simţindu-se rău, Gabrielle şi-a anulat prezenţa la câteva evenimente de gală. A doua zi după-amiaza, au început durerile facerii cu patru luni prea devreme. Durerile erau mai puternice decât fuseseră vreodată. Gabrielle se contorsiona în timp ce medicii scoteau copilul mort din pântec, bucată cu bucată. Deşi erau de faţă doi chirurgi, trei farmacişti şi un preot, Gabrielle a murit în Sâmbăta Paştelui, cu o zi înainte să fi apucat să devină regina

Franţei.

Momentul morţii Gabriellei a fost atât de ciudat încât, cum era de aşteptat, a început să circule prin toată Franţa zvonul că fusese otrăvită. Suspecţii erau Vaticanul sau Casa de Medici, care se opuseseră cu vehemenţă căsătoriei lui Henric cu Gabrielle, sperând că el se va căsători, în schimb, cu ducesa Maria de Medici. Doctorii – derutaţi, în ciuda autopsiei – au conchis că femeia fusese ucisă de o lămâie „stricată”.3 Doctorii moderni, citind rapoartele despre simptomele şi suferinţele Gabriellei, sunt de părere că aceasta a murit din cauza unei sarcini septice. Oricare ar fi fost cauza morţii Gabriellei, mulţi catolici au văzut în asta mâna Domnului, care a vrut să salveze în ultimul minut ţara de ruşinea urcării pe tron a unei târfe ca regină.

Când Henric a auzit de îmbolnăvirea bruscă a Gabriellei, a alergat numaidecât să o vadă, dar a fost oprit pe drum de vestea morţii ei. Distrus, a îmbrăcat numaidecât straie negre de doliu în locul celor tradiţionale albe sau violet, lucru pe care monarhii francezi nu-l mai făcuseră vreodată până atunci. Dragostea lui fusese profundă; iniţial, durerea lui a fost extremă. De-a lungul unei îndelungate vieţi de flirt, Henric îi fusese credincios unei singure femei, iar acea femeie fusese Gabrielle.

Amanta regală care avusese o asemenea onoare în viaţă a fost straniu umilită în moarte. Servitorii din casă au furat inele valoroase de pe degetele ei după ce a murit. Aflând vestea morţii ei, tatăl Gabriellei şi-a înhămat caii la căruţă şi a încărcat toată mobila preţioasă pe care ea o comandase pentru apartamentele regale. Grimasele puternice ale Gabriellei din timpul agoniei îi făcuseră gura să se strâmbe la spate în timpul morţii şi să rămână astfel ca împietrită; nici doctorul şi nici ceilalţi prezenţi nu i-au putut-o aduce la poziţia iniţială. Trupul ei deformat, făr’ pic de urmă din frumuseţea de odinioară, nu putea fi lăsat vederii. Sicriul a fost închis şi bătut în cuie şi împins sub pat, în casa ei din Paris, în timp ce persoanele îndoliate treceau prin faţa unei păpuşi de ceară cu chipul ei, lăsând

alături, conform obiceiului, diverse mâncăruri. Henric – împiedicat să organizeze funeraliile la Notre Dame, deoarece Gabrielle nu făcuse parte din familia regală – a fost forţat să aleagă o biserică mai mică.

După funeralii, păpuşa de ceară a Gabriellei a fost depusă într-o mică încăpere din apartamentele private ale regelui de la Luvru, fiind îmbrăcată cu o altă rochie în fiecare zi. Henric scria: „Rădăcina dragostei mele a murit; ea nu va mai da lăstari vreodată”.4 El a vizitat păpuşa de ceară mulţi ani, chiar şi după ce a cedat dorinţelor papei şi s-a însurat cu Maria de Medici, luându-şi – poate în semn de protest – o tânără amantă nubilă. În ciuda tristeţii reale a regelui generată de pierderea Gabriellei, rădăcina dragostei lui a continuat să dea lăstari până în ziua morţii.

Superba Mademoiselle de Fontanges a murit şi ea din cauza unei sarcini. În 1680, ea a dat naştere copilului lui Ludovic al XIV-lea, copil care a murit la scurt timp după naştere. Deşi ea a supravieţuit naşterii, sângerarea nu s-a oprit. După câteva săptămâni, femeia palidă şi slăbită a părăsit Versailles pentru a se recupera la o mănăstire. Regele nu era foarte răbdător când venea vorba de boală, iar amanta lui a sperat că îi va cuceri inima încă o dată dacă se va întoarce radiind de sănătate şi de frumuseţe.

Madame de Sévigné descria contrastul emoţionant dintre marea avuţie pe care o avea Mademoiselle de Fontanges şi boala fatală a acesteia: „Mademoiselle de Fontanges a plecat la Chelles”, scria ea. „A avut patru trăsuri, trase de şase cai fiecare, caleaşca ei fiind trasă de opt cai. Au însoţit-o toate surorile, dar cu toatele atât de triste, că ţi se făcea milă privindu-le – frumuseţea aceea extraordinară fără pic de sânge în obraji, albă ca ceara, schimbată, copleşită de tristeţe, păsându-i de cei 40.000 de ecu pensie anuală la fel de puţin ca de taburetul pe care îl are şi dorindu-şi nimic altceva decât sănătate şi inima regelui pe care l-a pierdut”. 5

Fosta favorită a sângerat încet până la moarte, pierzând în fiecare zi încă puţină vlagă, încă puţină culoare, până când, un an mai târziu, Mademoiselle de

Fontanges a murit, la vârsta de 22 de ani. Există o poveste care spune că Ludovic a vizitat-o în ultimele ore de viaţă şi a stat la căpătâiul ei, plângând. „Văzând lacrimi în ochii regelui meu”, se povesteşte că ar fi zis ea, „pot muri fericită”. 6 Dar la Versailles nu a crezut nimeni această poveste. În realitate, regele o uitase deja.

În 1743, amanta lui Ludovic al XV-lea, Madame de Ventimille, i-a născut un fiu sănătos, iar câteva zile mai târziu a murit din cauza convulsiilor. Trupul deloc popularei „târfe a regelui” a fost depus într-o casă din oraşul Versailles şi păzit de gărzi. Când aceştia şi-au părăsit postul şi s-au dus la cârciumă, o gloată furioasă au pătruns în casă şi i-au pângărit trupul neînsufleţit.

Următoarea amantă a lui Ludovic, Madame de Châteauroux, a murit şi ea de tânără. Cu câteva săptămâni înainte să îşi dea sufletul brusc, regele aproape murise din cauza febrei în timp ce se afla într-o campanie militară şi acceptase solicitările preoţilor săi de a o izgoni pe Madame de Châteauroux, retrăgându-i toate titlurile şi privilegiile. Regele s-a însănătoşit, iar amanta lui aştepta ca pe ace ca el să o cheme înapoi. În cele din urmă, acest lucru s-a întâmplat. Bucuroasă peste măsură, amanta şi-a făcut bagajele pentru a se întoarce în elegantele ei apartamente de la palat şi pentru a-şi relua viaţa de unde o lăsase. A urzit nerăbdătoare planuri numai bune pentru pedepsirea celor care se bucuraseră fără ruşine de decăderea ei.

Dar, înainte să se suie în trăsură, a fost lovită de o migrenă cumplită şi a trebuit să se întoarcă în pat. Nerăbdătoare să îşi facă revenirea triumfătoare, a aşteptat să îi treacă durerea de cap. Dar s-a instalat febra. A început să aibă convulsii care au făcut-o să urle de vibrau zidurile casei. Ambiţiile ei înflăcărate, care aprinseseră întreaga Curte, s-au transformat într-o scânteioară, iar apoi în cenuşă rece.

Regele a fost devastat. Marchizul d’Argenson scria: „Bietul nostru stăpân are o privire care te face să tremuri pentru viaţa ta”.7

Ludovic a pierdut două amante în doi ani. Şi avea să

o piardă şi pe următoarea şi pe cea mai iubită. Timp de 19 ani, Madame de Pompadour domnise peste rege şi naţiune. Dar, în 1763, sănătatea ei a început să se deterioreze rapid. I-a mărturisit îndelungii ani de suferinţă vechii ei prietene, Madame de la Fierte-Imbault. „Nicicând nu am auzit un discurs mai frumos despre răzbunarea ambiţiei”, scria prietena ei. „Părea atât de nefericită, de mândră, atât de violent de zdruncinată şi atât de sufocată de propria-i enormă putere încât, după o oră de discuţii, am avut sentimentul că moartea era singurul refugiu care îi mai rămăsese”. 8

La vârsta de 41 de ani, suferind probabil de tuberculoză şi de insuficienţă cardiacă congestivă, Madame de Pompadour urca scările cu atâta greutate că a fost nevoit să se instaleze un scaun mecanic pe scările de la Versailles. La începutul anului 1764, era limpede pentru toţi că amanta regală era o femeie pe moarte. În februarie al aceluiaşi an, a suferit o hemoragie pulmonară, urmată de frisoane şi febră. Regele a vizitat-o în fiecare zi. În aprilie, primăvara rece şi umedă, în palatul în care trăgea cumplit, i-a agravat boala. În ultimele zile, şi-a dat cu ruj în obrajii palizi, şi-a pus o rochie de brocart peste lenjerie de corp albă din tafta şi şi-a coafat părul. Când regele a vizitat-o, ea, ştiind că el ura boala, a refuzat să vorbească despre boala ei, pretinzând că, de fapt, se simţea mai bine. Pe moarte fiind, a ascultat plicticoasele lui poveşti, intervenind cu remarci inteligente la momentul oportun.

Pe 13 aprilie, regele, după ce stătuse de vorbă cu doctorii Madamei de Pompadour, i-a adus acesteia vestea că mai avea de trăit doar câteva zile, poate chiar ore. Ea l-a întrebat dacă ar fi dorit să vină un preot să o vadă, iar el a dat afirmativ din cap. Ea nu-şi dorea neapărat să facă asta pentru că ştia că dacă ar fi venit un preot, Ludovic ar fi trebuit să plece, dată fiind natura păcătoasă a relaţiei lor de odinioară, şi avea să nu-l mai vadă vreodată. Amantele catolice erau osândite să moară fără prezenţa iubiţilor lor.

Ca şi cum moartea banală a unui muritor de rând ar fi poluat atmosfera ambroziacă a zeilor, la Versailles nu

era permisă moartea cuiva care nu făcea parte din familia regală. Dar Ludovic a insistat ca Madame de Pompadour să rămână acolo nestingherită, în tot confortul posibil.

Ştiindu-se pe moarte, ea şi-a scris testamentul, lăsând multe bunuri prietenilor şi servitorilor credincioşi. În acea ultimă noapte, a dormit stând în fund într-un scaun, pentru că plămânii ei deterioraţi puteau inhala puţin aer doar în acea poziţie. A doua zi după-amiaza, Delfinul scria: „Moare cu un curaj rar ambelor sexe. De fiecare dată când trage aer crede că este ultima ei suflare. Este unul dintre cele mai triste şi mai crude sfârşituri pe care şi le poate cineva imagina… Regele nu a văzut-o de ieri”. 9

Înainte de sfârşit, Madame de Pompadour şi-a murdărit aşternuturile. Când cameristele au vrut să o mute ca să le schimbe, ea a spus: „Ştiu că sunteţi foarte îndemânatice, dar eu sunt atât de slăbită că m-aţi face să sufăr fără să vreţi, şi nu merită pentru cât timp mi-a mai rămas”.10

Când preotul venit s-a ridicat să plece, ea i-a zâmbit frumos pentru ultima oară şi i-a spus: „O clipă doar, domnule abate, şi plecăm împreună”.11 Plămânii ei – niciodată foarte puternici, acum complet afectaţi – au expirat cu greu ultima suflare. Apoi a urmat o tăcere cumplită.

Când regele a fost informat că amanta lui murise, s-a închis în apartamentele sale cu câţiva dintre cei mai buni prieteni. Între timp, ducesa de Praslin, privind pe fereastră, a văzut trupul neînsufleţit al unei femei, „acoperit numai cu un cearşaf strâns atât de tare că se puteau distinge foarte bine formele capului, sânilor, stomacului şi picioarelor”.12 La doar câteva momente după moarte, trupul Madamei de Pompadour a şi fost îndepărtat din palat.

În ziua funeraliilor, un vânt rece sufla în jurul Palatului Versailles. Când cortegiul trist a trecut prin faţa palatului, regele – căruia eticheta îi interzicea participarea la ceremonie – a ieşit pe balcon în ploaie, fără pălărie sau

mantou, cu lacrimi grele rostogolindu-i-se pe obraji. „Sunt singurul tribut pe care i-l pot oferi”, i-a spus servitorului lui.13

Când prietenul ei Voltaire a auzit că a murit, a scris: „Sunt profund afectat de moartea Madamei de Pompadour; plâng gândindu-mă la asta. Este atât de absurd că un scârţa-scârţa pe hârtie bătrân ca mine este încă în viaţă, în timp ce o frumoasă femeie a trebuit să moară la doar 40 de ani, în toiul celei mai strălucitoare cariere din lume. Poate că dacă ar fi avut parte de odihna de care mă bucur eu ar mai fi fost acum în viaţă”. 14 La câteva zile după funeralii, regina declara: „În sfârşit, nu se mai vorbeşte pe aici despre ea. Este ca şi cum nici nu ar fi existat vreodată. Ce să-i faci, aşa e lumea; este foarte greu să o iubeşti”. 15

Afacerea vieţii

Nu toate amantele regale au avut sfârşituri tragice. Majoritatea dintre ele au îmbătrânit, au părăsit Curtea regală şi şi-au continuat viaţa cotidiană cu buzunarele doldora de banii câştigaţi prin păcat.

La începutul domniei lui George I al Angliei, trei vechi amante regale ale regilor defuncţi au dat nas în nas la Curtea britanică. Ducesele de Portsmouth, Dorchester şi Orkney, amante ale lui Carol al II-lea, Iacob al II-lea şi William al III-lea, respectiv, au dat peste cap toate statisticile şi au trăit sănătoase până la adânci bătrâneţi. Ca un trio de gâşte bătrâne şi urâte legănându-se pe mal, venerabilele doamne s-au privit, apoi, deodată, ducesa de Orkney a cârâit: „Cine a fi crezut că ne vom întâlni toate cele trei curve bătrâne exact aici?” 16

După exilarea iubitului ei, Iacob al II-lea, Catherine Sedley, ducesă de Dorchester, a primit o pensie de la William al III-lea. Ea avea să spună după aceea că „ambii regi s-au purtat frumos cu ea, însă ambele regine au fost foarte rele”.17 Iacob îi acordase o pensie mare constând din terenuri întinse, însă, după exilul lui, Camera Comunelor a ameninţat-o cu pierderea lor. Isteaţa Catherine s-a dus în faţa Camerei pentru a-şi susţine cauza şi a câştigat.

Când Catherine a împlinit 40 de ani, un baronet scoţian, sir David Colyear, a făcut din ea o femeie cinstită. Sir David era ofiţer în armata lui William al III-lea şi era foarte respectat, atât de mult încât mulţi s-au mirat de mireasa aleasă. În ciuda vârstei, Catherine i-a oferit soţului ei doi fii sănătoşi. Umorul ei dintr-o bucată este cel mai bine evidenţiat de sfatul pe care l-a dat fiilor ei cu Colyear: „Dacă îi spune cineva vreunuia dintre voi că e fiu de târfă, să nu vă supăraţi, căci aşa este”, i-a sfătuit ea. „Dar dacă vă numesc bastarzi, luptaţi-vă până la moarte; pentru că sunteţi fiii unui bărbat onest”. 18

Elizabeth Villiers, ducesa de Orkney, nu s-a fălit niciodată cu poziţia ei de la Curte ca amantă a lui William al III-lea. Dar, în 1694, când regina Maria a murit de variolă la vârsta de 32 de ani, i-a lăsat lui William o scrisoare în care îl mustra pe un ton ameninţător pentru relaţia lui cu Elizabeth. Admonestările de dincolo de moarte sunt cele mai tulburătoare. Şi astfel, William, după ce o înzestrase pe Elizabeth cu 90.000 de acri de teren în Irlanda şi cu o dotă anuală de 5.000 de lire, a concediat-o.

Când Elizabeth a fost dată la o parte, se apropia de 40 de ani şi nu fusese niciodată măritată. În ciuda vârstei înaintate şi a lipsei unui fizic atrăgător – era descrisă ca fiind şasie „ca un dragon” – şi-a găsit curând un soţ respectabil, George Hamilton, fiul mai mic al ducelui de Hamilton.19 Regele William l-a făcut numaidecât conte de Orkney, soţia lui devenind automat contesă. Fiind mereu o persoană care spunea lucrurilor pe nume, Elizabeth i-a spus soţului ei imediat după ce l-a cunoscut că fusese „în relaţii foarte apropiate cu o anumită persoană, dar că nu dorea să audă vreun reproş sau vreo insinuare pe această temă”.20

Căsnicia a fost nu doar fericită, ci şi rodnică. Elizabeth, care nu avusese niciodată copii în timpul relaţiei cu William, i-a dăruit soţului ei trei copii după vârsta de 40 de ani. A mai trăit încă 30 de ani după moartea amantului ei regal. La încoronarea lui George al II-lea în 1727, un martor a descris-o astfel: „A apărut îndărătul unui amestec

de grăsime şi riduri şi a doi sâni de dimensiuni considerabile, dar foarte ofiliţi, precedaţi de un burdihan imens, la toate acestea adăugându-se inimitabila rostogolire a ochilor în cap şi părul ei cenuşiu, care, ca prin minune, stătea ridicat drept, cu greu putându-şi cineva imagina un spectacol mai savuros de atât".21

O altă amantă a lui Iacob al II-lea, Arabella Churchill cea cu chip urât şi trup splendid, s-a măritat cu colonelul Charles Godfrey după încheierea legăturii cu Iacob. După ce îi născuse lui Iacob două fiice şi doi fii, i-a dăruit soţului ei două fiice. Au trăit fericiţi împreună 40 de ani.

Amanta respinsă a lui Napoleon, Maria Walewska, şi-a găsit şi ea fericirea în căsătorie, deşi pentru scurt timp. După căderea lui Napoleon în 1815, ea s-a devotat fiului lor, Alexandru, şi recâştigării proprietăţii lăsate acestuia de împărat. După moartea primului ei soţ, de care divorţase, Mariei a început a-i face curte chipeşul general d'Ornano, care se îndrăgostise nebuneşte de ea. Ea a cedat până la urmă, căsătorindu-se cu el în 1816. Nouă luni mai târziu, a născut un băiat. Dar sarcina îi afectase serios rinichii plăpânzi. Şi-a petrecut ultimele săptămâni dictându-şi memoriile – descriindu-se mai degrabă ca fiind o poloneză patrioată decât o amantă lascivă. A murit în decembrie 1817, la vârsta de 31 de ani.

În exilul său de pe insula Sf. Elena, nimeni nu a avut curajul să îi spună lui Napoleon de moartea ei. A crezut că ea încetase să îi mai scrie pentru că era fericită în căsnicie. Când a murit şi el, trei ani mai târziu, purta încă inelul pe care ea i-l dăruise şi care conţinea o şuviţă din părul ei blond şi inscripţia „Când vei înceta să mă iubeşti, nu uita că eu te iubesc încă".22

Când s-a despărţit de lady Castlemaine după o relaţie de 12 ani, Carol al II-lea a spus: „Tot ce îţi cer spre binele tău este să trăieşti astfel în viitor încât să faci cât mai puţin zgomot cu putinţă, iar mie nu-mi va păsa pe cine iubeşti".23 Dar indiferent pe cine a iubit, ea a făcut foarte mult zgomot. După nenumărate relaţii amoroase imorale, la vârsta de 65 de ani a scăpat, în sfârşit de soţul ei

suferind de multă vreme. În doar câteva săptămâni, văduva veselă s-a măritat cu chipeşul Robert Fielding, de 54 de ani, care mai fusese însurat de două ori cu femei foarte bogate şi avusese norocul ca ambele să moară.

Fielding îşi căuta o a treia moştenire când s-a întâmplat să găsească două văduve foarte bogate – Anne Deleau, valorând 60.000 de lire pe an, şi lady Castlemaine, al cărei venit impresionant era binecunoscut în tot regatul. Fielding a decis că nu trebuia să se limiteze la una singură – intenţionând să se însoare cu ambele şi să le ia averile.

Dar, în loc să se însoare cu văduva Deleau, Fielding s-a însurat cu o impostoare pe nume Mary Wadsworth, o prietenă a coafezei văduvei, care a pretins a fi bogata Anne Deleau, moştenitoarea văduvei, pe care Fielding nu o văzuse niciodată. La a treia întâlnire, cuplul a fost căsătorit de un preot şi căsătoria s-a consumat. „Moştenitoarea", însă, a spus că trebuia să locuiască un timp acasă la ea, până îi va fi dat tatălui vestea căsătoriei. L-a vizitat pe Fielding de mai multe ori, făcând sex cu el de fiecare dată şi primind daruri generoase.

Între timp, Fielding s-a însurat şi cu lady Castlemaine – deşi căsătoria nu era valabilă, din cauza bigamiei lui Fielding, lucru, desigur, necunoscut ei. Fielding a descoperit curând că soţia lui legală nu era deloc bogata doamnă Deleau, ci o şarlatancă fără nicio leţcaie. Le-a bătut măr şi pe ea şi pe coafeza complice. Între timp, a început numaidecât să îşi însuşească veniturile pe care lady Castlemaine le primea de la Carol al II-lea. A început să îi vândă valoroasele mobile, iar când ea a protestat, a încuiat-o într-o cameră, refuzând să o hrănească. Când lady Castlemaine le-a spus fiilor ei, Fielding a spart sertarele secreterului ei şi a furat 400 de lire, apoi a bătut-o rău, până când ea a reuşit să deschidă o fereastră şi să urle ca din gură de şarpe „Crimă!" Fielding a ieşit apoi în stradă şi a început să tragă cu o respingolă. Fiii lui lady Castlemaine au obţinut mandat de arestare pentru Fielding, care a fost dus la închisoarea Newgate şi condamnat pentru bigamie. Dar Fielding trebuie să o fi

fermecat cumva şi pe regina Ana, pentru că aceasta l-a iertat. După doi ani, căsătoria lui lady Castlemaine a fost declarată nulă.

Experienţa cu Fielding a pus, în sfârşit, capăt îndelungatei vieţi pline de cacofonii zgomotoase a lui lady Castlemaine. La scurt timp după aceea, a părăsit Londra şi s-a dus să locuiască în casa nepotului ei. În 1709, la vârsta de 69 de ani, a făcut hidropizie, trupul ei cândva incomparabil de frumos umflându-se şi devenind o masă dezgustătoare de carne. Trei luni mai târziu a murit.

Consolarea religiei

„Când femeile încetează a mai fi frumoase, fac eforturi să fie bune”, a spus Benjamin Franklin, şi ar fi putut foarte bine să fi vorbit despre amantele regale. Multe au trăit epifania religioasă – rareori când încă deţineau titlul de *maîtresse-entitre*, cel mai adesea după ce picau în dizgraţie şi se retrăgeau la ţară. Majoritatea femeilor păcătuiau fără grijă, atâta vreme cât erau în plină tinereţe şi vitalitate, şi se pocăiau în grabă, când mâna vârstei sau a bolii cădea grea peste ele. Multe femei sperau să câştige bile albe pentru Rai după o viaţă dusă în păcat, „oferindu-i zaţul frumuseţii lor lui Iisus Hristos”, după cum bine spunea sir Horace Walpole.24

În 1678, când amanta lui Carol al II-lea, Louise de Kéroualle, a simţit că este pe moarte, ea „i-a ţinut o predică regelui, cu crucifixul în mâini, pentru a-l face să renunţe la femei”.25 Dar pietatea ei a durat exact cât i-a durat şi boala. La doar câteva zile după implorările ei de pe patul de boală către rege, auzind că acesta mergea la teatru cu rivala ei, Hortense Mancini, Louise s-a fardat şi s-a târât până în loja regelui, unde, cu ghearele scoase, şi-a revendicat statutul. În următorii 40 de ani nu l-a mai regăsit pe Dumnezeu.

Nu trebuie să presupunem că amantele regale şi-au neglijat îndatoririle bisericeşti cât timp au fost în funcţie, sau că religia nu s-a îngrijit de ele pe timpul păcătoasei lor existenţe. Majoritatea participau zilnic la slujbele religioase şi multe erau implicate în proiecte caritabile

pentru săraci, în anii 1670, Primi Visconti le descria pe două dintre amantele lui Ludovic al XIV-lea la biserică, „ţinând în mâini mătănii sau o carte de rugăciune, cu ochii ridicaţi spre ceruri, extatice precum nişte sfinte!” 26

Una dintre aceste sfinte extatice, Louise de La Vallière, a lăsat strălucirea Curţii de la Versailles pentru sanctitatea unei mănăstiri la vârsta de 29 de ani. Louise, care ani de zile jucase rolul cameristei urmaşei ei, Madame de Montespan, ajutând-o la îmbrăcat, i-a spus lui Ludovic că „după ce şi-a dedicat tinereţea lui, restul vieţii îi era îndeajuns de lung pentru a-l dedica propriei mântuiri”.27

Înainte ca Louise să plece de la Curte, Madame de Maintenon, ea însăşi extrem de pioasă, a întrebat-o dacă se gândise la disconfortul trupesc ce o aştepta într-o mănăstire a Ordinului carmelit – cea mai strictă de la acel moment: veşmintele care înţepau şi zgâriau, posturile lungi, munca istovitoare, zăduful şi frigul. Maicilor le era interzis să vorbească şi erau obligate să doarmă pe paturi tari ce aveau formă de coşciuge. „Când voi suferi la mănăstire”, a răspuns Louise, „va trebui doar să îmi amintesc ce am fost nevoită să îndur aici, şi toată durerea îmi va părea mult mai uşoară”. 28 A făcut un gest către Madame de Montespan, aflată în celălalt capăt al camerei, care chicotea şi îi şoptea ceva regelui la ureche.

În ziua în care Louise şi-a luat rămas bun de la prietenii de la Curte, s-a aruncat la picioarele reginei Maria-Tereza, implorând iertare. „Crimele mele au fost publice”, a explicat penitenta, „căinţa mea trebuie să fie şi ea publică”. 29 Regina, care o detestase mulţi ani, şi-ar fi dorit, poate, ca respectuoasa Louise să-şi poată păstra fosta poziţie şi să o elimine pe obraznica Montespan. Dar Louise, lăsându-şi cei doi copii care mai trăiau să fie crescuţi la Versailles, s-a urcat în caleaşca ei ducală şi a pornit spre mănăstire, lăsând lumea în urma ei.

„A băut cupa umilinţei până la fund”, a scris Madame de Sévigné.30 In timpul ceremoniei prin care devenea novice, frumosul păr blond cenuşiu al Louisei a fost tuns

foarte scurt, deşi Madame de Sévigné nota încântată că „cele două frumoase bucle de pe frunte i-au fost iertate!” 31 Poate că cel mai jenant moment pentru vanitatea ce-i mai rămăsese Louisei a fost pierderea pantofilor cu toc special făcuţi pentru ea, unul mai înalt decât celălalt pentru a compensa pentru piciorul mai scurt pe care îl avea. Purtând sandalele plate obligatorii în mănăstire, Louise era obligată să şchiopăteze vizibil.

Un an mai târziu, la mănăstire s-au strâns o mulţime de curteni ca să privească spectacolul unic al amantei regale depunându-şi ultimele jurăminte înainte să devină călugăriţă, acceptând astfel vălul negru de la nimeni altcineva decât de la regină însăşi, care a sărutat-o şi a binecuvântat-o după aceea. A fost dificil să se obţină o invitaţie la ceremonie, mulţimea împingându-se şi înghiontindu-se pentru a vedea spectacolul. Un martor ocular scria: „Ea nu a arătat nicicând mai frumoasă sau mai mulţumită. Pare a fi fericită, fie şi numai pentru că nu mai trebuie să lege corsetul Madamei de Montespan…” 32

Regele, măgulit de anii în care Louise îi aruncase priviri de reproş, suferind în tăcere în vreme ce el se fălea cu succesoarea ei, dorise să o păstreze la Curte, ca să îi amintească mereu cât de irezistibil era. A fost supărat la culme că ea îl preferase pe Dumnezeu regelui. Ani de zile, curtenii, dornici să vadă ceva atât de inedit precum o amantă regală devenită călugăriţă, au vizitat-o pe Louise la mănăstire. După ce spunea o rugăciune care să o protejeze de ispită, ea, care renunţase la lume, era obligată să se vadă cu reprezentanţi ai regelui în camera de primire a mănăstirii. Dar regele nu a venit şi nu s-a mai văzut cu ea vreodată.

Poate că pioasa regină şi-a dorit uneori să o urmeze pe Louise în sanctitatea paşnică a unei mănăstiri, să îi lase în urmă pe răutăcioasa Montespan şi pe curtenii calomnioşi. Dar reginele, spre deosebire de amante, părăseau Curtea doar în sicriu. Ani de zile, Maria-Tereza s-a bucurat de scurte sejururi petrecute la mănăstirea carmelită pentru consolare spirituală şi odihnă. Într-o zi,

după ce Louise devenise călugăriţă, regina a privit pe geamul chilioarei ei de la mănăstire şi a văzut o călugăriţă în haine aspre, traversând cu mers nesigur curtea, cărând un balot enorm de rufe murdare. Aceea era, aşadar, amanta soţului ei, pe care ea o tratase cu cruzime, orbită de gelozie. Rămasă fără perle, mătăsuri şi iubirea regelui, dulcea şi plină de speranţă fată ajunsese astfel. Regina a început să plângă.

Lumea se schimba repede la Versailles. Actori şi actriţe care s-au bucurat de cele mai strălucitoare roluri erau uitaţi aproape în clipa imediat următoare părăsirii scenei; o liotă de noi personaje se înghesuiau în culise ca să le ia locul în luminile rampei. Louise de La Vallière nu se potrivise niciodată cu adevărat în rolul splendid pe care îl primise. Avea mult mai mult caracter şi mai multă conştiinţă decât în scenariu. Peisajul din jurul ei era mult prea încărcat, costumele prea împopoţonate, muzica prea tare, intrigile prea banale. Retragerea ei la mănăstire a fost cel mai fierbinte subiect de la Curte câteva zile, după care a fost dat uitării. „La urma urmei”, spunea plictisită *Mademoiselle*, verişoara regelui, „nu e ea prima păcătoasă călugărită”. 33

Madame de Montespan, deşi fericită de încarcerarea fostei rivale într-o mănăstire, avea şi ea pioşenia ei. Era cunoscut faptul că ţinea postul Paştelui şi că îşi cântărea pâinea. Când un oaspete s-a arătat surprins de acest lucru, amanta lui Ludovic al XIV-lea i-a spus: „Pentru că sunt vinovată de un păcat, trebuie oare să le comit pe toate?” 34

Ducele de Saint-Simon scria: „În ciuda vieţii ei păcătoase, ea nu şi-a pierdut credinţa niciodată; obişnuia adesea să îl lase brusc pe rege pentru a se duce să se roage în camera ei, şi nimic nu a putut-o determina să îşi întrerupă o zi de abstinenţă sau să îşi neglijeze cerinţele postului Paştelui. A donat cu generozitate, i-a respectat pe credincioşi şi nu a spus niciodată ceva care să fi fost îndoielnic ori necuviincios. Dar”, a mai adăugat el acid, „a fost poruncitoare, trufaşă şi foarte sarcastică, având

defectele unei femei care a urcat în poziţia pe care o are graţie propriei frumuseţi”. 35

În 1691, la 51 de ani, Madame de Montespan a primit poruncă de la rege să plece de la Curte, dar nu s-a retras liniştită la pensie. Urlând furioasă şi luând cu asalt palatul, a obţinut o ultimă audienţă la Ludovic. Madame de Noyer scria: „... a intrat singură ca o furtună, reproşându-i ingratitudinea faţă de sacrificiile pe care ea le făcuse pentru el. Regele a îndurat această izbucnire isterică pentru că venea de la o femeie şi pentru că era ultimul lucru pe care mai trebuia să îl suporte de la ea...” 36

Madame de Montespan era o femeie extrem de bogată, deţinând castele, moşii şi case în Paris. Dar inima pulsândă a societăţii franceze era alături de rege, de obicei ca favorită a lui la Palatul Versailles. Duse erau acum pentru ea serbările pline de culoare, nevoia de bijuterii şi rochii de satin, puterea şi onoarea, supuşenia lumii întregi.

Deşi i s-a refuzat participarea la nunţile de la Versailles ale copiilor ei, i s-a permis să îi viziteze pe aceştia periodic la Curte. Madame de Caylus scria că „bântuia ca un suflet rătăcit, osândită să revină iar şi iar pe scena unei vieţi apuse pentru a plăti pentru vechile-i păcate”.37 în timpul acestor câtorva vizite la Versailles, nu a mai existat nici urmă din aroganţa ei trufaşă şi temperamentul năvalnic de altă dată. Nesigură pe ea, sperând să fie acceptată, invitată, fosta amantă imperială dictatorială străbătea ca o nălucă sălile de marmură, trecând neobservată prin locurile unde decenii la rândul ea fusese stăpână. În timpul scurtelor vizite la Curte, l-a zărit uneori şi pe rege, deşi de fiecare dată într-o companie numeroasă.

Madame de Montespan a cumpărat un castel în Pădurea Fontainebleau, unde regele mergea periodic la vânătoare. Când auzea trompetele regale sunând, ieşea din casă ca să apuce să îl vadă galopând în depărtare. Neliniştita exilată şi-a mai cumpărat un castel, Oiron, în ţinului ei natal, Poitou, pe care l-a transformat într-un altar închinat regelui, fiecare încăpere fiind decorată cu

portrete şi statui care îl înfăţişau. Ludovic copil, Ludovic tânăr călare, Ludovic pe tron. Numai în camera ei de culcare erau patru astfel de portrete.

Madame de Montespan a aranjat chiar şi o cameră specială exclusiv pentru rege, ca şi cum l-ar fi aşteptat pe monarh să vină în vizită. În cameră fusese adus un impresionant pat cu baldachin împodobit cu o coroană şi cu draperii din catifea neagră brodată cu fir de aur, amplasate în spatele tradiţionalei balustrade joase aurite. Într-adevăr, la Curte se specula, mai ales după ce soţul Madamei de Montespan murise în 1710, că Ludovic urma să o recheme, posibil chiar să se însoare cu ea. Unii au sperat chiar că Madame de Maintenon va elibera calea prin moarte şi că după aceea, cu Madame de Montespan înapoi la Curte, ar fi putut cu toţii să reînceapă distracţiile. Dar Ludovic nu a vizitat niciodată camera pregătită pentru el la Oiron. Iar Madame de Maintenon avea să trăiască încă trei ani după moartea regelui.

Treptat, Madame de Montespan a acceptat faptul că nu avea să mai fie vreodată invitată să locuiască la Curte. Ultimii ani ai vieţii au adus o transformare religioasă – poate cu atât mai mult cu cât trebuia să plătească pentru că apelase la farmece şi magie neagră pentru a-l cuceri pe rege. A construit un spital în care 100 de bătrâni, bărbaţi şi femei, aveau să fie îngrijiţi pe cheltuiala ei. Deşi fusese mereu generoasă cu săracii, acum cosea zilnic haine pentru ei cu propriile mâini şi le-a dat mare parte din bunuri. Femeia care, la

Versailles fiind, se îngrăşase mâncând mâncăruri delicioase, postea acum mai mereu. În plus, obişnuia adesea să renunţe la mici plăceri cotidiene – ca, de exemplu, un joc de cărţi cu musafirii – pentru a se ruga în capela sa.

Într-un gest care amintea de decizia din urmă cu 30 de ani a Louisei de La Vallières, Madame de Montespan a început să se autopedepsească purtând cămăşi şi dormind pe lenjerie de pat din pânză aspră. Ducele de Saint-Simon scria: „Purta mereu în talie, la încheieturile mâinilor şi la

glezne chingi de fier cu ţepi, care îi provocau frecvent pe piele răni urâte”. 38 în mod ironic, Madame de Montespan a început să o viziteze frecvent pe Louise de La Vallière la mănăstire. Amanta regală care se pocăise de timpuriu şi se ascunsese de bunăvoie de măreţia Curţii de la Versailles era cu adevărat fericită. Cealaltă amantă regală însă a găsit căinţa abia după ce a fost forţată să renunţe cu greu la poziţia ei de putere, îmbătrânind şi nemaifiind iubită, singurul loc unde se mai putea duce era altarul. Dorea să afle de la Louise cum reuşise ea să accepte pierderea tuturor onorurilor pământeşti şi să le înlocuiască pe toate, cu inima deschisă, cu dragostea pentru Dumnezeu. Iertând trădarea crudă din trecut, Louise şi-a iniţiat bucuroasă fosta prietenă în tainele Graţiei Divine. Dar, spre deosebire de Louise, a cărei pocăinţă şi fapte bune au fost făcute în spatele zidurilor unei mănăstiri, Madame de Montespan a făcut paradă cu evlavia ei la fel de ostentativ precum îşi afişase cândva păcatele.

Dacă epifania religioasă a Madamei de Montespan a mai atenuat din desfrâul, aviditatea şi voracitatea ei, mândria i-a rămas mai vădită ca oricând. Ducele de Saint-Simon relata că, după ce se retrăsese, ea rămăsese la fel de arogantă precum fusese pe când domnea peste Versailles, pretinzând toate privilegiile regale de care avusese parte în zilele de glorie. Primea vizitatori şezând într-un fotoliu în vreme ce ei erau obligaţi să rămână în picioare. Câţiva membri ai familiei regale primeau scaune, dar chiar şi aşa ea nu se ridica pentru a-i întâmpina ori pentru a-i conduce la uşă. Mulţi dintre ei se prezentau fostei amante pentru a privi chipul care îl încântase pe rege şi marcase o eră.

Îngrozită să nu moară singură, Madame de Montespan angaja femei care să îi citească şi cu care să joace cărţi în camera ei înainte de culcare. Ţinea draperiile patului trase şi numeroase lumânări aprinse prin cameră. Poate simţea moartea păşind tiptil prin castel, căutând-o.

Când moartea a găsit-o, ea o aştepta. Nu se mai temea. Pe patul de moarte, după spusele ducelui de Saint-

Simon, „şi-a chemat toţi slujitorii din casă, până la cei mai umili, şi şi-a mărturisit păcatele despre care ştia toată lumea, cerându-şi iertare pentru îndelungata-i şi scandaloasa-i viaţă trăită în public. Teroarea morţii care o obsedase atâta vreme se spulberase brusc… A mulţumit Domnului că i-a îngăduit să moară departe de copiii ei, roadele adulterului…” 39

Trupul Madamei de Montespan – cel care îl încântase pe rege şi o ajutase să ajungă la putere şi să dobândească atâtea avuţii, cel care era zilnic masat cu uleiuri preţioase – avea acum parte de insulte macabre. Autopsia a fost făcută de un chirurg învăţăcel. Doar cei mai umili servitori au rostit rugăciuni la căpătâiul ei, restul făcându-se nevăzuţi. Trupul ei a fost abandonat în faţa uşii casei, preoţii certându-se care să îl preia. Biserica parohială a câştigat; sicriul a fost depus acolo şi pare-se uitat vreme de două luni. În cele din urmă, o procesiune funerară „remarcabilă prin parcimonia sa ruşinoasă” a pornit spre Poitiers, unde rămăşiţele ei pământeşti au fost depuse în cripta familiei, sub o piatră neagră de marmură.40

Între timp, conform obiceiului, măruntaiele ei au fost depuse într-o urnă pentru a fi îngropate separat. A fost angajat un curier care să ia urna şi să o ducă la o mănăstire, însă acesta, simţind ceva puţind, s-a uitat în vasul prost sigilat. Bărbatul a fost atât de speriat de ce a văzut că a aruncat conţinutul într-un canal, de unde nişte porci s-au înghesuit să-l înfulece numaidecât. Când această întâmplare a fost povestită la Versailles în hohotele de râs ale tuturor, o nobilă prezentă a spus: „Măruntaiele ei? Oare? A avut aşa ceva?” 41

Fiul nelegitim al Madamei de Montespan, ducele de Mâine „nu şi-a putut ascunde bucuria” la auzul veştii morţii mamei sale. Singurul ei copil legitim, ducele d’Antin, a exclamat bucuros: „Iată-mă, în sfârşit, mă dezgheţ!” – aluzie, probabil, la plăcerea de a sta în lumina Regelui Soare fără ca mama lui să facă umbră.42

În mod surprinzător, Madame de Maintenon, care avusese o relaţie destul de rece cu Madame de Montespan

în ultimii ani ai acesteia, a fost atât de necăjită când a aflat de moartea ei, încât s-a încuiat în toaletă. La fel de surprinzătoare a fost indiferenţa extremă a regelui faţă de moartea celei ce-i fusese amantă atâţia ani şi care îi dăruise şapte copii. Soţia unuia dintre nepoţi, pe care o iubea foarte tare, şi-a făcut curaj şi l-a întrebat de ce nu era în doliu, iar el a răspuns rece „că atunci când s-a despărţit de Madame de Montespan nu s-a aşteptat să o mai vadă vreodată, iar în ceea ce îl privea, ea fusese moartă pentru el din acea zi”.43

Cea mai surprinzătoare pocăită a fost impetuoasa Lola Montez – Lola ce egoistă şi vicleană, care i-a frânt inima regelui Ludovic al Bavariei şi din cauza căreia acesta şi-a pierdut regatul. După exilarea ei din Bavaria din 1848 şi după abdicarea lui, Ludovic s-a rugat ca ea să îşi dea seama într-o zi de greşelile făcute şi să se căiască sincer.

Nu a fost dezamăgit, chiar dacă Lolei i-a luat câţiva ani să ajungă acolo. Lola avea talentul unic de a se reinventa. După exilul din Bavaria, s-a mutat în Statele Unite, unde mulţimea se înghesuia să vadă o fostă amantă regală dansând. După ce a împinit 30 de ani, iar cerinţele fizice ale dansului au devenit tot mai dificile, ea a început o carieră actoricească. A jucat într-o piesă de teatru de succes despre ea însăşi, numită *Lola*

Montez în Bavaria, în care era portretizată ca susţinătoare virtuoasă a libertăţii constituţionale, consilier politic al regelui şi – ironia supremă – prietenă la cataramă cu soţia regelui, regina Tereza, care o detestase din tot sufletul.

Veşnic romantică, Lola s-a măritat de două ori, niciuna dintre căsătorii nefiind legală deoarece primul ei soţ trăia încă. În 1853, Lola s-a stabilit în California, în oraşul minier Grass Valley, fiind parcă croită pentru Vestul Sălbatic. A crescut un urs în curtea din spatele casei, a investit într-o mină şi era deseori văzută vizitând puţurile miniere cu câte un trabuc în colţul gurii. În timpul celor doi ani cât a locuit în Grass Valley, a existat un singur incident, când l-a biciuit pe un jurnalist într-o cârciumă

pentru că scrisese ceva urât despre ea într-un ziar. Altfel, Lola era recunoscută pentru activităţile ei caritabile şi, surprinzător, pentru studiul Bibliei.

În 1857, la vârsta de 37 de ani, Lola a început să ţină prelegeri în multe oraşe americane. Cea mai populară prelegere a ei se numea „Femei frumoase”, în care descria atributele celor mai celebre frumuseţi din Europa. Pe multe dintre ele nici nu le cunoscuse vreodată, dar pretindea că îi erau bune prietene. Lola îşi amuza publicul american cu prelegeri despre obiceiurile şi caracterul europenilor, apoi mergea în Europa şi ţinea prelegeri despre obiceiurile şi caracterul americanilor, în multe oraşe, era condamnată în presă pentru imoralitatea sa, ceea ce îi aducea un public şi mai numeros. Prelegerile i-au adus Lolei onorarii substanţiale şi i-au spălat, în acelaşi timp, reputaţia. Publicul ei era surprins de evlavia rigidă a acestei femei cândva uşuratice.

În iunie 1860, Lola a suferit un atac de paralizie. S-a crezut că va muri, iar presa europeană chiar a scris despre moartea unei faimoase dansatoare. Cu hotărârea-i caracteristică, Lola s-a luptat aprig pentru a-şi redobândi sănătatea. Îngrijită de vechi prieteni, în decembrie a putut merge şi vorbi din nou. Dar, după o călătorie într-o trăsură deschisă, a făcut pneumonie şi a murit pe 17 ianuarie 1861, la vârsta de 40 de ani. A fost înmormântată în Cimitirul Greenwood din Brooklyn, New York. Titlu de primă pagină al ziarelor europene a fost: „Lola Montez a murit – Cu adevărat, de data asta”.44

În ciuda succesului prelegerilor ei, Lola a lăsat moştenire doar 1 247 de dolari pentru că dăduse deja de pomană o mare parte din câştiguri. În testamentul ei, Lola a lăsat 300 de dolari Societăţii Magdalen – o organizaţie de ajutorare a fostelor prostituate.

După moartea Lolei, un prieten i-a scris la München lui Ludovic – acum în vârstă de 74 de ani – că Lola „mi-a vorbit adesea despre Majestatea Voastră şi despre prietenia şi bunăvoinţa dumneavoastră, pe care le-a apreciat profund – dorind să vă transmit că şi-a schimbat

viaţa şi prietenii… A dorit să vă aduc la cunoştinţă că a păstrat pururea un respect sincer pentru amabilitatea domniei voastre. A murit într-o sinceră pocăinţă, sperând în iertarea şi acceptarea Mântuitorului nostru, prin marea Sa bunăvoinţă". 45

Fostul rege a răspuns: „Am citit cu mare satisfacţie despre pocăinţa L.M. pentru viaţa ei de odinioară… Este o mare consolare să aflu că a murit ca o creştină… /" 46

În anii cei din urmă, Ludovic a surzit progresiv, izolându-se de societate. A trăit să vadă murind mulţi dintre copiii săi, inclusiv pe moştenitorul Maximilian al II-lea. A văzut înfrângerea Bavariei de către Prusia, în 1866. Şi-a văzut nepotul tulburat mental, Ludovic al II-lea al Bavariei, generând la rândul lui tulburări politice.

Bătrân fiind, Ludovic a început să scrie poezii, printre care şi una despre povestea lui de iubire cu Lola Montez, în care îşi exprima tristeţea la gândul că această femeie se născuse doar pentru a-i aduce lui nefericirea.

Tu m-ai făcut să-mi pierd Coroana Dar furios pe tine nu-s din ăst motiv Căci te-ai născut nenorocirea mea să fii, Lumină orbitoare, arzătoare!

Fii fericită! Strig-al meu suflet după tine, Acoperind distanţa tot mai mare dintre noi; Găseşte, în sfârşit, calea salvării.

Căci viciu-aduce doar ruşine şi ruină.

Prietenul cel mai de preţ ce l-ai avut vreodat, L-ai alungat ca o perfidă.

Iar uşa fericirii ţi s-a închis în nas.

Căci ţi-ai urmat doar năzuinţele lascive.

Noi separaţi rămânem pe vecie.

Şi nu ne vom mai întâlni cândva.

Lasă-mi a inimii atât de greu găsită pace.

Fără de care viaţa o povară grea ar fi.47

Pierderea frumuseţii

Mâinile crude ale timpului sunt adesea mult mai blânde cu femeile aruncate în lumea asta urâte ca noaptea decât cu cele ce au alunecat fără efort din pântecul mamelor lor supranatural de frumoase. Contrastul dintre

gloria tinereţii şi ravagiile bătrâneţii este mai mic.

Cumnata lui Ludovic al XIV-lea, voinica prinţesă germană Liselotte von der Pfalz, spunea mereu în glumă că, de vreme ce nu fusese niciodată frumoasă, nici măcar în floarea tinereţii, nu avea după ce să plângă odată cu trecerea anilor, încântată să vadă cum vârsta îi reduce pe toţi la un numitor comun, Liselotte scria: „Văd că cei cu care obişnuiam să mă întâlnesc când erau foarte frumoşi sunt acum la fel de urâţi ca mine. Pe Madame de La Vallière nu ar mai recunoaşte-o nimeni pe lume, iar Madame de Montespan are o piele care arată ca o hârtie cu care s-au jucat copiii ca să vadă cine poate să o împăturească mai mult, pentru că are toată faţa acoperită cu o mulţime de riduri fine, lucru absolut uimitor. Părul ei superb este alb ca neaua, iar chipul îi este roşu, aşa că frumuseţea a cam părăsit-o”. 48

Amanta lui Carol al II-lea, neasemuita Hortense Mancini, cu ochii ei negri scânteietori şi cu buclele acelea negre ca abanosul, a fost o altă amantă a cărei frumuseţe a pălit repede.

După moartea regelui, Hortense a început să bea foarte mult, alcoolul făcând ravagii asupra înfăţişării şi sănătăţii ei. Pentru că începuse să nu se mai simtă bine, s-a retras într-o casă de ţară, sperând că aerul de acolo îi va ameliora sănătatea. Nu s-a întâmplat aşa. A murit în 1699, la 53 de ani. Reuşind să îşi evite cu succes soţul bolnav mintal timp de 33 de ani, Hortense a ajuns din nou în mâinile lui după moarte.

Ducele de Mazarin fusese dintotdeauna bolnav de gelozie pe înclinaţiile lui Hortense către alţi bărbaţi, atât de bolnav încât a rupt cu mâna lui părţile intime ale tuturor pieselor din colecţia personală de statui romane antice reprezentând bărbaţi. Nebunia lui nu avea limite. Într-o zi, le-a spus servitorilor uluiţi că era o lalea; şi-a înfipt picioarele în pământ şi le-a poruncit să îl ude, iar aceştia s-au supus. Acest bărbat a fost cel care a cumpărat trupul neînsufleţit al soţiei lui de la creditorii acesteia. L-a dus în Franţa şi l-a purtat într-o căruţă din loc în loc.

Ducele cel gelos ştia acum, în sfârşit, unde era soaţa lui, având control total asupra ei pentru prima oară decât ea reuşise să fugă din mănăstirea în care fusese închisă de el în urmă cu 33 de ani. În cele din urmă, i-a depus trupul într-un mormânt, fericit că nu avea să îi mai fie vreodată necredincioasă.

Adorabila Harriet Howard, amanta lui Napoleon al III-lea, a îmbătrânit şocant după încheierea relaţiei cu împăratul, în 1853. Harriet îşi îndeplinise partea ei de înţelegere la despărţire, plecând în Anglia şi căsătorindu-se, dar s-a întors pe neaşteptate după 11 ani. Se schimbase enorm în tot acest timp. La 41 de ani, trupul ei, cândva desăvârşit, devenise atât de obez că uşa caleştii a trebuit lărgită pentru a putea intra prin ea. În eleganta ei caleaşcă, cea cu uşa modificată, a parcurs drumul până la Bois de Bologne şi Champs Élysées, ca şi când ar fi fost din nou amanta împăratului. Într-o seară, a mers la operă şi nu a făcut decât să îl fixeze cu privirea pe împărat prin binoclul spre marele disconfort atât al împăratului, cât şi al împărătesei.

Apariţia neaşteptată a lui Harriet a provocat un val de cleveteli aprinse. Mulţi au considerat revenirea ei de prost gust, o încercare de a-l umili pe împărat. Alţii s-au întrebat de ce această frumuseţe de odinioară s-ar fi arătat grasă şi urâţită în loc să le lase oamenilor amintirea ei aşa cum fusese cândva. Dar realitatea era că Harriet ştia că va muri curând de cancer şi nu mai dorea decât câteva ultime momente în care să retrăiască acele zile glorioase de dinainte să se cufunde în beznă pe vecie. A murit la scurt timp după vizita la Paris. În testament, Harriet a lăsat o sumă considerabilă de bani care trebuia folosită pentru a se găsi în Anglia o casă pentru fetele ce fuseseră seduse şi luate din sânul familiilor lor.

O altă amantă a lui Napoleon al III-lea nu a făcut faţă ravagiilor timpului şi bolii cu la fel de mult stoicism precum Harriet Howard. Virginie di Castiglione s-a îmbolnăvit atunci când frumuseţea a părăsit-o – în principal pentru că toată viaţa ei nu se preocupase de

nimic altceva în afară de propria-i frumuseţe. Nu avea hobby-uri, nu avea prieteni şi nu era credincioasă. La vârsta de 20 de ani, când tinereţea şi frumuseţea ei erau de o intensitate insolentă, nesocotitul ei soţ prezisese faptul că cea mai bună prietenă a ei, oglinda, avea să-i devină într-o bună zi duşmanul cel mai înverşunat.

Cu averea ei de proporţii dobândită în urma relaţiilor de amor cu bărbaţi bogaţi şi puternici după ce fusese respinsă de împărat, Virginie şi-a cumpărat un apartament în Paris în eleganta Place Vendôme. Şi-a continuat uneltirile politice, întâlnindu-se cu diplomaţi, scriind scrisori urgente oamenilor de stat şi acordându-şi mult prea mult credit pentru influenţa internaţională decât avea de fapt.

Dar predicţia soţului ei s-a adeverit cu o precizie fatală. Inamicul cel mai înverşunat al lui Viginie nu a fost împăratul austriac Franz Iosif, cum a crezut ea, ci neiertătorul Timp însuşi. Când fiul pe care îl născuse la vârsta de 16 ani a devenit un adolescent deşirat, Virginie s-a temut că el va fi dovada vie a vârstei ei avansate, aşa că l-a obligat să se îmbrace ca un rândaş şi să călărească alături de servitorii ei în urma caleştii.

După căderea Imperiului francez în 1870, Virginie a încercat în van să influenţeze noul guvern, care a arătat un dezinteres total faţă de ea şi de presupusa ei înţelepciune politică. La scurt timp după aceea, Virginie şi-a rupt un dinte, Apoi, şi-a scăpat un fier de coafat greu peste picior şi şi-a rupt un deget, care a trebuit amputat. Frumuseţea ei perfectă de odinioară era acum vizibil afectată. Virginie a început să urască întreaga lume.

De-a lungul anilor, Virginie a devenit din ce în ce mai excentrică. Când a împlinit 40 de ani, şi-a vopsit pereţii şi tavanele cu negru, a închis obloanele şi a întors toate oglinzile cu faţa la perete. Fără un alai de admiratori, a încetat să mai aibă grijă de ea. Primea în vizită doar câţiva vechi prieteni – toţi bărbaţi, căci le detesta pe femei – care erau obligaţi să bea ceai pe întuneric împreună cu ea. Uneori scotea de la naftalină rochii de bal de mătase

ferfeniţă şi catifea prăfuită din vremurile bune ale tinereţii, reminiscenţe ale rolului vital pe care îl jucare în politica europeană. „Eu am creat Italia!” obişnuia ea să strige. „Eu l-am salvat pe papă!” 49

Pe măsură ce excentricităţile s-au înmulţit, frumuseţea ei a continuat să se deterioreze. Părul ei castaniu bogat a albit. Sânii ei magnifici erau căzuţi, dacă nu erau susţinuţi de un corset. Trăia mai ales în compania câinilor ei, petrecând ore lungi zi de zi scriind scrisori incoerente puţinilor ei prieteni. „Cu cât am mai mult de-a face cu oamenii”, se lamenta ea într-o astfel de scrisoare, „cu atât mai dragi îmi sunt câinii mei”. 50 îşi plimba câinii numai după miezul nopţii, când nu era nimeni prin preajmă care s-o fi recunoscut. O fantomă nocturnă, legănându-se învăluită în veşminte cernite şi voaluri groase negre, această fostă amantă regală trebuie să-i fi împietrit de spaimă pe vizitatorii nocturni ai Palatului Vendôme.

Pe măsură ce nebunia punea stăpânire pe ea, Virginie a început să nu le mai permită servitorilor să intre pentru a face curat şi să stea singură în camerele întunecate, pline de şobolani şi gunoaie, contemplându-şi frumuseţea pierdută şi zilele pline de splendoare demult apuse. Virginie avea 62 de ani când servitorii au intrat cu forţa în camera ei, după şapte zile de încercări, şi au i-au găsit trupul în descompunere năpădit de şopolani.

Testamentul ei stipula ca doi dintre câinii morţi, care fuseseră împăiaţi, să fie gătiţi cu gulere cu nestemate şi să fie puşi de veghe la căpătâiul ei. Înainte ca sicriul să fie închis, cei doi câini trebuiau puşi înăuntru, ca suporturi pentru picioarele ei. A vrut să intre în eternitate în rochia pe care o purtase când se culcase pentru prima oară cu împăratul, o rochie gri din batist cu bordură de dantelă fină, la care asortase faimosul ei colier cu nouă şiruri de perle albe şi negre şi două brăţări.

Dar dorinţele lui Virginie nu au fost îndeplinite. Bijuteriile i-au fost vândute pentru plata datoriilor la o licitaţie cu participare masivă, fiind adjudecate pentru 2 milioane de franci. Nimeni nu ştie ce s-a întâmplat cu

câinii ei împăiaţi. Doar un vizitator curios a participat la funeralii.

Spre deosebire de Virginie, amanta lui Eduard al VII-lea, Daisy Warwick, nu a fost deranjată de pierderea frumuseţii, dar a fost şocată să afle că predecesoarea, Lillie Langtry, continua lupta fără sorţi de izbândă împotriva timpului. Trebuie să fi fost o întâlnire interesantă cea dintre aceste două amante îmbătrânite al regelui defunct – Lillie trecută de 60 de ani, Daisy având încă doar 55. „Orice s-ar întâmpla, eu nu intenţionez să îmbătrânesc!" a protestat Lillie. „De ce să nu poată frumuseţea înfrânge timpul?" 51

„Am uitat ce am răspuns", relata Daisy, „căci eram ocupată să analizez ceea ce tocmai auzisem. I-am aruncat o privire şi era cert că urmele timpului, deşi perceptibile pentru ochiul pătrunzător al uneia care o cunoscuse la zenitul frumuseţii, erau mascate cu o măiestrie desăvârşită, în timp ce trupul ei rămăsese frumos. Dar mi-am dat seama că viaţa acestei femei era tragică, pentru că frumuseţea ei fusese cândva renumită în lumea întreagă, iar ea nu avusese deloc timp să găsească fericirea la amurgul vieţii. Acum, că acest amurg se apropia, ea nu putea decât să se păcălească susţinând că nu era amurg încă, ci plină zi, când, de fapt, ziua se sfârşise deja". 52

Ultimii ani ai vieţii au găsit-o pe Lillie singură, pierzându-şi vremea prin grădină, jucându-se cu căţeluşii ei. Tânărul nobil cu care se căsătorise o ignora, dar îşi vâra banii ei în buzunar, iar toţi regii cândva viguroşi şi toate reginele cândva falnice îşi dormeau somnul de veci sub lespezi de marmură. Cu puţin timp înainte să moară, în 1929, la 72 de ani, un editorialist scria: „A semănat mereu cu o frunză ce refuză să cadă din pom toamna, care rămâne atârnată acolo, refuzând să moară ori să piară sub suflarea rece a iernii, pentru că ea a aparţinut cândva verii de neuitat. Ea nu a putut pleca. Şi a luptat ca să nu plece". 53

Daisy Warwick, pe de altă parte, şi-a pus mănuşile de box în cui. Dusă era silueta de silfidă care îl fermecase pe

prinţul de Wales în anii 1880. În 1930, ea era deja prea grasă ca să se poată ridica singură din fotoliu. Avea o adevărată menajerie de păsări, măgăruşi, maimuţe, pisici şi căţei şi obişnuia să meargă cu paşi nesiguri prin grădină, cu un boa de pene târându-se în urma ei, ca să-şi hrănească animalele. Un vizitator a fost şocat să o vadă pe faimoasa amantă regală într-o astfel de stare. Dar lady Warwick a spus cu sinceritate: „Sunt o femeie foarte fericită”.54

Monarhi, metrese şi căsătorii

Pentru nimic în lume nu voi a fi regină.

Shakespeare

Prima căsătorie consemnată de istoria occidentală dintre un monarh şi amanta lui este cea dintre regele David şi Batşeba. Dar aceasta nu a avut un final fericit, povestea sărăciei şi a ruşinii lor fiind profetică: asupra căsătoriei unui rege cu amanta lui se abăteau adesea nori negri, ori perechea era lovită crunt de soartă.

Lumea secolelor trecute nu era rotundă, ci piramidală, şi cu cât te poziţionai mai sus, cu atât erai mai strâns legat de religie şi de etichetă. Aflat în vârful piramidei, regele era atât de constrâns că avea foarte puţin spaţiu de manevră. Dacă un monarh încerca să spargă convenţiile, era curând devorat de un val internaţional de dispreţ.

Mai rău decât taxele crescute, mai rău decât un război fără noimă, mult mai rău decât toate acestea era căsătoria dintre un monarh şi amanta lui. Mireasa şi mirele nu erau singurii care îngenuncheau înaintea altarului. Prestigiul întregii naţii era în genunchi, totalmente înfrânt. Cetăţenii se trezeau cuprinşi se presimţiri rele, dacă nu de-a dreptul de panică. Cum monarhul era întruchiparea unui popor şi a unei naţii, dispreţul său faţă de vechile reguli şi tradiţii îi întina pe toţi.

Multe amante devenite neveste regale îşi dădeau seama curând că vigilenţa neîncetată necesară pentru menţinerea vechii poziţii nu putea fi dată deoparte la altar. Amanta/soţie era provocată constant să-şi valideze poziţia,

chiar aşa cum o făcuse cât timp fusese amantă. Era, de obicei, mai detestată decât fusese ca amantă, pentru că încălcase în mod clar graniţele sociale impuse. Adulmecând un animal rănit, curtenii răutăcioşi o încercuiau în speranţa că va muri curând, iar ei îi vor sorbi cu nesaţ sângele.

În 1354, prinţul Petru I al Portugaliei s-a însurat cu Inez de Castro, cea care îi devenise amantă cu 14 ani în urmă, când soţia lui, prinţesa Constanţa, murise. Tatăl lui Petru, regele Alfonso al IV-lea, a fost foarte nemulţumit de această căsătorie, temându-se că cei patru copii nelegitimi ai lui Petru cu Inez le-ar fi putut lua coroana copiilor făcuţi cu Constanţa. Regele a trimis asasini să o înjunghie pe Inez în timp ce iubitul ei era plecat la vânătoare. Aceştia au atacat-o pe când ea stătea lângă o fântână din grădină şi au sfâşiat-o.

Amantele regale care se măritau cu monarhii lor şi erau încoronate se confruntau invariabil cu un dezgust subtil. Atâţia oameni au protestat împotriva căsătoriei din 1533 a lui Henric al VIII-lea cu Anne Boleyn şi a încoronării ei, încât regele a propus o lege prin care era considerată trădare orice consemnare ori acţiune împotriva căsătoriei, toţi bărbaţii adulţi fiind obligaţi să jure că vor susţine această lege. Anne, care era gravidă la nuntă, nu a născut mult-doritul moştenitor, ci o biată fată. După încă două avorturi, în 1536 a fost acuzată de adulter şi condamnată la execuţie prin decapitare. Curtenii şi supuşii englezi nu au fost trişti văzând-o moartă.

În 1568, instabilul Eric al XIV-lea al Suediei s-a însurat cu amanta lui, Karin Mansdotter, pe care a încoronat-o regină. Fratele vitreg al lui Eric, Johan, a considerat acest act dovada clară a nebuniei regelui. L-a încarcerat pe Eric, iar în 1577 l-a otrăvit, însuşindu-şi coroana. Regina Karin a fost exilată pe o moşie de la ţară.

În 1577, arhiducele Francesco de Medici al Toscanei s-a însurat cu cea care îi era amantă de 12 ani, Bianca Cappello, şi a avut curajul să o încoroneze în catedrală. Auzind vestea, ducele de Mantova, care ceruse de curând

mâna fiicei lui Francesco, Eleonora, şi-a retras oferta. El a scris furios: „Caracterul noii mari ducese, sub a cărei oblăduire trăieşte prinţesa la Florenţa, a dat naştere unei aversiuni atât de puternice, încât nu poate fi trecut cu vederea”.1

Dispreţuită de poporul toscan şi de familia soţului ei, Bianca ştia că viaţa fără protecţia lui Francesco nu ar fi avut sens. După s-au îmbolnăvit amândoi de febră în 1587, arhiducele a murit primul. „Acum trebuie să mor şi eu cu domnul meu”, a spus ea sfârşită, apoi, ca şi cum ar fi fost voinţa ei, şi-a dat ultima suflare.2 Fratele lui Francesco, Ferdinando, noul arhiduce, o detestase pe Bianca. Neavând cum să se răzbune cât ea fusese în viaţă, i-a dezonorat moartea atât cât i-au permis limitele decenţei. Ferdinando a poruncit ca numele ei să fie şters de pe toate portretele şi monumentele. Blazonul ei a fost îndepărtat de pe toate clădirile publice şi înlocuit cu cel al Ioanei de Austria. Când a fost întrebat dacă Bianca ar fi trebuit să poarte cununa ducală în sicriu, Ferdinando a răspuns că o purtase deja prea mult timp. În vreme ce Francesco a avut parte de funeralii de stat elaborate, Bianca a fost pusă într-un sicriu simplu şi aruncată în miez de noapte într-o groapă fără piatră funerară.

O naţie, de oriunde ar fi fost ea, înghiţea ceva mai uşor o amantă care se mulţumea să rămână soţie morganatică – neîncoronată. Cel puţin supuşii regelui nu trebuiau să îngenuncheze în faţa unei femei pe care o considerau în esenţă o prostituată.

Văduvul Cristian al IV-lea al Danemarcei era atât de înnebunit după amanta lui de 17 ani, Kristen Munk, încât s-a căsătorit cu ea în 1612. A fost destul de înţelept încât să nu o încoroneze, acordându-i doar titlul de contesă. Răsfăţata Kristen a născut 12 copii în 16 ani, pe care i-a bătut cu brutalitate, i-a înfometat şi i-a obligat să poarte zdrenţe. Ea nu l-a iubit niciodată pe monarh, care a idolatrizat-o, şi a avut o relaţie amoroasă cu un chipeş conte german mai tânăr, care servea în cavalerie. În timpul funeraliilor fiicei sale cu regele, în vârstă de numai un an,

Kristen s-a scuzat şi a fugit să facă sex cu contele într-un colţişor ascuns din grădină.

Regele părea să rămână mereu fără cămăşi curate pentru că soţia lui le dădea iubitului ei. Kristen dansa când soţul ei era bolnav. A încercat chiar să îl otrăvească, dându-i să mănânce ceva ce s-a dovedit a fi fost medicamentul ei contra acneei. Într-o seară, când regele a găsit două cameriste dormind în faţa uşii încuiate a camerei ei, a pus un pietrar să dăltuiască data pe o piatră din curte şi nu a mai atins-o de atunci pe Kristen niciodată. A refuzat chiar să recunoască fiica pe care ea a adus-o pe lume 10 luni mai târziu. Turbulenta lor căsnicie s-a sfârşit în 1628, când a fost exilată pe moşia ei, de unde a continuat să creeze tot felul de probleme.

În 1880, când trupul soţiei lui zăcea rece în mormânt, ţarul Alexandru al II-lea al Rusiei s-a însurat cu cea care îi era amantă de 15 ani, Katia Dolguruki, în ciuda rugăminţilor insistente ale prietenilor şi familiei de a aştepta măcar un an, cât impunea obiceiul pentru doliu. După ce supravieţuise celor şase tentative de asasinat, ţarul a vrut să facă o femeie cinstită din amanta lui, o brunetă drăguţă, dar prostuţă, şi să îşi recunoască cei trei copii cu ea înainte de a fi ucis. Cumplit de jenată, familia imperială a pretins că nu avusese loc căsătoria morganatică, chiar dacă se înmulţeau zvonurile că ţarul intenţiona să o încoroneze pe Katia ca împărătească.

Când ţarul a fost totuşi ucis de o bombă la opt luni după căsătorie, un curtean a observat că martiriul ţarului îl împiedicase poate să comită o prostie şi mai mare încoronând-o pe Katia pe cheltuiala poporului. Neştiind ce să facă acum cu văduva incomodă, societatea rusă a răsuflat uşurată la unison când aceasta s-a autoexilat în Franţa.

În 1900, regele Alexandru al II-lea al Serbiei (1876 – 1903) a anunţat că se va însura cu cea care îi era amantă de câţiva ani, temperamentala, bondoaca Dragă Maşin, pe care voia să o încoroneze regină în catedrala din Belgrad. Întreaga naţie a fost îngrozită de mireasa aleasă de

Alexandru – o biată femeie de rând, cu un trecut moral dubios şi considerată prea bătrână pentru a mai putea face copii. În plus, Serbia lovită de sărăcie îşi revenea după un secol de violenţe sângeroase, având nevoie disperată de statutul pe care i l-ar fi putut aduce o alianţă cu o familie regală din Europa.

Timp de trei ani, urâtul cuplu regal a reuşit să evite tentativele de asasinat, ieşind rareori din palat pentru că ştiau că Moartea pândea chiar la porţile acestuia. În 1903, Moartea s-a plictisit să tot aştepte şi a luat cu asalt palatul. O bandă de revoluţionari au ocupat palatul şi i-au tăiat în bucăţi pe rege şi regină, apoi au organizat o slujbă pentru celebrarea eliberării lor de tiran şi de târfa pe care acesta o făcuse regină.

Găsim o lecţie de morală aproape biblică în cazurile în care monarhul a intrat într-o căsnicie necugetată. Mânia divină lovea scurt şi sigur. Era ca şi cum Atotputernicul nu era de acord ca regele să transforme păcatul trupesc în sexul consfinţit prin căsătorie. Pentru că un păcat mai mare decât cel trupesc era să ignori care îţi era locul în marea schemă a lucrurilor. Când un amărât de pion devenea regină pe tabla de şah a vieţii, partida era pierdută.

Lumea secolului XX nu mai avea forma unei piramide, aşa cum fusese cazul atâtea secole la rând, ci era complet aplatizată, ca un aluat, de vergeaua egalităţii, cu excepţia prinţilor care continuau să fie extrem de constrânşi când venea vorba de căsătorie. Nu este de mirare, aşadar, că cel mai mare scandal regal al secolului trecut s-a declanşat atunci când un rege a insistat să se însoare cu amanta lui.

Eduard şi Wallis

Pe 11 decembrie 1936, Eduard al VIII-lea al Marii Britanii (1890 – 1972) a spus lumii întregi: „Consider că este imposibil să port greaua povară a responsabilităţii şi să îmi fac datoria de rege aşa cum aş dori fără ajutorul şi susţinerea femeii pe care o iubesc”.3

Asemenea unei pisici triumfătoare, ce aduce acasă

leşul unei vrăbiuţe ucise şi îl depune la picioarele stăpânului oripilat, Eduard a depus darul suprem al abdicării în poala iubitei sale. Wallis Warfield Simpson, prototipul parvenitei, visa de mulţi ani să devină regina Angliei, o poziţie care ar fi recompansat-o, în sfârşit, pentru copilăria trăită în sărăcie la Baltimore. Dar acum, când toată lumea era cu privirile aţintite asupra ei, s-a văzut prinsă în capcana acceptării premiului de consolare. Ascultând la radio declaraţia regelui, lacrimile i se rostogoleau pe obraji, iar noi ne putem lesne imagina că nu erau deloc lacrimi de bucurie.

Cu greu s-ar putea spune că Wallis era făcută să fie regină. Era americancă, divorţase de primul soţ, un superb ofiţer din forţele aeriene navale, pentru că acesta devenea violent la băutură. Când l-a cunoscut pe prinţul Eduard în 1931, avea o căsnicie fericită cu chipeşul Ernest Simpson, moştenitorul unei companii de transporturi navale, cu care se mutase la Londra.

După o relaţie amoroasă de cinci ani cu prinţul, tatăl lui Eduard, George al V-lea, a murit şi Eduard s-a trezit peste noapte rege. La scurt timp după aceea, Wallis a înaintat actele pentru al doilea divorţ, de data aceasta pentru a deveni regina Angliei.

Wallis era complet fascinată de lumea lui Eduard. Scria despre el: „Cea mai mică dorinţă a lui părea a se transforma de fiecare dată pe loc în cea mai impresionantă realitate cu putinţă. Trenurile erau oprite, iahturile apăreau din neant, apartamentele cele mai mari din cele mai bune hoteluri îşi deschideau uşile larg, avioanele îl aşteptau… El era formula magică ce deschidea porţile unei lumi noi, strălucitoare, care mă extazia aşa cum nu o mai făcuse nimic până atunci în toată viaţa mea”. 4

Deşi fascinaţia lui Wallis faţă de rege era lesne de înţeles, nimeni nu a putut pricepe pasiunea lui violentă pentru o femeie al cărei chip semăna cu partea metalică a unei lopeţi în vreme ce trupul era coada. Avea nasul butucănos, gura mare şi urâtă, mâinile mici şi grăsuţe. Unii presupuneau că Wallis îl cucerise pe Eduard cu

tehnici sexuale asiatice bizare pe care le învăţase în China după ce se despărţise de primul ei soţ, care fusese staţionat acolo. Alţii spuneau că cei doi erau uniţi de o aversiune comună faţă de sex – că Eduard era impotent irecuperabil, iar Wallis cât se putea de frigidă. Teoria frigidităţii lui Wallis s-a spulberat în 2003, când guvernul britanic a făcut publice dosare secrete din care a reieşit că în 1935, pe când era încă măritată cu Ernest Simpson şi făcea dragoste pe ascuns cu regele Eduard, Wallis avea o legătură amoroasă pasională cu Guy Trundle, un foarte atrăgător vânzător de maşini. Este interesant de speculat dacă nu cumva prinţul, care îi oferea lui Wallis o viaţă strălucitoare, era mai puţin bun la pat.

Oricare ar fi fost relaţia lor sexuală, e cert că Wallis avea o puternică influenţă psihologică asupra prinţului. Dacă alte femei se topiseră ca untul la picioarele lui, Wallis îl domina complet pe Eduard, care a devenit extrem de umil.

Şi, asemenea multor altor amante regale înaintea ei, Wallis avea un şarm strălucitor şi o inteligenţă fascinantă.

Dar de ce a insistat Eduard să se însoare cu această femeie? De ce nu a păstrat-o pur şi simplu ca amantă? Poate că Eduard, îndărătnic, egoist şi limitat intelectual până aproape de imbecilitate, nu s-a putut imagina pe tron fără ea aşezată alături de el, liniştindu-l, spunându-i ce să facă. Sau poate că el nu a vrut niciodată să devină rege şi s-a folosit de Wallis ca de o scuză comodă şi romantică să se elibereze de responsabilităţile de monarh.

Nimic din Constituţia britanică nu-i interzicea unui rege să se însoare cu o femeie divorţată, de rând sau din America. Una dintre legile relevante este din anul 1701, când un catolic a vrut să urce pe tron, şi stipulează clar că monarhul nu are voie să fie catolic şi nici să se însoare cu o catolică. În mod uimitor, legea este şi astăzi în vigoare. O lege care reglementează căsătoriile regale – „The Royal Marriages Act” – a fost dată de George al III-lea în 1772, pentru că fraţii lui au fost împotriva voinţei sale ca soţiile să fie alese nu după criteriul dinastic ci după cel al

ataşamentului. Această lege afirmă doar că dacă moştenitorul tronului este mai tânăr de 25 de ani, se poate căsători numai cu acordul monarhului în funcţie. Niciuna din cele două legi nu ar fi stat, aşadar, în calea căsătoriei dintre Eduard şi Wallis.

Situaţia în Biserica Anglicană era însă total diferită, căci aceasta interzicea unei persoane divorţate să se recăsătorească, atâta vreme cât fostul soţ/fosta soţie era încă în viaţă. Iar Wallis avea nu unul, ci doi foşti soţi care pocneau de sănătate. Ca rege, Eduard era şi conducătorul Bisericii Angliei, şi se aştepta de la el să urmeze regulile acesteia. Aproape mai rău de atât era faptul că opinia publică britanică era împotriva acestei uniuni. Dacă Eduard ar fi fost mai răbdător şi mai inteligent în relaţiile cu publicul, dacă ar fi ştiut cum să îi calmeze pe episcopii furioşi şi să îşi liniştească supuşii agitaţi, cu siguranţă că s-ar fi putut însura cu Wallis a lui.

Dar, ignorând sfaturile raţionale ale prietenilor şi ale consilierilor, Eduard a făcut toate mişcările dezastruoase politice şi publice posibile, insistând să se căsătorească numaidecât pentru ca cei doi să poată fi încoronaţi împreună. Este posibil ca Wallis, în loc să îl sfătuiască pe rege să aştepte ca opoziţia publică să se domolească, să fi insistat pe o căsătorie imediată. Wallis ştia cât de extrem de nestatornic şi de laş fusese Eduard în amorurile sale anterioase, decizând de pe o zi pe alta să se despartă de o amantă şi punând pe altcineva să îi dea acesteia vestea proastă.

Pe măsură ce criza generată de cererea în căsătorie a regelui s-a adâncit, tot mai mulţi oameni au început să picheteze palatul cu pancarte. „Jos târfa! Wally – Dă-ne regele înapoi! Afară cu gunoiul american!” 5 Lumea arunca în ferestrele ei cu cărămizi şi pietre. Copiii cântau: „Auzi îngerii cum cântă, Wallis cu regele se mărită!” 6

Se spune că proprietarul unui restaurant din Londra ar fi îndrăznit să spună lucrurilor pe nume: „Aşa nu merge. Nu putem permite ca doi tipi să umble prin lume şi să se laude că s-au culcat cu regina Angliei. Nu am dreptate?” 7

Obiceiurile secolelor anterioare – care ar fi putut rezolva pe loc problema – nu mai erau acceptate în 1936. Familia regală nu putea porunci curtenilor să o înjunghie pe Wallis, aşa cum se întâmplase cu biata Inez de Castro cu 600 de ani în urmă – deşi poate că i-ar fi plăcut. Nici Eduard nu mai putea porunci spânzurarea sau arderea pe rug a tuturor celor care se opuneau căsătoriei sale – cum făcuse strămoşul lui, Henric al VIII-lea, cu 400 de ani în urmă. Aşa că regele îndrăgostit a abdicat, mascându-şi inepţia cu legenda romantismului cavaleresc şi a sacrificiului onorabil.

Eduard şi Wallis s-au căsătorit în Franţa, pe 3 iunie 1937, la mai puţin de o lună după încheierea celui de-al doilea divorţ al doamnei. Ca parte a darului de nuntă pentru soţia sa, Eduard i-a dăruit lui Wallis o diademă cu diamante, un biet substitut pentru coroana regală. Fratele lui Eduard, acum regele George al VI-lea, le-a acordat titlurile onorifice de duce şi ducesă de Windsor. Dar familia regală avea să o umilească pe Wallis până la sfârşitul vieţii. Ea nu a fost acceptată niciodată în familie şi nu i s-a permis niciodată să fie numită Alteţă Regală. Probabil că ura familiei regale faţă de Wallis să fi fost accentuată de faptul că avea cunoştinţă de tăvălelile ei cu vânzătorul de maşini. Dar ducele a insistat să nu mai pună piciorul în Marea Britanie până când soţia lui avea să primească titlul şi să fie acceptată în familie.

Deşi căsătoria a generat o criză constituţională pentru monarhia britanică, abdicarea lui Eduard a salvat Regatul Unit de un susţinător al Germaniei naziste pe tron în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Eduard, susţinător declarat a tot ce era german şi vorbind fluent limba, a fost văzut frecvent folosind salutul naziştilor pe străzile Londrei pe parcursul anilor 1930. Când Hitler a auzit de abdicare, a mormăit: „Am pierdut un prieten al cauzei mele!” 8

În 1937, noii duci de Windsor l-au vizitat pe Führer timp de 14 zile, salutând mulţimile cu „Heil Hitler!”, lucru care a scandalizat poporul britanic şi pe regele George al

VI-lea. Există într-adevăr documente care indică faptul că Hitler plănuia ca după ce ar fi ocupat Marea Britanie să îi instaleze pe Eduard şi pe Wallis ca rege şi regină marionete, care să danseze după cum le cântau naziştii.

După ce a fost pentru scurt timp guvernator de Bahamas în timpul celui de-al Doilea Război Mondial – unde Eduard fusese plasat pentru a fi ţinut cât mai departe posibil de prietenii lui nazişti – ducele şi ducesa au dus o viaţă de peregrinări fără rost. Cumpărături la Paris, prezentări de modă la New York, luna august în sudul Franţei, ierni în Palm Beach. Faimosul şarm al lui Wallis s-a coagulat îndărătul unei măşti pietrificate a dezamăgirii, iar ducele s-a ramolit mai rău ca oricând, cântând beat la cimpoi în miez de noapte sau vorbind doar în germană ore în şir la o petrecere la care nu-l putea înţelege nimeni. Acest cuplu stafidit părea a fi lipit pe vecie, şold de şold, fiecare cu câte o băutură într-o mână şi o ţigară în cealaltă. Asemenea unor portrete crăpate şi scorojite ale celor ce fuseseră odinioară, s-au gălbejit din cauza fumatului şi s-au uscat din cauza excesului de alcool.

Renunţând la Ernest Simpson, Wallis renunţase la un soţ deosebit de inteligent şi de muncitor, pe care îl înlocuise cu un bărbat greu de cap şi fără vreo preocupare anume, un partener ca o piatră de moară atârnată de gât de care ar fi putut divorţa numai în hohotele de râs ale întregii lumi. La o petrecere, când ducele a ieşit din salon, soţia lui le-a spus tuturor invitaţilor: „Nu are nimeni habar cât efort depun ca să-l fac pe amărâtul ăsta să pară ocupat!” 9 La evenimentele mondene, ea obişnuia să îi amintească adesea: „Dragule, nu uita că nu mai eşti rege!” 10

În 1972, ducele a murit la Paris. Ducesa s-a senilizat curând după aceea, bând şi mai mult pentru a potoli fantomele trecutului. În 1977 cântărea doar 40 de kilograme. Şi totuşi, a trăit până în 1986, agăţându-se cu disperare de viaţă, chiar dacă trupul i se ofilea, iar mintea i-o luase de mult razna. Stând aşa, imobilă, să fi fost ea oare bântuită de viziuni cu sceptre şi coroane? Cu tronuri

şi mantii de hermină. De viziunea gloriei pe care ar fi putut-o avea?

Charles şi Camilla

După aproape 70 de ani de la decizia lui Eduard de a se însura cu amanta lui, aceeaşi întrebare grea atârna deasupra capului unui controversat prinţ.

Pe când era doar o fetişcană, Camilla Shand, strănepoata ultimei amante a lui Eduard al VII-lea, Alice Keppel, adora când bunica Alice îi spunea poveşti, râzând de fiecare dată de replica ei faimoasă: „Eu trebuia mai întâi să fac o plecăciune… şi apoi să sar în pat!” 11 Camilla nu ştia pe atunci că urma să îi vină şi ei rândul să facă mai întâi o plecăciune şi apoi să sară în pat.

L-a cunoscut pe prinţul Charles în 1970, când turna cu găleata peste terenurile de golf de la Windsor. Încălţată cu nişte cizme de cauciuc Wellington, Camilla, acum în vârstă de 23 de ani, s-a dus la prinţul de numai 22 şi s-a prezentat: „Străbunica mea a fost amanta străstrăbunicului tău”, a spus ea. „Ce zici de asta?” 12

Camilla avea, într-adevăr, multe din calităţile care făcuseră din străbunica ei o amantă regală de succes. Deşi niciuna nu avea o frumuseţe clasică, ambele posedau o personalitate interesantă, caracterizată prin umor sec, bunătate sufletească şi inteligenţă, care erau mai atrăgătoare decât pometii perfecţi şi buzele cărnoase. Ambele au fost extrem de loiale amanţilor lor regali, ştiind cum să îi consoleze, să îi liniştească, sprijinindu-i cu pricepere şi – lucru rar în lumea sceptrelor şi a coroanelor – fiind modeste. Ambele au fost descrise de contemporanii lor ca debordând de sexualitate pură, ce nu poate fi surprinsă în fotografii.

Charles a fost fascinat pe loc. Camilla era deja o femeie cu experienţă, cu reputaţia de a fi o parteneră de sex pătimaşă; prin comparaţie cu ea, prinţul era total lipsit de experienţă. Relaţia celor doi a durat aproape trei ani, Charles dorind cu disperare să se însoare cu ea. Dar familia regală *was not amused* („nu a fost amuzată”) – deşi provenea dintr-o familie britanică bună, Camilla nu era

virgină. La rândul ei, Camilla nu era interesată de viaţa în iazul cu rechini de la Palatul Buckingham. Pe când Charles era în Marina Regală, Camilla s-a măritat cu vechea ei iubire, Andrew Parker-Bowles. Aflând vestea, prinţul s-a încuiat în cabina sa, unde a rămas multe ore. Când a ieşit, avea ochii roşii de plâns.

Cei doi au rămas prieteni, însă, devenind amanţi din nou în 1980, după ce căsnicia Camillei s-a deteriorat discret şi elegant. Camilla, care căutase mereu o soţie potrivită pentru Charles, l-a împins pe acesta în braţele Dianei, lady Spencer. Camilla era de părere că Diana era tânără şi flexibilă îndeajuns pentru a se modela pe personalitatea lui Charles şi pe viaţa de la palat. Provenea dintr-o familie nobilă şi îndeplinea condiţia esenţială pentru o mireasă regală – un himen intact. Charles, profund îndrăgostit de Camilla, avea îndoieli serioase; i-a făcut curte Dianei fără tragere de inimă şi fără fantezie. Dar el fusese educat să-şi facă datoria faţă de ţară, aşa că s-a lăsat târât la altar.

Conform spuselor valetului de pe atunci al prinţului, Stephen Barry, chiar înaintea anunţului logodnei cu Diana, Charles a spus: „Fac o greşeală cumplită”.13 Cu câteva zile înainte de nuntă, Barry a spus: „Ne-a spus mie şi lordului Romsey că singura femeie pe care o iubise vreodată a fost Camilla. Ne-a spus: «Nu aş putea simţi niciodată la fel pentru Diana ce simt pentru Camilla»”. 14 Conform tradiţiei secolului al XVIII-lea, prietenul de familie lordul Romsey l-a asigurat pe Charles că sentimentele i se vor schimba cu timpul şi va ajunge să o iubească pe Diana.

Diana, deşi avea doar 19 ani, şi-a dat seama numaidecât de dragostea lui Charles pentru Camilla şi a început să o deteste pe aceasta. Deşi Camilla a fost invitată la nuntă, Diana i-a şters numele de pe lista invitaţilor la micul dejun şi la recepţie. Cu câteva zile înainte de nuntă, Diana a găsit un cadou frumos împachetat de la Charles pentru Camilla pe biroul asistentei lui. L-a deschis şi a găsit o brăţară. Diana a

considerat total deplasat gestul lui Charles de a-i face unei foste iubite un astfel de cadou cu câteva zile înainte de nunta sa şi a fost pe punctul să anuleze nunta secolului.

Cu certitudine că Diana ar fi anulat nunta dacă ar fi ştiut că în noaptea de dinaintea nunţii, în timp ce ea îşi păzea vigilentă virginitatea, prinţul ei se tăvălea în aşternuturile Camillei. El intenţiona să îi fie credincios soţiei, dar a dorit o ultimă noapte de dragoste ca burlac cu amanta lui.

Charles era prins între rigiditatea tradiţiilor baroce şi valorile moderne. Căsătoria lui în scopuri dinastice cu o femeie pe care nu o iubea – oricât de frumoasă ar fi fost ea – era un sacrificiu la fel de mare precum cel al lui Ludovic al XIV-lea care se însurase cu infanta Maria-Tereza a Spaniei. Diana, pe de altă parte, trăia în timpul ei, sfârşitul secolului XX – nicidecum în secolul al XVII-lea – crezând întru totul că Charles se însura cu ea din dragoste. Ea nu fusese crescută la vreo curte regală, unde amantele erau o convenţie acceptată, pe care nevestele regale neiubite trebuiau să o îndure cu demnitate. Mai rău de atât, ea sperase că soluţia vieţii pline de incertitudini fără ţel şi singurătate zdrobitoare era Charles.

În croaziera din timpul lunii de miere, Diana a găsit fotografii cu Camilla în agenda soţului ei şi s-a înfuriat nebuneşte. „De ce nu ai curajul să recunoşti adevărul şi să spui că pe o iubeşti, şi nu pe mine?” a urlat ea, şocată de descoperirea făcută.15 Suferind de bulimie, Diana s-a grăbit să ajungă la toaletă ca să vomite.

După naşterea prinţului Harry, în 1984, şi trei ani de fidelitate în căsnicie, Charles, obosit de crizele violente de isterie ale Dianei, s-a întors în braţele Camillei. Diana, suferind enorm la gândul că soţul ei nu o iubise niciodată, şi-a găsit alinare şi ea în tot felul de relaţii amoroase, neavând niciodată o legătură de durată. Ura viscerală faţă de Camilla, privită ca persoana responsabilă pentru suferinţele ei, nu s-a potolit cu trecerea timpului. Poate că Diana, privindu-şi în oglindă frumuseţea strălucitoare, a ştiut că nu înfăţişarea Camillei fusese cea care îl sedusese

pe Charles şi îl făcuse să părăsească patul conjugal; ba mai rău de atât, era vorba de ceva ce Dianei îi *lipsea* în interior şi Camilla *avea*, şi conştientizarea acestui fapt nu a făcut decât să pună sare pe rană.

Dar Charles avea să îndure ceva mult mai rău decât istericalele soţiei lui. Pe 13 ianuarie 1993, presa britanică a publicat o convorbire telefonică dintre Charles şi Camilla. Conversaţia cu conţinut sexual explicit era dovada clară a unui lucru: Camilla – care fusese iubita lui Charles cu câţiva ani înainte de căsătoria lui cu lady Diana Spencer din 1981 – era amanta lui de ceva vreme. Caseta „Camillagate" a fost ascultată în repetate rânduri la posturile de televiziune şi de radio din toată lumea. Publicul era revoltat; cota de popularitate a familiei regale a atins cele mai joase valori din toate timpurile.

Faptul că Charles îşi exprimase dorinţa de a se reîncarna în tamponul Tampax al Camillei înrăutăţea poate cel mai mult situaţia. Presa străină l-a numit „Prinţul de Tampax", iar femeile britanice au început să îşi numească tampoanele „Charlie". Umilit şi ocărit, Charles s-a gândit foarte serios să renunţe la poziţia de moştenitor al tronului şi să părăsească ţara.

Cel mai sumbru moment al prinţului a venit când bătrânul tată al Camillei, maiorul Shand, a solicitat o întrevedere cu seducătorul fiicei lui, căruia i-a făcut apoi morală timp de 90 de minute. „Viaţa fiicei mele a fost distrusă, copiii ei sunt subiect de glume şi dispreţ", a urlat maiorul. „Ai adus dezonoare întregii mele familii". 16

Era un ton cu totul diferit de cel al tatălui Madamei de Montespan când a aflat, în 1667, că fiica lui era amanta lui Ludovic al XIV-lea. „Domnul fie lăudat! O soartă fericită ne-a binecuvântat casa!" 17

Ce se întâmplase în secolele dintre aceste două momente? Foarte multe. În primul rând, recompensele financiare ale unei amante regale sunt în prezent drastic limitate, iar ea nu are o poziţie acceptată la curtea regală. Înainte de Revoluţia franceză, Diana şi Camilla – numită între timp ducesă – ar fi fost înghesuite în aceeaşi trăsură,

cu Charles între ele. Camilla ar fi primit oficial ambasadori străini, în vreme ce temperamentala Diana ar fi putut fi foarte bine închisă în turn. Camilla ar fi avut cu mult mai multe bijuterii şi rochii scumpe decât Diana, mult mai multe încăperi în palatul comun şi ar fi avut mult mai multă putere şi influenţă decât ea.

În al doilea rând, amanta regală modernă nu are deloc putere politică – căci nici prinţul ei nu are, aşa că nu are nimic de împărţit. Camillele din toată lumea nu se mai plimbă pe coridoarele palatelor în drum spre şedinţele Consiliului de coroană, nu mai fac legi şi nu mai numesc generali, miniştri şi ambasadori. Nici nu mai au influenţă în literatură şi arte. Poziţia ei seamănă foarte mult cu cea a amantelor din secolul al XIX-lea, rămânând discrete în umbră, făcând sex pe ascuns câtă vreme nu află nimeni despre asta.

În al treilea rând, amanta regală modernă şi prinţul ei au un nou inamic. Urmărind mult mai îndeaproape parcursul indiscreţiilor regale decât cea mai geloasă soţie, presa are ca arme de luptă teleobiective puternice şi ustensile sofisticate de înregistrare, surprinzând cele mai intime momente şi fălindu-se apoi cu trofeele lor de vânătoare în văzul lumii întregi. Istoria nu ne oferă nici măcar o singură înregistrare a vreunei convorbiri pe telefonul mobil dintre Ludovic al XIV-lea şi Madame de Montespan, în care Majestatea Sa profund creştină să îşi dorească să fie un tampon intim. Nici fotografii cu Nell Gwynn făcând plajă fără sutien în grădina protejată de ziduri de lângă Palatul Whitehall. Este marea noastră pierdere, cu siguranţă.

Nu este de mirare că reacţiile maiorului Shand şi ale tatălui Madamei de Montespan au fost atât de diferite. Dar dacă biata Camilla îndură toate neplăcerile amantei regale moderne, ea este scutită de o grămadă de neajunsuri care le-au hăituit pe predecesoarele ei. Nu trebuie să meargă la vânătoare de urşi când plouă cu găleata sau să reziste stoic unor interminabile drumuri hurducăite în trăsură, fără vreo oală de noapte la îndemână. Nu a luat nici variolă

şi nici sifilis de la prinţul Charles, nici nu a murit dând naştere unui bastard regal. Deşi, dacă ar putea alege între presa atât de băgăcioasă şi ororile secolelor trecute, s-ar putea să prefere să meargă la noroc şi să îşi dorească variola.

După dura confruntare cu maiorul Shand, Charles a părut că renunţă la Camilla pentru a domoli opinia publică şi a-şi redobândi onoarea. Dar şi-a dat seama curând că pur şi simplu nu putea trăi fără ea. Camilla a revenit ca un val inevitabil, dar a dispărut din nou după tragica moarte a Dianei în 1997. Dar, la scurt timp după aceea, prinţul William, fiul cel mare al lui Charles şi al Dianei, a invitat-o pe Camilla la ceai. Apoi, în 1999, William şi fratele lui mai mic, Harry, au invitat-o pe Camilla să vină alături de ei şi de Charles într-o croazieră pe Marea Mediterană.

Recent, Charles a spus că relaţia lui cu ea nu este negociabilă. Cei doi participă ocazional împreună la evenimente publice, ocazie cu care este evident că ţinuta ei a fost mult îmbunătăţită de profesionişti. Coaforii i-au aranjat părul ciufulit precum coama unui cal, machiorii i-au împărtăşit din secretele unui machiaj perfect, creatorii de modă i-au propus rochii pentru corpul ei, accesorizate cu bijuterii de bun-gust. Lucrările de remodelare au transformat-o pe Camilla dintr-o femeie fără gust într-una elegantă.

Relaţia dintre Charles şi Camilla durează deja de 34 de ani – mai mult decât cea dintre împăratul Franz Iosif al Austriei şi Katharina Schratt. Camilla, asemenea Katharinei, câştigă puncte prin răbdare. Mulţi ar putea fi invidioşi pe o astfel de relaţie, care şi după atâţia ani continuă să clocotească de pasiune sexuală. Poziţia Camillei este mult sprijinită de acceptarea de către cei doi fii ai lui Charles, care îşi iubesc tatăl şi vor să îl vadă fericit. Regina Elizabeta însăşi o place între timp.

În 2002, Biserica Anglicană, nesimţindu-se încă foarte confortabil în mijlocul secolului XX, a fost de acord să permită persoanelor divorţate ai căror parteneri sunt încă în viaţă să se recăsătorească în biserică.

Un studiu din 2002 din Marea Britanie a scos la iveală că 52% dintre cetăţeni nu o doreau pe Camilla regină. Dar 57% au fost de părere că ar accepta ca Charles şi Camilla să fie împreună după ce el va deveni rege. În octombrie 2003, Camilla s-a mutat într-un apartament din Clarence House, reşedinţa oficială aleasă de Charles pe motiv de renovare. Aşadar, acest cuplu a dat dovadă de mai multă înţelepciune, aşteptând schimbarea opiniei publice, decât au făcut-o Eduard al VIII-lea şi Wallis Warfield Simpson în graba lor catastrofală către altar.

La data de 9 aprilie 2005, prinţul de Wales, moştenitorul coroanei britanice, s-a căsătorit la vârsta de 57 de ani cu Camilla Parker-Bowles – devenită cu această ocazie ducesă de Cornwall – care urma să împlinească 58 de ani în iulie. Cei doi au şi azi o căsnicie fericită. La nuntă au participat William şi Harry, nu însă şi regina Elizabeta a II-a a Marii Britanii, care le-a urat însă fericire. Accesul presei a fost interzis la ceremonia care a durat doar 20 de minute.

Noul trend

ÎN CĂSĂTORIILE REGALE

Nu mai există vreun motiv pentru care un prinţ ar trebui să se însoare cu o prinţesă virgină. Vechea tradiţie a menţinerii sângelui regal „pur” prin căsătoria în familii din acelaşi „trib” a avut ca rezultat răspândirea bolilor psihice şi a hemofiliei în rândul familiilor regale din Europa. Sângele regal nu doar că *nu* este superior celui al oamenilor de rând, dar ar putea foarte bine fi genetic *inferior* din cauza secolelor de endogamie. Dacă am privi această substanţă nobilă la microscop, am putea fi şocaţi de câte componente *lipsesc*.

Prinţesele moderne nu-i dăruiesc mirelui acorduri care ridică bariere comerciale sau care împiedică războaie. Nici nu vin cu zestre care să umple vistieria regatului. Virginitatea nu mai este nici ea un element înalt apreciat. În zilele noastre, cele mai educate şi sănătoase femei trecute de douăzeci de ani şi provenind din familii bune *nu* sunt virgine.

Prinţii moderni, după ce au fost martori îngroziţi ai dezastrului căsătoriei lui Charles cu o nobilă virgină, insistă acum să se însoare cu fete de rând care nu sunt virgine, pe care le aleg singuri, fiind gata să se lupte până la capăt pentru acest drept, în 2001, la 28 de ani, prinţul moştenitor Haakon al Norvegiei s-a însurat cu iubita cu care locuia deja, Mette-Marit Tiessem

Hoiby, o blondă înaltă, cu un maxilar puternic şi un trup frumos şi sănătos. Mette-Marit, care avea tot 28 de ani, nu doar că era o fată de rând, dar era chiar „o fată de rând foarte comună", conform unui sondaj de opinie publică. Fusese chelneriţă, culegătoare de căpşuni şi nu îşi definitivase niciodată educaţia. Mai rău de atât, avea un băieţel nelegitim de patru ani, al cărui tată era închis pentru trafic şi consum de droguri.

Prinţul Haakon a insistat mult pentru ca această căsătorie să aibă loc, amenințând că renunţă la drepturile la tronul tatălui lui, regele Harald. Mulţi au comparat episodul cu criza constituţională provocată de Wallis Warfield Simpson şi Eduard al VIII-lea. Trăind însă puternic ancoraţi în valorile moderne, majoritatea norvegienilor nu au avut nimic împotrivă; un sondaj de opinie a arătat că 70% dintre cetăţeni şi-o doreau pe logodnica prinţului ca regină. Şi astfel, lui Mette-Merit cea zburdalnică i-au fost iertate abaterile, ea a promis că nu va mai ceda niciodată tentaţiilor, şi astfel drumul către palat şi coroană a fost liber.

Prinţul Charles a fost prezent la nuntă; se spune că s-ar fi întors acasă cu o inimă mai uşoară şi un pas mai sprinţar.

În 2002, prinţul moştenitor Willem al Olandei s-a căsătorit la 33 de ani cu argentinianca de 29 de ani Maxima Zorreguieta, în ciuda numeroaselor proteste. Problema nu era că Maxima nu era virgină, aşa cum se presupune. Nici cu Maxima însăşi nu era ceva în neregulă, ea având o educaţie aleasă şi lucrând ca bancher pe Wall Street.

Dar tatăl Maximei fusese membru al fostei junte

argentiniene, un regim care a torturat şi ucis 30.000 de oameni. Unii politicieni au spus că Willem ar fi trebuit să renunţe la dreptul de moştenire a tronului dacă se căsătorea cu o femeie cu un astfel de tată. Total nepotrivit. Iar Willem a declarat că ar fi dispus să facă acest lucru dacă ei ar fi încercat să împiedice această căsătorie. În ciuda protestelor, Maxima a avut susţinerea deplină a poporului olandez.

Cuplul s-a căsătorit în februarie 2002, dar părinţilor miresei li s-a cerut să rămână în Argentina.

Se pare că Charles a fost ultimul prinţ care s-a jertfit pe altarul zeului Himeneu, ca exerciţiu de datorie faţă de ţară. Prinţii moderni, precum Haakon şi Willem, William şi Harry se vor căsători cu femeile pe care le iubesc. Dar mulţi dintre noi, oamenii de rând, care ne-am căsătorit cu partenerii aleşi de noi suntem conştienţi de o realitate dureroasă – că drumul spre altar se termină adesea pe băncile tari din lemn ale sălilor de divorţ, pentru că se găseşte mereu o a treia persoană care să ademenească spre aşternuturile ei. Nici chiar o căsătorie din dragoste nu este o garanţie pe termen lung că rutina cotidiană nu va duce la plictiseală şi la adulter.

Opinia publică, generoasă cu prinţii care s-au însurat cu prinţese urâte din datorie şi apoi şi-au luat amantele dorite, nu va fi la fel de îngăduitoare cu prinţii secolului XXI care se luptă ca să se însoare cu femeile pe care le iubesc şi apoi îşi iau amante. Iar regii şi prinţii, chiar şi cei complet inatractivi, nu duc niciodată lipsă de admiratoare. În secolele ce vor veni, femeile extatice în faţa erotismului regalităţii vor „lua cu asalt inima unui prinţ ca pe o citadelă”, după cum spunea Ludovic al XIV-lea.18

Concluzii

De-a lungul istoriei, locul femeilor a fost în bucătărie, în biserică şi în camera copiilor. Câteva, puţine, au reuşit să ajungă în paturile regilor sau chiar în sala tronului. Nu vom cunoaşte niciodată virtuţile şi viciile multora dintre ele ascunse fiind în negura timpului. Despre unele aflăm doar foarte puţin, dat fiind analfabetismul larg răspândit în

vremuri străvechi. Iar pe câteva le putem aduce în luminile rampei pentru că ştim foarte multe despre ele. Pe acestea le putem observa foarte de aproape, spre bucuria şi încântarea tuturor.

Mai întâi, închidem ochii şi le inhalăm parfumul puternic – nufăr, floare de portocal, apă de trandafiri. Auzim foşnetul unui evantai şi simţim mişcare în jurul nostru. Deschidem ochii şi le vedem pe amante dinaintea ochilor noştri şi ne dăm seama că nu sunt deloc aşa cum ne aşteptam. Unele sunt într-adevăr tinere şi seducătoare, cu piele mătăsoasă, dichisite, unse cu uleiuri preţioase, oferindu-şi îndrăzneţe sexualitatea. Altele sunt mămoase şi blânde, şi mai sunt cele de-a dreptul urâte, dar cu un sex-appeal dezarmant.

Privind mai îndeaproape, vedem că lumina puternică a scenei le evidenţiază numeroasele vicii. Vedem lăcomie, fără îndoială, la Alice Perrers, care smulge inelele de pe degetele înţepenite ale abia decedatului Eduard al III-lea. La lady

Castlemaine, care adună lacomă atâta bănet, argintărie, bijuterii, pământuri şi venituri încât Carol al II-lea nu mai are cu ce-i plăti pe soldaţi şi marinari. La Madame du Barry, strălucitoare ca Soarele însuşi, acoperită de nestemate şi plimbându-se în grădini, în vreme ce ţăranii francezi mor înfometaţi. Vedem intrigă nemiloasă, la toxicele surori Mailly-Nesles, întrecându-se care să-i ia locul mai repede celeilalte, şi la perfida Madame de Montespan, punând porţii generoase de excremente de broaşte şi intestine de avortoni în mâncarea regelui pentru a nu-i pierde dragostea.

Vedem ambiţie împăunată la Bianca Cappello, Lola Montez şi Wallis Warfield Simpson, tulburând naţii întregi şi distrugându-şi bărbaţii pentru a-şi atinge propriile scopuri. Vedem daunele colaterale la nevestele nenorocite. Caterina de Braganza a lui Carol al II-lea, cu sânge şiroindu-i din nas şi leşinând la întâlnirea cu lady Castlemaine, femeia pe care ştie că soţul ei o iubeşte cu adevărat. Regina Maria a lui Ludovic al XV-lea, suspinând

amarnic la vederea mai tinerei, mai frumoasei, mai inteligentei Madame de Pompadour, împodobită şi triumfătoare graţie îmbrăţişărilor regelui. Şi prinţesa Diana, aplecată deasupra unei toalete, vomitând la gândul că soţul ei nu o iubeşte pe ea, ci pe Camilla.

Să mai existe oare speranţă pentru dragoste pe câmpul de luptă al lăcomiei, al ambiţiei şi al adulterului necruţător? Oare femeia care depune buchetul ei de crini – sau de spini? – la altar preaslăveşte dragostea sau doar o viziune intangibilă a faimei, a avuţiei şi a puterii? Să fie oare adevăratul scop al amantei regale dorinţa de „a-şi afla gloria într-un harem care va fi parte din istorie” 1, aşa cum bine spunea un curtean francez din secolul al XVIII-lea?

Dar în tot acest amestec de lumini şi umbre, de bine şi rău, caracteristic firii umane, se întrevăd şi virtuţi. O vedem pe Agnes Sorel stând în faţa căminului şi brodând, sfătuindu-l cu blândeţe pe laşul Carol al VII-lea să îi alunge pe englezi de pe tărâmul Franţei. Pe curajoasa Gabrielle d’Estrées ferindu-se de ghiulele pe câmpul de luptă pentru a fi alături de Henric al IV-lea, punând cu abilitate capăt unui război civil prin răbdare diplomatică inteligentă. Pe Madame de Pompadour, mentoră a artiştilor şi scriitorilor, vânzându-şi fără preget mobilierul argintat şi preţioasele diamante pentru a ridica spitale şi a-i plăti pe soldaţii lui Ludovic al XV-lea.

O vedem pe Wilhelmine Encke Rietz, gata să fie întemniţată şi poate chiar executată decât să îl lase pe Frederic Wilhelm al II-lea al Prusiei să moară fără să-i fie alături. Vedem dovezi de loialitate în ciuda trădării. O vedem pe Maria Walewska, părăsită de mult de Napoleon şi purtând în pântec copilul acestuia, urcând cu greu un deal abrupt pe Elba pentru a-l vizita în exil pe bărbatul uitat de soţia nobilă şi de curtenii linguşitori.

O vedem pe robusta Katharina Schratt, cu aerul ei de matroană, cu ochelarii aceia subţiri pe vârful nasului, şezând pe o bancă de piatră din grădină şi citindu-i corespondenţa împăratului de 80 de ani Franz Iosif, pe care vederea l-a lăsat. Şi pe Camilla Parker-Bowles

oferindu-i calmă sfatul şi susţinerea plină de dragoste bărbatului aflat între datorie şi afecţiune, sfâşiat poate mai rău decât cei care în secolul al XVIII-lea erau condamnaţi să fie sfârtecaţi de cai sălbatici.

Cei ce îşi duc viaţa purtând pe cap o coroană şi noi – cei fără de coroane – ne închinăm cu toţii la altarul lăcomiei, ambiţiei şi dorinţelor. Dar uneori, pe câmpul de luptă mustind de sânge sau în pădurile devastate de focuri, răsar frumoase flori, iar un copac falnic creşte dintr-o crăpătură a unui zid năruit. Temându-ne să privim ceea ce preaslăvim, plecăm ochii. Totuşi, dacă îi ridicăm, s-ar putea să vedem că altarul nostru nu are idoli sau că idolii pe care îi aşezăm acolo s-au prăbuşit, iar noi am rămas cu ceva mult mai strălucitor în locul lor. Explorând întunericul, am găsit lumina.

Note

Introducere

1. D'Orliac, p. 171
2. Delpech, p. 23
3. Andrews, pp. 161
4. Bray, pp. 467 – 468
5. von Poetinitz, pp. 251 – 252
6. Hume, p. 208
7. Trench, p. 182
8. Hervey, vol. I, p. 42
9. Trench, p. 172
10. de Valois, p. 183
11. Hardy, p. 42

Capitolul i.

SEX CU REGELE

1. Sutherland, p. 137
2. Erickson p. 300
3. Ibid.
4. Weir, p. 397
5. Ibid., p. 403
6. Ibid. p. 405
7. Ibid. p. 406
8. Mossiker, *Sévigné*, p. 284

9. Crankshaw, p. 263
10. Ibid. p. 264
11. Williams, p. 131
12. Leslie, p. 100
13. Ibid. p. 101
14. Parissien, p. 77
15. Ibid. p. 224
16. Pevitt, p. 16
17. Förster, XVIII
18. Cawthorne, p. 67
19. Kent, p. 44
20. Ibid. p. 45
21. Smythe, p. 129
22. Mitford, pp. 78 – 79
23. Haslip, *Madame du Barry*, p. 24
24. Ibid. p. 25
25. Ibid. p. 99
26. Hilton, p. 243
27. Târşaidze, p. 138
28. Ibid. p. 171
29. Ibid., p. 175
30. Ibid., p. 173
31. Bierman, p. 241
32. Ibid.
33. Ibid.
34. Seymour, p. 234
35. Ibid., p. 241
36. Ibid., p. 235
37. Aronson, p. 44
38. Aronson, p. 339
39. Ziegler, p. 276
40. Hardy, p. 40
41. Somerset, p. 136
42. Andrews, p. 153
43. Wilson, p. 122
44. Cawthorne, p. 67
45. Andrews, p. 229
46. Ibid., p. 230

47. Seymour, p. 209

Capitolul 2. ÎN AFARA IATACULUI-ARTA DE A OFERI PLĂCERE REGELUI

1. Ziegler, p. 151
2. Mitford, p. 27
3. Smythe, p. 155
4. Ibid., p. 147
5. Lever, p. 182
6. Ibid.
7. Smythe, p. 210
8. de Valois, p. 230
9. Haslip, *Madame du Barry*, p. 50
10. Ibid., p. 90
11. Lewis, p. 193
12. Smythe, p. 210
13. Haslip, Emperor and Actress, p. 186
14. Ibid., p. 43
15. Ibid., p. 186
16. Dunlop, p. 118
17. Ziegler, p. 162
18. Mossiker, *Sévigné*, p. 224
19. Cronin, p. 181
20. Andrews, p. 174
21. Ibid., p. 91
22. von Poetinitz, p. 266
23. Ibid.
24. Mossiker, *The Affair* of the Poisons, pp. 123 – 124
25. Ibid.
26. Cronin, p. 182
27. Bierman, p. 171
28. Ibid.
29. Ibid.
30. Ibid.
31. Ibid., p. 173
32. Ibid., p. 174
33. Trench, p. 4
34. Ibid., pp. 52 – 53
35. Hardy, p. 68

36. Ibid., p. 69
37. Ibid., p. 45
38. Ibid., p. 46
39. Ibid., p. 48
40. Cronin p. 295
41. Pevitt, p. 52
42. Hardy, p. 68

Capitolul 3. RIVALE PENTRU DRAGOSTEA UNUI REGE-AMANTA ŞI REGINA

1. Trench, p. 127
2. Cronin, p. 183
3. D'Orliac, p. 57
4. Ibid., p. 56
5. Andrews, p. 55
6. Ibid., p. 54
7. Ibid.
8. Coote, p. 120
9. Andrews, p. 63
10. Ibid., p. 64
11. Ibid., p. 65
12. Wilson, p. 106
13. Shellabarger, p. 57
14. Hardy, pp. 86 – 87
15. Hervey, vol. I, p. 42
16. Ibid., p. 43
17. Hardy, p. 80
18. Somerset, p. 217
19. Trench, p. 157
20. Somerset, p. 219
21. Trench, pp. 172 – 173
22. Ibid., p. 199
23. Ziegler, p. 153
24. Mossiker, *The Affair of the Poisons*, p. 33
25. Ibid., p. 63
26. Ibid., p. 77
27. Ibid.
28. Cronin, p. 181
29. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 77

30. Ibid., p. 81
31. Ibid., p. 103
32. Cronin, p. 177
33. Bernier, p. 84
34. Smythe, p. 89
35. Ibid. p. 91
36. Ibid. p. 92
37. Ibid. p. 101
38. de Valois, p. 160
39. Ibid. p. 166
40. Ibid. p. 170
41. Ibid.
42. Ibid. p. 171
43. Williams, The Last Loves of Henri of Navarre, p. 135
44. Haggard, p. 393
45. Mahoney, p. 361
46. Haggard, p. 392
47. Mahoney, pp. 362 – 363
48. Ibid. p. 367
49. Ibid. p. 368
50. Ibid. p. 371
51. Williams, The Last Loves of Henri of Navarre
52. Mahoney, p. 376
53. Ibid. p.377
54. Ibid. p. 376
55. Williams, The Last Loves of Henri of Navarre, pp.82 – 83
56. Mahoney, p. 383
57. Ibid. p. 390

Capitolul 4. ÎNCORNORAT DE REGE – SOŢUL AMANTEI

1. Bierman, pp. 169 – 170
2. Mossiker, *The Affair of the Poisons*, p. 118, note
3. Sutherland, p. 36
4. Ibid., p. 62
5. Ibid., p. 63
6. Ibid., p. 66

7. Ibid. p. 67
8. Ibid. p. 69
9. Kent, p. 243
10. Ibid.
11. Sutherland, p. 75
12. Ibid. p. 142
13. Smythe, p. 253
14. Ibid. p. 254
15. von Poetinitz, p. 157
16. Ibid. p. 158
17. Ibid.
18. Given-Wilson, p. 128
19. Lewis, p. 125
20. Ibid. p. 414
21. Ibid. p. 416
22. Ibid. p. 416
23. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 68
24. Cronin, p. 177
25. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 71
26. Ibid. p. 118
27. Ibid. p. 93
28. Ibid. p. 315
29. Ibid. p. 316
30. Ibid.

Capitolul 5. VIGILENŢĂ SUSŢINUTĂ-PREŢUL SUCCESULUI

1. Mossiker, *Sévigné*, p. 55
2. Ibid. p. 225
3. Ibid. p. 235
4. Dunlop, p. 221
5. Ziegler, p. 34
6. Shellabarger, p. 73
7. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 49
8. Ibid. p. 30
9. Cronin, p. 176
10. Ziegler, p. 124
11. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 82
12. Ibid.

13. Ziegler, p. 104
14. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 114
15. Ibid. p. 119
16. Ibid. p. 125
17. Cronin, p. 233
18. Ibid. p. 235
19. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 126
20. Ibid. p. 208
21. Ibid. p. 228
22. Ibid. pp. 233 – 234
23. Ibid. pp. 235 – 236
24. Bernier, p. 87
25. Kent, p. 194
26. Du Hausset, p. 69
27. Smythe, p. 210
28. Lever, p. 237
29. Ibid.
30. Algrant, p. 234
31. MacDonough, p. 32
32. Ibid.
33. Smythe, p. 264
34. Ibid., p. 271
35. von Poetinitz, p. 221
36. Ibid., p. 225
37. Ibid.
38. Ibid., p. 249
39. Ibid., pp. 249 – 250
40. Ibid., p. 251
41. Ibid., pp. 252 – 253
42. Wilson, p. 99
43. Ibid., p. 182
44. Ibid., p. 179
45. Kent, p. 109
46. Wilson, p. 137
47. Ibid., p. 143
48. Ibid.
49. Ibid., p. 198
50. Wilson, p. 190

51. Carlton, p. 72
52. Delpech, p. 106
53. Williams, *Rival Sultanas*, p. 213
54. Wilson, pp. 197 – 198
55. Hardy, p. 35
56. Williams, *Rival Sultanas*, p. 213

Capitolul 6. DRAGOSTE PROFITABILĂ – PREŢUL PĂCATULUI

1. Bierman. p. 188
2. Andrews, p. 48
3. Ibid., p. 126
4. Ibid., p. 127
5. Ibid., p. 176
6. Hardy, p. 33
7. Cronin, p. 179
8. Andrews, p.181
9. Bierman, p. 127
10. Williams, *Rival Sultanas*, p. 148
11. Andrews, p. 253
12. Haslip, *Emperor and Actress*, p. 247
13. Ibid.
14. Aronson, p. 363
15. Ibid., pp. 176 – 177
16. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 95
17. Andrews, p. 189
18. Ibid., pp. 190 – 191
19. Jerrold, p. 311
20. Ibid., p. 46
21. Ibid., p. 163
22. Ibid., p. 218
23. Ibid., p. 417

Capitolul 7. PUTERE POLITICĂ ÎNTRE AŞTERNUTURI

1. De Gramont, p. 112
2. Lewis, p.101
3. Ibid., p. 136

Ibid., p. 146. Ibid., pp. 219 – 220. Ibid., p. 221. Mossiker, *The Affair of the Poisons*, p. 99. Williams, *Rival*

Sultanas, pp.116 – 117. Ibid., p. 119

O. Ibid., p. 120

1. Ibid., p. 122

2. Ibid., p. 127

3. Kent, p. 103

4. Smythe, p. 176

5. Kent, p. 182

6. Algrant, p. 145

7. Rappoport, p. 128

8. Smythe, p. 320

9. Smith, p. 128

O. Ibid.

1. Ibid.

2. Ibid., p. 146; 3. Ibid.

! 4. Somerset, p. 216! 5. Hervey, vol. I, p. 40 16. Trench, p. 191! 7. Ibid., p. 202 ¡8. Hardy, p. 91! 9. Trench, p. 274 >O. Ibid., p. 236

Iapitolul 8. CURVELE 1ABILONULUI: OPINIA >UBLICÄSIMETRESELE

„Trench, p. 183! Ziegler, p. 124

3. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 312

4. Algrant, p. 46

5. Bernier, p. 133

6. Mitford, p. 231

7. Algrant, p. 290

8. Haslip, Madame du Barry, p. 79

9. Ibid., p. 92

10. Ibid., p. 127

11. Coote, p. 119

12. Andrews, p. 136

13. Ibid., p. 128

14. Hardy, p. 22

15. Ibid., p. 34

16. Wilson, p. 120

17. Ibid.

18. Ibid., p. 239

19. Ibid.

20. Carlton, p. 2

21. Seymour, p. 198
22. Aronson, p. 337

Capitolul 9. FRUCTELE PĂCATULUI – BASTARZII REGALI

1. Hilton, p. 252
2. Carlton, p. 6
3. Williams, The Last Loves of Henri of Navarre, p. 91
4. Marvick, pp. 52 – 53
5. Ibid., p. 82
6. Williams, The Last Loves of Henri of Navarre, p. 93
7. Lewis, p. 138
8. Farquhar, p. 20
9. Wilson, p. 155
10. Williams, p. 211
11. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 293

Capitolul io. MOARTEA REGELUI

1. Ziegler, p. 378
2. D'Orliac, p. 138
3. Smythe, p.301
4. Ibid., p. 303
5. Ibid., p. 306
6. Carlton, p. 147
7. Kent, p. 78
8. Ibid., p. 81
9. Williams, p. 338
10. Ibid.11. Hardy, p. 39
12. Williams, p. 340
13. Haslip, *Madame du Barry*, p. 102
14. Ibid., p. 105
15. Ibid., p. 201
16. Rappoport, p. 140
17. Stanhope, p. 333
18. Haslip, *Emperor and Actress*, p. 272
19. Aronson, p. 345
20. Ibid.
21. Ibid., p. 346
22. Ibid., p. 375

Capitolul îi. SFÂRŞITUL UNEI CARIERE

STRĂLUCITE – ŞI VIAŢA DE DUPĂ

1. Wheatley, p. 654
2. Andrews, p. 197
3. Lewis, p. 267
4. Mahoney, p. 353
5. Mossiker, *Sévigné*, p. 302
6. Mossiker, *The Affair of the Poisons*, p. 260
7. Smythe, p. 15
8. Kent, p. 225
9. Smythe, p. 346
10. Smythe, pp. 346 – 347
11. Ibid., p. 347
12. Ibid.
13. Ibid., p. 348
14. Ibid., p. 350
15. Ibid., p. 351
16. Trench, p. 37
17. Hardy, p. 51
18. Ibid., p. 52
19. Ibid. p. 57
20. Ibid. p. 62
21. Ibid.
22. Kent, p. 309
23. Andrews, p. 249
24. Shellabarger, p. 179
25. Williams, p. 231
26. Mossiker, *The Affair of the Poisons*, p. 125
27. Mossiker, *Sévigné*, p. 80
28. Ferval, p. 275
29. Cronin, p. 178
30. Mossiker, *Sévigné*, p. 182
31. Ibid.
32. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 92
33. Cronin, p. 179
34. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 108
35. Flower, p. 122
36. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 306
37. Ibid., p. 308

38. Flower, p. 123
39. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 325
40. Ibid.
41. Hilton, p. 305
42. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 326
43. Flower, p. 124
44. Seymour, p. 395
45. Ibid., p. 396
46. Ibid., p. 397
47. Ibid., p. 275
48. Hilton, p. 292
49. Kelen, p. 117
50. Ibid.
51. Aronson, p. 362
52. Ibid.
53. Ibid., p. 363
54. Ibid., p. 371

Capitolul 12. MONARHI, METRESE ŞI CĂSĂTORII

1. Steegman, p. 213
2. Ibid. p. 282
3. Birmingham, p. 158
4. Ibid., p. 50
5. Ibid., p. 134
6. Ibid., p. 154
7. Ibid., p. 104, note
8. Ibid., p. 182
9. Ibid., p. 194
10. Ibid.
11. Graham, p. 3
12. Ibid., p. 4
13. Ibid., p. 63
14. Ibid., pp. 66 – 67
15. Ibid., p. 74
16. Ibid., p. 184
17. Mossiker, The Affair of the Poisons, p. 67
18. Ibid., p 119

Concluzii

1. Lever, p. 11

Bibliografie

Algrant, Christine Pevitt, *Madame de Pompadour*, *Mistress of France*, New York, 2002

Andrews, Allen, The Royal Whore, Barbara Villiers, Countess of Castlemaine, Philadelphia, New York şi Londra, 1970

Aronson, Theo, The King în Love, Edward VITS Mistresses, Londra, 1989

Bernier, Olivier, Louis the Beloved, The Life of Louis XV, New York, 1984

Bierman, John, Napoleon III and His Carnival Empire, New York, 1988

Birmingham, Stephen, The Story of Wallis Warfield Windsor, Londra, 1981

Bray, William (Hg.) The Diary of John Evelyn, Esquire, FRS, from 1641 – 1705 – 06 with Memoir, Londra, 1818

Carlton, Charles, *Royal Mistresses*, Londra şi New York, 1990

Cawthorne, Nigel, Sex Lives of the Kings and Queens of England, Londra, 1994

Coote, Stephen, *Samuel Pepys*, *A Life*, New York, 2000

Crankshaw, Edward, *Maria Theresa*, New York, 1970

Cronin, Vincent, *Louis XIV*, Londra, 1964

Delpech, Jeanine, The Life and Times of The Duchess of Portsmouth, New York, 1953

Dunlop, Ian, *Louis XIV*, New York, 1999 Erickson, Carolly, *Great Harry*, New York, 1980 Farquhar, Michael, *Royal Scandals*, New York, 2001 Ferval, Claude, *The Martyr of Love*. *The Life of Louise de La Val-Hère*, Londra, 1914

Flower, Desmond (Hg.), The Memoirs of Louis de Rouvroy, Duc de Saint-Simon, Covering the Years 1691 – 1723, New York, 1959 Forster, Elborg, A Womans Life in the Court of the Sun King, Letters of Liselotte von der Pfalz, Elizabeth Charlotte, Duchess d'Orléans 1652 – 1722, Baltimore, 1997 Given-Wilson, Chris şi Alice Curteis, The

Royal Bastards of Medieval England, Londra, 1984 Graham, Caroline, Camilla, The Kings Mistress, A Royal Scandal, New York, 1995

Gramont, Sanch de Epitaph for Kings, New York, 1967 Haggard, Lient. Col. A.C.P., The Amours of Henri de Navarre and of Marguerite de Valois, New York, 1910 Hardy, Alan, The Kings Mistresses, Londra, 1980 Haslip, Joan, The Emperor and the Actress, the Story of Emperor Franz Joseph and Katharina Schratt, Londra, 1982 Haslip, Joan, Madame du Barry, The Wages of Beauty, New York, 1991

Hausset, Madame du, The Private Memoirs of Madame du Hausset, Lady's Maid to Madame de Pompadour, New York, 1927 Hervey, Lord John, Some Materials Towards Memoirs of the Reign of King George II, trei volume, Londra, 1931 Hilton, Lisa, Athénaïs, The Real Queen of France, New York, 2002 Hume, Martin, The Court of Philip IV, Spain în Decadence, New York, 1907

Jerrold, Clare, The Story of Dorothy Jordan, New York, 1914 Kelen, Betty, The Mistresses, Domestic Scandals of 19th Century Monarchs, New York, 1966

Kent, H.R.H. Princess Michael of, Cupid and the King, Five Royal Paramours, Londra, 1991 Leslie, Anita, Mrs. Fitzherbert, New York, 1960 Lever, Evelyne, Madame de Pompadour, A Life, New York, 2002 Lewis, Paul, Lady of France, A Biography of Gabrielle d'Estrées, Mistress of Henry the Great, New York, 1963 MacDonogh, Katharine, Reigning Cats and Dogs, A History of Pets at Court Since the Renaissance, Londra, 1999 Mahoney, Irene, Royal Cousin, The Life of Henri IV of France, New York, 1970

Marvick, Elizabeth Work, *Louis XIII, The Making of a King*, New Haven şi Londra, 1986

Mitford, Nancy, Madame de Pompadour, New York, 1966 Mossiker, Frances, The Affair of the Poisons, Louis XIV, Madame de Montespan and one of Historyfs Great Unsolved Mysteries, New York, 1959

Mossiker, Frances, Madame de Sévigné, A Life în Letters, New York, 1983

Orliac, Jehanne d, The Lady of Beauty, Agnes Sorel, First Royal Favorite of France, Philadelphia şi Londra, 1931 Parissien, Steven, George TV, New York, 2001 Pevitt, Christine, Philippe, DucD Orléans, New York, 1997 Pollnitz, Graf Karl Ludwig von, The Amorous Adventures of Augustus of Saxony, Londra, 1926 Rappoport, Angelo S., Royal Lovers and Mistresses, The Romance of Crowned and Uncrowned Kings and Queens of Europe, Londra, 1924

Seymour, Bruce, *Lola Montez*, *a Life*, New Haven şi Londra, 1996 Shellabarger, Samuel., *Lord Chesterfield and His World*, Boston, 1951

Smith, Alison J., *A View of the Spree*, New York, 1962 Smythe, David Mynders, *Madame de Pompadour*: *Mistress of France*, New York, 1953

Somerset, Anne, Ladies-in-Waiting. From the Tudors to the Present Day, Londra, 1984

Stanhope, Gilbert, A Mystic on the Prussian Throne, Frederick-William II, Londra, 1912

Steegman, Mary G., *Bianca Cappello*, Baltimore, 1913 Sutherland, Christine, *Marie Walewska*, *Napoleons Great Love*, Londra, 1979

Târşaidze, Alexandre, Katia, Wife Before God, New York, 1970 Trench, Charles Chevenix, George II, Londra, 1973 Valois de Memoirs of the Courts of Europe: Memoirs of Marguerite de Valois, Queen of France, Wife of Henri IV; of Madame de Pompadour, of the Court of Louis XV, and of Catherine de Medici, Wife of Henri II, New York, 1910 Weir, Alison, The Six Wives of Henry VIII, New York, 1991 Wheatley, Henry (Hg.), The Diary of Samuel Pepys, New York, 1893

Williams, H. Noel, The Last Loves of Henri of Navarre, New York, 1925

Williams, H. Noel, Rival Sultanas, Nell Gwyn, Louise de Keroualle, and Hortense Mancini, New York, 1915 Wilson, John Harold, Nell Gwyn, Royal Mistress, New York, 1952 Ziegler, Gilette, At the Court of Versailles: Eyewitness Reports from the Reign of Louis XIV, New

York, 1966

ELEANOR HERMAN este istoric, autor al bestsellerului *New York Times* în *pat* cu *regele*. Printre alte cărţi ale sale se numără: *Sex with the* Queen, *Mistress of the Vatican*, *King Peggy*, *Legacy of Kings*, *Blood of* Gods şi *Royals*. A avut numeroase apariţii la National Geographic Channel, The History Channel şi American Heroes Channel, pentru a oferi comentarii de specialitate pe diverse teme.